

ILDOCALIA

SEINTELOR NEVOINȚE ALE DESĂVĂȘIRII

12

FILOCALIA

SAU CULEGERE DIN SCRIERILE SFIN ILOR P RIN I
CARE ARAT CUM SE POATE OMUL CUR I, LUMINA

IDES VÎR I

volumul XII

CUVIOSUL ISAIA PUSNICUL

Dou zeci i nou de cuvinte

TRADUCERE DIN GRECE TE, INTRODUCERE I NOTE DE

Pr. prof. dr. DUMITRU ST NILOAE

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMANE

EDITURA HARISMA

BUCURE TI - 1991

Rugati-va si pentru Pacatosul ce a editat acest format digital, adrian

SCURTA INTRODUCERE A TRADUC TORULUI

Dumnezeu mi-a ajutat s încheiu Filocalia româneasc cu o traducere a unei opere de cea mai mare for duhovniceasc , plin de sfaturi concrete, întemeiate pe o experien real , o carte de for a înv turilor P rin ilor pustnici din Pateric, tr itori în pustiurile Egiptului. Cred c a fost voia lui Dumnezeu ca Filocalia, început cu o scriere atribuit Sf. Antonie cel Mare, s se încheie cu o oper a unui pustnic ce a tr it în acelea i pustiuri egiptene, curînd dup moartea lui Antonie (335). Prin aceasta se arat c via a duhovniceasc ce urmeaz pilda lui Hristos este aceea i în toate timpurile, fiind sus inut de acela i Duh Sfînt al lui Hristos.

În prologul s u la prima edi ie, monahul Augustin aduce dovezi serioase c scrierea de fa este a lui Isaia Pustnicul, care tr ia pe la anul 370 în pustiurile Egiptului, i nu a lui Isaia monofizitul, care s-a împotrivit Sinodului din Calcedon, isc lind „Enoticonul” împ ratului Zenon, în 482, i a murit pe la anul 488. Textul acestor 29 Cuvinte nu l-am avut la îndemîn cînd am publicat cele 27 capete în vol. I din Filocalia româneasc la Sibiu, în 1947.

i neavînd la îndemîn nici „Prologul” monahului Augustin, care l-a editat, am adoptat, împreun cu ali patrologi (Bardenhewer, Florovschi), teza lui Kruger c autorul a fost un monah monofizit. Ne declar m acum de acord cu p rerea monahului Augustin.

Dar chiar textul acestor „Cuvinte” arat c ele nu au putut proveni decît de la un autor care se mi ca prin pustiurile Egiptului. Ele cuprind sentin e de subtile analize i descrieri de stilul celor din Patericul egiptean i

intercalări de dialoguri asemenea celor din *acel Pateric*. Aceasta arată că pustnicia acelor *Pirini* nu era total. Aa este și pustnicia lui *Ava Isaia*, autorul scrierii de față. Un bătrân stătea într-o chilie cu unul sau doi ucenici și se vizitau unii pe alții, ca și înveșe unul de la altul. Preocuparea principală a scrierii este și înveșe pe frații și depășirea oricărui egoism al mândriei în relațiile dintre ei urmând pilda lui *Hristos*, care vrea ca monahul să prăsească orice patimă, având în suflet frica neîncetată de Dumnezeu și smerita cugetare produsă de ea. Mînstirile de obște au început puțin mai târziu, ca și cele idioritmice sau cu viață de sine, în chilii din aceeași mînstire.

Publicăm acum această operă principală a lui *Ava Isaia*, care este o lucrare de mare densitate și finețe duhovnicească ce izvorăște dintr-o experiență autentică și nu se resimte de aderarea autorului la amintitul document promonofizit al împăratului *enon*.

Deși, înainte de textul „Cuvintelor”, „Prologul” la ediția a doua a învățatului monah atonit *Teoclit Dionisiu* și cel al monahului *Augustin* la prima ediție. Prima ediție a fost publicată de monahul *Augustin* din *Ierusalim* — după un manuscris din biblioteca *Patriarhiei* de acolo, în *Ierusalim*, la 1911 a doua de *Sotir Schina*, la *Volos*, în 1962. Prologul monahului *Augustin* cuprinde preioasele alte fragmente din opera lui *Ava Isaia* și unele tirii din viața lui, care precizează natura coninutului acestei lucrări.

Monahul *Augustin* dă și preioasele note la subsolul scrierii în care arată unele împrumuturi făcute de *Ava Isaia* din *Pirini* anteriori, ca *Antonie* și *Pahomie*, și multe împrumuturi făcute din ea de autorii ulteriori, îndeosebi de *Pavel Evergetin*. Nu reproducem decât foarte puține din aceste note. Am dat în schimb multe note proprii, încercînd să explicăm pentru cititorii de azi unele din învățăturile lui *Ava Isaia*.

MONAHUL TEOCLIT DIONISIATIS:
PROLOGUL LA EDIȚIA A DOUA
A SCRIERILOR DIN ACEST VOLUM

Iubitul frate în Hristos și prea binecuvântatul editor al unor cărți patericale (ale Părinților), domnul Sotir Schina, mi-a făcut iarăși cinstea să prefăcească noua carte care va ieși din tipografia „Biblioteca aghioritică”, cea mai duhovnicească și mai preioasă carte a Cuviosului Isaia Pustnicul.

Cuviosul Isaia a trăit în pustiiurile Egiptului în a doua jumătate a sec. IV și a fost contemporan cu Cuviosul Macarie Egipteanul. Mare nevoitor și pelerin mistic, se înscrie cu dreptate în „tabăra îngerilor”, în ceata sfinților Părinților tradiției ascetice ortodoxe. Iar cartea aceasta, singura care s-a păstrat, constituie o prețioasă colecție a celor mai bine mirositoare flori din înaltele experiențe duhovnicești și din trăirile lui pe care le-a cîntărit în sfintele lui lupte împotriva patimilor pierzătoare și a demonilor. Ea este și rodul meditației neîntrerupte și adânci a Sfințelor Scripturi, cum se va vedea din deasă întrebuire a locurilor la care trimite neconținut.

Cartea aceasta, ca și toate cărțile niptice (despre trezvie) și ascetice, învață în toată amănunțimea despre firea patimilor sufletului, care pornesc din partea lui păcătoasă, sau din iuime (mînie) și poftă, despre lucrarea felurită a demonilor, despre felurile luptelor duhovnicești și despre felurile lucrării harului în sufletul curățat. Ne învață despre sfîrșitul inimii, despre iluminările pricinuite de Prea Sfințul Duh și despre unirea în dragostea dumnezeiască cu Domnul nostru Iisus.

Cititorului atent nu-i va fi greu să se încredințeze despre acordul învăturii Cuviosului Isaia cu învățătura tuturor Părinților niptici și nevoitori, începînd de la Antonie cel Mare, Vasile

cel Mare, Grigorie Teologul și pînă la isihiații din sec. XIV, la Sf. Grigorie Palama, Nichifor Monahul și la Sfîntul Nicodim Aghioritul și întreaga pleiadă a Sfinților Părinți, care au aflat fptuirea ce înaintează pînă la contemplare („vedere”) în pustiurile Egiptului, în Palestina, Siria, în Constantinopol, în Sf. Munte, Macedonia și Veria¹. Și însuși această armonie, acordul de necontestat al învăturii Sfinților Părinți, arată că Tradiția duhovnicească a Prea Sfîntei noastre Biserici Ortodoxe s-a format din iluminarea Sfîntului Duh și din trăirea duhovnicească a minților curate și neîntinate.

Cartea aceasta, plină de har și de înțelepciune, este editată în seria editării textelor Părinților de către „Biblioteca Aghiorită”, cu intenția să ne toasă de a se cunoaște învătura cuprinsă în cărțile bibliotecilor Sfîntelor Mînstiri și ale chiliilor monahilor, și de a le face o hrană duhovnicească și a da îndrumare evlaviei sufletelor de Dumnezeu iubitoare, dar și de a acoperi un gol în bibliografia textelor grecești ale mînstirilor, dat fiind că azi această carte a devenit greu de aflat în ediția publicată de monahul Augustin Iordanitul, în 1911.

În epoca noastră, cînd pînă la publicarea iilor stricicioase a crescut, a sporit și harul publicării sfîntelor cărți ale Părinților și sper că această carte a Cuviosului nostru Părinte Isaia Pustnicul va rodi o prisosină de har în inimile cititorilor evlavioși. Mai mult, azi, cînd domnește orientarea spre cele din afară, spre simvilitatea și spre eticismul ieftin și oamenii înclină spre emoții simvilitate dulcele, cărți ca aceasta a lui Ava Isaia constituie adevărate bombe atomice, în stare să trezească sufletele moarte din pînă, să nască teama curitoare de Dumnezeu și apoi, după învătura nerătată, să le conducă la dorința de bunătare cerească. Pentru că prin dulcea învățurii omenești și prin predici judecătorești sufletul împovărat de pînă nu se convinge să prăsească plăcerile trupului de tot felul, decît numai prin puternice plăceri duhovnicești. Numai prin iubirea duhovnicească și dumnezeiască poate fi învinsă dragostea bolnavă de lucrurile amgitoare ale lumii.

¹ „Ultimele două sînt locuite de aromâni” (n. tr.).

Ar fi fost un lucru preios și drept ca, înainte de-a termina acest scurt prolog, să cer preasimplului și lipsitului de mândrie prieten și în Hristos frate, Domnul Sotir Schina — a cărui fapt se aseamănă cu o „comoară în vase de lut” —, să nu considere acest prolog—care prezintă ostenela acestei editării a unei noi opere patristice—ca punctul unei micorări a cunoscutei lui modestii. Dar mult umesc că nădejdea că se va recunoaște importanța acestui dar serios, făcut prin el bisericilor de către Biserica noastră Ortodoxă greacă și rugăciunile, și binecuvântările ei, împreună cu recunoștința și rugăciunile cititorilor evlavioși pentru smerenia editorului cărților Prinților, vor fi cea mai folositoare răsplătire pentru el. Să fie fapta lui „miros de bună mireasmă duhovnicească” către Domnul.

**MONAHUL AUGUSTIN:
PROLOG LA PRIMA EDI IE**

(cu unele pasagii prescurtate)

În primele veacuri ale Creștinismului s-a socotit, potrivit Evangheliei, ca mijloc spre desvârșirea morală a omului, lepădarea a toată plăcerea pricinuită de lume și lupta împotriva necazurilor trupului. Mulți dintre creștinii de atunci, mi se pare de rău că dumnezeiască s-au ajuns la desvârșire, vindeau averea lor și o puneau în vistieria comunității, și se ocupau cu mâinile proprii, și trăiau după aceea în înfrînare și curăție, se dăruiau cu totul rugăciunii și meditației dumnezeiești Scripturii. Cei ce viețuiau astfel se numeau „nevoitori” (asceti)³. Origen (+254) a scris că cei mai mulți creștini se nevoiau în feciorie neîncetată⁴. Clement (+220) numește pe oamenii aceia „aleții ale ilor”⁵. Irineu (+202), Dionisie din Alexandria (+264), Epifania (+403) mărturisesc că trăiau câte două sau trei zile în post și se ocupau cu rugăciunea. Se nevoiau în particular în cetăți și sate și în cadrul comunității, neplecând din casele lor. Iar în prigoane, și când erau secerați ca spicele, împodobiți cu cununa muceniciei, și când se risipeau, depărțându-se de prigonitorii lor. Iar după ce trecea prigoana, se readunau și fiecare „se nevoia în particular”⁶. În Liturgia atribuită lui Clement, cei ce sub numele de „nevoitori viețuiau în feciorie și curăție” formau o cetate proprie în Biserica pe la sfâr-

2 „De voieți să fii desvârșit, mergi, vinde averile tale și dă-le săracilor, și vei avea comoară în ceruri” (Mt. 19, 21). Și la Apostol „îmbrăcați-vă pe Domnul nostru Iisus Hristos și grija de trup să nu o faceți spre poftă” (Rom. 13, 14). „Ci îmi chinuiesc trupul meu și-l supun robiei, ca nu cumva propovăduind altora, să mă fac eu însumi nevrednic” (I Cor. 9, 27).

3 Eusebiu al Cezareii, cartea II, 17.

4 Contra lui Cels, cartea 7, 48. P.G. t. 11, 1492.

5 „Care bogat se va mântui”, 36, P.G. 9.

6 „Fiecare dintre cei vechi, zice Antonie cel Mare, după sfârșitul prigoanei, se nevoia în particular” (Viețile Sfinților, 14 mai).

itul veacului IV, și se apropiau de împărțirea de sfintele Taine după clerici.

Când însuși au cunoscut din experiență că este cu neputință dobândirea virtuții în mijlocul lumii și a rudeniilor⁷, s-au deșertat în pustii, ca să se predea acolo exclusiv slujirii lui Dumnezeu; s-au numit retrăși (anahoreți), pustnici, monahi. Dintre nevoitorii (asceți) care viețuiau, în primele veacuri ale Creștinismului, în feciorie și curăție, ceea ce se consideră ca primul stadiu al monahismului, s-au desprins nevoitorii (asceți) pustiei, numiți anahoreți⁸. Dar ei se deosebeau de primii, deoarece aceia se nevoiau în țara și în mijlocul celor apropiați ai lor, pe când aceștia în pustie, într-o asceză aspră. Acesta este al doilea stadiu al vieții monahale. În sfârșit, unii din cei retrăși au mers la pustnici care s-au distins în virtuți și în elepciune, supunându-se regulei lor, au format cete care au dat naștere vieții schitice, din care mai târziu a provenit monahismul de obște. Așa s-a schimbat viața monahală din viața singuratică în viața de obște, și acesta este stadiul ei final.

Despre începutul vieții monahale există multe păreri. Unii spun că și are începutul în Evanghelie, alții văd pe Ilie Tesviteanul ca întâiul care a dat pilda vieții monahale, pe când alții îl văd ca atare pe Ioan Botezătorul și pe Apostoli. Alții iar văd cauza vieții monahale în prigoana închinătorilor la idoli împotriva creștinilor. Dar există și părerea că viața monahală și are începutul la primii creștini din Ierusalim. Dar în prigoana lui Diocleian (303) s-au ars poate scrierile despre ei ale scriitorilor bisericești, sau s-au pierdut. De aceea lipsesc dovezile clare și sigure despre existența monahilor înainte de Constantin cel Mare. Alții văd că începători ai acestei vieți pe Terapeuții, care trăiau dincolo de Ierusalim (Roșii P). Unul dintre cercetătorii cei mai de curând (Weingarten, *Despre rânduielele monahale*, Lipsca, 1907) socotește că cei mai vechi monahi creștini sînt o simplă imitație a închinătorilor la

⁷ A întrebat Ava Isaia pe Ava Macarie, zicînd „Spune-mi un cuvînt”. Și îi spune lui „fugi de oameni și te vei mîntui” (*Pateric*, trad. rom., Cozia, 1930, p. 138).

⁸ Retragerea din lume se numea și „înstrinare”, pe care Ava Isaia o vede ca prima luptă (Cuv. 17, Scara, Cuv. 3).

idoli ce tr iau închi i în biserica lui Serapis din Memfis, închi i în chilii i comunicând cu cei de afar printr-o singur fereastr . Dar simpla asem nare în modul de vie uire a monahilor cre tini i a asce ilor închin tori la idoli, închi i, nu este un temei suficient pentru a pretinde cineva c exist o rela ie de origine, strîns i nedesp rit între ace tia i aceia. Altul socote te c via a monahal î i are începutul din budism. Dar, de i e cunoscut c înainte de monahii cre tini au existat nu numai in i singulari ce practicau o ascez în religia lor na ional , ci i aduna i în grupuri, ca Esenienii i Terapeu ii, s-a recunoscut totu i de tiin c via a monahal cre tin s-a n scut cu totul independent de epoca precre tin .

Tradi ia prive te ca întemeietor al vie ii retrase sau pustnice cre tine pe Pavel Tibeul care, fugind de prigoana lui Deciu (240—251), înc fiind tîn r, a plecat în pustie, vie uind în ea pîn dup 90 de ani. El e socotit primul locuitor în pustie. Dar cel care a str mutat nevoia (asceza) din sat în pustie i a dat primul început vie ii monahale reale este Antonie (250—355). Iar cînd de la 305 a primit ca s r mîn cu el cei mai mul i monahi ce s-au strîns în jurul lui, s-au format mai multe mîn stiri i el le-a condus pe toate i a a s-a constituit via a schitiot . Via a monahal s-a r spîndit repede în Egipt, care a devenit pentru aceasta vestit.

Pustia Nitriei, pentru firea ei s lbatec , a atras curînd aten tia monahilor. Ca cel dintîi locuitor al ei este cunoscut Ammun (veac IV), numit mai tîrziu Nitriotul. El s-a a ezat în aceast pustie, c ci înl untrul muntelui Nitria nu erau înc mîn stiri. i a dus o via însufle it între Schit i muntele numit Nitria dou zeci i doi de ani (Sozomen, *Istoria bisericeasc* , cap. 31). Locul acesta s-a numit, mai tîrziu, „chilii”, din pricina chiliilor împr tiate ale pustnicilor (*Ibidem*). La distan de o jum tate de zi sau noapte se afla pustia Schitului, unde se ducea o via monahal în cea mai s lbatic singur tate. S lb ticia Schitului, era atît de mare c numai privirea ei îngreuna sufletul cu o triste e de moarte. Numai cu ajutorul stelelor se înainta prin nisipul ei.

Via a monahal s-a extins repede în pustiul Nitriei. Nu se tie cînd s-a n scut Ava Isaia. Dac primim o povestire nepubli-

cat , atribuit lui Ava Isaia Tibeul— vom accepta c patria lui era Tibeia (Dintr-o epistol a episcopului Amoniu c tre Teofil al Alexandriei).

Vedem c era contemporan cu Ava Orsisie (+376), urma ul Sf. Pahomie în timpurile lui Atanasie cel Mare. Nu se tie nici la ce vîrst a venit la via monahal , precum nici alte fapte din via a lui, din lips de informa ii. Dar din unele povestiri salvate la Paladie i din titlurile Bibliotecii ob tei noastre, ne vom sili s clarific m întrucîtva cele privitoare la Ava Isaia.

Cel ce venea la via a monahal în schituri îmbr ca schima monahal fie sub presbiterul schitului, fie sub virtuosul b trîn c ruia i se i supunea i de la care înv a practicarea virtu ilor. Dar mul i plecau i pe la b trîinii ce se remarcu în via a virtuoa s i ascultau de înv tura lor, p zind cu pietate sfaturile i înv turile lor. A pleca la b trîni i a fi sf tui i de ei era o regul a vechilor p rin i⁹. (Monahul Augustin — pg. 15—.prolog la ed. I). Unii se duceau i de zece ori pe lun la b trîni virtuo i, folosindu-se de înv tura lor.¹⁰

Potrivindu-se acestui obicei, Isaia a mers la Ava Macarie i l-a întrebat: „Spune-mi mie un cuvînt”. i-i zise lui b trînul: „Fugi de oameni”. Ii zise lui Ava Isaia: „Ce este a fugi de oameni?” Iar b trînul îi zise: „A edea în chilia ta i a-i plînge p catele tale”¹¹ Alt dat poveste te însu i Isaia: „ ezînd odat eu aproape de Ava Macarie, au venit apte fra i de la Alexandria, ispitindu-l pe el i zicînd: „Spune-ne nou , P rinte, cum s ne mîntuim?” Iar luînd eu un caiet i ezînd deoparte, am scris cele ce ie eau din buzele lui”¹². i a mers i la Ava Silvan, ca s aud înv turile aceluia. Alt dat , r zboit de gînduri murdare, s-a dus la Ava Pimen, remarcat în virtute, i l-a întrebat despre acestea. Acesta îi spuse: „Precum un dulap plin de haine, de le uit cineva, se muce-

9 A întrebat un frate pe un b trîn, zicînd „E bine s mergi la b trîni i s te lini te ti?” Zice lui b trînul „A merge la b trîni era regula vechilor p rin i” (Cod Sinait. 448, f. 295 a).

10 „A zis Ava Pimen c Ava Pafnutie zicea c în toate zilele vie ii b trînilor se ducea de zece ori în lun la ei” (*Pateric*, ed. greac).

11 *Pateric*, trad. rom. p. 138.

13 Acela i *Pateric* grec.

gesc, a a i gîndurile, dac nu le întrebui m trupe te, dispar cu vremea, sau se mucezesc" (*Patericul grec*). To i monahii lucrau i se hr neau prin ostenele lor. i unui secerînd „în timpul verii, î i adunau grîul care le era de ajuns, dar d deau i altor monahi" (Sozomen, *Ist. bis.*, cartea 6, cap. 28). Al ii f ceau „frîngîii din crengi de finic cu care, împletindu-le, alc tuiau co uri. Nu erau opri i îns s fac i alte feluri de lucruri de mîn . Astfel întîlnim în Pateric i caligrafi ce tr iau în Schit.

Fiecare anahoret pleca i vindea lucrul s u de mîn în sate i cet i.¹³ Iar întorcîndu-se, aducea cu sine cele de trebuin traiului. Se aflau îns unii oameni din lume care, primind lucrul de mîn vîndut de monahi, le aduceau cele trebuincioase i îi scuteau de a umbla prin lume. Privitor la lucrul de mîn al lui Isaia i la dieta celor din Schit, s-a p strat urm toarea povestire la Paladie:

„A venit odat Ava Ahila la chilia Iui Ava Isaia în Schit i l-a aflat pe el mîncînd. Punea in blid sare i ap . V zîndu-l b trînul c ascundea aceasta înapoia co ului, ii zise: „Spune-mi, ce m nînci?" Acela îi spuse: „Iart -m , Ava, c am t iat crengi i le-am pus s ard i am luat în gura mea pîine cu sare¹⁴ i mi s-a uscat gîtlejul de arsur i nu s-a dus pîinea în jos, de aceea a trebuit s iau pu in ap cu sare, ca s o pot mîncea. Iart -m !" i zise b trînul: „Veni i s vede i pe Isaia mîncînd zam în Schit. De voe ti s m nînci zam , mergi în Egipt" (*Pateric grec*, p. 124).

Ava Isaia locuia probabil aproape de Ava Amoi. La începutul sosirii lui acolo l-a întrebat Amoi: „Cum m vezi acum? I-a zis Isaia: Ca pe un înger, P rinte". Iar dup ce îi ar t lipsurile lui ca unui încep tor, l-a întrebat Amoi mai tîrziu iar i: „Cum

¹³ Deci anahoretul sau pustnicul nu era un monah retras pentru lung vreme dintre oameni (*n. tr.*).

¹⁴ Spunea Ioan Colov c mîncînd p rin ii din Schit pîine i sare, aveau putere pentru lucrul de mîn (*Pateric grec*, în P.G. tom 65, col. 263). Veni odat un episcop la un frate în Schit, care-l duse în chilia lui i, punîndu-i înainte pîine i sare, i-a spus „Iart -m , Doamne, c nu am altceva ce s - i dau" (Cod Sinait. 448, din sec. 11, f. 153).

m vezi acum?" Iar el ii spuse: „Ca pe Satana; chiar de-mi spui cuvânt bun, îl primesc ca pe o sabie" (*Pateric grec*).

În epoca aceea, monahii, st pîni i de entuziasm pentru via a în pustie, se retr geau în cele mai dep rtate pustii ca s slujeasc acolo lui Dumnezeu în lini te i nevoin aspr . Ii sus inea în aceasta via a (aspr) înalt a unor p rin i i ideea c în pustie se dobînde te u or virtutea. De vom atribui lui Isaia al nostru o povestire intitulat a lui Isaia Tibeul, aflat printre fragmentele din cuvintele lui, vom admite c i el a plecat în pustie, iar (afîn-du-se acolo, i s-a întîmplat urm torul lucru, pe care mai târziu l-a povestit el însu i fra ilor, spre folosul lor.

„Acela (Isaia Tibeul) a spus: ezînd eu în pustia cea mai dinl untru înainte cu 23 de ani, a venit un frate la mine i sp -lîndu- i picioarele, a început s vorbeasc i s -mi spun : «Voiesc, Avo, s locuiesc i eu în pustia aceasta». i i-am zis lui: „De po i r bda, po i s înaintezi". i acestea i le-am spus cu limba, dar cu inima l-am judecat. Iar dup plecarea lui, m-am sculat ca s m rog i am ajuns ca într-un extaz i am v zut un b rbat înfrico tor la chip, cu fa a str lucitoare, avînd o suli de foc în mân i zicîndu-mi: „Spune, b trîne, cine a f cut cerul i p mîntul, înt rindu-le?" i-i zisei lui: „Dumnezeu". i iar i îmi zise: „Cine a m surat cerul cu palma i p mîntul cu pumnul (*Isaia 40*), Cine a pus mun ii pe cîntar i dealurile în cump n (*Ibidem*)? Cine a atîrnat t ria i a strîns-o f r s o lege? Cine a pecetluit marea i a pus frîu adîncului f r fund? Cine a atîrnat norii i le-a poruncit s poarte apele? Cine a f cut soarele i a alc tuit luna i a dat str -lucire stelelor? Cine a albit z pada i cristalul? Cine gole te norii i-i face s poarte apele i s se verse pe fa a întregului p mînt? Cine a adunat vînturile i le-a închis într-o palm nest pînit ? Cine cerceteaz inimile i p trunde runchii (*Ps. 7, 10*) i gîndurile i descoper oaptele, vede adîncurile, prive te cele din întuneric?" i i-am spus lui: „Singur Dumnezeu". i-mi zise mie: „, tii c Dumnezeu este Cel ce judec drept i d fiec ruia dup faptele lui" (*Rom. 2, 7*)? i i-am spus: „Da, cu adev rat tiu". i mi-a

spus: „De tii aceasta, cum ai judecat pe fratele care a venit la tine, în inima ta?” i i-am zis: „Am gre it cerului i înaintea lui Dumnezeu i înaintea ta i iat î i dau ca cheza ie pe Sfînta i atotl udata N sc toare de Dumnezeu c nu voi mai aluneca în astfel de gre al “. i-mi zise: „Ai sem nat am r ciune în inima ta, pune mîna i secer-o trei ani”. i l-am v zut plecînd la izvorul de unde am b ut i a lovit apa cu sabia de foc. i mi-am revenit în mine însumi i plîngînd amar, am mers la izvor i am gustat apa amar . i de cîte ori gustam din ea, îmi aminteam de cuvîntul îngerului i ziceam în mine: „Iac , ai sem nat am r ciune, secer-o cu mîna”. i am f cut aceasta trei ani, plîngînd i îndurerîndu-m . i, dup cei trei ani, s-a îndulcit apa i am cunoscut c a f cut Domnul mil cu mine. i de aceea v spun vou c nu este ceva mai r u decît a vorbi de r u i a judeca pe aproapele. C ci cei ce curvesc i s vîr esc desfrînare, v zînd aceasta, tiu c p c tuiesc i adeseori vin la poc in . Dar cei ce judec , cu greu vin la cuno - tin a de ei în i i” (Codice 113 al Patriarhiei din Ierusalim, f. 66 v.).

Iar i nu se tie cînd a luat (Isaia) pe Petru ca ucenic. Din Cuvîntarea 25 vedem c acela a scris Avei Isaia, care-l sf tuise cele spre mîntuire, înainte de-a veni la via a monahal . Poate la începutul lep d rii lui i a convie uirii cu Ava Isaia i s-au întîmplat lui urm toarele: „A spus Ava Petru, ucenicul lui Ava Isaia: « ezînd odat eu la mas cu p rintele meu Isaia i cu al i oarecare b trîni, am rîs din lucrarea diavolului. i v zîndu-m pe mine Ava Isaac, egumenul Schitului, zise lui Ava Isaia: mustr pe ucenicul t u, c ci va c dea în mîinile dracilor. Fiindc rîsul se na te din lipsa fricei. i mai ales la mas , cînd edem înaintea ochilor lui Dumnezeu i sfin ii îngeri stau i lupt pentru noi, cum nu sîntem datori s l crim m i s suspin m i s nu ne ru in m mîncînd mînc rile celor necuvînt toare, noi, care sîntem cuvînt tori i trebuind s ne afl m în dulcea a raiului pentru str lucirea ce ne-a dat-o Dumnezeu (peste ele), dar acum, pentru neascultare, ne-am înrudit cu animalele neîn eleg toare i ne-am asem nat lor (Ps. 46, 6),

mîncînd hrana apropiat p unii?¹⁵ Monahul care ade la mas i m nînc i bea f r team i necugetînd la cele ce m nînc , nu se dispre uie te pe sine i nu- i judec i con tiin a sa, zicînd: Cum eu, smeritul i tic losul, nevrednic de cer i de p mînt, m nînc pîine i legume, i mul i sfin i i drep i, nevoitori i pustnici, fl - mînzind i însetînd i lipsi i de îmbr c minte, nu m nînc nici pîine, iar eu, nenorocitul, m nînc mînc ri fierte, trebuind s m nînc praf i cenu . C ci monahul care ade la mas i nu se roag cu mintea, ci vorbind i gr ind orice cuvînt, este trupesc i nu duhovnicesc. Iar cel ce rîde la mas , s-a desp r it de Dumnezeu i Dumnezeu de el. i rug ciunea lui nu e primit i osteneli le lui sînt nefolositoare".

Din povestirea urm toare, needitat , vedem c în afar de Petru, Ava Isaia a luat i un alt ucenic, pe Elisei. In această povestire, vom afla unele informa ii despre Schit, unele am nunte despre Ava Isaia, pu ine despre via a în Schit, ca i despre ob tea din Alexandria. „Ne-a povestit nou Ava Elisei: Fiind eu mai tîn r, am sl bit pîn aproape de moarte. Iar tat l meu era mereu lîng mine i chema în tot ceasul pe doftori, f g duindu-le multe, de m vor t m dui. Iar doftorii ostenindu-se mult, n-au putut alunga boala. La urm au spus p rintelui meu: Acest tîn r va muri în trei zile. Iar tat l meu auzind acestea de la doftori, rugîndu-se cu multe lacrimi, a alergat la biserica Sf. Marcu Evanghelistul, a aflat, cum zicea, înl untrul bisericii pe un monah foarte b trîn, ezînd pe un scaun. Acesta v zînd pe p rintele meu întristat, a zis: „Ce- i este, Domnule Procopie? Pentru ce e ti tulburat?" Ii spuse lui tat l meu: „Numele celui ce i s-a ar tat î i este cunoscut. La fel i pricina (întrist rii lui)" i-i spuse b trînul: „S mergem pîn la cas (lui)". Deci venind b trînul, m-a cercetat pe mine i-i spuse tat lui meu: „Adu pe consoarta ta aci" — c ci

¹⁵ Dumnezeu prive te la noi cu grij deosebit , cînd mînc m, pentru c atunci hr nirea trupului este o mai mare ispit de a c dea în poftele trupe ti. Atunci ne stau i îngerii mai mult împrejur, luptînd cu demonii care atunci ne ispitesc mai mult. Cînd mînc m, ne apropiem mai mult de animalele neîn eleg toare. Adam i Eva, înainte de c dere, le st pîneau toate (animale, produsele naturii). Dup p cat, au prilej de-a ispiti i lucrurile pe oameni, a a cum îi st pînesc i animalele.

era maica mea foarte iubitoare de Hristos și de monahism, iar tatăl meu foarte urât de monahi. Și zise că tre tatăl meu: „Trei lucruri cere Dumnezeu de la tine și de la veșnicia ta pe ele, și îți va da rai viaa lui. Și zise tatăl meu: „Cheza îmi este Sfântul Marcu Evanghelistul, că le voi păzi”. Și îi spuse: „Iată, ai 19 ani de preacurvie și preacurvind, ai spurcat patul soției tale și de aceea pe toți copiii tăi i-ai predat Dumnezeu morții înainte de vreme. Al doilea lucru: să nu predai pe acest tânăr căsătoriei, ci fă-l monah. Al treilea: să nu mai ai comuniune cu Arianii și cu Teodosianii”¹⁶. Și a zis tatăl meu: „Voi păzi cuvintele tale în toate zilele vieții mele”. Și fiind când bătrânul o rugăciune pentru mine, în trei zile m-am făcut sănătos și apoi am făcut trei ani în casa tatălui meu. Și plecând, tatăl meu m-a logodit cu nepoata căpeteniei (ora ului) (primarului) Augustalin. Și pregătind tatăl meu cele ale căsătoriei, s-a întâmplat că fata a căzut sub tulburarea unui drac cumplit, fiind chinuit rău în frământ. Prin înfetea tatălui meu au căutat apte luni să o duc peste tot prin biserici, la doftori și la vrăjitori. La sfârșit luând-o, am dus-o, după rerea generală, la Ava Macarie¹⁷, mergând și eu cu ea și tatăl meu. Și luând bătrânul untdelemn și rugându-se pentru ea, a poruncit mamei ei să o unge cu untdelemn de la cap până la unghii. Fiind unsă ea, a început dracul să strige: „Sânt ars, sânt ars”. Și ieșind din fată, s-a lipit de mine în epite, chinându-mă pe mine cumplit. Fiind eu chinuit de demon 30 de zile, veni bătrânul care vorbise și înainte tatălui meu și mîsculase și din boală. Văzându-l tatăl meu pe el, a fugit de el. Și luându-mă bătrânul în chilia lui și rugându-se toată noaptea, în genunchi, alungă pe drac din mine. Și te îndu-mi pe răul capului și împrăcându-mă cu o haină de lînă și din peride cămilă, m-a predat lui Ava Isaia. Bătrânul avea și alt ucenic, cu numele Petru. Făcând deci la el apte luni, tatăl meu auzind despre mine, a trimis patru slugi cu opt cămile

¹⁶Poate este vorba de erezia Teodotianilor, care avea ca inițiator pe un anume Teodot, care spunea că Hristos a fost simplu om (Eusebie, *Ist. bis.*, C. 28, 6).

¹⁷Acest Ava Macarie este Macarie Egipteanul care, după Socrate, *Ist. bis.*, cartea 4, cap. 23, „a făcut atâtea vindecări și a scos atâtea draci, că ar fi nevoie de o scriere proprie pentru a le descrie.”

încercate cu tot felul de mâncări și fructe. Dar mi-a trimis și o scrisoare. Primind eu scrisoarea și citind-o, am început să plâng. Văzând Ava Isaia scrisoarea în mâinile mele, sculându-se a răpit-o din mâinile mele și a rupt-o. Iar eu supărându-mă, bătrânul a început să mă certe în fața slugilor trimise de tatăl meu. Din ceasul acela s-a năpustit asupra mea dracul urii și n-am mai putut nici să-l văd, nici să aud glasul lui, ci-l priveam ca pe Haron și cuvintele lui le aveam ca pe niște șerpi și ca pe niște culecări cu două țări.

Iar stând el la rugăciune și la privegheri, le blestemam și din mult timp și mult scârb ce-o aveam față de el, de multe ori mă sculam noaptea ca să-lucid, dar mă temeam și-mi era frică de Petru, cel lăluț ucenic al lui. Iar bătrânul nu înceta să mă învețe și să mă sfătuiască și uneori mă mângâia, alteori mă certă. Iar apropiindu-mă de Sf. Împărăție, mă împiedica și mă alunga, certându-mă. Mă scotea și de la masă, zicând: „Nu vei mânca până ce nu vei spune: am greșit, iartă-mă”. Iar eu făcând cele contrare, furam pe ascuns mâncare. Când el se ruga, eu edeam, când priveghea, eu dormeam, când el citea, eu găream lucruri de artă, când el plângea, eu râdeam. Văzându-mă demonul în toate ascultător de el, a început să-mi arate și vise și năuciri împotriva bătrânului. Iar eu, cel umilit, am început să mă încred în bănușile ce mi le pricinuia acela, cugetând la el cu atenție, în amănunțime, cu părțindere și trezvie. Și am început să cred și să-mi însușesc gândurile urite și rele și întinate, care curgeau în inima mea și mă tulburau împotriva bătrânului.

Au început deci să mă tulbure din untru aceste gânduri, iar dracii din afară să mă mite spre iușime, mînie, supărare și dărmănie. Și dracul mîndriei, mai bine zis al pierzaniei, să-mi fie învător. Ba am început și eu să învăț cele ce mă învăță el în ascuns, adică să le scot la arătare și să le vestesc înaintea tuturor. Căci stăpînit de supărare, ziceam către mine însumi: cine este acest învător și fărnice, acest impostor, acest om de rînd căruia eu, care sînt dintr-o mare cetate și dintr-un neam mare și din părțindere și nobili, atît de bogat, și avînd atîtea slugi, m-am făcut simbria, mai bine-zis îi slujesc ca un rob, turnîndu-i apă pe mîini,

f cut unealt , care poart ap i adun lemne, cînd trebuia s -mi slujeasc i s mi se supun el mie, nu eu lui. Cîte sup r ri i am - r ciuni, necazuri i întrist ri, certuri i osîndiri n-am primit de la el? Cît m-a f cut s fl mînzesc, s însetez, s priveghez, s dorm pe jos, cît m-a dispre uit, cu cîte rele nu m-a împov rat? i acestea înv îndu-m demonul, m mîniam mai mult i m socoteam nedrept it i p timind multe rele. i-mi spunea gîndul: ie i de la acest blestemat, ezi într-o chilie ca to i p rin ii, c ci acesta nu este monah, ba nici m car cre tin. Din aceste gînduri începeam iar i s v d în vis pe b trîn c danseaz cu femei i joac cu etio-pieni. i crezîndu-le acestea, m înt ream în convingerea c e du manul lui Dumnezeu i prietenul dracilor. În afara Schitului, ca la 5 stadii, se afla un templu elin (p gîn) i în mijlocul lui st tea o statuie de marmor , iar b trînul avea obiceiul s ias Sîmb ta din Schit i s mearg la acel templu i s plîng . Se aflau acolo i chipuri de idoli p gîni. i demonul îmi ar t în vis nu o dat , ci de multe ori c b trînul jertfe te i se închin idolilor. Iar eu, presupunînd c visele sînt adev rate, în ceasul cînd b trînul obi nuia s ias i s mearg la acel templu, pref cîndu-m , am ie it din chilie i am c zut pe fa înl untrul templului, înapoia unei r m - i e de zid. i v d pe b trîn intrînd i o femeie înaintea lui i venind ea, am v zut cum se ruga i se închina idolului, i dup ce a ispr vit rug ciunea, am v zut c venind b trînul s-a închinat chipului de animal, a s rutat femeia i înso it de ea, b trînul a plecat spre Schit, iar femeia în jos.¹⁸

Acestea privindu-le de apte ori în ascuns i v zîndu-le ca sigure, am început s ed în afara chilie i spuneam pe ascuns fra ilor ce veneau spre a se folosi de la b trîn: „Fra ilor, Ava acesta este prin fire un curvar i închin tor la idoli; de ce v l sa i în e la i, venind la el?”

i am f cut aceasta gr ind c tre monahi ce veneau la b trîn patru luni i pe m sur ce eu m sileam s -i împiedec pe ei, aceia din puterea harului lui Dumnezeu veneau tot mai mul i la b trîn.

V zînd eu, care m socoteam smerit, aceasta, m-am l sat de lucrul

¹⁸ Acestea le vedea petrecîndu-se în vis, sau i le n luea.

acesta i mi-am în l at mînile la cer, zicînd: „Doamne, d -mi r b-dare". i socoteam eu, netrebnicul, i tic losul, c rabd pe nedrept i c practic o virtute i suspinînd, ziceam: „Slav ie, Dumnezeule, de la ce cîinste, la ce necinste am ajuns, i cum eram i ce am ajuns". i plîngeam.

Iar b trînul v zîndu-m „, zicea: „Fiule bun, cur e te- i inima, smere te- i gîndurile, dore te smerenia lui Hristos, dispre- uie te mîndria, ia aminte la tine".

Gr indu-le el acestea, eu m mîniam i m tulburam i sim- eam cuvintele lui ca s ge i care m r neau. Cînd edeam cu el la mas , sim eam mînc rile r spîndind un miros r u i m ru inam c trebuia s le vomex nu numai o dat , ci de dou i de mai multe ori. De aceea m sculam. Iar gîndul care m tulbura înl untru nu înceta s -mi spun : „Ie i din casa acestui b trîn i, de se poate, i din Schit. C ci privind pe b trînul acesta, nu te vei mîntui".

i-mi ziceam: „Pentru ce suf r acestea? Cînd m aflam în lume, nu curveam, nici nu preacurveam, nici nu furam, nici nu omoram".

i îmi zicea gîndul, mai bine zis demonul: „Cu dreptate p time ti; ai sup rat pe tat l t u i pe mama ta, rudeniile i prietenii t i; acum ai l sat pe sfin ii p rin i i ai venit i te-ai însingurat la acest impostor, s vîr itor de rele i nemilostiv i neru inat". Acestea spunîndu-mi-le demonul, eu pretinsul smerit i p c tosul, m aflam gata s consimt cu gîndurile acestea rele i tic loase.

i scufundat în întuneric, socoteam c sînt în lumin , i socotind c vie uiesc monahal, eram al Satanei, i în loc s m critic i s m osîndesc, criticam i judecam pe robul lui Dumnezeu.

Aflîndu-m în aceast tulburare a gîndurilor, s-a întîmplat s -mi scrie tat l meu: „Mama ta moare, vino s o vezi înaintea de-a muri". Spun deci lui Ava Petru: „M duc cu adev rat s v d pe mama mea". Plecînd fratele, spuse b trînului. Iar b trînul venind la mine, îmi zise: „Bunule fiu, ezi în r bdarea lui Dumnezeu i las p timirea tat lui i a mamei, c ci avem un Tat în cer, care are grij i de noi i de ei dup folosul nostru. Iar de nu ascul i de mine i pleci, pe p rin i nu-i vei folosi întru nimic, iar pe tine te vei v t ma foarte mult i la urm te vei c i mult, c ci nu te vei

folosi cu nimic, ci absenta îi va fi spre învârtur ". Auzind eu acestea de la btrînii demonul r pindu-m spre mînie, spusei btrînului: „Impostorule, închin torule la idoli, curvarule, preacurvarule, vrei s m faci egal cu tine?" Iar btrînul îmi spunea: „Harul lui Dumnezeu îmi vine prin gura ta". Iar eu strig m: „Impostorule, închin torule la idoli". Dar cuvintele mele îficeau pe muli p rini s se adune i to i btrînii m dezaprobau i ma osîndeau. Iar eu, lucrînd dracul în mine, luînd stiharul meu, l-am rupt de mînie de sus pîn jos i aruncînd în fa a lui haina mea, am ieit gol din chilie i intrînd în chilia unuia din btrîni, am furat haina lui i ieind am plecat în Alexandria. Acolo am aflat pe mama moart i pe tat l bolnav, murind i el dup trei zile. Iar eu, preocupîndu-m i vorbind despre bani i despre cealalt mo tenire, i regretînd c m-am fcut monah, m-a apucat seara. i ezînd eu pe pat i cugetînd la cele din Schit i la Ava Isaia, suspinam i ziceam: „Slav ie, Doamne, care m-ai scpat de btrînul acela impostor i r t cit".

i deodat cu acest cuvînt, am auzit un glas ca de tunet zicînd: „Nimicire i pieire casei lui Procopie". i îndat a venit un vînt i s-a aprins un foc în cele patru coluri ale casei. Iar eu m-am sculat tulburat i de abia am putut s ie im to i cei din cas , focul întinzîndu-se peste tot. Adunîndu-se to i locuitorii din Alexandria, n-au putut face nimic, focul topind i pietrele. Iar eu m-am simit ruinat i gîndind la toate cele întîmplate i plecînd cu mult sl biciune i descurajare, m-am aruncat în tinda Sfîntului Mina. i demonul pref cîndu-se iar i în martor, îmi zise: „Toate acestea care i s-au întîmplat, s-au întîmplat din pricina lui Ava Isaia". Trezindu-m , spun: „Cu adev rat vr jitorul acela impostor este cel care, trimi înd pe draci a ars casa mea". i zicînd aceasta, m-am sculat de diminea i am mers la Patriarhul Evloghie¹⁹.

i i-am spus lui: „St pîne, rzbun -m de idolatrul Ava Isaia. Cci idolatrul Ava Isaia folosindu-se de vrjile lui, mi-a ars casa".

¹⁹ Din negrije, s-a dat dintr-o copie de mai tîrziu acest nume. Cci Evloghie a fost patriarh mai tîrziu, între 580—607, cu dou veacuri mai tîrziu ca Ava Isaia. În acea vreme erau Patriarhi Timotei (380—385) i Teofil (385-412).

Iar Patriarhul îmi zise: „S - i r mîn nevorbitoare buzele viclene care gr esc nedreptate împotriva acestui drept" (Ps. 30. 19). i odat cu cuvîntul Papei, am v zut un etiopian b tîndu-m cu un ciomag de foc i îmbr cîndu-mi pieptul gol. i îndat am c zut înaintea Patriarhului, tremurînd de pedeaps . Atunci Patriarhul întinzînd mîna, mi-a pecetluit gura. i leg tura limbii s-a înf p-tuit. i am r mas aptesprezece luni pedepsit sub jugul lui Veliar, ar tîndu-m tuturor ca o vedere vrednic de comp timit, p rînd inut în lan uri. C ci îmi f ceam rele mie însumi i cei prezen i, cei din jur nu-mi puteau ajuta. Mîncam fecale omene ti. Iubitorii de Hristos comp timindu-m , m acopereau cu haine, c ci umblam gol. Îmi loveam trupul i-mi aruncam hainele, b tîndu-m pe mine i lovind pe cei din jur. Iar trupul meu îl murd ream de fecale i de noroi, în care m culcam t v lindu-m . C ci nu era cine s m îngrijeasc . M f cusem ca un elefant.

V zîndu-m iubitorii de Hristos din Alexandria astfel, au adus pe unii din p rin ii din Schit la mine i ace tia v zîndu-m , m-au cunoscut. Dar iubitorii de Hristos au spus: „Acesta este fiul lui Procopie, care era monah la Ava Isaia". i le spuser lor p rin-ii: „Face i iubire i aduce i-l în Schit". i iubitorii de Hristos aflînd un c milar, i-au dat lui ceea ce era rînduit i legîndu-mi mîinile i picioarele, m-au trimis în Schit.²⁰ i adunîndu-se p rin ii din Schit în biserica cea mare, au f cut priveghere pentru mine i ungîndu-m cu untdelemn pe tot trupul, au alungat pe dracul

²⁰Erau trei drumuri ce duceau din Alexandria la muntele Nitria (în care se afla Valea Schitului (sau Schitic) Cel dintîi trecea la început prin rmul Mareotis, dup care str b tea Valea ce ducea printre grunji de sare pîn la muntele Nitria (muntele S rat), unde se afla centrul a ez rilor monahale. Dar rmul supus vînturilor i tulburat uneori de cicloni puternici, era periculos i de multe ori valorile V ii erau de nestr b tut. Al doilea se îndrepta spre Apus, între mare i rmul Mareotidei, pîn la cap tul acesteia, dup care se îndrepta spre Sud printr-un început nisipos, care desp r ea Valea Nitriei de apa rîului Anidros (f r , ap) cum se pare un bra al Nilului, care poart i numele de rîul Anidros. Îndr znea a Melania voia s mearg pe acest drum în c l toria ei în Egipt, dar pu în i-a trebuit s fie r pit de Arabii care locuiau lîng mare, i abia a sc pat prin iu imea calului ei. Al treilea drum urca pe lîng Nil pîn la Memfis sau Arsinoe i intra de acolo într-una sau alt vale. Cel ce porne te pe ea, ajunge în partea Nitriei atins de apele Nilului, incare se afl crocodili. Melania, care a îndr znit s ia i acest drum, a suferit multe încerc ri (Pref. la ed. I).

din mine.²¹ Dar am r mas înfricat de pe urma ranelor i a întin - ciunii.

Dar eu, smeritul i p c tosul, tic losul i vinovatul, cel mai prejos de orice urm monahal , vestind cu am nun ime toate cele ce mi s-au întîmplat i povestindu-le tuturor, i-am rugat pe ei s fac rug ciuni pentru sufletul meu smerit i îndurerat i s roage pe b trînul meu ca s aib mil de mine i s -mi primeasc poc in a i s nu m lase s fiu iar i ispitit de demon. Iar p rin ii plecînd, au adus la mine pe Petru cel împreun ucenic cu mine.

i acela v zîndu-m z cînd cu trupul muceg it de murd rie i de rane, c ci p rin ii voind s trezeasc mila i durerea b trînului spre mine, m-au dezbr cat de haina cu care eram îmbr cat i m-au a ezat gol pe saltea. i Ava Petru v zîndu-m , s-a aruncat peste mine i nu se mai desp r ea de lacrimile lui. Iar eu priveam la el umilit, f r curaj i ru inat. i el, dup ce a plîns mult, s-a sculat i, luînd pe unii dintre p rin i, a plecat i a adus pe b trîn. Iar eu v zînd pe b trîn, am strigat, zicînd: „Miluie te-m , robule al lui Dumnezeu, pe mine cel r t cit, de demoni i s nu m la i bucurie des vîr it vr jma ului de suflet stric tor. C ci am fost destul pedepsit i chinuit, dup cum mi se cuvenea". Iar b trînul îmi zise: „Ai cunoscut, fiule, c pedeapsa le vine celor mîndri pentru c derea lor? " Iar eu am zis: „Am cunoscut, cele ce mi s-au întîmplat i am înv at din cele ce am p timit. i m-am convins c Dumnezeu este Judec torul drept, care r spl te te fiec ruia dup faptele lui" (Rom. 2, 6). i pecetluindu-m cu semnul crucii²², îmi spuse: „Dumnezeu, F c torul întregii zidiri, s - i ierte cele trecute i s îndrepteze cele viitoare". i punîndu-m pe un scaun, m-au dus

21 Din primele timpuri ale Bisericii se f cea ceva i pentru trup, cum nu o fac protestan ii i neoprotestan ii, care nu v d c sufletul lucreaz prin trup, dar i trupul influen eaz sufletul. Toate Tainele se folosesc i de un mijloc de sfin ire a trupului. A a se folosea ungerea cu untdelemn a trupului, înso it de rug ciune, pentru ca prin el s sfin easc trupul. Demonii au o mai u oar influen asupra trupului. Prin o ungere a trupului cu untdelemn, înso it de rug ciune, se alung demonii care lucreaz în el. Adeseori aceasta producea i vindec ri.

22 i de la Antonie cel Mare (n scut la anul 250) i din acest scriere vedem c cre tinii î i f ceau din primele secole cre tine semnul crucii. Sectele refuzînd crucea, se dep rteaz de cre tinismul de la origini.

la chilie. i în pu ine zile, prin harul lui Hristos (Dumnezeu), m-am înt rit. i s-a împlinit cu mine cuvîntul proorocesc, care spune: „Cu z bal i cu frîu vei strînge pe cel ce nu se va apropia de tine" (Ps. 31, 10). i iar i: „Multe sînt b t ile p c tosului" (Ps. 31, 11).

tiind deci p rin ii Schitului toate cele întîmplate ca vrednice de scris, chemînd pe Pioniu, caligraf priceput²³, mi-au poruncit s le povestesc întocmai i în chip am nun it. Iar caligraful scriind, a l sat acestea în cartea întîia a scrierii „Despre n lucirea dracilor" (Cod 113 al colec iei patriarhale, f. 194).

În afar de Petru i de Elisei, au venit i al ii, ca s r mîn ca ucenici la Ava Isaia. Aceasta se adevere te din titlul primului Cuvînt: „Porunci c tre fra ii celor afla i cu el", dar i din Ava Varsanufie, care spune c mii de întreb ri s-au pus Avei Isaia de c tre cei care îl rugau s le l mureasc .

Fiind împodobit cu virtu i Ava Isaia i avînd harisma cuvîntului, veneau la el monahii s fie sf tui i de el. Aceasta o tim din povestirea lui Ava Elisei. Dar despre aceasta sîntem informa i i din povestirea urm toare:

Un frate a venit la marele Isaia²⁴ i-i zise lui: „Roag -te pentru mine, Ava, c m întorc în lume. C ci Ava al meu m oc -r te în tot timpul zicîndu-mi: diavole, Satano, vr jma ule, anti-hriste. De aceea plec în lume". i-i zise lui b trînul: „Oare, fiule, nu spune adev rul? Hristos i Dumnezeul nostru are i El multe nume: Dumnezeu i Domnul i Bunul i Milostivul i Atot iitorul i Atotputernicul. Se nume te Dumnezeu (Theos), pentru c vede toate,²⁵ Domn, fiindc domne te peste toate, Atot iitorul, pentru c le sus ine pe toate. A a i Veliar are multe nume: diavolul-satana, vr jma ul, vicleanul, antihrist. La fel i omul care face binele se nume te bunul. Dar omul care bîrfe te pe altul se nume te diavol (bîrfitor), i cel ce contrazice i tulbur pe fra i este Satana;

²³ Monahul Augustin d i din Cod. 113, f. 181 a, din Colec ia Patriarhiei din Ierusalim o tire despre caligraful Pioniu, ucenic al lui Ava Longhin, despre care se vorbe te i în Pateric.

²⁴ „Mare" îl nume te pe Ava Isaia i un tropar al lui Teodor Studitul, în a treia cîntare a canonului Sîmbetei brînzei în Triod. cînd se s rb tore te cu al i cuvio i.

²⁵ Theos de la Theaomai = v d.

îi cel ce contrazice pe fratele mai mare îi pe c petenie se nume te vr jma ; cel ce viclene te asupra altuia se nume te viclean; cel ce gînde te cele rele se nume te r u; contrariul lui Hristos îi cel ce judec pe altul se nume te antihrist; îi cel ce p c tuie te, p c -tos. C ci tot cel ce s vîr e te p catul este rob p catului (Io. 8, 35). Dac îi tu, fiule, faci lucrurile diavolului, nu te sup ra cînd auzi c e ti numit diavol îi satana, îi vr jma . C ci îi Domnul îi Dumnezeul nostru a zis Iudeilor: „Voi sînte îi fiii diavolului" (*Ibid.* 14).

Suspînînd fratele, a zis: „Cu adev rat, Ava, sînt îi diavol, îi Satana, îi antihrist, îi vr jma , îi viclean, îi p c tos, îi r u, îi potrivit eu, p c tosul îi tic losul. De aceea plecînd, voi c dea îi n fa a lui Ava al meu îi voi plînge, m voi jeli îi voi cere iertare pentru timpul r u folosit al vie ii mele, fiindc am fost viclean îi necurat, du man al lui Dumnezeu îi slujitor al diavolului îi du man vie ii mele, sucit îi flecar, cîrtitor îi gata de orice gr ire de art , lene la rug ciune, iute la mînie, la contrazicere, batjocoritor îi pismuitor, lacom la mîncare îi r zibun tor. Dar mul umesc lui Dumnezeu c , prin dreptele tale cuvinte, s-a mîntuit sufletul meu". îi înc m rturisindu-se el, ie îi din gura lui un fum îi s-a f cut îi se f cu vîrtej îi sparse toate vasele din chilie. îi a ap rut ca un mic etiopian cu un ochiu de foc, ie ind pe u îi strigînd îi zicînd: „Eu sînt dracul mîndriei!" îi fratele rug pe b trîn pentru un cuvînt de mîntuire îi r spunzînd b trînul, îi zise: „De voe ti s urmezi Domnului nostru Iisus Hristos, p ze te cuvîntul Lui îi atîrn pe omul t u vechiu pe cruce cu El îi pe cei ce te trag de pe cruce trebuie s -i opre ti pîn nu mori. îi e ti dator s supor îi dispre ul lor îi s odihne ti inima celor ce -i fac r u îi s te umile ti pe tine fa de cei ce voiesc s te st pîneasc , îi s îi gura ta îi n t cere îi s nu judeci pe cineva îi n inima ta. C ci de -i vine un gînd s judeci pe aproapele pentru niscai p cate, gînde te-te îi n tîi la tine c e ti mai p c tos îi cele bune, pe care socote ti c le-ai f cut, s nu crezi c au pl cut lui Dumnezeu. îi a a nu vei îi ndr zni s judeci pe aproapele. C ci iubirea slavei de la oameni na te minciuna, iar refuzul ei cu smerenie face frica de Dumnezeu mai mare îi n inim . S nu voie ti deci s fii prieten al celor sl vi îi îi n lume,

ca s nu se dep rteze slava lui Dumnezeu de la tine. De faci lucrul t u de mîn , s nu-l dispre uie ti, ci ai grij de el în frica lui Dumnezeu. S nu te culci în c l torie în casa cuiva.²⁶ Când nu ai a teptat sfaturile noastre, ci ai plecat a a cum ai voit, ai ajuns ca demonii.

i eu întristîndu-m mult, n-am voit s te învrednicesc de cuvînt, o dat ce te-am rugat i ca p rinte i te-am sf tuit i ca frate i n-ai ascultat. Nu se închide inima sfin ilor. Dar i-am p r sit sufletul care s-a primejduit i i-am scris cele de acum. Dac deci nu voie ti s fii i mai mult batjocura dracilor, ie i din locul t u, ascultîndu-m , i du-te la o mîn stare. Iar de nu ascul i nici acestea, te vei c i mult la urm de aceast necugetare" (*Cod Sinaitic* 206, f. 181 b).

Alt dat iar i Ava Isaia, voind s foloseasc pe fra i, a luat un sac i s-a dus la un loc unde se îmbl tea grîu i a cerut proprietarului: „D -mi grîu". i-i zice acela: „Dar i tu ai secerat, Avo?" îi zise lui b trînul: „Deci de nu secer cineva, nu are plat ?"

Îi spuse lui proprietarul: „Cum voie ti s ai grîu, dac n-ai secerat?"

i-i zise lui b trînul: „Deci dac nu secer cineva, nu are grîu?"

Îi zise proprietarul de p mînt: „Nu". i a plecat b trînul. Iar fra ii v zîndu-l ce-a f cut, i-au f cut metanie rugîndu-l s le spun de ce a f cut aceasta. i le-a spus lor b trînul: „Am dat-o ca pild , c de nu lucreaz cineva, nu ia plat de la Dumnezeu" (*Pateric grec*, p. 181).

Din povestirea urm toare, p strat de Paladie, vedem ospitalitatea lui Ava Isaia pentru fra i. Iar ce p rere avea despre lucrurile p mînte ti se vede din observa ia f cut fratelui: „Ava Isaia a poftit pe un frate oarecare i i-a sp lat picioarele. Apoi a aruncat un prosop într-o oal i, dup ce a fiert, l-a scos. i a spus fratele: „N-a fiert destul, Avo". i-i zise lui: „Nu- i ajunge c l-ai v zut

²⁶„S nu te culci unde inima ta se teme s nu p c tuiasc . Iar de afl i c trebuie s m nînci acolo, s nu r mîi deloc. C ci este mai de folos s se supere cel ce te invit , decît s preacurve ti în inima ta pe ascuns. De po i, s nu iei aminte nici la haina femeii. F a a i te mîntuie ti de cursele vr jma ilor". (Aci se termin Codicele Savaitic rir. 665 — în prefa a monahului Augustin, p. 26).

str lucitor? i aceasta este mare mîngîiere" (*Pateric grec*, p. 181 ; *Everghetin*, cartea 2, paragraf 16, p. 58).

Ava Isaia nu se ducea la agapele ce se f ceau atunci de c tre monahi. Motivele pentru care le ocolea le vedem în urm toarea povestire nepublicat :

„Ne-a povestit nou Ava Petru, ucenicul lui Ava Isaia: Am întreat pe Ava Isaia, zicînd: De ce nu mergi, Avo, la agap ca to i p rin ii? i a zis: „Fiule, fiecare tie ce îi este de folos i ce-l vat m ". i-i zise lui: „P rinte, folose te-m , spunîndu-mi, pentru ce nu mergi?" i-mi spuse: „Petre, la orice agap mergi i vezi vin, fugi de el ca de foc i de arpe. De multe ori am ezut la agap i bînd vin, am început s gr esc cu b trîinii i am ajuns de la vorbirea despre Hristos la vorbirea urît i la bîrfire i ne-am sculat tulbu- ra i. Bine e deci monahului s m nînce cenu i s bea ap din mare în chilia lui i s nu mearg la agape. C ci de se duce, m nînc ceea ce nu vrea; i bea ceea ce nu vrea; i de multe ori gr ie te cele ce nu se cuvin i aude cele ce nu-i sînt de folos i întristeaz i e întristat i tulbur i e tulburat. C ci cel ce voie te odihna trupului niciodat nu e lipsit de prilejul agapei i cel ce se obi nuie te cu agapele i cu pomenirile sfin ilor²⁷ dispre uie te via a lui i se împle- te te cu multe p cate. C ci din vin se nasc gînduri urîte i din gîn- duri priviri împrejur, i din acestea lenevie, i din lenevie gr ire de art i din aceasta, bîrfire. Iar din bîrfire nesocotire, i din nesocotire pofta pîntecelui, i din aceasta l comia de mîncare, curvie, i din curvie ironia". i-l întrebai pe el: „Avo, ce este ironia?" i-mi spuse: „Ironia este atunci cînd cineva glume te i rîde pe seama altuia; cînd în loc de a-l ar ta pe fa c -l critic pare s -l laude prin cuvinte. Cel ce practic ironia arat un cuget viclean i r u inten ionat. C ci ironia nu-l las s ajung cu cineva la iubire" (Din codicele amintit din colec ia Patriarhiei din Ierusalim, f. 67 a).

Ava Isaia, pentru luptele i virtu ile lui, se num ra între marii P rin i ai pustiei, cum se deduce din urm toarele: „Spuneau

²⁷ Probabil e vorba de agapele ce se f ceau cu ocazia pomenirii celor deceda i.

despre P rin ii Ava Pamvo, Ava Visarion, Ava Isaia i Ava Paisie c , erau foarte puternici, avînd împreun cu ei i pe Ava Artre. Pe ace tia i-a întrebat presbiterul din muntele Nitriei cum trebuie s vie uiasc fra ii. Iar ace tia au spus: „Într-o mare nevoin , p zindu- i con tiin a din partea aproapelui" (Cod. 137 din colec ia Patriarhiei, din sec. XIV).

Cu evlavie se pronun a despre el Rufin (Vita Patrum, tom II, c. 10, p. 358). Din urm toarea povestire a lui Paladie se vede c el se învrednicea i de harisma prevederii: „Ava Uros i Isaia i Ava Pavel se întîlneau împreun , aflîndu-se pe nea teptate la rîu b rba i evlavio i i nevoitori i vizitînd pe marele Anuv.²⁸ La o distan de ei se aflau trei mîn stiri. i i spuser unii altora: „S - i primeasc fiecare dintre noi vie uirea lui, a a cum a fost cinstit de Dumnezeu".Ava Uros a spus c tre ei: „Cer de la Dumnezeu darul s ajungem neobosi i la locul unde mergem în puterea Duhului". i de-abia s-a rugat de aceasta, corabia s-a aflat îndat gata, împreun cu vîntul cuvenit, i într-o clip s-au aflat pe rîu, mergînd împotriva curentului. Iar Isaia a zis c tre ei: „Ce e de mirare, prieteni, c se va întîlni cu noi un om, care ne va anun a fiec ruia vie uirea ce o avem de tr it? Iar Pavel, cel de-al treilea, le-a r spus: „Ce este, de ne va descoperi Dumnezeu, ca dup trei zile îl va ridica pe acel om?" Dup ce au înaintat pu in spre acel loc, b rbatul acela întîlnindu-i, i-a salutat. Iar Pavel a zis c tre el: „Spune-ne, frate, izbînzile tale, c ci poimîine vei pleca la Dumnezeu", Iar Anuv a zis c tre ei: „Binecuvîntat este Dumnezeu, care mi-a f cut i mie cunoscute acestea, ca i venirea i vie uirea voastr !". i a spus faptele fiec ruia, dar i-a explicat i virtu ile sale" (*Istoria Lausiac* , cap. 55, 56, 57).

Din titlul codicelui Savaitic (de la mîn stirea Sf. Sava, lîng Betleem, n. tr.), 72, din sec. 12, f. 58 b, „al lui Ava Isaia, isihastul i presbiterul", i din cod. 28 din Paris, din sec. 15, f. 66—110, care cuprinde lucr ri ale lui Isaia presbiterul, apar inînd probabil egumenului Isaia din sec. IV (Krumbacher, *Bizantinische Wortkunst*, t. I, p. 318), vedem c era presbiter. Nu se tie cînd a

28 In Codicele din Ierusalim Anuv, în cel Sinaitic = Pafnutie.

murit, probabil pe la sfârșitul sec. IV. Amintirea lui se prăznuiește în Biserica Ortodoxă în Sâmbăta Brânzei, împreună cu toți Sfinții Părinți.

Acestea privesc la Avă Isaia. Iar despre cele 29 de Cuvântări ale lui, în vremea din urmă Krtiger a lansat ideea că neîndoielnic că scrierile atribuite lui Isaia din sec. IV au ca autor pe Pustnicul de asemenea Egiptean, care a murit aproape de Gaza, la 11 August în anul 488 și deci scrierile acestea se strămută din sec. IV în sec. V.

Dar înainte de a rezolva problema aceasta este necesar să cercetăm multe scrieri siriace, care poartă numele lui Isaia (*Kugener, Byzant. Zeitsch.*, 1900, f. 385—386). După biograful lui, Isaia a fost primul monah nomad în Egipt, în pustia cea mai dinlăuntru (Schit). De acolo s-a mutat în Ierusalim, iar mai după aceea în pustia Eleutoropol și s-a retras după aceea în Gaza, unde a întemeiat o mânăstire și s-a închis în casă să scrie mai bine pe altul, decât pe Petru, căpetenia ucenicilor lui. Toate răspunsurile lui Isaia s-au comunicat de atunci prin gura lui Petru.

În același manuscris siriac, o scurtă notă needitată arată că Isaia Pustnicul nu s-a opus Sinodului din Calcedon, deși ucenicul lui, Petru, era împotriva lui²⁹. Informația că nu s-a opus Sinodului din Calcedon nu este adevărată, deoarece Sofronie al Ierusalimului (+641), în Epistola lui sinodală împotriva Monotelitismului, zice: „Petru... miasma iberiană și nebunul barbar, Isaia prietenul acestui Petru, s-au arătat primitivi ai altei erezii acefale între Acefali” (Patr. t. 87, partea III, col. 3192—3193). Și mai jos anatematizând ereziile, cuprinde între ele pe cea a Eutichienilor, a Acefalilor, a Varsunufiilor, a Isaienilor”.

Dar că scrierile paterice (sub numele lui Isaia) apar în unui autor care a trăit în sec. IV, se deduce din următoarele: „Primesc în chip canonic și scrierile, și viețile acestor. Aceasta o spun împotriva aiuriturii Pamfil, care vine aici din Orient și a bîrfiturii

²⁹ Land. Anecd. t. III, p. 346 — 356, trad. în germană de Krflger și Ahreus, *Die sogenannte Kirchengesch. der Zach. Rhetor*, Leipzig, 1899, p. 268—274 și Kugener, *Byzant. Zeitsch.* 1900, p. 466.

mincinos pe următorii Sfinți Părinți: Marcu, Isaia, Varsanufie, Dorotei și Isichie, nu însă pe Varsanufie, Isaia, Dorotei și Acefalii uni și cu Acefalii și pe cei uni și cu Acefalii și pe cei cu apte coarne, ci pe alii ortodocși și cu același nume, pe care eu îi primesc ca înfiind tradiția Părinților, asigurat de informația Prea Sfântului Patriarh Tarasie ...ale altor persoane vrednice de crezare, nu numai din acele cetăți, ci și din cele din Răsărit. Cei amintiți sînt atît de lăudați de sfinții bisericieni de mai sus, că icoanele lor au fost puse în Biserica cea mare, în rînd cu sfințele icoane ale Sfinților Părinți, ca cea a lui Efreem și a tuturor celorlalți, în ale căror învături nu s-a aflat nimic neevlavios, sau în afara legii, sau necanonizat" (P.G. 99, 1816).

Aducem la următorituria Patriarhului Ioan al Antiohiei din sec. XI care, în irînd scrierile Părinților din Schit, aminte-te între ele și cartea Sfântului Paisie.

După informațiile de mai sus, Isaia din sec. V a fost monofizit, dar cele 29 de Cuvinte nu-i apar în lui, ci lui Isaia din sec. IV. Căci cum ar fi cu puțin că mari bisericieni ai Bisericii, ca Ioan Damaschin, Varsanufie, Grigorie Sinaitul, Pavel Evergetin și mulți alii, scria toate citatele din scrierile lor din opera unui monofizit?

În afara celor 29 Cuvinte, s-au salvat în traducere latină (*Patrologia Latină*, t. 103, col. 417—434) 68 de reguli pentru monahii începători, luate din Cuvîntul 3 și 9.

O mică lucrare cu titlul „Sfaturi ale lui Ava Isaia către Teodora monahia și surorile ei în Hristos”, tradusă în cuvîntarea lui Nichifor din Hios, s-a editat (în Erniopol, 1885) de către Arhimandritul Hristofor.

În *Patrologie*, t. 40, col. 1205 se află 19 capete ale aceluiași, întitulate: „Despre nevoini și liniște (isichie)”, care s-au luat din cele 29 de Cuvinte ale lui, ca și cele din *Filocalia greacă*, tom. I, p. 17, traduse în *Filocalia românească*, vol. I, sub titlul: „Despre paza minții”, afară de cap. 7, 8, 9.

În codicele 118 din colecția Patriarhiei (din Ierusalim) există unele fragmente sub numele lui Ava Isaia (f. 62 a — 68 b,

124 a—132 a, 202 b—203 b). Aceste fragmente (afar de trei: 127 b, 118 b, i 120 a), care corespund i celor din Filocalia (23, 24, 26), nu sînt ale acestui Ava, din pricina no iunilor i limbii deosebite. La Paladie (+ pe la 420) s-au p strat urm toarele sentin e:

„A spus Ava Isaia c nimic nu folose te atîta pe încep tor, ca ocară. Precum îi folose te pomului udarea în fiecare zi, a a înce p torului ocară i r bdarea ei”.

„A spus iar i c tre cei bine încep tori i supu i p rin ilor sfin i, c prima vopsea nu r mîne, de ex. ro ul; i precum crengile fragede u or se încovoăie, a a i încep torii în ascultare”;

„A spus iar i c încep torul ce se mut din mîn stire în mîn stire, se aseam n cu animalul care alearg de la o p une la alta”.

„A spus iar i c presbiterul din Pelosiu, f cîndu-se o agap a fra ilor în biseric i venind ei i vorbind întreolalt , certîndu-i le-a spus: „T ce i, fra ilor, c am v zut pe un frate mîncînd cu voi i bînd pahare, cîte i voi i rug ciunea lui urc înaintea lui Dumnezeu ca un foc”. i zicea iar i c dac vrea Dumnezeu s miluiasc sufletul, iar acesta se împotrive te i nu vrea, ci împli ne te voia sa, îi îng duie s p timeasc cele ce nu voie te, ca astfel s -L caute pe El”.

„Zicea iar i c atunci cînd cineva vrea s r spl teasc r ul cu r u, poate s vat me con tiin a fratelui chiar i numai cu inten ia”³⁰.

„Acela i Ava Isaia a fost întrebat ce este iubirea de argin i, i a r spus: a nu crede în Dumnezeu c are grij i a nu n d jdui în f g duin ele lui Dumnezeu i a voi s se l easc ”.

„A fost întrebat, iar i, ce este bîrfirea? i a r spus: a nu cunoa te slava lui Dumnezeu³¹, ci pisma fa de aproapele”.

³⁰ Exist o comunicare spiritual între suflete chiar cînd nu se arat în fapte, e ceea ce psihologia modern constat prin fenomenele hipnozei i ale sugestiei. Atîta doar c aceasta vede aceste fenomene numai cînd e activ i voîn a, pe cînd ele se produc chiar cînd voîn a nu le voie te.

³¹ A bîrfi pe un altul înseamn a nu vedea c în darurile ce le are fiecare se manifest slava lui Dumnezeu care le-a dat.

„A fost întrebat, iar i, ce este mînia? i a r spus: ceart , minciun i necuno tin " (*Pateric grec*; P.G. 65, col. 204—220, *Everget.*, cartea 2, cap. 31).

În scoliile la Scara (P.G. 86) lui Ioan Sc rarul (+pe la 600), se dau cele urm toare dintr-un text necunoscut al lui Ava Isaia:

„Cel ce petrece pururea în inima lui, iese numaidecît din cele frumoase ale vie ii trupe ti. C ci umblînd în duh, nu poate cunoa te poftete trupului, deoarece acesta î i face plimb rile în cetatea virtutilor. El are virtu ile ca str jere la poarta vie uirii curate. De aceea i uneltirile demonilor r mîn nelucr toare asupra lui. S ge ile dragostei lume ti ajung cel mult pîn la ferestruicile firii" (Scolia 4 la Cuvîntul 27; în trad. rom. pg. 379).

„Mînia, a voi s se impun voin a proprie; cuno tin a mincinoas , a voi cineva s înve e i a iubi cele de trebuin ale lumii³². Mîcimea de suflet st în a fi st pînit, în a nu suporta, în a nu da i în a lua" (Scol. 1 la Scara, Cuv. 21).

„Întrebare: Ce este curvia? R spus: Neputin a de-a se st pîni. Întrebare: i ce este neputin a de-a se st pîni? R spus: Împodobirea trupului, îmbr i area, lenea, cuvinte pricinuitoare de rîs, privirea neru inat , necredin a în f g duielile lui Dumnezeu, iubirea de-a se l rgi, deoarece voie ti lauda lumii, nemilosivirea, deoarece iube ti slava de art , nem surarea lipsei de contiin , neluarea aminte la judecata lui Dumnezeu" (Scolia la Scara 12, la Cuv. 15).

Ioan Damaschin (+756) a p strat întreg Cuvîntul despre smerita cugetare (Cuv. 20), în „Sfintele Paralele" i urm toarele dou fragmente:

„Deoarece li se întîmpl acelea i cazuri celor p c to i i drep i, s nu socotim pe to i supu i c derii i c cele rele trebuie s premearg mîntuirii" (Patrologia, t. 93, 324).

³² Exist i o cuno tin mincinoas . Omul nu poate renun a la voin a de-a se lumina i de-a lumina pe al ii. Aceasta ine de firea lui. Dar poate strîmba setea de-a se lumina i de-a lumina pe al ii. O poate pune în slujba egoismului strîmt, crezînd c î i l rge te con inutul eului, reducîndu-l la el însu i. Prin aceasta renun la Dumnezeu. Dar la lume nu poate renun a. i nu renun la ea, pentru c o poate st pîni i pe de alt parte îi st pîne te ea sl biciunea trupului.

„Cei ce fac toate numai pentru ei, î i însu esc iubirea de sine ca cel mai mare dintre rele. Aceasta e neunirea cu nimeni, necomunicarea, lipsa de iubire, nedreptatea, lipsa de evlavie. Firea îl face pe om nu ca animalele singulare, ci ca grup împreunat cu al ii, în comuniune, ca s nu tr iasc numai sie- i, ci i tat lui i mamei, i fra ilor, i so iei, i copiilor i altor rudenii i prieteni, i celor dintr-o localitate, i semin iei, i patriei, i celor de un neam i tuturor oamenilor. Ba înc i p r ilor lumii i întregii lumi. i eu mult înainte lui Dumnezeu, F c torul. C ci dac este întreg ra ional (cuvânt tor) trebuie s fie social, iubitor al universului, iubitor al lui Dumnezeu" (*Ibidem*, col. 420).

La Pavel din Amoriu, ctitorul mân stirii Evergetin (la 1048), din care s-a ivit i colec ia Evergetin, se afla, afar de fragmentele din textul „Cuvintelor, i fragmentele urm toare din scrieri necunoscute: „Acela i (Isaia) sl bind, a spus c tre Ava Petru: „Celui ostenit nu-i este povar s a tepte odihna. De aceea nici eu în osteneala sl biciunii mele nu m simt împov rat, ci m st pîne te mai mult frica acelui ceas foarte întunecat când voi fi aruncat de la fa a lui Dumnezeu i nimenea nu va mai fi care s asculte, nici nu va mai fi o a teptare a odihnei" (Cartea a 3-a, cap. 18, p. 58).

„Dar îi e cu puțin omului s fac cele rele din prilejul binelui de care i se face parte, când poc indu-se iar i p c tuie te".

De aceea, de te poc ie ti cu adev rat, nu p c tui. C ci cel ce se poc ie te nu are ceasuri ale lui Dumnezeu, în care e dator s fac binele, i ceasuri ale diavolului în care trebuie s se afle în dezordine; nici timp al evlaviei i iar i timp al nelegiurii. Nu poate s fie o dat rob al lui Dumnezeu i o dat rob al diavolului, ci totdeauna este acela i. „C ci cel ce face p catul, zice Domnul, este rob al p catului" (Io. 8, 35); iar cel ce este rob al p catului, nu poate sluji lui Dumnezeu, cum zice iar i Domnul în Evangheli: „Nimenea nu poate sluji la doi domni" (Mt. 6, 24). „C ci ce înso ire are dreptatea cu nelegiuirea?", zice Apostolul. Sau ce împ rt ire are lumina cu întunericul? i ce învoire este între Hristos i Veliar? Sau ce are comun templul lui Dumnezeu cu idolii? (II Cor. 6, 14—15). „S ne cur im deci pe noi de toat întin ciunea trupului i a

duhului". I atunci „s vîr im sfin enia in iubirea lui Hristos" (II Cor. 7, 1). C ci cel ce ocole te cele mai multe p cate, dar e st - pînit de unul singur, nu e liber. C ci de este biruit de unul, ii este rob lui. Dar e învins cu u urin de cele mici, e robit apoi de cele mari. C ci e cu neputin s - i st pîneasc patimile mari, dac nu învinge întîi cele mai mici" (Cartea 3, cap. 11, p. 30).

În Filocalia greac , tom. I, p. 18—19, i româneasc , vol. I, p. 395 i 398, se afl capetele 7, 8, 19 ale lui Isaia Pustnicul:

Monahul Antonie sau Melisa, care a tr it, dup unii, pe la 1110, a p strat urm toarele fragmente:

„Ce e mai bine: a te îndulci i a împlini pofta trupului pu ine zile, sau a te lipsi de via a ve nic ?"

„Cel ce cru pe cei r i, nedrept e te pe cei buni" (P.G. 136).

„Cei ce pedepsesc pe cei ce fac nedreptate, îi împiedec s nedrept easc pe al ii" (*Ibidem*).

„Cel ce cinste te virtutea, cinste te primul adev r, care st - pîne te peste tot binele" (*Ibidem*).

Grigorie Sinaitul, care a tr it pe la 1330, spune în scrierea lui: „Despre lini te (isichie) i despre dou moduri ale rug ciunii" (Filoc. gr. t. 2, cap. 3, p. 269; Filoc. rom. vol. 7, p. 174): „C e ti dator s - i ii expira ia", e martor Isaia Pustnicul, care zice despre aceasta:

„Dar a spus iar i (Isaia): De nu se face omul pild , nu poate locui împreun cu aproapele" (Cod. 113 din colec ia Patriarhiei din Ierusalim, f. 25 b.).

Iar codicele din care s-a luat aceast edi ie a celor 29 de Cuvinte ale lui Ava Isaia i const din 312 foi, se afl sub nr. 109 al colec iei patriarhale (0,253 X 0,215) din 312 foi. El a fost scris în anul 1679 de c tre monahul Damaschin. Textul e pe dou coloane.

Am dat pîn aci traducerea „Prologului" monahului Augustin la edi ia a doua.

Monahul Augustin d în continuare i al i codici, unde se afl fragmente din aceast scriere. El men ioneaz codicii Savai-

tici care se află în Biblioteca Patriarhiei din Ierusalim, care au fost probabil proprietatea mîn stirii Sf. Sava, de lângă Betleem.

Din Cuvîntul I se află fragmente în cod. Savaitic 362, din sec. XIII, f. 203 a. Din Cuvîntul II, în cod. 464 Sinaitic din sec. XVII, f. 183 b. Din Cuvîntul III și IV, în cod. Savaitic 206 din sec. XVI.

Fragmente din Cuvîntul V se află în cod. 378 Savaitic din sec. VIII, f. 131.

Din Cuvîntul VII, în cod. 78 din sec. XII, f. 58 v. și în cod. patriarhal 181 din sec. XIII.

Din Cuvîntul IX, în cod. patriarhal 408 din sec. IX sau X, f. 142 și în cod. patriarhal din sec. XVI, f. 268 b.

Din Cuvîntul XV, tot în acela, f. 151 a.

Din Cuvîntul XVII, în cod. Savaitic din sec. XV, f. 454—459, în cod. 378 Savaitic din sec. XVIII, v. 134 b, patriarhal din sec. XVI, f. 181 și 464 Sinaitic, f. 175 b.

Mai sînt fragmente în cod. patriarhal 113 din sec. XVII și 137 din sec. XIV, 206 din sec. XVI, cod 394 din sec. XV și în cod. savaitic 333, sec. XIV.

În afară de codicii aminti și monahul Augustin a avut în vedere și textul latin al lui Isaia (P.L. t. 40, f. 1105—1205), pe care l-a tradus Francisc Zenus din Verona la 1574, după un manuscris grec, scris cu litere mai vechi, fiind îndreptat de Antonie Hilbert. Comparînd cele două texte, a dat la note deosebiri esențiale și lipsurile fiecăruia.

Sfîrînd monahul Augustin mîrturisise că a fost foarte grea povară pe care și-a asumat-o și mai presus de slabele sale puteri. Dar încrezîndu-se în ajutorul lui Dumnezeu, a pornit la lucru.

Ale celui între sfini P rintelui nostru

ISAIA PUSNICUL

Dou zeci i nou de cuvinte

CUVÎNTUL I

Sfaturi date fra ilor afla i cu el

1. Cei ce voi i s r mîne i cu mine, asculta i pentru Dumnezeu, i fiecare s ad în chilia lui în frica lui Dumnezeu. i nu dispre ui i lucrul vostru de mîn , pentru porunca lui Dumnezeu. i nu uita i de medita ia voastr i de rug ciunea neîncetat . i p zi i inima voastr de gînduri str ine, ca s nu cugeta i ceva despre vreun om sau despre vreun lucru al veacului acesta; ci totdeauna cerceta i în ce înainta i i sili i-v s v îndrepta i, rugînd pe Dumnezeu cu osteneala inimii i cu lacrimi ca s v ierte i s v p zeasc în viitor s nu mai c de i din acestea. În fiecare zi s ave i înaintea ochilor moartea i s v gîndi i cum ve i ie i din trup i cum ve i trece peste puterile întunicului care v vor întîmpina in v zduh; i cum ve i r spunde lui Dumnezeu. Privi i neîmpiedecat de mai înainte la înfrico ata zi a judec ii i a r spl tirii tuturor faptelor i cuvintelor i gîndurilor voastre, „C ci toate sînt goale i descoperite ochilor Celui în fa a C ruia vom da socoteal " (Evr. 4,13).

F r o mare trebuin s nu vorbi i in trapez ³³. Iar la Liturghie s nu îndrepta i pe vreunul care cînt , dac nu va întreba acela ceva³⁴. În cursul s pt mînii

³³ Sfîntul Pahomie (+348), spune „Dac cineva e împins cu grab s vorbeasc i s rîd în locul unde se m nînc , va lua certare " (Gap. 9, P.G. 40 col. 948).

³⁴ De se va întîmpla în timpul cînt rii i al rug ciunii, sau în timpul citirii, s vorbeasc sau s rîd cineva, trebuie s - i dezlege îndat brîul i, avînd capul plecat i mîinile adunate, s fie dus înaintea altarului i s fie certat de egumenul mîn stirii. Acea i trebuie s se fac în adunarea fra ilor, cînd în acela i mod se adun s m nînce (Pahomie, P.G. 40, col. 948).

sluji i în buc t rie în frica lui Dumnezeu, f r s p r si i medita ia voastr ³⁵. Peste tot s nu între cineva³⁶ în chilia fratelui s u, nici s nu voi i s v vede i înainte de ora 6,³⁷ nici s voi i s cunoa te i lucrul de mân al altora, de a lucrat fratele t u mai bine ca tine, sau tu mai bine ca el. Iar înfilnindu-v în trecere, s nu vorbi i în de ert, nici s nu îndr zni i orice, ci fiecare s ia aminte, în frica de Dumnezeu, la sine i la lucrul s u de mân i la medita ie i la sufletul s u în ascuns. Iar când se ispr ve te Liturghia, sau când v scula i de la mâncare, nu v a eza i la vorb lung ³⁸, nici la cuvinte despre Dumnezeu, nici despre lume, ci fiecare s între în chilia lui i s i plîng p catele lui. Iar de se ive te trebuin a s vorbi i împreun ³⁹, vorbi i foarte pu in, cu smerenie i evlavie, gândindu-v c Dumnezeu ia aminte la voi. Nu v sf di i între voi i nu vorbi i împotriva cuiva, nici nu judeca i pe cineva; nu dispre ui i pe cineva, nu cârti i împotriva cuiva. S nu ias din gura voastr nici o minciun . S nu voi i s vorbi i sau s auzi i ceva din cele ce nu v folosesc.

2. S nu l sa i în inima voastr nici ura, nici pisma împotriva aproapelui. Nici s nu fie ceva în gura voastr i altceva în inim . C ci Dumnezeu nu se las în elat, ci toate le vede: i cele ascunse, i cele ar tate. S nu ascun-

35 Ioan Casian (+345), trecînd prin mân stirile R s ritului i Apusului cu prietenul lui, Gherman (+390), relateaz c numai în chinoviile R s ritului „fra ii slujesc pe rînd cu s pt mîna în buc t rie i în alte datorii, iar în cele egiptene nu se îng duie decît unui frate foarte încercat grija buc t riei, întrucît virtutea aceuia permite i t ria trupului poate împlini acest slujire i nu e împiedicat nici de b trîne e, nici de sl biciune" (Casian c tre Caster, *Despre rînduilele canonice ale chinovilor*, P.G. 28, col. 860).

36 Colec ia cuvintelor i înv turilor dumnezeie ti ale Sfin ilor P rin i de Dumnezeu purt tori, f cut de monahul numit Pavel Everghetin, din mân stirea Everghetida, cartea 13, cap. 13, p. 37 (ed. C-pol, 1861).

37. Paladie(pe la 430)relateaza ca in muntele Nitriei " pina la ora 6 (sau la amiazi) nu se permite „întîlnirea cu nimenea" (Istoria Lausiac , cap. 6, P.G. 34, col. 1 019).

38 „Ie ind de la mas , s nu te porne ti la vorb lung " (Sf. Pahomie, *Op. cit.*, cap. 19).

39 Everghetinos, cartea a 2-a, cuv. 46, p. 144 (ed. C-pol, 1861).

de învini un gând și învini un necaz, învini o voie și învini o
bunăniială, și descoperi și-le cu toată libertatea pântinelui
vostru (duhovnicesc) și sili și-vă cu toată credința să
împliniți și ceea ce veți auzi de la el.

Vedeți și să nu nesocotiți și să împliniți sfaturile mele,
fiindcă de le veți nesocoti, nu vă voi lăsa să rămâneți cu
mine. Iar de veți păziți și cele din ascuns și cele arătate,
eu voi da socoteală despre voi lui Dumnezeu. Iar de nu
le veți păzi, va cere El socoteală despre negrija mea, ca
și despre îndemnul meu. Iar pe cel ce va păzi poruncile
mele, în ascuns și la arătate, Stăpânul Dumnezeu îl va
păzi de tot răul și-l va acoperi în toată ispita ce va veni
asupra lui, în ascuns și la arătate. Vă rog, frații mei,
lăsați și cele ce le-ați adunat din lume și îngrijiți-vă de
mântuirea voastră, ca să nu fie zadarnic toată viața
voastră și să fim fcuți de rușine înaintea lui Dumnezeu
și a celor părtșiți pentru El⁴⁰, și a sfinților ce s-au nevoit.
Că socoteți că nesfârșită și neplăcută pântimire și smere-
niță și tărăiea voii tale de la toate în bună cunoștință
și neîncrederea în dreptatea ta, că și privirea continuă
la păcatele tale, sânt înțată virtuții tale. Pentru că odihna
și lărgimea și slava de artă pierd toată osteneala mona-
hului.

CUVÎNTUL II

Despre legea cea după fire

1. Nu voiesc să nu vă țâiți, fraților, că la început, când a
făcut Dumnezeu pe om, l-a lăsat în răiu, având simțirile
să nu toase și să ruindă în ceea ce îi era firesc; dar când
a ascultat de în el torul lui, s-au strmutat toate în

⁴⁰ Cei ce au părtșit pe cei pentru care aveau datoria să se îngrijească
în viață, cu scuza unei vieți dedicate prin călugărie lui Dumnezeu, dar nu și-au
împlinită acestenă zuință ească, vor fi cu ideră înțată înțafă acestora
(n. tr.).

ceea ce e contrar firii; atunci sim irile lui au fost aruncate din slava lor⁴¹. Dar Domnul nostru a f cut mila Lui cu neamul omenesc pentru multa Lui iubire. C ci Cuvîntul „trup s-a f cut" (Io. 1,14). adic om deplin arat ; s-a f cut în toate cele ca noi, „întru toate afar de p cat" (Evr. 4, 15)⁴², pîn la a schimba ceea ce e contrar firii în ceea ce e conform firii prin Sfîntul Lui trup⁴³.

i f cînd mil cu omul, i-a întors iar i în rai, dup ce a înviat, pe cei ce merg pe urmele Lui i împlinesc poruncile Lui, pe care ni le-a ar tat nou , pîn ce vom putea s biruim pe cei ce ne-au scos pe noi din slava noastr . C ci El ne-a ar tat slujirea sfînt i legea curat , pe care omul trebuie s le p zeasc pîn se va statornici în firea în care l-a f cut Dumnezeu⁴⁴. Deci cel ce voie te s revin la cele ale firii, s taie toate voile lui cele dup trup, pîn statornice te pe om în cele conforme firii. Dorirea cea dup fire este dorirea min ii i ea nu este f r dorirea lui Dumnezeu; precum nu e nici iubirea

41 Omul se afla în normalitatea lui pîn ce era în leg tur cu Dumnezeu. El a c zut în ceea ce e contrar firii, cînd s-a desp rit prin neascultare de Dumnezeu. Acestei înv turi îi este contrar cea catolic , potrivit c reia omul se afl , cînd e f r Dumnezeu, în „natura pur ". Iar cînd prime te gra ia (dup ea, „creat "), e ridicat într-o stare mai presus de fire. În v tura din acest text consider pe om în starea lui natural , cînd e unit cu harul lui Dumnezeu, sau cînd tr ie te în armonie cu Dumnezeu (*n. tr.*).

42„Om deplin" e formula de la Calcedon. Tocmai pentru c n-a luat i p catul nostru, s-a f cut om deplin. Faptul c Fiul lui Dumnezeu se poate face i om deplin, e marea tain i o negr it pre uire a umanului de c tre Dumnezeu. Dumnezeu l-a f cut pe om astfel ca s poat s se fac El însu i i om, nu prin schimbarea dumnezeirii Sale. C ci aceasta ar fi panteism. taina Persoanei i a caracterului ei de lumin i tain nesfîr it . Prin aceasta Subiectul dumnezeiesc poate înlocui subiectul uman. C ci i acesta e lumin i tain nesfîr it , ca i Subiectul dumnezeiesc. Dar Subiectul dumnezeiesc e i Subiect al firii dumnezeie ti infinite (*n. tr.*).

43 Prin p cat omul a c zut în ceea ce e contrar firii (para fisin). Hristos a readus pe om la ceea ce e conform firii (kata fisin). Dar în amîndou st rile nu p r se te total leg tura cu firea lui, Fiul lui Dumnezeu f cîndu-Se om n-a schimbat umanul, ci l-a readus la autenticitatea lui (*n. tr.*).

44 Readucerea omului la cele conforme firii este egal cu reintroducerea lui în raiul comuniunii cu Dumnezeu i în slava lui, care e reflectarea slavei lui Dumnezeu (*n. tr.*).

celor conforme firii⁴⁵. De aceea s-a numit Daniel „b rbatul doririlor” (Dan. 9,23). Vr jma ul a schimbat această dorire în poftirea urât a toat necur ia. Rîvna min ii este rîvna potrivit firii. Iar f r rîvna spre Dumnezeu nu e prop ire. Deci precum s-a scris de Apostol: „Rîvni i îns darurile cele bune”(I Cor. 12,31). Dar rîvna spre Dumnezeu s-a întors prin Adam spre cele contrare firii⁴⁶. Deci s nu v du m ni i unii pe al ii i s nu v pismui i i s nu v min i i unii pe al ii.

2. Dar e proprie min ii i mînia potrivit firii. C ci f r mînie nu e nici cur ie în om. Mînia aceasta lupt împotriva seminelor sem nate ca pl ceri în el toare de vr jma ul în trup⁴⁷. ceea ce a f cut Fineas, fiul lui Eleazar, cînd s-a mîniat foarte împotriva b rbatului i femeii, i a început b taia Domnului de la poporul Lui (Num. 25, 7—8). Dar mînia noastr s-a mutat spre aproapele pentru toate cele neîn elepte i nefolositoare.

proprie min ii ura cea contrar r ului. Astfel folosind-o Ilie, a omorît pe proorocii ru inii (III Imp. 18,40). Asemenea i Samuil a folosit-o împotriva lui Agag, împ ratul lui Amalic. i f r ura împotriva du m niei nu se descoper cînte în suflet i ura noastr s-a schimbat în pornire împotriva firii, spre a urî pe aproapele i a ne scîrbi de el. i ura se face cea care alung toate viet ile. Min ii îi este proprie în l area cugetului conform firii fa de orice du m nie. i cînd a aflat-o pe ea Iov, a osîndit pe du manii lui, zicînd lor: „Cei necinsti i i

45 Dorirea i iubirea celor proprii firii este proprie min ii i ele sînt egale cu dorirea i iubirea lui Dumnezeu. în firea min ii omene ti, s iubeasc i s doreasc pe Dumnezeu (*n. tr.*)

46. Prin doriri , firea noastra este facuta pentru ceea ce o depaseste .Placerile trupe ti o atrag, dimpotriv , în josul ei (*n. tr.*)

47 Se afirm în acestea apartenen a la fire, a poftei i mîniei. o poft (o dorire) proprie firii i una contrar . La fel o mînie (o iu ime) proprie firii i una contrar . Altfel firea omeneasc ar fi pur pasiv , indiferent , o mort ciune. Prin pofta i iu imea potrivit firii, firea cre te, se dep e te din Dumnezeu. Prin minte se cur e te firea de ceea ce nu se cuvine. rin mînia conform firii, proprie min ii, aceasta lupt împotriva diavolului sau a seminelor sem nate de el în trupul omului ca pl ceri în el toare (*n. tr.*)

lene i, lipsi i de orice bine, pe care nu i-am socotit vrednici de turma câinilor mei" (Iov. 30,8). i ni s-a schimbat dispre ul asupra du manilor i ne-am dispre- uit unii pe al ii, în epându-ne unii pe al ii i ne-am îndrept it pe noi în ine împotriva aproapelui. i din pricina dispre uirii lui Dumnezeu ne facem du mani ai oamenilor. Astfel, din cele create împreun cu omul, când a mâncat din neascultare, ele i s-au preschimbat în cele rele. S ne silim deci, iubi ilor, ca s în elegem cele ce ni le-a ar tat nou Domnul nostru Iisus Hristos în sfântul Lui trup. C ci este sfânt i locuie te în sfin i. S ne îngrijim deci de noi în ine ca s pl cem lui Dum- nezeu s vâr ind dup putere faptele noastre i s facem m dularele noastre s se potriveasc firii, ca s afl m mil în ceasul ispitei la Cel ce are s vin pentru toat lumea (Lc.21,26), cerînd totdeauna Bun tatea Lui, ca s se uneasc ajutorul Lui cu smerenia noastr : ca s ne mîntuiasc pe noi de vr jma ii no tri. C a Lui este puterea, i ajutorul, i st pînirea în vecii vecilor. Amin.

CUVÎNTUL III

Despre starea încep torilor i a celor din chilii

1. Inainte de orice, avem nevoie de smerita cugetare; s fim totdeauna gata, la orice cuvînt pe care îl auzim, sau la orice lucru, s spunem: iart ! C ci prin smerita cugetare se stric toate ale vr jma ului⁴⁸. Nu te m sura pe tine în nici o fapt a ta⁴⁹, ca s fii netulburat în gîndurile tale. S ai fa a ta trist , dar blînd cu oamenii str ini, ca frica de Dumnezeu s locuiasc

48 Se citeaz la aceasta nota. din mai mul i p rin i duhovnice ti: „Fii gata la orice cuvînt, pe care îl auzi, s spui: „Iart -m ", pentru c smerita cugetare arunc toate ale vr jma ului" (Antonie cel Mare, can. 72).

49 „Nu te mîndri pentru faptele tale, oricare ar fi ele". „Nu te m sura" la ce în l ime ai ajuns dup orice fapt .

în tine⁵⁰. De pleci la drum cu fra ii, dep rteaz -te pu in de ei, ca s taci⁵¹. i mergînd, s nu prive ti aci i acolo ci mediteaz în cugetarea ta sau roag -te lui Dumnezeu în inima ta⁵². Iar în locul, în casa în care te opre ti, nu fii cu îndr zneal , ci fii cu sfial în toate. La ceea ce i se pune pa mas , întinde mîna ta cînd e ti silit s m nînci⁵³. De e ti mai tîn r, s nu îndr zne ti s întinzi mîna i s bagi în gur . Iar în locul unde ai s dormi, s nu te acoperi sub acela i acoper mînt cu altul. i f multe rug ciuni în inima ta, înainte de-a te culca. i de ai ostenit pe drum i voie ti s fii uns cu pu in untdelemn pentru osteneala drumului, las - i numai picioarele, ru inîndu-te s te descoperi f r vreo trebuin sau boal . Iar ezînd tu în chilia ta, de va veni vreun frate str in la tine, f cu el i tu a a: Unge-i picioarele lui i spune-i lui: f iubire i ia pu in untdelemn i folose te-l⁵⁴. Iar de nu vrea s primeasc , dup ce s-a odihnit, nu-l sili. Dar de este b trîn, bogat în f ptuire, sile te-l ca s -l ungi pe el întreg. Iar de ezi la mas (la trapez) cu fra ii, de e ti mai tîn r, nu spune min ii nu mînca, ci adu- i aminte de p catele tale, ca s nu m nînci cu pl - cere, i întinde mîna ta numai înaintea ta. i de este ceva înainte altauia, s nu întinzi mîna ta la aceea. Hainele tale s - i acopere picioarele tale, i genunchii t i s fie uni i între ei.

Iar cînd cei ce m nînc sînt str ini, d -le lor cele de trebuin cu o privire vesel , i cînd înceteaz s

50 „S fie fa a ta neîncetat trist , afar de cazul cînd te cerceteaz oameni str ini. Atunci prime te-i cu fa a vesel , ca s locuiasc în tine frica de Dumnezeu". (Everghet, Cartea I, *Sentin a* 42, p. 160).

51 „Cînd c l tore ti cu fra i, dep rteaz -te pu in de ei, ca s p strezi t cerea" (Antonie, can. 75).

52. " Cind calatoresti , nu cauta nici la dreapta , nici la stînga , ci repeta psalmii i roag -te în minte lui Dumnezeu în tot locul unde te afli i nu te amesteca cu încredere cu locuitorii lui" (Antonie cel Mare, can. 76).

53. "Nu intinde indata mina ta spre cele ce ti se pun inainte , spre mincare" (Acela i, can. 77).

54. Smerenia si infrinarea inseamna o delicata politete

m nînce, spune-le lor a doua i a treia oar : f iubire i mai ia pu în⁵⁵. Iar cînd m nînci, s nu ridici fa a spre aproapele⁵⁶, i s nu gr ie ti cuvînt de ert⁵⁷. i s nu întinzi mîna ta spre ceva, ar tînd c o voie ti, f r s spui: Bindecuvinteaz⁵⁸. i bînd ap , s nu la i gîtlejul t u s gîlgîie, asemenea oamenilor din lume. ezînd tu cu fra ii, de- i vine vreo flegm , s nu o scuipi înaintea lor, ci ridic -te i o arunc astfel afar . Nici s nu întinzi trupul t u în v zul oamenilor. De te încearc vreun gînd neserios, s nu deschizi gura ta; i va pleca de la tine. S nu deschizi gura ta, rîzînd. C ci aceasta înseamn lips de sfial . S nu pofte ti ceva apropiat, privind-o: fie hain , fie brîu, fie culion. i s nu- i împline ti pofta, f cîndu- i ceva asem n tor De- i procuri vreo carte, s nu o înfrumuse ezi cu vreo podoab . C ci aceasta este o patim .

2. De gre e ti ceva, nu min i din ru ine, ci f metanie zicînd: iart -m . i gre eala trece. De- i spune cineva un cuvînt aspru, s nu- i înal i inima, c ci mînia lui Dumnezeu nu întîrzie. De e ti muştrat de cineva pentru vreun lucru, nu te aprinde, ci pune metanie, zicînd: iart -m , c nu voi mai face, fie c tii c ai f cut acel lucru, fie c nu tii. C ci toate acestea sînt prop ire pentru cel tîn r. De faci lucrul t u de mîn , nu te mîndri, ci f -l în frica de Dumnezeu, ca s nu p c tuie ti prin ne tiin . Cînd te înva cineva despre orice lucru de mîn , spune-i celui ce te înva , f r s te ru inezi de a- i spune în continuare: „F iubire i vezi de e bun sau nu”. De te cheam vreun frate cînd e ti la lucrul de mîn al t u, sile te- te s vezi ce voie te i f -l pe acela

55 Poftete cu st ruin pe str ini s se serveasc la mas .

56. Sa nu ridici fata ta cind maninci , spre aproapele tau , ca sa nu vada pofta mînc rii oglindit pe ea (*n. tr.*).

57 S nu gr ie ti lucruri glume e sau f r rost cînd m nînci, în care s se vad pl cerea produs de mîncare (*n. tr.*).

58 A teapt totdeauna s i se îmbie. Se dau, precum se vede, sfaturi concrete despre felul cum trebuie practicat smerita cugetare (*n. tr.*).

cu el, l sînd lucrul t u. De încetezi s m nînci, intr în chilia ta i f lucrarea ta, i nu edea vorbind cu cei ce nu te folosesc. De sînt b trîni care-i gr iesc cuvîntul lui Dumnezeu, întreb pe Ava al t u: „R mîn s aud, sau s intru în chilie?” i f ceea ce î i va spune. De voie ti s mergi la un lucru str in, spune-i lui unde voie ti s mergi, ce trebuin ai de aceasta. i dac î i spune ce s faci, nu ad uga ceva, nici nu-l mic ora. De afli cuvinte din afar , nu le spune pe ele altuia. C ci de le vei p zi în urechile tale, nu va gre i limba ta⁵⁹. De voie ti s se împlineasc un lucru i cel cu care locuie ti nu voie te s se împlineasc , las -i lui voia ta, ca s nu se nasc o ceart i s se supere.

3. Cînd voie ti s locuie ti cu un frate în chip trec tor, nu-i porunci în vreun lucru oarecare i s nu voie ti s fii capul lui. De locuie ti cu fra ii, s nu voie ti s te m sori cu ei i tu în cuvîntul lor. De- i vor porunci ie un lucru pe care nu-l voie ti, lupt cu voia ta pîn ce îl vei face, ca s nu-i superi i s -i pierzi prin descurajare; i ca s ai locuirea pa nic cu ei. De locuie ti cu un frate i-i spui c voie ti ceva, spune-i lui: dar voi face ce voie ti. i dac spunîndu-i ce vrei s faci, îi ceri o hot rîre, f ceea ce g se te el de bine, cu frica lui Dumnezeu. De locui i împreun i lucrul ce i-l cere este trec tor, f -l. De sînte i mai mul i, face i-l împreun i nu cru a trupul t u, inînd seama de con tiin a tuturor. Cînd te scoli în fiecare zi diminea a, înainte de-a te apuca de lucrul de mîn , cuget la cuvintele lui Dumnezeu. Iar de este ceva de f cut înainte, fie patul, fie de sp lat niscai vase, fie orice alt lucru, f aceea cu toat sîrguin a, f r z bav . De este un lucru care aduce o plat , s -l faci împreun cu fratele t u i s nu-l nedrept e ti pe el. Iar dac lucrul este mic, i unul spune

⁵⁹ Cînd vei c uta s spui cuvintele spuse ie, altora, limba ta poate gre i, spunîndu-le altfel de cum le-ai auzit.

altuia: „Pleac , frate, vezi-i de lucru t u, eu îl fac acesta singur", ascult -l. Cel ce ascult , este cel mare. De este la tine un frate str in, f cu bucurie lucrul care trebuie, i plecînd el f -l de asemenea. Prime te-l cu bun voin i cu frica lui Dumnezeu, ca s nu-i fie vizita spre pagub . P ze te-te s nu-l întrebi lucruri care nu- i sînt spre folos, ci f -l s se roage. Iar cînd ade la tine, întreab -l: „Cum te afli?" i mul ume te-te cu acest cuvînt. i apoi d -i o carte, ca s o citeasc i s cugete la cele din ea. Iar de vine dup o osteneal , las -l s se odihneasc i spal -i picioarele. Iar de- i aduce cuvinte necuvenite, roag -l cu iubire, spunîndu-i: „Iart -m , c sînt sl bit i nu pot s le port". Iar de este sl bit i hainele îi sînt murdare, spal -i-le. Iar de- i lipse te ceva i hainele îi sînt rupte, coase-i-le. Iar de este drume i ai la tine niscai credincio i, nu-l pune mai presus de ei, dar f mil cu el din iubirea lui Dumnezeu. Iar de este un frate în trecere pe la tine, pentru Dumnezeu, i- i cere odihn , s nu- i întorci fa a de la el, ci prime te-l cu bucurie împreun cu credincio ii care se afl la tine. i de este s rac, nu-l trimite f r nimic, ci d -i lui din binecuvîntarea ce i s-a dat ie de la Dumnezeu, o dat ce cuno ti c cele ce le ai nu sînt ale tale, ci dar de la Dumnezeu⁶⁰. Dac un frate îmbie ceva, nu-l deschide ca s afli ce are în el. Dac dac arat foarte pre ios ceea ce i se îmbie, spune-i lui: d -mi s v d ce este în el.

De pleci pe o cale spre casa cuiva, i cel din ea iese i te las singur, s nu ridici fa a ta ca s cuno ti cele aflate în casa lui. i s nu deschizi ceva din ea, nici vreo u , nici vreun vas, nici vreo carte. Dar spune celui ce iese: d -mi s fac vreun lucru. i ceea ce- i d , f -l

60. Toate le avem de la Dumnezeu in dar . Iar ceea ce primește fiecare nu prime te în exclusivitate, ci ca s fac parte de aceea i altora. Toate le are fiecare pentru el, dar i pentru al ii, ca s creasc oamenii i în iubire între ei.

f r greutate. S nu lauzi cele ce nu le-ai cunoscut, iar de cele ce le-ai cunoscut, s nu vorbe ti ca i cînd le-ai v zut. S nu osînde ti pe cineva pentru chipul lui. De dai de ap sau de ceva de trebuin , s nu te ar i nep s tor, ci gînde te-te la Dumnezeu c a avut grij de tine. De te scoli în chilia ta, ca s faci slujba ta, nu r mînea nep s tor sau în negrij i în loc s cinste ti pe Dumnezeu, s te afli uitînd de Dumnezeu, ci r mîi în frica lui Dumnezeu. Nu te r zima de perete i nu- i înmuia picioarele, r zimîndu-te într-unul i u urînd pe cel lalt, ca cei f r de minte. Treze te inima ta s nu caute la voile tale, ca Dumnezeu s primeasc jertfa ta. De cînta i împreun , fiecare din voi s - i fac rug ciunea lui. Iar de este cu voi un str in, ruga i-l cu iubire ca s - i fac rug ciunile lui. Spune i-i aceasta lui pîn la a doua i a treia oar , f r ceart . În ceasul aducerii darului t u, spune gîndurilor tale, sim irilor tale s st ruie în frica lui Dumnezeu, ca s te învrednice ti de Taine, i s te vindece pe tine Domnul. Vezi s nu- i la i trupul t u f r cur ie i s te fure slava de art . Iar cel mai tîn r s se lase în toat lipsa de frumuse e a trupului. C ci aceasta este în folosul lui⁶¹.

Cel tîn r s nu poarte niciodat hain frumoas , pîn ce nu va ajunge la vîrsta b rbatului. C ci aceasta îi este spre vindecare. S se foloseasc de vin pîn la trei pahare în caz de trebuin . S nu- i descopere din ii cînd rîde, iar fa a lui s caute în jos cu ru ine. Cînd va fi s doarm , s - i încing brîul, s aib grij s nu- i duc mîinile înl untru, c ci trupul are multe patimi, hr nite întru ne tiin . De trebuie s porneasc la drum, s poarte sandale, dar pîn ce este în chilia lui s nu poarte sandale. Umblînd el, mîinile lui s stea apropiate de brîul s u. S nu se afle deloc înaintea altora. Aflîndu-se

61 Cel tîn r s nu se g teasc , spre a nu ispiti pe cineva i a se încrede în el. Dar cel b trîn s se g teasc în timpul Sf. Liturghii (*n. tr.*).

unul mai mare și vorbind cu cineva, să nu fii nepăsător și să ezi, ci stai pînă ce îți va arăta ie ce ai să faci, De vei pleca în ora, sau în sat, ochii tăi să caute în jos, ca să nu scoli pe vrăjmași în chilia ta. Să nu dormi la drum, în casa cuiva, unde inima ta se teme să nu picătuiască. De voie îți săm nînce într-un loc și află că o femeie trebuie săm nînce acolo, să nu ezi deloc. Îți este mai de folos să-l superi pe cel ce te poftete, decît să curvească inima ta în ascuns. Pleacă de poartă, pînă nu ieși încoseama la haina ei. Mergînd tu pe drum, de-și va spune o femeie; pace ție, răspunde-și în inima ta, că utînd cu ochii în jos. De pleci la drum cu vreun bătrîn, lucrul pe care îl duce ți, nu-l da lui să-l poarte. Iar de sînteși tineri, purta-și-l fiecare puîn, iar cel ce-l poartă, să meargă înainte.

CUVÎNTUL IV

Despre conștiința celor ce sînt în chilii⁶²

1. De mergeși pe drum și vreunul din voi este mai slab, lăsa-și-l să meargă înaintea voastră, ca, de va voi să adă, să adă. De sînteși mai tineri și vă aflași în locuri unde e ora mesei și sînteși poftiși să vă azași primii la masă, să nu vă tulburași, ci de se a ează acum unul primul, altă dată să se a eze altul. De întrebăși pe bătrîn despre un gînd, dezgole-te-și lui gîndul în libertate, de tii că este credincios și pzească cuvîntul tău. De auzi de vreo scdere a fratelui tău, să nu-și spui bătrînului despre cine e vorba, căci aceasta este moarte.⁶³ De vorbesc unii despre gîndurile care te războiesc pe tine, să nu voiești să le auzi, ca să nu fii războit de ele. Sile-te-te să faci multe rugăciuni, căci rugăciunea este lumină

⁶² În textul latin, titlul este următorul „Despre cele ce trebuie observate pe drum”.

⁶³ De mîrturisești bătrînului (duhovnic) gîndul tău despre scdere a aflată a unui frate, să nu-și spui numele fratelui (*n. tr.*).

sufletului tău⁶⁴. Cuget în fiecare zi cu părere de rău la cele ce ai greșit și de cugeti astfel la ele, Dumnezeu îți va ierta. De te va sili vreun frate să grăiești împotriva fratelui lui, să nu te lași convins de el și să pui cătușele tale împotriva lui Dumnezeu,⁶⁵ ci spune-i cu smerenie: „Iartă-mă, frate, sînt un ticălos și acestea ce mi le spui, sînt ale mele și nu le pot purta”. De-ți face vreun frater rău și cineva îți vorbește împotriva lui, pune-te în inimă, ca să nu se înnoiască răutatea în tine. Aminte-te de păcatele tale cu voia înaintea lui Dumnezeu,⁶⁶ ca să îți le ierte și să nu răsplătești (răul cu rău) aproape-tui tău. (Rom. 12, 17). De pleci la drum cu niscăi frați pe care nu-i cunoști și vor fi mai mici ca tine, dă-le lor cîntărea celor dinții. Iar de se va întîmpla să intră și la cineva iubit de tine, lasă-i pe ei înaintea de tine în toate, fie la masă, fie în a pune mîna la cele puse înainte și să nu te arzi pe tine ca și cînd ar fi primit această întîietate prin tine, ci dă-le lor cîntărea aceasta, zicînd: „Pentru voi a făcut (gazda) milă cu mine”. De pornești la drum cu vreun frate și te abăți pe la vreun prieten altu, spune-i pentru ce trebuință faci și zi-i fratelui: „ezi cu mine aici”. Și de te va reîine prietenul tău și mîncă, să nu între nimic în gura ta, pînă nu vei chema pe fratele ca să mînce cu tine.

2. De vei pleca la drum cu mai mulți frați și te vei ruina și-ți iei la prietenul tău, deoarece sînt mulți, să nu-i disprețuiești și să pleci pe ascuns, și să mîncă, lăsîndu-i pe ei, și sfîtuiește-te cu el ce ar trebui de făcut cu ei și ceea ce va spune el ascultă cu smerenie. Iar cîl-

⁶⁴ Rugăciunea este lumina sufletului, deschizîndu-i cărarea spre Hristos ca model pentru nejudicarea altora, se pîndu-te de închiderea în egoismul mîndriei tale (*n. tr.*).

⁶⁵ A vorbi de rău de un frate, e una cu a pune cătușele împotriva lui Dumnezeu, și cum Dumnezeu pe toți îi iubește și vrea să-ți cîntărească prin iertare uni în El (Io. 13, 35) (*n. tr.*).

⁶⁶ De păcatele tale nu-ți poți aminti, cîndu-te de ele, decît înaintea lui Dumnezeu, sau gîndind în același timp la Dumnezeu. De nu te gîndești la Dumnezeu, nu vezi păcatul în vreunele din faptele și gîndurile tale (*n. tr.*)

torind cu ei, nu te în l a pe tine i nu ocoli slujirea lor. De pleci la drum i voie ti s mergi la un frate i nu va voi s te primeasc i-l vei vedea apoi la drum, sau va veni la tine, uitînd de purtarea lui, f cu el un bine prisositor. De auzi c a spus cineva împotriva ta un cuvînt i te întîlne ti cu acela în vreun loc oarecare, sau se apropie de tine, arat -i o fa vesel i bun , dup puterea ta; i nu-i spune cele auzite, întrebînd: „De ce ai spus?” C ci s-a scris în Pilde (cap 21, 24): „Cel ce ine minte r ul, s vîr e te f r delege”. De sînte i fra i i pleca i spre un frate s rac, nu-l nec ji i cu vreo trebuin , ci împlini i-v singuri, trebuin ele celor ce ve i avea s le mînca i, dac nu are în chip prisositor acelea i de nu are acoper mînt îndestul tor pentru voi. De pleci spre unii b trîni pe care îi cuno ti i se afl cu tine al ii, pe care nu-i cunosc b trîni, s nu s vîr e ti cu b trîni o fapt de îndr zneal înaintea lor, ci las celor ce au venit cu tine îndr zneala i le spune cuvintele trebuitoare. De vor locui cu tine niscai fra i, îngrije te-te de ei ca s aud de la tine cele serioase, c ci vei da seama pentru ei înaintea lui Dumnezeu. De mergi la vreun str în pentru Dumnezeu, s nu voie ti s nu vezi rudele ce le ai poate în acel loc, c ci î i este mai de folos s fii cu rudele dup trup. De voie ti s pleci la munte ca s te întîlne ti cu fra ii în mîn stiri,⁶⁷ r mîi la cel la care mergi i nu te, duce la altul f r s -l întrebi pe el: „S merg la acela sau nu?” Iar de nu aflî odihn la el, nu-l sup ra pîn ce pleci de la el. De- i iei o chilie, precum tii, s nu- i iei mul i fra i cu tine; î i ajunge unul pentru sl biciune i nu vei profita de puterea g zduirii tale.

3. De faci bine unui s rac, s nu-l chemi la vreun lucru trec tor, ca s nu pierzi binefacerea pe care ai f -cut-o cu el. De intri în vreo mîn stare pe care n-o cuno ti ezi unde te las s ezi, i nu intra în alt chilie, pîn

⁶⁷ Probabil e vorba de muntele Nitria din Egipt, unde se aflau retrase mai multe mîn stiri, sau de alt munte, unde de obicei se aflau mîn stirile.

nu te va chema cel ce se află în ea. De te liniștești în chiliata, și nu lipsește ti pe fratele lipsit, de vreun lucru al tău de i-l cere pentru trebuința lui. Dacă ai ceva numai cât îți trebuie și nu în chip prisositor, și nu voiești să-l risipești în această săte tulbure. „Căci îți este mai de folos să pierzi unul din mădularele tale și să nu fie aruncat tot trupul tău în gheena” (Mt. 10, 29). De te despart și de rudeniile după trup și te înstrăinezi pentru Dumnezeu, și nu lași să intre plătirea cerea lor în tine⁶⁸.

Să nu ezi în chilie ocrotind pe tatăl tău sau pe mama ta sau gândindu-te la frate sau la soră, sau având milă de copii, sau dorind în inima ta femeia pe care ai pierdut-o. Gândește-te la ierarea ta, că va trebui să mori, și nimenea dintre ei nu te va ajuta pe tine. Și oare nu i-ai pierdut pe ei pentru virtute? De te odihnești în chiliata și-i aduci aminte de cineva care și-a făcut vreun rău, scoală-te și te roagă lui Dumnezeu din toată inima că să-l ierte⁶⁹ și gândul rășplătirii răului făcut de el să plece de la tine. De pleci să te împărtășești de Sfintele Taine, porzește-i tot gândul, că să nu te împărtășești spre osândă (I Cor 11, 29).

De ești ispitit noaptea prin închipuire de împreunare, porzește-ți inima și nu cugete ziua la trupurile din închipuire, că să nu te întinez de plătirea lor și să-ți pricinuiască mînie grea, ci aruncă-te înaintea lui Dumnezeu cu toată inima ta și te va ajuta. Căci e îndurător cu slăbiciunea oamenilor. De ești în nevoie, și nu se încrede inima ta în ea, că ea te porzește, ci spune cugetului tău că, pentru neputința trupului, „Dumnezeu ia seama la slăbiciunea mea”. De te ocrește cineva, nu-i răspunde, ci rămâi tăcut. Și dacă cercetîndu-te, vei afla

⁶⁸ Să nu te cîștigi voința de-a face ceea ce îți place rudelor; și nu-ți placă și ierarea ceea ce le place lor.

⁶⁹ Aceasta înseamnă că tu l-ai iertat. Dar oricine face un rău altuia, să-și arate neascultător față de Dumnezeu și deci are nevoie și de iertarea Lui și e bine să nu ne oprim numai la iertarea ce i-o dă nouă, ci să rugăm și pe Dumnezeu să-l ierte.

în tine cele ce le-ai auzit de la el, c i e te-te ca unul ce ai p c tuit tu însu i i bun tatea lui Dumnezeu te va primi iar i. De mergi la drum cu niscai fra i, i se va afla între ei vreunul pe care-l iube ti pentru Dumnezeu, s nu îndr zne ti s i-o ar i, în v zul celorlal i, ca nu cumva s se afle între ei vreunul care s moar de ciud . i tu mergînd la unii fra i, s nua tep i ca s se bucure de tine foarte, ci de te vor primi, s mul ume ti lui Dumnezeu. De te cuprinde, în timp ce te lini te ti în chilie, vreo sl biciune, s nu- i pierzi curajul, ci mul ume te Domnului. De vezi sufletul t u tulburat, spune-i: nu- i mai aduce nici un folos aceasta, decît gheena în care vei pleca. i te vei lini ti în tine. De te duci la niscai fra i i va spune vreunul dintre ei, c tu nu voie ti s te odihne ti la el, dar el voie te ca el s locuiasc cu tine, nu-i da ascultare, ca s dai prilej de sminteal celor mul i. Iar de- i va spune: „Moare sufletul meu pentru un lucru ascuns”, d -i prilej s plece i nu-l l sa s locuiasc cu tine.

4. Lini tindu-te în chilia ta, prime te s m nînci, dînd ceea ce e de trebuin trupului t u, ca s te susin în împlinirea slujirii tale i ca s nu voie ti s o p r se ti aceasta. Dar nu mînca nimic cu pl cere, cu poft în gust, fie c mîncarea e bun , fie c e rea. Iar de se ive te trebuin a unei vizite, fie la un frate, fie la o ob te i g te te acela ceva cu totul dulce, nu l sa trupul s se sature, ci s voie ti s revii repede în chilie i s nu i se fac (trupul) tr d tor. De te îndeamn demonii la o nevoin peste puterea ta, nu asculta de ei c ciei înfierbînt pe om spre tot lucrul pe care nu-l poate, pîn cade în mîinile lor i-i face s se bucure de aceasta. M nînc o dat pe zi i d trupului numai ceea ce e de trebuin , sculîndu-te înc pîn mai voie ti (s m nînci). Iar vegherea ta f -o cu m sur , nelipsind trupul t u de ceea ce-i este de trebuin . F slujirile tale

cu m sur i cuno tin , ca nu cumva din mult priveghere s se întunece sufletul t u de mult încordare. Î i ajunge o jum tate de noapte pentru slujirile tale, l sînd o jum tate pentru odihna trupului. Folose te dou ore, înainte de-a te culca, rugîndu-te i cîntînd. i odihne te-te apoi. i cînd Domnul te scoal , f slujirea ta cu rîvn . Dar de vezi trupul t u obosit, spune-i: „Voie ti in aceasta o vreme scurt de odihn i s fii aruncat în întunericul cel mai din afar ?" i dac te sile ti cîte pu in, î i vine puterea. S nu ai prietenie cu oamenii de care con tiin a ta tie c sînt familiari i altora, ca s nu le dai acelora sminteal cu tiin . De e ti în mîn stare, i ai avut un rob i îl ii pe el, necinste ti schima (monahal). Iar de-l d ruie ti pe el unui frate, p c tuie ti împotriva lui Dumnezeu. Deci las -l pe el s plece, sau las -l liber. Iar de voie te s se fac monah, va hot rî singur. Dar tu s nu-l iei cu tine; c ci nu folose te sufletului t u.

5. De te afli într-o vie uire ce e grea trupului t u pentru Dumnezeu i oamenii voiesc s - i urmeze pilda i te cinstesc pentru ea, p r se te-o i treci la alta, ca osteneala ta s nu se schimbe în lenevie. Iar de sim i ispita slavei de arte, nu da aten ie oamenilor, tiind c ceea ce faci e un îndemn de la Dumnezeu.

De te lepezi (de lume), s nu- i la i ie nimic i de te vezi pe tine voind s ai ceva, obose te- i i mai mult trupul cu lucrul de mîn , ca s te lini te ti în chilia ta, mîncînd cu modestie pîinea ta. De pleci în cetate, vinde lucrul t u de min , netîrguindu-te pentru pre ul lui, ca cei din lume, ci d -i-l cuiva pe orice, ca s nu pierzi puterea cî tîgat în chilia ta.⁷⁰ De vinzi ceva, de care ai

⁷⁰ „Monahii care prelungeau ederea lor în cet i i sate, cu motivul vînz rii lucrului lor de mîn , c deau de multe ori în ispite. In Pateric, la al i p rin i, mul i, s-au p strat multe afirm ri de natura acesteia. De aceea în-deamn aci "p rintele ca monahii s vînd lucrul lor de mîn p gubindu-se pu in din ceea ce se cuvine, ca s nu piard în lume tot ce au cî tîgat în chilie din osteneala lor". (Everget, Cartea 8, *Sentina* 40, p. 122).

trebuin , nu te tîrgui spunînd; „De nu-mi dai atîta, nu i-l dau"; iar de voie ti aceasta, sile te-te pu in, i de nu prime ti pre ul lui, las -l în t cere. Iar de te tulbur gîndurile, oriunde te aflî, spune-i; „M aflu ca to i sfin ii, care au fost ispiti i de Dumnezeu în starea de s - r cie pîn ce au v zut c hot rîrea lor e credincioas ; i atunci i-a adus la l rgime. De- i îmbie un frate un lucru i ai trebuin i nevoie de el, nu te atinge de el, f r acela i f r s -i spui lui. Dac fratele î i spune ie, celui ce ai plecat de acas , cump r -mi un lucru, de po i s -l cumperi, cump r -l. Iar de e ti cu al ii, s nu faci aceasta f r p rerea lor, c ci altfel îi superi pe cei ce locuiesc împreun cu tine. De ti se ive te nevoia s mergi în satul t u pentru vreun lucru, p ze te-te de rudeniile dup trup, s nu petreci cu ei, nici s nu- i însu e ti spusese lor. De prime ti spre o trebuin a ta ceva de la un frate, s nu ui i, ci îngrije te-te s i-l întorci în grab . Iar dac lucrul este o unealt , întoarce-i-l îndat dup ce i-ai s vîr it lucrul t u. Iar de se va strica la tine, f -i-l ca mai înainte i nu neglija aceasta. Iar de dai ceva fratelui t u s rac i vezi c nu poate s i-l întoarc , nu-l nec ji, nici nu-l strîmtora în vreun fel. i de îi dai o hain , las -i ceea ce i-ai dat.⁷¹

6. De pleci s locuie ti într-un loc i- i iei o chilie, sau o zide ti i cheltuie ti cu ea i dup o vreme o la i i r mîne în ea un frate i dup o vreme vrei s te întorci acolo, nu-l scoate pe el, ci caut - i alt chilie, ca s nu p c tuie ti împotriva lui Dumnezeu. Iar dac vrea s plece cu voia lui, e ti nevinovat. Iar de ai l sat lucruri în chilie i le-a folosit pe ele, s nu le ceri de la el. De pleci din chilie, vezi s nu iei cele de trebuin pentru el, ci las -le fratelui s rac. i Dumnezeu î i va iconomisi

⁷¹ Sînt sfaturi foarte am nun ite date pentru toate situa iile in care se poate afla un monah (*n. tr.*).

altele acolo unde te duci. Să nu te rușinezi și să spui celui mai mare orice gând ce te războiește și vei fi urât de el.

Căci duhurile nu gătesc loc decât în omul care tace despre gândurile lui, fie că sînt bune, fie că sînt rele. Pentru te-te să nu te împărtășești de Jertfă, avînd vreun gând rău față de fratele tău, căci altfel te amăgești pe tine. Deși se descoperă gânduri ale Scripturii, prin înțelegerea alegorică a lor, pentru te-te să nu desființezi ceea ce e scris, că să nu crezi cunoașterii tale mai mult decât Sfintei Scripturi; căci aceasta este un semn al mîndriei. De este în elat fratele tău prin cuvintele ereticilor și ție te de la credință, neștiind, și iarăși se întoarce, nu-l trece cu vederea, căci și-a împătimit această din neștiință. Pentru te-te de convorbiri cu ereticii, voind să afirmi credința, că nu cumva veninul rețelor cuvinte ale lor să te prindă. De află vreo carte cunoscută ca eretică, să nu voiești să o citești, că nu cumva să-ți umple inima veninul morții,⁷² căci rămîi în ceea ce ai fost luminat, neadugîndă nesocotind nimic din aceea. Pentru te-te de cunoștința (gnoza) cu nume mincinos, care se împotrivesc te în virtutii și neatoase. (I Tim. 1, 10)⁷³, cum a spus Apostolul. Dacă ești tînăr și încă n-ai ajuns să-ți robești trupul și auzi de virtuțile înalte ale Prinților, nu alerga la ele, voind să le trăiești în odihnă, căci nu-ți vin dacă nu practici lucrarea lor; dar de le practici, îți vin de la ele înseși.⁷⁴

⁷² Prinții asceși socotesc erezia cel mai mare rău. Cei ce rămîn în dreapta credință se pocăiesc ușor, dar cei ce nu mai cunosc pe Dumnezeu cel adevărat, oricît s-ar pretinde de morali, sînt străini de Dumnezeu și ușor îi pot justifica toate abaterile pe care le voiesc.

⁷³ Poate fi vorba aici de gnosticismul (de gnoza) care susținea în primele secole creștine diferitele forme de panteism, împotriva deosebirii lui Dumnezeu de lumea creată, proprie credinței creștine.

⁷⁴ Tinerii care n-au ajuns încă la deplină stăpînire a trupului, să nu caute să aibă virtuțile Prinților într-o deplină liniște, căci n-au cîștigat acele virtuți decât luptînd cu ispitele. Să nu se întristeze deci dacă se află încă în trăirea acelor ispite. Căci numai prin luptă stăruitoare cu ele, vor ajunge la posesia liniștii a virtuților prinților care au luptat cu ispitele.

7. P ze te-te de lenevie. C ci ea nimice te rodul monahului. De lup i cu patima, s nu te descurajezi, ci încrede-te în Dumnezeu, zicînd c tre El: „Ajut -mi mie, nevoia ului", din toat inima i încrederea. De se sam n r utatea în inima ta, ezînd în chilia ta, ia seama i împotriva te-te sufletului t u, ca nu cumva s te st - pîneasc pe tine.⁷⁵ Sile te-te s - i aduci aminte de Dumnezeu, c El e cu luare aminte la tine i cele ce le ai în convorbire în inima ta, sînt descoperite înaintea Lui.⁷⁶ Spune deci sufletului t u: dac te temi de p c to ii asem n tori ie, ca s nu vad p catele tale, cu cît mai mult nu trebuie s te temi de Dumnezeu, care ia aminte la to i? i din sf tuirea aceasta cu tine, vine în tine frica de Dumnezeu în suflet. i de r mîi neclintit în ea, vei r mîne neclintit în fa a patimii, precum s-a scris: „Cei ce se încred în Domnul sînt ca muntele Sionului: nu se va clinti în veac cel ce locuie te în Ierusalim" (Ps. 124, l)⁷⁶. De te afl i în nevoia , împotrivindu-te vr jma ului, i vezi patimile sl bind i fugînd înapoia ta, s nu se bucure inima ta, fiindc r utatea duhurilor este înapoia lor. C ci î i preg tesc un r zboi mai r u ca primul i le las pe ele cet ii i le porunce te s nu se mi te de acolo. De te vei ridica împotriva lor, iar i vor fugi de la fa a ta. Dar de se va în l a inima ta pentru c i-ai alungat i vei p r si cetatea, unii se vor ridica de la spate, iar al ii din fa i bietul suflet se va pomeni împresurat de ei, neavînd unde s scape. Cetatea st deci cînd se arunc cineva pe sine înaintea lui Dumnezeu cu toat inima.

⁷⁵ Cînd în sufletul t u se afl vreun gînd r u, nu te supune lui. Ridic -te prin gîndul la Dumnezeu deasupra lui, ca s nu te st pîneasc el, ci s -l st - pîne ti tu. Putem realiza o dedublare în noi, care ne ajut s ne st pînim pe noi în ine.

⁷⁶ Se afl i în cap. 27 din cele 27 ale lui Isaia Pustnicul din Filocalia I, p. 400. Dialogul omului cu sine însu i în problemele ce i le pune r ul, este cuatît mai accentuat, cu cîte prezentca al Treilea i Dumnezeu, care îl face pe oms se opun patimilor din sine. De aceea e bine s ne aducem aminte de Dumnezeu în dialogul cu noi, tiîndc toate ale noastre sînt descoperite în fa a Lui.

i aceasta te va sc pa pe tine de toate r zboaiele vr j-
ma ului.⁷⁷ De te rogi lui Dumnezeu ca s ia r zboiul de
la tine i nu te aude, nu te întrista. C ci cunoa te ceea
ce î i este de un folos mai mare. Deci de ceri lui Dumne-
zeu de orice în vreme de r zboi, ca s -l ia de la tine, s
nu spui: „Ia de la mine aceasta i d -mi-o pe aceasta”, ci
roag -te, zicînd: „St pîne Iisuse Hristoase, ajut -mi i
nu m l sa s p c tuiesc fa de Tine, c sînt r t cit
i s nu m la i s urmez voin ei mele; s nu m la i s
m pierd în p catele mele, ci ai mil de f ptura Ta nu
m trece cu vederea, c ci sînt slab; nu m p r si, c ci
la Tine am alergat”, „vindec sufletul meu, c ci amp c -
tuit ie” (Ps. 40, 4). „Înainte Ta sînt to i cei ce m
nec jesc pe mine i nu este pentru mine sc pare decît
la Tine, Doamne. Mîntuie te-m cu mila Ta i s se
ru ineze to i cei ce s-au sculat asupra mea, cei ce caut
sufletul meu ca s -l nimiceasc . C puternic e ti, Doam-
ne, în toate i prin Tine d m slav lui Dumnezeu i
Tat l i Duhului în vecii vecilor. Amin”. i atunci con ti-
in a ta spune inimii tale în ascuns pentru care lucru nu
te aude pe tine Dumnezeu, dar este cu tine. i nu nesocoti
acel lucru, ci orice î i spune s faci, f . C ci este
cu neputin ca Dumnezeu s nu aud pe om, dac omul
nu este neazuzitor al lui. Fiindc nu e departe de om.
Dar voile noastre sînt cele ce nu-l las pe El s ne aud ⁷⁸.
S nu te am geasc nimeni. Ci precum p mîntul nu
poate rodi f r s mîn i ap din el, a a nu poate omul

77 Acest text coincide cu cap. 2 din Filocalia I, p. 393. Totdeauna înapoia patimilor sînt demonii. Cînd le-ai biruit o dat , s nu te mîndre ti. C ci în acest caz, demonii le mi c iar i împotriva ta. Tu stai ap rat în cetatea ta. Iar cetatea este rug ciunea, sau gîndul la Dumnezeu.

78 S nu credem c Dumnezeu nu aude rug ciunea noastr , cînd îi cerem ceva i nu împline te. Dar El ni se pare c nu ne aude, cînd noi nu-L auzim, cînd noi ne închidem voii Lui, sau fa de ceea ce vrea de la noi. El ne aude totdeauna, c ci nu e departe de noi, dar noi socotim c nu ne aude, pentru c nu vrem s -L auzim.

s rodeasc f r nepl cute p timiri (reaua p timire) i smerita cugetare.⁷⁹

8. S st ruim, iubi ilor, în frica lui Dumnezeu, p zind i p strînd f ptuirea virtu ilor, nepricinuind sminteli con tiin ei noastre, ci luînd aminte la noi în-ine în frica lui Dumnezeu. S facem aceasta pîn se va elibera i ea împreun cu noi, ca s se produc între noi i ea o unire, încît s ajung paznica noastr , ar tîndu-ne orice lucru în care e primejdie s c dem. Dar de nu ascult m de ea , se va desp r i de noi, l sîndu-ne s c dem în mîinile vr jma ilor no tri i nu ne va mai ajuta.⁸⁰

ceea ce ne-a înv at Domnul, zicînd: „Împac -te cu pîrî ul t u pîn e ti pe drum cu el, ca nu cumva s te predea judec torului i judec torul slujitorului, i s fii aruncat în temni . Amin, amin zic ie, nu vei ie i de acolo pîn ce nu vei fi dat i cel din urm ban" (Mt. 5, 25—26)⁸¹. Spune de con tiin c e pîrî , fiindc se împotrive te omului, care voie te s fac voile trupului s u i de care dac nu ascult omul, îl pred pe el du -manilor lui. De aceea plîngînd Osea pe Efraim, a zis: „Asuprit-a Efraim pe pîrî ul s u i a c lcat judecata" (Osea 5, 11). A c utat Egiptul i a fost luat cu sila la Asirieni. „A c uta Egiptul" înseamn c inima caut

79 Reaua (nepl cuta) p timire e contrar patimilor pl cute. Ea const din tot felul de greut i. Ea i smerita cugetare îl ajut pe om s rodeasc spiritual, cum rode te p mîntul din s mîn i ap .

80 Se afirm o dualitate între con tiin i fiin a noastr . Con tiin a e cea prin care ne putem p zi fiin a de atrac iile spre p cate. Înta trebuie s ne fie s realiz m o unitate între con tiin a i fiin a noastr . Dar con tiin a nu e nici ea de la început cu totul curat . Numai în m sura în care se elibereaz ea de ispit , poate ajuta i fiin a noastr s se elibereze. Dar i mai presus de con tiin este eul nostru. Dac acesta nu ascult de ea, ea ne p r -se te. Devenim nesim itori, sau lipsi i de paza con tiin ei, de avertismentele con tiin ei.

81 Cuvîntul Mîntuitorului e îlcuit astfel: Împac -te cu con tiin a ta care, dac nu o ascult i, te va spune judec torului. Ea te îndeamn s te fere ti de r u i deci te ajut dac o ascult i, iar dac nu o ascult i, te va pîrî judec ii finale. Sînt trei i în om, deosebit de al Treilea suprem. Con tiin a ca al treilea în om (deosebit de eu i de fiin a proprie) e puternic în om, mai ales cînd are în ea pe al Treilea suprem, sau pe Dumnezeu.

voile trupului propriu, iar a fi fost luat cu sila la Asirieni, înseamnă ca vrînd nevrînd, acela sluje te vrîmă ilor. Să avem deci grijă, iubi ilor, de noi, să nu călcăm pe călcările voii noastre celei după trup, ca să nu fim luați cu sila la Asirieni și să auzim cuvîntul amar că împăratul Asirienilor a venit asupra lui Israil și a strămutat pe Efraim la Asirieni, și i-a mutat pe cei de acolo în Eleia și în Avor, la rîurile Guza (IV Imp. 17, 6)⁸², și sînt acolo pînă în ziua de azi.

Căci a trimis împăratul Asirienilor oameni din neamul lui ca să locuiască în Israil și fiecare din ei și-a înțiprit idolul lui și s-a închinat lui și sînt acolo pînă azi. Iar aceasta s-a întîmplat lui Efraim pentru că a dispregiuit pe pîrîmul lui și i-a nesocotit judecata.

9. Deci a și cunoscut, fraților, pe cei ce urmează voilor lor celor rele și au nesocotit Conștiința lor și ce și-a stăpînit pe ei. Să nu le urmăm lor, iubi ilor, ci să urmăm tuturor sfinților, care n-au ascultat de păcat pînă la moarte, ci au ascultat de sfînta lor conștiință și au moțenit Împărăția cerească.⁸³ Căci fiecare din ei și-a desvîrșit în generația lui întru sfințenie.⁸⁴ și numele lor și-au făcut nestinse în toate generațiile. Să luăm ca model pe iubitul Iacob care, ascultînd în toate prîinilor lui după Dumnezeu și luînd binecuvîntarea lor, a voit să mergă în Mesopotamia, ca să și dobîndească acolo fii. Căci n-a voit să și dobîndească fii din fiicele Canaaneenilor, care erau contrare prîinilor lui. Deci luînd toiagul lui și vasul cu untdelemn, a venit la locul numit Betel, — care se ține că este casa lui Dumnezeu —

⁸²Tigrul înseamnă faza fertilitoare a virtuiilor, în care omul lucrează împotriva patimilor rele, călcîndu-se de deosebirea între bine și rău, sau de dreapta socoteală. Eufратul, înseamnă bază.

⁸³Conștiința este sfîntă, pentru că prin ea grăiesc Dumnezeu. Dar ne poate deveni pîrîm cînd n-o ascultăm. În conștiință se arată că omul nu este desprîrit de Dumnezeu, ci unit prin fire cu El. Cînd nu mai aude glasul conștiinței, nu mai aude nici pe Dumnezeu.

⁸⁴Cine ascultă întru totul de conștiință, ascultă de Dumnezeu, fiind cînd numai binele. Iar prin aceasta devine sfînt.

i a dormit acolo i a v zut într-o descoperire în vremea nop ii un chip de scar coborînd din cer pe p mînt i îngerii ai lui Dumnezeu suindu-se pe ea, „iar Domnul se rezema pe ea” (Fac. 28,13). Acesta este un semn celui ce începe s slujeasc lui Dumnezeu, c la început i se descopere lui chipul virtu ilor, iar de nu- i va însu i osteneala lor, nu va ajunge la Dumnezeu. S-a sculat deci Iacob i a f cut leg mînt cu Dumnezeu. El s-a legat s fie robul lui Dumnezeu i Dumnezeu l-a înt rit spunîndu-i: „Iat , voi fi cu tine i te voi p zi”. Apoi a venit în Mesopotamia s - i ia femeie din locul acela. i cînd a v zut pe Rahila, fiica fratelui mamei sale, a iubit-o pe ea i a slujit pentru ea apte ani. Dar nu i s-a dat ea lui, pîn nu va lua mai întîi pe Lia. i se face Rahila stearp pîn ce nu- i face el slujirea pentru ea al i apte ani.

Iar în elesul este acesta: Mesopotamia se nume te a a, fiindc este la mijlocul a dou rîuri. Numele celui dintîi este Tigrlul, numele celui de-al doilea este Eufrat. Întîiul porne te împotriva Asirienilor, al doilea nu porne te împotriva vreunuia (nu are un du man), ci se socote te pornind la larg. Tigrlul se t lm ce te discern - mînt, al doilea, smerenie.⁸⁵ Lia se cuget precum chip al ostenelelor trupei ti. Rahila e chipul vederii (contempl - rii) adev rate. Acestea se petrec cu omul care se afl în Mesopotamia, ca prin discern mînt s împlinesc ostenelele trupei ti, fiindc ele se opun vr j m iei Asirienilor spre a trece la smerita cugetare în contempla ia (vederea) adev rat .

10. Dar n-a n scut lui Iacob fii, pîn ce n-a n scut Lia copiii ei. i a împlinit slujirea pentru Rahila al i

⁸⁵Tigrlul înseamn faza f ptuitoare a virtu ilor, unit cu lupta împotriva patimilor, care se c l uze te de deosebirea între bine i r u, sau de dreapta socoteal . Eufratul înseamn baza superioar a contempl rii lui Dumnezeu, care nu se mai gînde te la patimi i la du mani, ci cultiv smerenia din experien a tr irii m ririi lui Dumnezeu.

apte ani. Căci de nu va împlini omul toată funcțiunea, nu își vede ruinea adevărată contemplare (vedere a lui Dumnezeu). Amîndouă și-au făcut femei, dar a iubit pe Rahila mai mult decît pe Lia, pentru că aceasta avea ochii slabi, iar Rahila era foarte frumoasă. Ceea ce se spune este aceasta: Întîia lui femeie avea ochii slabi, adică omul pînă este cu ochii lui trupești, nu vede încă slava contemplației adevărate. Căci se amestecă încă dușmănia plăcerii omenești în lucrarea lui. Dar și nu rămîne la aceasta. Căci și Lia se oprește puțin din nașterea și dăbrăturii pe Zelfa, roaba ei, dîndu-i prilej să nască de sus. De aceea se dă celui născut numele Asir, care se tîlmăcește bogăție. Și cînd încetează să nască Lia, își aduce Dumnezeu aminte de Rahila. În eșecul acesta: De dobîndesc ostenele trupești și simțirea se eliberează de patimi, vederea (contemplația) adevărată descoperă mințile slavele adevărate. Deși fiii Liei erau spre ajutor lui Iacob, dar el iubea pe Iosif mai mult decît pe toți. Adică deși ostenele trupești prezintă pe om de vrăjmaș, dar numai adevărată contemplare (vedere) îl unește pe el cu Dumnezeu. Căci abia după ce a văzut pe Iosif, s-a hotărît Iacob să plece la părinții lui, fiindcă a văzut că și-a născut lui după frații lui. Iar după ce a trecut, zice, Iacob toate taberile lui și rîul Iavoch și a rămas singur, a primit bucuria binecuvîntării lui Dumnezeu, care i-a spus: „Nu se va mai chema numele tău Iacob, ci Israil” (Fac, 32, 28). S-a numit Iacob, pentru că a călcat în picioare vrăjmașia (patimilor) pînă ce s-a învrednicit de binecuvîntare și i-a dobîndit simțirile lui, care erau în stăpînirea vrăjmașului. Iar cînd s-au eliberat acelea, s-a numit Israil, adică mintea care vede pe Dumnezeu.⁸⁶ Căci de ajunge omul să vadă slava dumneze-

⁸⁶In Facere 32,28, Dumnezeu talmăcește numele Israil, cu „Barbatul tare cu Dumnezeu”, sau care luptă cu Dumnezeu. Dar Iacob numește în continuare (32, 30) locul acela „vederea lui Dumnezeu”, de unde autorul nostru conchide că Israil înseamnă omul care vede pe Dumnezeu. De fapt numai omul tare vede pe Dumnezeu, luptă și-l reține.

zeirii, vr jm ia se teme de el. Astfel, de i Esau vine în întîmpinarea lui cu du m nie, smerita cugetare a lui Iacob stinge r utatea lui i acela nu-l mai r zboie te pe el, ci se arunc înaintea lui Dumnezeu.⁸⁷ i chiar dac du m nia îl face pe acela s pismuiasc pe Iacob v zînd marea lui slav , nu va putea s -l supun , c ci Dumnezeu este ajutorul lui, precum s-a scris: „întoarce-te în p mîntul na terii tale i voi fi cu tine" (Fac. 32, 9). În sfîr it, a venit în Salem i i-a cump rat acolo arin i a cl dit altar Domnului care l-a ascultat pe el în ziua necazului. Numele Salem înseamn pace, adic va trece omul peste r zboiul în care îl ap r Dumnezeu, ajunge la pace i cl de te altar din dou sprezece pietre. i a adus pe el daruri dobîndite din ostenele slujirii (robiei) împlinite în Mesopotamia, în p mîntul f g du-in ei.

11. A a era i Moise cel iubit, cînd a scos poporul din Egipt i l-a sc pat din mîna lui Faraon i l-a trecut prin Marea Ro ie i a v zut moartea tuturor du manilor lui i a trimis pe Iisus s nimiceasc pe Amalic, iar el sta pe vîrful muntelui, cu mîinile sprijinite de Aaron i Or, ca s nu- i coboare mîinile din semnul crucii pîn s-a întors Iisus cu bucurie, dup ce a nimicit pe Amalic.⁸⁸ Atunci a cl dit Moise altar din dou sprezece pietre sub munte i a chemat numele locului: „Domnul este sc -parea mea, c ci cu mîna ascuns bate Dumnezeu" (Ie . 17, 9, 15). „Atunci a zidit altar din dou sprezece pietre din neam în neam". Numele lui Amalic înseamn

⁸⁷ Iacob e tare prin smerenie. Prin aceasta învinge dusmania lui Esau, adic patimile sale. C ci patimile sînt i pornirile contrare altora. Învingîndu-le omul, nu mai simte du m nia altora. i se potolesc i aceia.

⁸⁸ Iisus învinge pe Satana prin crucea în l at spre Tat l ceresc. In Vechiul Testament se preînchipuia aceasta prin biruin a lui Iisus Navi asupra lui Amalic. Dar nu el însu i în l a crucea spre Dumnezeu, deci ca o cruce a sa, ci crucea o în l a Moise, prin ridicarea mîinilor sale. Crucea lui Moise nu era nici moartea lui, ci o osteneal , fiind ajutat i de Aaron i Or în aceasta, ca arhierei ai lui Israil.

lenevie. Cci de începe omul s fug de voile lui i p r - se te p catele lui i alearg la Dumnezeu, lenevia (plictiseala) este cea dintâi care îl r zboie te, void s -l întoarc iar i la p catele lui. Iar ceea ce-l pune în mi care este îndreptarea c tre Dumnezeu, iar ceea ce pricinuite te îndreptarea este înfrînarea. Iar ceea ce p ze te înfrînarea este osteneala trupeasc . i prin acestea se elibereaz Israil. i atunci omul aduce mulumire lui Dumnezeu, zicînd: Eu nu pot, dar tu e ti ajutorul meu din neam în neam.

A a a fost marele prooroc Ilie, care n-ar fi putut s omoare pe to i proorocii ru inei ce i se împotriveau, dac n-ar fi cur it întâi altarul din dou sprezece pietre i n-ar fi pus pe el buc i de lemne i n-ar fi v rsat peste ele ap , apoi a pus pe ele jertfa i s-a f cut Dumnezeu "foc mistuitor" al altarului i al celor de pe el. În ora aceea i-a ar tat îndr zneala împotriva du manilor lui i i-a omorît pe ei, încît n-a mai r mas nici unul. Apoi a dat mul umire lui Dumnezeu, zicînd: „Tu e ti în toate acestea”. Cci s-a scris c „a pus fa a lui între genunchii lui” (III Imp. 18, 42). De fapt dac mintea st cu grij peste sim irile ei, dobînde te nemurirea i nemurirea o aduce spre aceste slave, pe care i le descopere Dumnezeu. i de ia aminte slujitorul la Ilie i nu vede ceva din cele apte patimi n scîndu-se, vede „un nor mic care printr-o lucrare a b rbatului aduce ap ” (III Împ. 18, 43—45) din mare, ceea ce înseamn odihna Sfîntului Mîngîietor.⁸⁹ Cci în aceasta const nemurirea: în a avea ostenelele s n toase, i a nu se întoarce spre acelea i, de care te-ai rugat s i se ierte. Cci de prime te Dumnezeu ostenelele omului i cele ce le face sînt ferite de vr jma i, ace tia nu vor putea

⁸⁹ Jertfa adus Dumnezelui adev rat i st pînirea sim urilor, aduce min ii nemurirea i dac ea nu cunoa te nimic din cele apte patimi, peste ea urc din marea de putere a Sf. Duh un nor mic, din care se revars peste cei din jur pacea.

s st ruie lâng el. C ci vor vedea c nu este voia lor în el. Atunci aceia vor disp rea, precum s-a scris: „Pentru c chema i numele zeilor vo tri; iar eu chem numele Domnului Dumnezeuului meu" (Ibid. 24). i pentru c nu era în el voia s asculte întru nimic de ei.

12. Cuvintele acestea nu se potrivesc numai acelorora, ci tuturor celor ce urmeaz voii lui Dumnezeu i p zesc poruncile Lui. De aceea le-au fost acelor chipuri. Dar s-au scris i spre sf tuirea noastr , a celor ce mergem pe urmele celor ce s-au luptat s dobândeasc nemurirea i pe care nemurirea i-a ap rat de toat s geata vr jma ului. C ci s-au plecat sub acoper mîntul lui Dumnezeu, cerînd ajutorul Lui, neîncrezîndu-se în vreo osteneal a lor. i acoper mîntul lui Dumnezeu li s-a f cut spre cetate care-i înconjoar . Fiîndc tiau c f r ajutorul lui Dumnezeu nu pot face nimic. i ziceau în smerita cugetare cu Psalmistul: „De n-ar fi zidit Dumnezeu cas , în zadar s-ar fi ostenit Ziditorii; de n-ar fi p zit Dumnezeu cetatea, în zadar s-ar fi obosit p zitorul" (Ps. 26, 1). C ci de vede Dumnezeu mintea, c i s-a supus, cu toat puterea, i nu are alt ajutor decît numai pe El, o înt re te zicînd: „Nu te teme, fiul Meu Iacob, micule Israil". i iar i: „Nu te teme c te-am mîntuit pe tine i am chemat numele t u. Al Meu e ti tu i de treci prin ap , sînt cu tine. i rîurile nu te vor acoperi. i de treci prin foc nu vei arde, flac ra nu te va mistui, c Eu sînt Domnul Dumnezeuul t u, Sfîntul lui Israil, care te mîntuie te pe tine" (Is. 43, 1—3).

De ascult deci mintea aceast asigurare, îndr z-ne te împotriva vr jma ului zicînd: „Cine este cel ce m r zboie te pe mine? Cine poate s -mi stea împotriv ? Cine este cel ce se judec cu mine? S se apropie! Iat , Domnul îmi este ajutor. Cine este cel ce îmi face r u? Iat , voi to i v ve i învechi ca o hain , ca o lîn ve i

fi mânca i de molie" (Is. 50,8¹—9). Puternic este Dumnezeu ca s v aib pe voi cu cei ce tr iesc în smerita cugetare i sînt p zi i de ea, care li se face coif în jurul capului i-i p ze te pe ei de toat s geata vr jma ului prin harul lui Dumnezeu, C ruia îi este puterea i slava i st pînirea în vecii vecilor. Amin.

CUVÎNTUL V

Despre poruncile date celor credincio i
i despre zidirea celor ce voiesc s locuiasc cu pace împreun

1. De merge i împreun pe cale, lua i aminte în toate la cugetarea slab din voi, fie c trebuie s ede i pu in, fie c gusta i ceva înainte de ora convenit . De ie i i împreun pentru un lucru trec tor, fiecare dintre voi s ia aminte la sine i nu la fratele s u; s nu-l înve e pe el. De face i un lucru trec tor în chilie, sau zidi i ceva, de pild casa, sau orice lucru, l sa i-l pe cel ce lucreaz (împreun) s lucreze cum voie te. Iar de zice: „Face i iubire, înv a i-m , c nu tiu", i este altul care tie, s nu se iveasc ciuda, ci s zici: „Nu tiu". C ci aceasta este smerenia dup Dumnezeu. De face fratele t u un lucru oricui i îl vezi, s nu-i spui lui: „L-ai stricat". Iar de va zice: „F iubire, înva -m " i nu-l înve i, ci taci, nu ai iubirea lui Dumnezeu în tine, ci ai în tine r utatea. De coace fratele t u ceva de copt i nu iese bine, nu-i spune c „l-ai copt r u", c ci aceasta este moarte sufletului t u, ci gînde te-te c dac ai fi auzit tu aceasta de la altul, te-ai fi sup rat. Gîndind a a, te vei lini ti. De cînta i împreun i unul va gre i un cuvînt, nu-i spune i repede lui ca s -l tulbura i. De a trecut cuvîntul, s fie trecut. Dar de spune: „Face i iubire, spune i-mi, spune i-i. De mânca i ceva la trapez i este vreunul între voi care nu o vrea, s nu spun c nu poate mânca aceea, ci s se sileasc , pe sine pentru Dumnezeu pîn la moarte i Dumnezeu

Îl va liniți pe el. De faceți un lucru împreună și unul dintre voi îl strică din slăbiciune, și nu-l certăți, ci mai degrabă bucurați-vă cu el. De vă aduc niscai frați ceva, și nu-i întrebați ceva care-i vațmă. Și dacă vă lasă aceasta în chilie și unul din cei veniți neputându-se înfrîna spune vreunui dintre voi ceva din ceea ce vă vațmă, și nu spuneți cel ce a auzit acestea vreunui dintre frați, ci ștătați, pînă va trece ceea ce au lăsat aceia de la ei, ca să nu umple inima lor de veninul morții. De pleciți la niscai străini pentru vreo trebuință, și nu întrebiți pe vreunul despre ceea ce nu-i aparține, ca să poată reveni nevătămat în chilia ta. Iar de auzi ceva ce nu voiești, revenind la tine, și nu spui fraților tăi. De vă aflați la străini, nu îndrăzniți să roștiți vreo judecată despre nici un lucru în locul unde ați intrat, ca să se folosească de pilda voastră, mai ales de tăcere voastră ascunsă și arătată. Căci toate patimile amintite se află în cel slab pentru inima și lenea lui, fiindcă nu vede pe catele lui. Iar ajutorul lui Dumnezeu și nădejdea și blîndețea și conștiința și prăsierea voii proprii și silirea în toate cele bune, sînt cuprinse în smerita cugetare.

2. Iar mîndria și sfada și gîndul de-a te socoti mai presus de frații tăi și disprețuirea conștiinței și necugetarea la tine cînd fratele tău te supără și întrebarea: ce am eu din cele rele ce mi se atribuie, în de inima învîrtoată (sclerozat). De lucrezi la lucrul tău de mînă și intră fratele tău în chilia ta, și nu socotești că ai făcut ceva mai presus ca el sau el mai presus ca tine. De lucrezi cu unul slab, nu-l judeca în ascuns, voind să faci ceva mai presus de el. Dacă fratele tău lucrează la lucrul lui și-l strică, nu-i spune nimic, dacă nu-i spune el: „Fă iubire, frate, și mînu-va”. Și dacă tii (și-l înveți) și taci, moarte îți este aceasta. De faceți lucrul vostru precum trebuie, după

puterea voastră, și nu spui ce ai făcut tu sau ce ai făcut fratele tău în cursul săptămânii. Căci aceasta arată lipsa de înțelepciune. De pomeniți cu frații tăși faci un lucru trecător, și nu vrei să afle că ai făcut mai mult ca ei. Căci lucrul pe care îl face omul în ascuns, pe acela îl cere Dumnezeu de la el.⁹⁰ Dacă din slăbiciune frațele tău îți spune un cuvânt (neplăcut), suport-l cu bucurie. Căci de nu cauă cuvântul tău în judecata lui Dumnezeu, te vei afla pe cîtînd.⁹¹ De locuiești cu frații tăși gîndul tău vrea să te lege într-o frînghie, spune gîndului tău: Fratele acesta este stîlpul meu.⁹² De voiești să te înfrînezi mai mult, ia-ți o chilie mică pentru tine singur și nu necăjești pe fratele tău cel slab. Dacă un frate străin vine la voi și ai auzit mai înainte despre el că este iubitor de vreo schismă, nu cercetați aceasta prin cuvinte, pînă nu se va arăta vouă scdere lui. Pziți-vă pe voi și nu faceți ceva ce vă dă de val în elegerile fratele, se va necăji. De voiești să îi dați ceva și ai nevoie de aceea, și nu murmuri împotriva fratelui tău, că „de ce n-ai ales să-mi dea ceva de la sine?” Căci zăcu în dăruială, cu simplitate: „Fă iubire, dă-mi aceea de care am trebuință”. Căci aceasta este sfînta cură în inima ta. Fiindcă de nu spui, că ău otești să-l judeci în inima ta, vei fi judecat. De se ivește între voi întrebarea despre un cuvînt al Scripturii, cel ce cunoaște cuvîntul tău în aleșul, după puterea lui, și lăse voia lui în urma fratelui și să odihnească pe fratele lui

90 În toate acestea este lădată smerita cugetare. În ea se arată o mare delicatete. Este o mare nobilitate în relație cu alții, pe cînd mîndria este o bdată rnie. De aceea Dumnezeu iubește mai ales lucrul făcut de noi în ascuns, ne tiut de alții, lucrul prin care nu căutăm să ne impunem.

91 Orice cuvînt spus altuia, să căgei să fie aprobat de judecata lui Dumnezeu. Numai Dumnezeu are calitatea să judece în cunoștință de cauză. Caută să te conformezi prin conștiință judecării Lui. Dar Dumnezeu în general nu judecă, căci iartă, sau a teaptă pe om să se îndrepteze.

92 De nu poți spune fratelui tău un cuvînt de bucurie, pentru că socotești că ai făcut rău ceva, cugetă că fratele tău este stîlpul tău, fiindu-ți frică să te dezlegi în fața lui, sau să-l dezlegi pe el.

în bucurie; caci cuvîntul care i se cere este să se smerească în fața fratelui său⁹³. Cel ce gînde-te la judecata dinaintea Scaunului dumnezeiesc, în fața crucii va avea să se înfrîieze, să facă tot ce poate ca să nu greșească gura lui, caci altfel nu va afla răspuns bun în ceasul acela înfrîtor.

3. Să nu voi să umblă după lucrurile trupului acesta, ca să nu vă faceți ca acele animale care varsă cele din stomacul lor, producînd mult putoare. Că vă faceți mai degrabă altar al lui Dumnezeu în curie, făcîndu-vă preoți lăuntrici, care pună totdeauna tîmbe pe el, dimineața și seara, ca să nu rămîn altarul fără tîmbe. Siliți-vă totdeauna să fiți înaintea Domnului în starea de rugăciune totală, ca să vă se dăruiască simplitate și nevinovăție și să vă dea voi cele contrare acestora, care sînt: viclenie, înțelepciunea drăcească⁹⁴, curiozitatea și iubirea de sine și inima răutăcioasă. Căci acestea topesc ostenele celor ce le practică. Sfîrșitul tuturor acestora are loc cînd omul se teme de Dumnezeu și auzul lui se supune conștiinței lui, după voia lui Dumnezeu. Iar aceasta îl învață pe el într-ascuns. De nu este în el Stîpînul casei, acel om netrebnic își are casa supusă vocii lui și vorbește ceea ce voiește el, fiindcă inima lui nu este sub stîpînirea Aceluia, ci sub vrăjmași⁹⁵.

De voi să porniți și ieșiți la un mic lucru trecător, să nu disprețuiască unul pe cel lalt și să iasă singuri

93 Dacă cunoașteți în alesul unui cuvînt din Scriptură de care se vorbește dar îl cunoașteți și altul, lasă-l pe el să-l spună. Căci cuvîntul cel mai bun pe care îl pot spune cu această ocazie este smerenia ta. Din smerenie se arată cel mai bine că ai în eles toate cuvintele Scripturii.

94 Există o „înțelepciune drăcească”. Este aceea care caută toate argumentele ca să demonstreze că nu e Dumnezeu, sau să-l justifice mîndria și patimile egoiste. Dar această „înțelepciune”, numită și „falsă cunoștință”, sau gnoză panteistă mai degrabă, întunecă pe cel ce o practică în toate, lipsind pe cel ce o practică de toate de sens.

95 Cel ce crede că este stîpîn pe sine, nelăsîndu-se stăpînit de Dumnezeu, e de fapt sub stăpînirea mîndriei, care e o patimă susînută în el de demonul vrăjmaș. Numai în Dumnezeu omul este el însuși, caci nu se închide în sine, ci rămîne în legătură cu Cel ce-l-a făcut și în armonie cu toate.

să lase pe fratele său, a cărui conștiință suferă, ci să-și spună lui cu iubire: „Vrei să mergem împreună?”

El de vă vedea pe fratele său neodihnit în acea oră, sau cu trupul slăbit, și nu stăruie zicând: „Trebuie să mergem acum”. Ci să lase puțin alt dat și să plece în chilă lui cu iubire compătimitoare. Pe zi-i-vă și nu vă împotriviți fratelui în ceva, ca să nu-l necăjiți. Dacă locuiește cineva cu Părintele sau fratele lui⁹⁶, să nu-i fie conștiința preocupată de cineva din cei din afară, ci în toate de cel cu care locuiește. Aceasta este pacea și supunerea. De locuiești cu Părintele sau cu fratele tău, să nu ai prietenie cu cineva într-ascuns, sau scrisoare cuiva în ascuns, nevrând să te înșelă frații tăi, fiindcă te pierzi și pe tine și pe aceia. De locuiești cu unul mai mare ca tine, să nu voiești să faci o binefacere unui sărac, dacă nu-l întrebi mai întâi pe acela; să nu o faci într-ascuns. De te întrebi despre gândurile tale, nu întreba după ce ai făcut ceea ce îți se pare că a fost conform cu ele, ci întreabă-te despre ceea ce te războiește acum, fie că e vorba de vreo schimbare, fie de vreun lucru de mână. De voiești să schimbi lucrul de mână, sau ca să locuiești cu un alt frate, sau ca să ieși de la vreunul, întreabă cu libertate înainte de-a fi făcut aceea⁹⁷. Să te întrebi înainte de-a le fi făcut, fie despre slăbiciunea sufletului, fie despre patimile care te duc la acestea; dar să nu întrebi ca și când nu le-ai făcut încă. Deci întreabă-te despre rău, zicând: „Iată am fost rău”. Aceasta, ca să te vindeci de ceea ce te mână spre rău⁹⁸. Iar de vorbești despre gândurile tale, nu fi

96 În textul latin se adaugă „Spiritual”, duhovnicesc.

97 Nu te întreba, după ce-ai făcut un lucru, despre gândul care te-a îndemnat să faci acel lucru, ci întreabă-te despre acel gând înainte de-a face lucrul respectiv. Aceasta ca să nu suferi de pierderea de rău că ai făcut un lucru înainte de-a fi cugetat mai serios, dacă e bine să faci acel lucru. Numai întrebând înainte, vei hotărî în chip liber să faci sau să nu faci lucrul care l-ai făcut.

98 Să întrebi despre gândul de-a face un lucru, de e bun sau rău, înainte de-a fi făcut acel lucru, dar cugetându-te în situația celui ce l-ai făcut, ca și simți toată bucuria sau regretul ce-ți va veni după împlinirea lui.

fărnice și nu spune unul în loc de altul, sau că și când ai făcut altceva, că spune adevărul și pregătește-te să faci ceea ce îți vor spune, fiindcă altfel riști de tine însuși și de bătănie.

4. De întrebi pe bătănie despre război, să nu ascult de cele ce-ți vorbesc întru mai mult decât de bătănie, că roagă-te mai întâi lui Dumnezeu zicând: „Fă-mă cu mine și ceea ce voiești, după porințele mele să-mi spun”. Și astfel ceea ce îți vor spune porințele, făcu credință și te va odihni Dumnezeu”. Te va odihni de locuiești cu frații și nu ești odihnit (mulțumit) pentru născăi motive, de pildă pentru lucrul de mână, sau pentru legătura (ce-ți împui), sau pentru odihna (pe care nu o vrei), sau pentru neputința de a răbda, sau pentru lenevie, sau pentru că voiești să te liniștești, sau pentru că nu poți purta jugul (prezența lor), sau pentru că nu poți face voia ta, sau pentru că nu-ți împlinesc trebuințele, sau pentru că voiești să te dăruiești mai mult pentru timirii folositoare, sau pentru că ești slab și nu poți purta osteneala (ce-ți împune prezența lor), sau pentru orice motiv ce-ți îndeamnă inima să ieși (din legătura cu ei) sau să scapi de jug și să ieși cu întristare (pentru ei), sau să fugi pe ascuns, din necaz, sau în vreme ce se ivește între voi vreo lipsă de preuire și nu-ți aduce aminte de frățietate, pentru piedica ce-ți pune vreo răutate. Te va scăpa de aceste gânduri, făcându-te să cauți mai degrabă pacea, ca să fie odihnită inima ta oriunde vei pleca. Deci aruncă disprețul asupra ta, nevorbind împotriva fraților cu care te-ai ostenit și să nu ascultă de vrăjmași ce te îndeamnă ca să preschimbi binefacerile lor în fapte rele. Ocolește osîn-

99 Rugăciunea oricui e primit de Dumnezeu. Deci de iești mai mic duhovnic te, roagă-te să-ți spună cei mai mari ceea ce e bun. În felul acesta primești ceea ce îți se spune cu credință și vine de la Dumnezeu. Prin această nălmățică îți pe cel mai mare, că și admirați lui îți spune Dumnezeu ceea ce nu ești sigur că trebuie să faci.

direa i nu voi ca osînda fratelui t u s acopere osînda ta i s cazi sub vr jma ii t i unde vei avea s locuie ti. De pleci s locuie ti într-un loc, s nu voie ti s - i tai repede o chilie spre locuin , pîn ce nu aflî felul de vie uire al locului, ca nu cumva s ai acolo sminteal , fie pentru grija (ce i-o d), fie pentru c vei vedea pe vreunii (care nu- i plac), fie pentru slav , fie pentru odihn , fie pentru sminteala prietenilor. C ci de e ti în elept, vei cunoa te în pu ine zile tot ce- i va fi spre moartea sau spre via a ta.

5. De predai chilia fratelui t u , ca s r mîn în pu ine zile, s nu ai pe fratele t u ca sub st pînirea ta. Iar de iei o chilie ca s r mîi în ea cîteva zile, s nu strici în ea ceva, nici s zide ti, de nu întrebi înainte pe cel ce i- a predat-o, fie c e spre odihn , sau nu, fiindc aceasta este contra con tiin ei. De locuie ti cu cineva, sau lîng el, i prime ti o porunc (de la el), p ze te-o pentru Dumnezeu i nu dispre ui porunca, nici în ascuns, nici la ar tare, c lînd-o. De te lini te ti în chilia ta i te-ai legat pe tine pentru ora mînc rii, fie c nu m - nînci ceva fiert, fie orice altceva, i ie i între str ini, p ze te-te s nu spui cuiva, ezînd la mas , zicînd: „Iart -m , nu m nînc aceasta". Altfel toat osteneala ta a ajuns de art în mîinile vr jma ilor. C ci St pînul i Mîntuitorul a spus: „F în ascuns, ca Tat l t u s - i r spl teasc la ar tare" (Mt. 6, 4). Cel ce iube te ostenelele lui, le va p zi, ca s nu se piard . De locui i împreun , de te va chema fratele t u la orice lucru de mîn , fie înl untru, fie în afar , s nu- i spui: „Mai ai r bdare, ca s -l mai ocolesc pu in", ci ascult -l repede. De face i un lucru împreun , orice sc dere o vezi în afar la al ii, s nu o la i s se afle în gura ta ca s spui fra ilor, c ci este moarte sufletului t u , de e ti în elept¹⁰⁰

¹⁰⁰ „De e ti în elept" lipse te în textul latin. Adausul acesta înseamn c critica fratelui are pentru cineva urm ri cu atît mai grave, cu cît e mai în elept i ar fi putut-o deci evita.

De locuiesc cu tine niscai fra i i se ostenesc cu tine o zi, odihne te-i înainte de ora mînc rii. Nu lua aminte la tine, ci ia aminte la judecata lui Dumnezeu. S ai pe Dumnezeu înaintea ochilor t i în tot lucrul pe care îl faci. De pleci s locuie ti în vreun loc fie singur, fie cu cei dinainte de tine, i vezi acolo vreo me te ugire care fie c aduce pagub lucrurilor, fie vreo v t mare, sau se fac lucruri nec lug re ti, s nu- i deschizi gura i s le critici. Iar de nu te po i lini ti, pleac în alt loc i p ze te- i limba ca s nu- i critici. C ci aceasta este moarte. De e ti slab în patimi, p ze te- te s nu la i pe cineva s - i spun patimile gîndurilor lui, ca ale unui credincios. C ci acest lucru este pierz tor pentru sufletul t u. De se ive te între voi un cuvînt pricinuitor de rîs, p zi i- v s nu l sa i glasul vostru s se fac auzit, c ci este un semn al necunoa terii i al netemerii de Dumnezeu, al lipsei de paz în voi.

6. Deoarece mînia a intrat în toat lumea în zilele noastre, nimic din ce auzi i s nu v tulbure, ci zice i în inima voastr . „Ce sînt acestea fa de locul în care vom intra pentru p catele noastre?” Face i iubire pentru Dumnezeu, ca s ti i s v p zi i, pentru c nu este pu in lucru credinciosului s aib m car un lucru foarte mic. De ve i avea deci acestea cu simplitate în con tiin , ve i pleca la odihna Fiului lui Dumnezeu întru bucurie. Altfel ostenelile voastre de aici vor fi de arte i cînd ve i ie i din trup, ve i fi du i la chinuri, dup Scripturi. C ci pentru cele spuse înainte a venit St pînul nostru Hristos, dar usc ciunea inimii noastre ne orbe te pentru voile inimii noastre, pentru c le iubim pe acestea mai mult ca pe Dumnezeu i nu avem iubire c tre El, cum iubim patimile. Iat , m- am silit s v scriu, deoarece cele de mai înainte nu ne- au ajuns. Face i deci iubire i lupta i- v de acum s nu mai r -

mîne i în inima voastr net iat împrejur, ci ajuta i-v vou în pu inele zile ale voastre i p zi i acestea: smerita cugetare, pacea, ascultarea, t ierea voii i iubirea. Iar de nu le p zi i, ci este în voi pisma i cearta sau sfada, sau în l area mîniei, sau cîrtirea, sau neascultarea, cheltui i vremea în chip r u i ve i pleca cu ade-v rat la chinuri, cînd ve i ie i din trup. De aceea, iubi ilor, iubi i pe fra ii vo tri cu iubirea sfînt i p zi i limba voastr , nesco înd din gura voastr cuvînt de ceart , ca s nu lovi i pe fratele vostru. i puternic este St pînul s v dea tuturor s lucra i i s p zi i (cele ce trebuie), ca s afl m mil prin harul Lui, cu to i sfin ii care au pl cut Lui. C a Lui este slava i cinstea i închin ciunea, acum i pururea i în vecii vecilor Amin.

CUVÎNTUL VI

Despre cei ce voiesc s se lini teasc în bun lini te (isichie),
 ca luînd aminte la ei în i i s dep rteze pe cei ce îi fur pe ei
 i s nu- i cheltuiasc vremea în prinsoare i robie amar .
 Ace tia conving inimile lor spre lucruri
 ce nu le apar in lor p r sind p catele lor

1. Iubirea cuiva s cerceteze Scriptura din curiozitate, na te du m nie i ceart . Iar plînsul pentru p cate aduce pace. C ci este un p cat pentru monahul care ade în chilia lui i i-a p r sit p catele, dar cerceteaz din curiozitate. Cel ce î i ocup inima lui cu întrebarea cum a spus Scriptura, a a sau a a, înainte de-a se fi do-bîndit pe sine, are inima curioas i foarte robit . Dar cel ce vegheaz s nu fie robit (de p cat), iube te s se arunce pe sine pururea înaintea lui Dumnezeu¹⁰¹. Cel

¹⁰¹ Se cere s nu cercet m Scriptura, uitînd de Dumnezeu ci s avem în primul rînd în con tiin pe Dumnezeu. Abia atunci am cî tigat st pînirea asupra noastr , adic am sc pat de robia p catului. Cine cerceteaz Scriptura cu uitarea lui Dumnezeu e st pînit de mîndria de-a cunoa te din Scriptur mai mult decît al ii, de-a nu cunoa te pe Dumnezeu din tr irea direct .

ce caut vreo asemnare a lui Dumnezeu, hule te pe Dumnezeu. Iar cel ce caut s-l cinsteasc pe El, iube te curia, în frica lui Dumnezeu. Cel ce pze te cuvintele lui Dumnezeu, a cunoscut pe Dumnezeu i le împline te ca unul ce se folose te¹⁰². S nu cau i cele înalte, ci roag -te Lui pentru ajutor, ca s vin la tine i s te mîntuiasc de pcat.¹⁰³ Cci cele ale lui Dumnezeu vin de la ele înse i, dac locul s-a fcut neptat i curat. Cel ce se sprijin pe sine, pe cuno tin a sa i ine la voia sa, cî tig du mnia i nu poate scpa de duhul care-i aduce întristare în inim . Cel ce vede cuvintele Scripturii i le împline te dup cuno tin a sa i se sprijin pe sine pe ea în afirmarea c a a trebuie, nu cunoa te slava lui Dumnezeu i bog ia Lui. Iar cel ce vede si zice „Nu tiu, sînt om”, d slav lui Dumnezeu. În acesta locuie te bog ia lui Dumnezeu, dup puterea i gîndul lui.¹⁰⁴ S nu voie ti s - i dezgole ti gîndul t u în fa a tuturor, ci numai în fa a P rin ilor t i, ca s nu- i atragi întristare în inima ta. P ze te gura ta, ca aproapele t u s se afle cinstit lîng tine. Înva limba ta în cuvintele lui Dumnezeu întru cuno tin i minciuna va fugi de la tine. Iubirea slavei de la oameni na te minciuna.¹⁰⁵ Dar cel ce se întoarce spre smerenie, face teama de Dumnezeu mai mare în inima sa. S nu voie ti s te faci prietenul celor slvi i în lume, ca s

102 Tr irea lui Dumnezeu ne d puterea s împlinim cuvintele lui Dumnezeu din Scriptur . Cel ce caut pe Dumnezeu, arat c -L iube te. Iar iubirea lui Dumnezeu îl ine curat de p cate pe cel ce o are. Deci i de mîndria de-a cerceta Scriptura pentru a ti mai multe ca al ii.

103 Dac în capitolele dinainte s-au dat sfaturi despre felul cum trebuie s se poarte monahul cu fra ii i cu b trîni, deci cu al i oameni, în capitolele prime ale acestui Cuvînt este sf tuit s se caute cu toat rîvna tr irea lui Dumnezeu.

104 Cel con tient de ne tiin a lui privitor la Dumnezeu, acela prime te în sine bog ia lui Dumnezeu. Cci tocmai sentimentul necunoa terii e produs de bog ia cople itoare a lui Dumnezeu. Iar aceast tr ire întru smerenie a bog iei lui Dumnezeu e o cuno tin a lui Dumnezeu, potrivit cu puterea lui de creatur infinit mai prejos de Dumnezeu.

105 Cel ce caut slava de la oameni, îi va îndemna pe aceia s mint . Dar i el însu i minte, ner mînînd în smerenia cerespunz toare adev rului.

nu cumva slava lor s' sl beasc prin tine.¹⁰⁶ De vorbe te cineva de r u pe fratele s u la tine i-l coboar i-i arat p catul, s nu voie t' s te înclini împotriva aceluia, ca s nu te ia în st pînire cele ce nu voie ti.

2. Simplitatea i voin a de-a nu te m sura¹⁰⁷ pe tine însu i cur e te inima ta de cel r u. Cel ce se une te cu fratele s u în vreo lucrare rea, nu va sc pa de întristarea inimii. Cel ce gr ie te ceva i are în inima lui prin viclenie altceva, î i face toat slujirea f cut lui Dumnezeu (toat Liturghia) de art . S nu te lipe ti de unul ca acesta, ca s nu te spurci de otrava lui întinat . Umbl cu cei lipsi i de r utate, ca s te faci p rta de slava i cur ia lor. S nu ai viclenie fa de om, ca s nu faci ostenele tale de arte. Cur e te- i inima fa de to i, ca s vezi pacea lui Dumnezeu în tine. C ci precum de va fi mu cat cineva de o scorpie, veninul ei va p trunde în tot trupul lui i-i va v t ma inima, a a este r utatea din inim fa de aproapele. Veninul ei mu c sufletul i se primejduie te prin viclenie. Cel ce- i cru deci ostenele, ca s nu se piard (rezultatul lor), s dep rteze de la el aceast scorpie, adic viclenia i r utatea.

CUVÎNTUL VII

Despre virtute¹⁰⁸

1. Trei sînt virtu ile,¹⁰⁹ pe care de le are mintea mai înainte totdeauna deosebe te cele de trebuin , pornirea dup fire, b rb ia i nemi carea.

¹⁰⁶De sl ve ti pe cei sl vi i în lume, de fapt le sl be ti adev rata slav .
¹⁰⁷Cineva se m soar voind s vad cît e de mare, sau cît a crescut spiritual, deci din mîndrie.

¹⁰⁸In ms. din sec. XII, cu nr. 78 din colec ia Savaitic a Bibliotecii din Ierusalim, acest Cuvînt are titlul „Al lui Ava Isaia, isihastul i presbiterul, despre virtu i”.

¹⁰⁹Deosebirea fiec rei st ri, virtu i, datorii de altele, sau dreapta socoteal (n. tr.).

2. Trei sînt virtu ile, pe care de le vede mintea în sine, crede c a ajuns la nemurire: discern mîntul sau deosebirea fiec rei fapte altele i neconfundarea celui ce o are cu altul.¹¹⁰

3. Trei sînt virtu ile care procur min ii totdeauna lumin : a nu vedea viclenia (r utatea) vreunui om, a face bine celor ce-i fac r u i a suporta netulburat cele ce vin asupra lui.¹¹¹ Aceste trei virtu i nasc alte trei mai mari ca ele. Nevederea vicleniei (r ut - ii) (v. trad.) unui om na te iubirea, a face bine celor ce-i fac r u aduce pacea i a suporta cele ce vin asupra lui f r tulburare, aduce blînde ea.

4. Patru sînt virtu ile care cur esc sufletul.¹¹² T - cerea, p zirea poruncilor, strîmtorarea i smerita cugetare. Mintea se folose te totdeauna de aceste patru virtu i: de rug ciunea c tre Dumnezeu, c zînd neînce - tat înaintea Lui, de aruncarea înaintea lui Dumnezeu, de negrija de a judeca vreun om i de mu enia fa de patimile ce-i gr iesc.

5. Patru sînt virtu ile care înconjoar sufletul i-l fac s respire liber de tulburarea venit de la vr jma i: mila, nemînierea, îndelunga r bdare i scuturarea de orice s mîn a p catului ce caut s -i fie sem nat . Toate acestea sînt p zite de împotrivirea celor contrare prin uitare.

¹¹⁰ Se pare c e vorba de capacitatea ce o are omul prin minte de-a se distinge de al ii.

¹¹¹ „Lumina” este v zut în lini tea omului, în netulburarea lui de r ut ile altora i de diferitele greut i. Toate acestea dac îl tulbur , îi iau lumina, dreapta în elegere.

¹¹² In ms. 181 din sec. XIII al colec iei patriarhale (din Ierusalim), care cuprinde un text necunoscut al lui Ava Isaia, înainte de propozi ia: „Patru sînt virtu ile ce cur esc”, se afl urm toarele: „A spus iar i Ava (Isaia) c virtu ile sufletului sînt optsprezece: iubirea, smerenia, blînde ea, îndelunga r bdare, ne inerea minte a r ului, ner zburarea, nemînierea, nesu - p rarea, neinvidierea, neosîndirea, lipsa de slava de art , milostenia, înfrî - narea, neiubirea de argin i, comp timirea, s r cia, neîmpr tierea” (A se vedea i Scolia 20 a Cuv. 15 al Sc rii lui Ioan Sc rarul. P.G. 88, col. 812.

6. Patru sînt virtu ile ce ajut tinere ii s stea lîng Dumnezeu: medita ia în toat clipa, nelenevirea i privegherea, ca i a nu se m sura pe sine.

7. Prin patru lucruri se întineaz sufletul: prin preumblarea în ora , prin nep zirea ochilor, prin prietenia cu o femeie i în general prin prietenia cu cei sl - vi i în lume, i prin iubirea p rin ilor dup trup i prin familiaritatea cu ei.

8. Prin patru lucruri spore te curvia în trup: prin dormirea la un tîn r (la o tîn r), prin mîncarea pe s - turate, prin u ur tatea în purt ri i prin împodobire.

9. Prin patru lucruri se întunec sufletul: prin urîrea aproapelui, prin dispre uirea i pismuirea lui i prin cîrtirea împotriva lui.¹¹³

10. Prin patru lucruri se face sufletul pustiu: Prin umblarea din loc în loc, prin iubirea împr tierii¹¹⁴ prin iubirea materiei,¹¹⁵ i prin vederea slab (superficial).

11. Prin patru lucruri spore te mînia: prin darea i luarea u oar , prin impunerea voii tale, prin voina a de-a înv a pe al ii i prin a se socoti pe sine în elept.

12. Trei sînt lucrurile pe care le cî tig omul cu greutate i care p zesc toate virtu ile: plînsul, plîngerea pentru p catele sale i inerea mor ii în fa a ochilor. Trei sînt lucrurile ce st pînesc sufletul pîn ce nu ajunge la o mare m sur . i acestea sînt cele ce nu îng duie s locuiasc virtu ile în minte: robia, lenevia i uitarea. C ci se r zboie te cu omul uitarea, pîn la ul-

¹¹³A nu vedea cineva valoarea altuia înseamn a- i îngusta vederea, a se întuneca, a nu primi ceea ce este în el lumin . Egoismul este starea care întunec pe om, reducîndu-l la el însu i în chip mincinos. necomunicare.

¹¹⁴Umblarea din loc în loc, împr tieria înseamn neaprofundarea în ceea ce se afl în orice. Înseamn a r mînea la suprafa a lucrurilor.

¹¹⁵In materie nu se poate g si nici un con inut profund, spiritual.

tima r suflare, cerîndu-i lupta grea pîn la agonie. Ea e mai tare ca toate gîndurile i na te toate relele i surp în fiecare clip cele zidite de om¹¹⁶.

13. Iat faptele omului nou i vechi: „Cel ce iube te sufletul lui spre a nu-l pierde" (Mt. 10,39), p - ze te cele ale omului nou. i cel ce voie te odihna în această scurt vreme,¹¹⁷ înf ptuie te i face cele ale omului vechiu, iar sufletul lui i-l pierde. Iar Domnul nostru Iisus Hristos, ar tînd pe omul nou în trupul lui, a zis: „Cel ce- i iube te sufletul, îl va pierde, i cel ce îl va pierde pentru Mine, îl va afla" (Mt. 5,39). C ci El este St pînul p cii i prin El s-a surpat" zidul din mijloc al du m niei" (Ef. 2,14). Dar a zis: „N-am venit s aduc pace, ci sabie" (Mt. 10,34),¹¹⁸ i iar i zice: „Foc am venit s arunc pe p mînt i cît a fi voit s fie de pe acum aprins" (Lc. 12,49); adic în cei ce urmeaz înv turile sfinte ale Lui s-a aflat focul dumnezeirii Lui. Atunci au aflat (ucenicii) sabia Duhului i au t - iat cu ea toate voile trupului. Atunci le-a dat lor bucuria, zicînd: „Pacea Mea v dau vou , pacea Mea v las vou " (Io. 14, 27).¹¹⁹

¹¹⁶ Remarcabila caracterizare a uit rii. Ea nu ne las s continu m binele pe care l-am început, ne face s c dem din el, nu ne las s cre tem spiritual. tot ce e mai contrar voin ei noastre. Ne invadeaz f r s vrem. Ei îi opun p rin ii filocalici trezvia, care cere o voin i o con tiin neîncetat (n. tr.).

¹¹⁷ Autorul nume te adeseori via a p mînteasc „aceast scurt vreme" (n. tr.).

¹¹⁸ Pare o contradicere între faptul c Iisus e pacea lumii i între afirmarea lui c El a adus nu pace, ci sabie. Dar a adus sabia iert rii, a iubirii, care omoar du m nia. El a adus sabia ca un foc care arde tot ce e r u, cum se spune în citatul urm tor. Dac în „Cuvintele" anterioare Ava Paisie a vorbit de delicata purtare ce trebuie s o aib monahul fa de fra ii s i, acum aprofundeaz temeierile acestor îndatoriri, pe care le vede.

¹¹⁹ In cod. Savaitic urmeaz cele de dup ele, dup care Cuvîntul se termin astfel: „Întreab fratele pe b trîn : Ce va face omul în orice ispit ce-i vine, sau fa de tot gîndul ce-i vine de la vr jma ul? Ii zice b trînul:

dator s plîng înaintea bun t ii lui Dumnezeu, ca s -i ajute s se odihneasc repede, de se va ruga întru cuno tin . C ci s-a scris: „Domnul este ajutorul Meu i nu m voi teme ce-mi va face mie trupul" (Ps. 117, 9). In Pateric, acestea se atribuie Avei Moise Etiopianul (P.G. t. 65, col. 288).

Iată cum cei st pîni i de griji i-au pierdut sufletul lor în veacul acesta, iar cei ce i-au t iat voile lor, s-au f cut oi sfinte ale Lui spre jertf i cînd se va ar ta întru slava dumnezeirii, îi va chema pe ei la dreapta lui, zicînd: „Veni i, binecuvînta ii P rintelui Meu, de mo - teni i Împ r ia cea g tit vou de la întemeierea lumii. C ci am fl mînzit i mi-a i dat s m nînc" (Mt.25,34—35) i cele urm toare. Iată -i pe cei ce i-au pierdut sufletul lor în această scurt vreme, cum l-au aflat în vremea de nevoie, primind plat înmul it pentru cele ce au a teptat s o primeasc . Iar cei ce i-au împlinit voile lor, au p zit sufletul lor în acest veac p c tos, am gi i de de ert ciunea bog iei lor i nep zind poruncile lui Dumnezeu, au socotit c vor r mînea pîn la sfîr it în veacul acesta¹²⁰. De aceea se va ar ta ru inea orbirii lor în ceasul judec ii i vor fi capre blestemate i vor auzi înfrico ata hot rîre a Judec torului, care va zice: „Pleca i de la Mine, blestema ilor, în focul i în întunericul cel mai dinafar i ve nic¹²¹, preg tit diavolului i îngerilor lui, c ci am fl mînzit i nu Mi-a i dat s m nînc" (Mt. 25,41) i cele urm toare. Gura acestora va amu i i nu vor afla ce s spun , c ci î i vor aduce aminte de lipsa lor de milostenie i de s r cia lor¹²². Atunci vor zice: „Doamne, cînd Te-am v zut fl mîn-

¹²⁰ Mai bine zis au socotit c vor r mînea la nesfîr it în veacul acesta, sau c dincolo de veacul acesta nu mai este nimic; cu el se sfîr e te totul. În ambele cazuri, timpul acesta i toat istoria ar fi f r nici un sens.

¹²¹ „Focul i întunericul cel mai dinafar ". întunericul nefn elegerii ultime, pe care i-au cultivat-o cei ce n-au voit s cunoasc adev rul c toate au un sens numai dac toate sînt de la un Creator con tient i iubitor. Lipsa lor de cuno tin , fiind din lipsa de iubire, ei n-au nici o bucurie, ci tr iesc un chin f r sfîr it, asemenea unui foc care-i arde. Amîndou sînt la marginea extrem a existen ei, oarecum în afara ei, dac gradul suprem al existen ei se arat în iubirea i în nem rginita cunoa tere a lui Dumnezeu, iubirea tri-personal suprem .

¹²² Vor fi s raci pentru c n-au nici un con inut spiritual. Bog ia material pe care au c utat s-o cî tige s-a topit, i de la Dumnezeu i de la oameni n-au primit i nu primesc nici o bucurie, pentru c nu s-a deschis iubirii lor prin faptele lor.

zind i nu i-am slujit?". Dar va astupa gura lor, zicând ; „Cel ce a f cut bine unuia din ace tia care au crezut, Mie Mi-a f cut" (Ibid. 45).

14. S ne cercet m deci pe noi, iubi ilor, dac fiecare dintre noi îndepline te poruncile date lui, dup puterea lui, sau nu. C ci to i sîntem datori s le împlinim cel mic dup micimea i cel mare dup m rimea lui. C ci din cei ce au aruncat darurile lor în cutia darurilor, care erau boga i, cel mai mult s-a bucurat de v duva s rac pentru cei doi b nu i ai ei (Mt. 12,41—43; Lc. 21,1—3). C ci la voina noastră ia aminte Dumnezeu. S nu d m deci loc nep s rii în inima noastră , ca nu cumva grija de noi s ne despart de Dumnezeu, ci s împlinim slujirile noastre, dup s r cia noastră . C ci precum a fost mil cu c petenia sinagogii i cu fiica lui, înviind-o pe ea (Mt. 9,25) i a miluit pe femeia cu scurgere de sânge, care cheltuisse ale ei cu doftorii în zadar (Ibid. 22) înainte de-a cunoa te pe Hristos: i precum a vindecat pe sluga suta ului, deoarece a crezut (Mt. 8,13), a a a miluit pe Cananeanc , vindecînd pe fiica ei (Mt. 15,28); i precum a înviat pe Laz r cel iubit de El (Io. 11,24), a a a înviat pe fiul unic al s rmanei v duve pentru lacrimile ei (Lc.7,15) i precum n-a trecut cu vederea pe Maria, care a uns cu mir picioarele Lui (Io. 12,2), a a n-a respins pe femeia p c toas care i-a sp lat picioarele Lui cu lacrimi (Lc. 7,38). i precum a chemat pe Petru i Iacob din corabia lor, zicînd: „Urma i-Mi Mie" (Mt. 4,20), a a a chemat i pe Matei, care edea la vam (Mt. 9,9). i precum a sp lat picioarele ucenicilor (Io. 13,5), a a a sp lat i pe Iuda, nef cînd deosebire. i precum a venit Duhul, Mîngîietorul, peste Apostoli (Fapte 2,4), a a a venit i peste Corneliu (Ibidem 10,44), cu încurajare. i precum l-a asigurat pe Anania în Damasc despre Pavel, zicînd: „C vas ales îmi este" (Ibid.9,15), a a l-a asigurat pe Filip în Samaria despre eunucul etiopian (Ibid.9,27)

Ci nu este p rtinire a celui mic sau a celui mare, a celui bogat sau a celui s rac, ci cere voin a i credin a în El i p zirea poruncilor Lui i iubirea fa de to i. Aceasta este pecetea cerut sufletului cînd iese din trup; precum a poruncit ucenicilor S i zicînd. „În aceasta vor cunoa te to i c sînte i ucenicii Mei, dac v ve i iubi unii pe al ii" (Io. 13,35). Dar cine sînt cei despre care zice c vor cunoa te, dac nu Puterile ce vor sta la dreapta i la stînga? Ci de vor vedea vr jma ii semnul iubirii unit cu sufletul, se vor dep rta de ea cu fric . i atunci se vor bucura de ea (de iubirea acelora), toate Puterile sfinte.¹²³

15. S ne lupt m deci, iubi ilor, dup puterea noastr , s o cî tig m pe ea (iubirea), ca s nu ne ia în st - pînire vr jma ii no tri. Ci tot El a spus: „Nu poate s se ascund cetatea ce st deasupra muntelui" (Mt. 5,15). Despre ce munte vorbe te, dac nu despre cuvîntul Lui cel sfînt? S depunem, deci, iubi ilor, osteneala noastr cu sîrguin i cuno tin , ca s împlinim cuvîntul Lui care zice: „Cel ce M iube te pe Mine, va p zi poruncile Mele" (Io. 14,23). Atunci ostenelele noastre vor fi ca o cetate puternic i înt rit , ce ne p ze te în cuvîntul Lui de mîna tuturor vr jma ilor no tri, pîn ce ne vom întîlni cu El.¹²⁴ Ci de vom afla t rie,

¹²³ Dreptatea lui Hristos va l sa i pe vr jma ii no tri s fie prezen i, din partea de-a stînga, la judecata final , pentru a ar ta întrucît le-am slujit lor. Dar f cîndu-se v dit iubirea noastr fa de Hristos i de oameni, produs de credin a în El, vor fugi, c ci nu pot suporta iubirea. Iar îngerii ce vor sta la dreapta se vor bucura to i de iubirea fiec ruia, care s-a îndreptat spre to i. Iubirea va uni atunci pe fa pe to i, iar egoismul de pe p mînt, ar tat atunci pe fa , va singulariza pe cei ce l-au practicat.

¹²⁴ Cuvîntul Domnului Hristos despre iubire este muntele cel mai înalt la care trebuie s ne ridic m, devenind o cetate neclintit , întemeiat pe el. Dar cuvîntul lui Hristos despre iubire e de fapt una cu El. El e muntele spiritual cel mai înalt. Dar e un munte al iubirii, care ne cheam i pe noi s ne unim cu El la acea în l ime. Dracii fac tot ce pot s ne despart de Hristos i unii de al ii, sau de iubire. Aceasta e o dezordine adus în crea ia lui Dumnezeu, ca s -L arate c n-a creat o lume capabil de fericire.

prin iubire, se vor risipi to i vr jma ii no tri prin sfîntul Lui cuvînt, care este Muntele de unde s-a t iat piatra f r mîini, care a zdrobit chipul de aur i de patru feluri: de argint, de aram , de fier, de p mînt ars (Dan. 2,34—35), precum a zis Apostolul: „Îmbr ca i-v cu toate armele lui Dumnezeu, ca s pute i sta împotriva me te ugirilor diavolului. C ci nu este lupta noastr împotriva sîngelui i a trupului, ci împotriva încep toriilor, a domniilor, a st pînitorilor lume ti ai întunericului veacului acesta, împotriva duhurilor r ut ii din v zduhuri" (Ef. 6,11—12). Cele patru încep torii sînt acestea: chipul de patru feluri, care este vr jm ia. Pe ele le-a f cut s dispar Sfîntul Cuvînt al lui Dumnezeu, precum s-a scris c piatra care a zdrobit chipul, s-a f cut Munte mare i a umplut tot p mîntul (Dan 2,35).¹²⁵ S fugim, fra ilor, sub acoper mîntul Lui, ca s ne fie nou sc pare i s ne mîntuiasc pe noi de aceste patru st pîniri rele, ca s avem i noi bucuria cu to i sfin ii Lui, aduna i lîng El din cele patru margini ale p mîntului. C ci atunci fiecare va auzi fericirea proprie dup faptele lui. C ci puternic este numele Lui, ca s nu lase inima noastr s r t ceasc din pricina uit rii adus de vr jma , ci s ne p zeasc dup puterea noastr ca s r bd m cele ce ne vin pentru Sfîntul Lui nume,¹²⁶ ca s afl m mila cu cei învrednici i s dobîndeasc fericirile Lui. C Lui se cuvine slava, cinstea i închin ciunea, Tat lui i Fiului i Sfîntului Duh, în vecii vecilor. Amin.

¹²⁵ Din cuvîntul lui Hristos despre iubire, s-a desprins ca o piatră cuvîntul Apostolilor i al urma ilor lor, nu printr-o mîn , ci prin puterea Lui! i acest cuvînt zdrobe te chipul diavolului imprimat în oameni, care le pare s fie de aur, dar de fapt este din argint, aram , fier i p mînt ars, deci f r putere de rezisten .

¹²⁶ Chiar numele lui Dumnezeu rostit de omul credincios are putere s -l p zeasc împotriva vr jma ului, puterea numelui dumnezeiesc unindu-se cu puterea corespunz toare a fiec ruia.

CUVÎNTUL VIII

Despre scurte înturi (sentin e)

1. Spunea Ava Isaia: „Acum m v d pe mine, ca pe un cal r t citor, care m are st pîn i cel ce-l afl , se a eaz pe el i cînd îl las , prinzîndu-l altul, se a eaz acela pe el”.

2. Spunea iar i: „Sînt asemenea cuiva pe care prinzîndu-l du manii lui i legîndu-l, l-au aruncat într-un loc înnoroiat i dac strig c tre St pînul lui, îl opresc cu lovituri ca s tac ”.

3. Spunea iar i: „Sînt asemenea unei vr biu e care î i d piciorul unui copil i dac acesta sl be te leg tura, îndat zboar , socotind c s-a dezlegat. Dar dac copilul o trage înapoi, iar i o coboar . A a m v d pe mine. Aceasta o spun, pentru c nu trebuie s r mîn cineva f r grij de sine pîn la ultima r suflare”.

4. Spunea iar i: „De dai vreodat ceva cuiva, de i-o ier i, imi i firea lui Iisus, de o ceri, imi i firea lui Adam, iar de ceri i dobînd , te ar i mai jos i de firea lui Adam”.

5. Spunea iar i: „Dac te acuz cineva pentru un lucru pe care l-ai f cut, sau nu l-ai f cut, de taci, aceasta este dup firea lui Iisus, iar de r spunzi i spui: Ce am f cut, acesta nu este de aceea i fire. Iar dac îi opui cuvîntului, cuvîntul t u, este contrar firii”.

6. Spunea iar i: „Împlinind slujirile (liturghiile) tale, de le împline ti cu smerenie, ca un nevrednic, sînt primite de Dumnezeu. Iar de te înal i în inima ta i i-aduci aminte de altul care s-a culcat, sau le-a nesocotit, osteneala ta este zadarnic ”.¹²⁷

127 Dac f cîndu-i slujirea ta, critici pe altul care nu i-o face, osteneala i s-a f cut zadarnic . Slujind pe Dumnezeu, dar ne iubind pe aproapele, nu-i este primit slujirea de Dumnezeu. mai mare iubirea aproapelei decît slujirea care pretinde c e adus lui Dumnezeu.

7. Spunea iar i despre smerita cugetare, c ea nu are limb s vorbeasc de altul care- i nesocote te slujirea, sau de altul care gînde te r u despre cineva, nici ochi care ia seama la sc derile altuia, nici urechi s aud cele ce nu folosesc sufletului propriu. i nu are cu altul vreun lucru de vorbit, afar de p catele sale. Cu to ii oamenii este pa nic pentru porunca lui Dumnezeu i nu pentru prietenie¹²⁸. Dac cineva poste te tot timpul i se pred pe sine la mari osteneli i porunci, în afar de acest drum (al smeritei cuget ri), toate ostenelile lui sînt zadarnice.¹²⁹

8. Spunea iar i c de- i procura cineva un vas pentru trebuin a lui i în vremea trebuin ei lui nu-l va g si, în zadar i l-a procurat. „Ceea ce spun e aceasta: c m tem de Dumnezeu, fiindc de va veni s vin în ceasul trebuin ei i îl va afla în vremea unui cuvînt, sau a mîniei, sau a îndr znelii de-a înv a pe altul, nu va ajunge la el pentru c nu vrea s plac omului, sau s se vorbeasc de el între oameni, sau pentru celelalte patimi. Deci de nu va afla la el frica de Dumnezeu în vremea acestora, zadarnic sînt toate ostenelile lui”¹³⁰

9. Spunea iar i: „Dac Domnul nostru Iisus Hristos n-ar fi vindecat mai înainte toate patimile (p timirile) omului, pentru care a venit, nu s-ar fi suit pe cruce.”¹³¹

¹²⁸ Nici prietenia cu altul s nu o c ut m pentru interesele noastre, ci pentru c aceasta e porunca lui Dumnezeu s iubim pe fiecare.

¹²⁹ Smerita cugetare nu e str in de iubire, c ci f r ea nu poate fi iubire. Dac te pre uie ti pe tine mai mult decît pe altul, nu-l iube ti.

¹³⁰ Dumnezeu nu poate fi în om deodat cu patimile, care reprezint egoismul omului. Nu poate fi în omul, preocupat exclusiv de el. Ca s -l sim i pe Dumnezeu, trebuie s ui i de tine.

¹³¹ Hristos trebuia s arate, înainte de-a se l sa r stignit c e mai tare, ca toate p timirile produse de patimi; c e mai tare i decît moartea. A a fi putea convinge pe Apostoli c a putut învinge moartea, de i în moartea Lui ar ta o i mai mare putere i are o i mai mare semnifica ie, putînd-o învinge chiar dup ce se las El însu i dus în starea de moarte i învie nu pentru a reveni la via a istoric , ci deschizîndu-ne via a în vecinicie.

Cci mai înainte de a veni Domnul in trup, omul era orb i mut, i sl b nog, i surd, i lepros, i chiop, i omorît de toate cele contrare firii. Dar dup ce a f cut mil i a venit la noi pentru noi, a sculat pe mort i a f cut pe chiop s umble, pe orb s vad , pe mut s gr iasc , pe surd s aud i a înviat pe omul cel nou, liber de toat sl biciunea, s-a suit pe cruce. i împreun cu El au fost atârna i de ea doi tâlhari, i cel din dreapta L-a sl vit i L-a rugat, zicînd: „Pomene te-m , Doamne, cînd vei veni întru Împ r ia Ta" (Lc. 22,42), iar cel din stînga l-a hulit. Aceasta înseamn c înainte ca mintea s se trezeasc din nep sare, este cu vr jma ul. Dar cînd Domnul Iisus Hristos o va trezi din nep sarea ei i-i va da s vad i s disting toate, va putea s se urce pe cruce. Dar vr jm ia hulitoare r mîne la cuvinte grele i mintea sl bit de mîndrie, refuz oste-neala i se întoarce iar i la nep sare.¹³² Ace tia sînt cei doi tâlhari pe care Domnul nostru Iisus Hristos i-a desf cut din prietenia întreolalt , dintre care unul L-a hulit, fapt care l-a desp r it de n dejde, iar altul a st ruit s -L roage pîn ce a auzit zicînd: „Ast zi vei fi cu Mine în rai" (Ibid. 45). Acesta este cel ce a ajuns, i dup ce a practicat tâlh ria, în raiu i a mîncat din pomul vie ii.

10. Spunea iar i despre Sfînta Împ rt anie, c e numit unirea cu Dumnezeu, întrucît pîn ce sîntem birui i de patimi, fie de mînie, fie de pism , fie de voina de-a pl cea oamenilor, fie de slava de art , fie de

¹³² Mintea trezit din nep sarea ei se poate urca pe crucea mîntuitoare. Altfel tot va p timi chinurile crucii, dar chinurile unei cruci care n-o va duce la via a vecinic . Cci nu va vedea în ea acceptarea jertfei de sine, adus lui Dumnezeu pentru nep sarea sa, ci se va înc p îna s nu cunoasc pe Dumnezeu i s nu cear mila Lui.

ur , sau de alt patim , sîntem departe de Dumnezeu. Deci, unde mai este unirea cu Dumnezeu?¹³³

11. Spunea iar i: „De împlini i slujirile (liturgiile voastre i dup aceea se mi c în inima voastr vreo patim , toate osternelile voastre sînt zadarnice. C ci Dumnezeu nu le prime te pe ele”.

12. Îi spunea lui un oarecare dintre b trîni: „Cînd plou peste p mîntul ce are s mîn , acesta odr sle te: dar de nu are s mîn , cum va odr sli? Dac cineva se va lupta s scoat cele contrare firii din inima lui, nu se vor mai mi ca în el. C ci Dumnezeu voie te pe om s fie asemenea Lui în toate i de aceea a venit la noi i a p timit, ca s prefac firea noastr învîrturat i s taie voile noastre i cuno tin a mincinoas , care au pus st pînire pe sufletul nostru.¹³⁴ C ci animalele necuvânt toare au p zit firea lor, dar omul a schimbat firea sa.¹³⁵ Trebuie deci, ca în felul cum animalul se supune omului, a a s se supun i tot omul aproapei

¹³³ De unirea cu Dumnezeu ne bucur m cînd nu mai sîntem st pîni i de patimile prin care c ut m pl cerea proprie, sau sporim în egoism.

¹³⁴ „Dumnezeu vrea s fac pe om asemenea Lui în toate i de aceea a venit ca s prefac firea noastr sclerozat ”.Deci, n-a venit conform teoriei lui Anselm de Canterbury, însu it de catolicism, numai ca s satisfac onoarea jignit a lui Dumnezeu de p catul nostru, plecînd dup aceea de la noi. Prin firea omeneasc asumat ne comunic puterea dumnezeirii Sale, ca s ne fac asemenea Lui; ne umple de darurile dumnezeie ti. Ne ajut s nu mai urm m în mod egoist voilor noastre, ci voii Lui, dep înd orice egoism; ne elibereaz de falsa, sau de pretinsa cuno tin , care face din propriul eu centrul existen ei; ne ajut s -L cunoa tem pe El printr-o experien direct , ca centru i izvor al existen ei noastre i al tuturor. Toate se umplu de dumnezeirea lui Hristos, dac voiesc, f r s înceteze s fie ele însele.

¹³⁵ Animalul a r mas supus legii pe care i-a dat-o Dumnezeu prin crea ie. Omul folosînd r u libertatea i con tin a pe care Dumnezeu i le-a dat, f cîndu-l chip al S u, ca s se fac tot mai asemenea Lui prin ele, le-a folosit r u, în elegînd faptul c e chipul lui Dumnezeu ca s se socoteasc dumnezeu însu i, sau ca s - i fac dumnezei din for ele naturii care îi dau satisfac ii trupe ti. Cuno tin a ine atît de mult de firea omului, c se folose te de ea chiar cînd nu mai prinde prin ea realitatea, sau adev rul, ci o realitate, sau un adev r închipuit de el, devenînd o cuno tin închipuit . El face mari pe cele mici i i i închide mintea fa de cele mari.

pentru Dumnezeu. Spre aceasta a venit Domnul.¹³⁶ Observă deci cât te întrece animalul pe tine, care te bazezi pe p rerea tiin ei tale. Dacă deci voesc să revin la ceea ce e propriu firii, precum animalul nu are propria voință, nici propria cunoștință, așa trebuie să faci și eu, nu numai cu cel cu care mă în aleg și îmi este apropiat, ci și cu cel ce mi se opune. Căci aceasta este voia lui Dumnezeu.

13. Deci cel ce voiește să vină la odihna Domnului și să nu fie biruit (de vrăjmașii),¹³⁷ se desparte de oameni în orice lucru, spre a nu critica pe cineva și a lăuda sau îndreptăci, sau ferici pe altul și a arăta dreptatea lui, sau a-l supăra pe acela în vreo privință, sau a observa sceleratele lui, și a nu lăsa vreun ac de dușmănie în inima sa împotriva lui și a supune voia sa neînțeleptului. De vei face așa, te vei cunoaște pe tine și vei în alege ceea ce te va vătămă. Dar cel convins de dreptatea lui și care în ea la voia lui, nu poate scăpa de dușmănie, nici nu se poate odihni, nici nu vede ceva din cele ce-i lipsesc.¹³⁸ Acela când va ieși din trup, trebuie să se ostenească să afle mila. Iar în toate ostenețelor tale trebuie să fie și stăruiești în Dumnezeu cu toată inima ta și cu toată puterea ta și să ai mila de toți și să plîngi (pentru păcatele tale) și să te rogi lui Dumnezeu pentru ajutorul și mila Lui.

¹³⁶ Dumnezeu vrea ca fiecare om să se supună semenului său. Această supunere reciprocă lăsându-l pe om în stăpânirea altora, dar în sus, îi egalizează, dar îi și unește, sau îi face să se ajute reciproc, învârtindu-se și ajutându-se unul pe altul. Căci arată trebuința ca omul să se supună semenului, dar și că semenul și se supune lui a venit Fiul lui Dumnezeu ca om, care, fiind în Dumnezeu, ne cere în supunerea, dar nu se învârtă ajutându-ne. Hristos ne arată valoarea semenului nostru uman atât prin supunerea ce ne-o cere, dar și prin marele ajutor ce ni-l dă.

¹³⁷ Sînt doi termeni prin care înțelegem duhovnicească la care vrea să ajung monahul o exprimă liniștea (isichia) și odihna (anapansis). Aceasta o aduce Dumnezeu. Dimpotrivă, vrăjmașii aduce tulburare, neliniște.

¹³⁸ Lauda de sine e dușmănia. Acela este pînă la de vrăjmașii, căci îi e teamă mereu de altul și nu este mai bun ca el. Acela nu vede în general sceleratele sale, sau ce-i lipsește lui.

14. Spunea iar și despre învârtirea aproapei pri-
vitor la porunca lui Dumnezeu: „De unde știu eu că am
primit de la Dumnezeu să spun altuia: „Fă aceasta, sau
aceea”, cât vreme eu mă aflu în pocănie pentru păca-
tele mele? Căci omul care a căzut o dată se află sub po-
că și nu are siguranță, întrucât nu știe de unde și-a dat
iertarea. Fiindcă păcatul omului a avut loc în mod si-
gur, dar mila este a lui Dumnezeu. Și nu poți să nu fii
fermiț și grijă de păcatul ce l-ai săvârșit, în inima ta, pînă
ce nu vei veni la judecata lui Dumnezeu. Iar de voie îți
să îți dai iertare de păcatele tale, să îți seama
de aceasta: de nu se mișcă în inima ta nimic din cele
ce ai păcătuit, sau vorbindu-ți altul despre ele, să nu
mai îți cum au fost. Atunci Iisus și-a făcut parte de
milă.¹³⁹ Dar de trăiesc încă în tine, ele te stăpînesc încă
și să plîngi pentru ele. Să ai frică și cutremurare și du-
rere, de nu ești îngrijorat de ele pînă vei răspunde la
scaunul de judecată al lui Dumnezeu.¹⁴⁰ Iar de-ți cere
cineva să-l înveți ceva, să-ți spui adevărul, dîndu-ți su-
fletul morții, afirmînd libertatea.¹⁴¹ Și de se va întoarce
iar și la tine, cerîndu-ți aceleași, ca unul ce n-a folosit
nimic din cele ce i-ai spus, deci nu le-a săvârșit despar-
te-te de el, căci astfel omorî sufletul tău. Căci este un

¹³⁹ „Un frate oarecare din mîna stirea lui Ava Serid a întrebat pe Ava
Varsanufie, zicînd: „Ava Isaia zice că pînă ce omul are o plăcere a lor (a păca-
telor), încă nu și-au iertat (păcatele lui). Lămurite-mi pentru Domnul
aceasta. Căci mîncăje te acest gînd”. La aceasta, a răspuns: „Pricina pentru
care a spus Ava Isaia aceasta despre plăceri este și a celor ce le săvârșesc. Căci
altceva este a-ți aminti cineva de gustarea mierii, și altceva a avea o dată cu
amintirea și gustarea. Deci celui ce-ți amintește de plăcerea păcatelor, dar nu
săvârșește te cele plăcute, ci li se opune și luptă împotriva lor, și-au iertat păca-
tele de mai înainte” (Varsanufie, *Raspunsuri* 139 — după nota monahului
Augustin).

¹⁴⁰ În Împărăția lui Dumnezeu nu poate intra nimic necurat. Dacă
nu te-ai curățat pînă la moarte de amintirea plăcută a unui păcat săvârșit
odată, nu vei intra în Împărăția lui Dumnezeu.

¹⁴¹ Și nu înveți pe cineva de nu și-o cere. Dar de și-o cere, spune-ți
adevărul, cu prețul de-a suferi moartea pentru aceasta. Așa trebuiau să
fac slujitorii Bisericii în vremea comunismului. Așa se arată omul liber
pentru Dumnezeu.

lucru mare pentru om și-l lase voia și îndreptărea sa, pe care o socotește conform cu Dumnezeu, și se pazească cuvântul celui ce-l învață după voia lui Dumnezeu. Căci omul lui Dumnezeu, Ava Nistere, văzând slava lui Dumnezeu și având pe fiii sorei sale locuind împreună cu el, nu le-a poruncit nimic, ci l-a lăsat pe fiecare în voia lui, fie că se faceau buni, fie răi, neîngrijindu-se de ei.¹⁴² El îi întreabă despre Cain și Abel: ce-i învață ei să facă: aceasta sau aceea, când nu există încă nici Legea, nici Scriptura?". De fapt, dacă nu învață Dumnezeu pe om, în zadar se ostenește.

15. Spunea iarăși: „Deși spune cineva niscai cuvinte nefolositoare și nu voiești să le ascuți, ca să nu-ți lăsa neîngrijit sufletul tău. Dar și nu ruinezi persoana lui, încât să-l întristezi că nu primești cele spuse de el, zicând: „Nu le primesc în inima mea”. Și nu o spui aceasta. Căci nu ești mai presus de primul om zidit, pe care l-a făcut Dumnezeu cu mâna Lui și pe care nu l-a folosit reaua negrijă (nepăsare). Fugi deci și să nu voiești să-l ascuți. Dar ia seama că nu cumva fugind cu trupul, să voiești să cunoști cele spuse. Căci de auzi o clipă cuvântul, dracii nu vor lăsa spusă pe care ai auzit-o, ci vor ucide sufletul tău. Fugind, fugi cu totul.”

16. Spunea iarăși „Din cele ce le vedea, câștigul și cinstea și odihna îl războiesc pe om până la moarte”.

¹⁴² „Au întrebat unii dintre Perșii pe Ava Pimen, zicând: „Cum răbdă astfel Ava Nistere pe ucenicul său?” Le spuse Ava Pimen: „Dacă eram de față, l-a fi acoperit”. L-a întrebat Ava Anou: „și ce spui lui Dumnezeu?” L-a răspuns Ava Pimen: „Îi voi spune ceea ce a spus El: „Scoate-ți birna din ochiul tău și apoi vei vedea paiul din ochiul fratelui tău” (Mt. 7,4). (*Pateric grec*, P.G. 65, col. 586). Varsanufie, Răspuns 361: „A întrebat cineva pe Ava Varsanufie: „Bine a făcut birnă lui că n-a îndreptat pe fratele lui?” și i-a răspuns lui: „Frate, nu îți amintea că l-a lăsat birnă în fruntea sa și l-a sfătuit de multe ori, dar acela n-a primit sfatul. De aceea vă zădăruindu-l neîndreptat, a lăsat lucrul la judecata lui Dumnezeu, zicând: „Dumnezeu tie ceea ce îți este de folos. Căci fratele meu este mai bun ca mine. Aceasta o facea cei desvârșiți, care nu îndrăznesc să judece pe cineva spre rușinea celor ce nu sînt nimic, și judecă pe toți” (Răspuns 369). Ioan Scărilor, Scara, nota 3 la Cuv. X. (Monahul Augustin).

17. Spunea iar îi: „A înv a pe aproapele, este o c dere a sufletului; îi a voi s -l readuci la firea cea bun , este o mare zdrobire a sufletului¹⁴³. C ci întrucît înve i pe aproapele t u, spunînd: F aceasta sau aceea, îl faci s în eleag c ai mijlocul s dormi d rîmi casa ta, vrînd s zide ti casa lui.”

18. Spunea iar îi: „Vai sufletului care a p c tuit dup Sfîntul Botez. C ci nu poate un astfel de om s fie f r grij , aflîndu-se în p cat, sau odat c zut în p - cat cu trupul, fie c a furat, sau a s vîr it vreo alt gre eal fa de cineva, sau a privit cu ochiul în chip p tima vreun trup, sau a gustat ceva pe ascuns, neavînd grij s nu fie v zut de altul i a ar tat lui: sau s cercetezi tu ce are. Cel ce face aceasta, il dispre uie te pe Iisus. îi l-a întrebat pe el cineva: „Cine p streaz ceea ce a primit în mod exact, P rinte?” îi i-a spus lui: „Precum cel ce a f cut o gaur în zid i a luat de acolo bani, a fost în elat de vr jma i, la fel s-a întîmplat cu acesta. C ci precum l-a biruit pe acela, l-a biruit îi pe acesta. Fiîndc fiînd biruit în cele mici, e biruit îi în cele mari”.

19. Spunea iar îi: Omul care arat putere, f cînd minuni îi vindec rî i avînd toat cuno tîn a îi înviind mor i, dar c zînd în p cat, nu poate fi f r grij , îi de aceea se afl sub poc in , c ci judec pe al ii îi pe Judec tor c ci de î este în multe osteneli, v zînd pe cineva aflîndu-se în tot p catul îi negrija, îi dispre uindu-l, în zadar îi este toat poc in a, pentru c a respins un m - dular al lui Hristos, judecîndu-l îi nel sînd judecata Judec torului Dumnezeu”.¹⁴⁴

¹⁴³ Este o zdrobire a sufletului, pentru c se manifest o mare încredere în sine a celui ce întreprinde s -l înve e pe altul.

¹⁴⁴ A judeca pe un membru al Bisericii înseamn a dispre ui un m dular al lui Hristos, sau a lupta un m dular al trupului Lui împotriva altuia. Fiecare m dular trebuie s ajute celelalte m dulare.

20. Spunea iar i: „To i sîntem ca într-un spital. Unul e bolnav de ochi, altul are o bub , i cîte alte sl biciuni mai sînt. i unele din ele sînt r ni vindecate, dar cînd omul m nînc ceva din cele ce-l vat m , iar i reapare boala. A a este cel ce aflîndu-se în poc in , judec sau dispre uie te pe cineva. El trebuie s - i înnoiasc poc in a. C ci cei din spital, suferind de dife- rite neputin e, dac unul strig despre boala sa, oare nu va spune un altul: de ce strigi despre boala ta? Nu va gîndi fiecare la boala lui? A a, dac ar fi patima p catelor mele înaintea mea, n-a vedea pe altul p c tuind. C ci z cînd to i ca într-un spital, se p ze te fiecare, cum i-a spus doftorul, s nu m nînce ceea ce vat m rana lui. Deci vai, sufletului care nu voie te s fug de tot p catul, c ci multe necazuri îi vin de la cei ce-l pizmu- iesc i se întîlnesc cu el. C ci îi este greu fiec ruia s dobîndeasc îndelunga r bdare i mul umirea în toate.

21. Cînd era poporul în Egipt, mîncă i bea cu pl cere, de i slujeau lui Faraon. Dar cînd le-a trimis Domnul ajutor, adic pe Moise, ca s -i elibereze pe ei de sub Faraon, s-au sim it p gubi i i s-au nec jit, i cu toate pl gile pe care le-a adus Dumnezeu lui Faraon, Moise nu s-a încrezut în neputin a Egiptenilor, pîn , ce nu a venit timpul cînd a spus Dumnezeu c tre el: „Înc o plag voi aduce peste Faraon" (Ie . 11,1) i-i vei spune lui: „Sloboade poporul meu, fiindc voi c lca pe întîiul t u n scut". i atunci a îndr znit Moise. i i-a zis lui Dumnezeu: „Gr ie te pe ascuns în urechile po- porului Meu i s cear fiecare om de la vecinul s u i femeia de la vecina sa vase de argint i de aur i îmbr c - minte i s le pune i pe umerii copiilor vo tri i ve i pr da pe Egipteni" (Ie . 11,2). i din ele au cheltuit unele pen- tru facerea cortului.

22. Deci ziceau c aceasta o spun b trîinii, pentru c vasele de argint i de aur i îmbr c mintea sînt sim-

urile, care slujesc vrjm ie. Iar aceasta este un semn c dac omul nu se desparte de vrjm ie, ca s rodeasc lui Dumnezeu, acoper mntul odihnei lui Dumnezeu nu vine asupra lui. C ci n-a umbrit nourul un cort pîn ce îi lipsea ceva, ci cortul împlinit. A a i peste templul cl dit, n-a umbrit nourul pîn ce îi lipsea ceva, ci cînd a fost împlinit i s-au introdus în el sîngele i gr simile arderilor de tot i Dumnezeu a primit mirosul buneii mirsme, atunci a umbrit nourul casa. Adic , de nu va iubi omul pe Dumnezeu cu toat mintea i nu se va lipi de El cu toat inima, nu vine peste el acoper mntul odihnei lui Dumnezeu.¹⁴⁵

23. Spunea iar i c dac mintea ar voi s se urce pe cruce înainte ca simurile s se odihneasc (s scape) de sl biciune, mînia lui Dumnezeu vine peste el, c a început un lucru peste m sura lui, înainte de-a fi vindecat simurile lui.¹⁴⁶ De lucreaz întin ciunile (miasmele) în tine i te încrezi în ele i concluezi spre na-terea st rii produs de ele i nu te întristezi cu durerea inimii, te aflî într-o stare contrar firii lui Adam.¹⁴⁶ Dar dac inima ta a învins prin fire p catul i s-a desp r it de cele ce-l nasc pe el i îi înaintea ta chinul cu cuno-

145 Templul ca chip i loca ul bisericesc în realitate este casa în care se înfilne te omul cu Dumnezeu, aducîndu-i jertfe, sau aducîndu-i-se pe sine, în Hristos, ca jertf . Ini iativa este a lui Dumnezeu, c ci El a poruncit s se zideasc templul i Fiul Lui a pus temelia Bisericii. Dar a r spus prin cl -dire omul. Iar Hristos Cel ce a zidit Biserica i se aduce ca om jertf în ea, alipind la Sine i pe oamenii ce cred în El, ca fra i ai Lui, este om, dar i Dumnezeu. In templu ca în chip, dar în loca ul bisericesc, ca o realitate, vine peste om odihna lui Dumnezeu. Omul e s pat în el de grijile lumeti. Se simte sub ad postul care-i asigur via a vecinic prin iubirea lui Dumnezeu.

146 In Cuv. 30 al lui Isaac Sirul se spune: „Înainte ca mintea s domoleasc simurile”. Dar p ruta putere a simurilor este mai degrab o sl biciune a lor. C ci aceasta se arat în prea marea lor alipire la cele materiale. Omul poate urca mai u or pe cruce, sau poate suporta mai u or durerile ei cînd simurile nu mai tr iesc (din sl biciune) cu mult intensitate pl cerile sau durerile alipirii la cele materiale. Durerile sporite ce le simte un om, cu simurile, urcîndu-se pe cruce, f r s -l scape de sl biciunea lor, este i o pedeaps a lui Dumnezeu, sau o lips a puterii lui Dumnezeu în omul respectiv. Iar durerea sport îl poate face s se revolte împotriva crucii, ca tilharul de-a stînga, sau s caute s scape de ea.

tin a ajutorului dat ie de Dumnezeu va r mîne împreun cu tine, dac nu-l superi întru nimic, ci plîngi înaintea Lui i zici: „A Ta este mila, Doamne, a Celui ce m-ai mîntuit pe mine, c ci eu nu pot s scap de mîinile (vr jma ului) f r ajutorul T u". Iar de ai grij de inima Ta, i nu-L superi nici pe cel ce te înva cum voe te Dumnezeu, aceasta e propriu dup fire lui Iisus. i El te va p zi pe tine de tot r ul. Amin.¹⁴⁷

CUVÎNTUL IX

Porunci date celor ce s-au lep dat (de lume)¹⁴⁸

1. De te-ai lep dat de lume i te-ai predat lui Dumnezeu¹⁴⁹, ca s te poc ie ti, s nu la i gîndul t u s te nec jeasc pentru p catele tale de mai înainte, ca i cînd nu i s-au iertat. i s nu dispre uie ti poruncile Lui, odat ce socote ti c nu i-a iertat nici p catele de mai înainte. P ze te-le acestea pîn la moarte i s nu le dispre uie ti: s nu m nînci cu femeie i s nu ai prie-

¹⁴⁷ F r con tiin a puternic a ajutorului lui Hristos, s nu c ut m crucea. S nu ne încredem c putem suporta crucea f r ajutorul Lui. Dar con tiin a trebuin ei ajutorului lui Hristos trebuie înso ita de con tiin a p catului nostru i a neputin ei ce ne vine din aceast cauz de-a suporta crucea. „Port crucea, pentru c sînt p c tos. Dar o pot suporta, cerînd ajutorul lui Hristos. El o suport în mine. i numai a a îmi este de folos crucea, nefiind învins de p catul încrederii în mine i de neputin a de-a o purta pîn la cap t" Ava Isaia ne adînce te în cele mai subtile i mai complexe analize ale vie ii suflete ti, mai bine zis duhovnice ti.

¹⁴⁸ In cod. 215 al Colec iei Patriarhiei (din Ierusalim), scris pe la sfîritul sec. XVI, p. 266, Cuvîntul acesta are titlul: „A celui întru sfin i P rin-telui nostru Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei, c tre cei ce s-au lep dat" (Monahul Augustin).

¹⁴⁹ In Codicile de mai sus, textul este astfel: „De te-ai predat lui Hristos, pentru ce mai voie ti s umbli iar i în lume? Nu te atinge, nu gusta, nu te folosi de ceea ce te-ai l sat, o dat ce ai pornit în iubire cu Hristos. C ci dac ai averi i vii, de ce nu ai luat i o femeie? Dac ai murit cu Hristos prin Botez i ai înviat cu El, prin credin , caut cele de sus, unde este Hristos, nu cele de pe p mînt. De voie ti s împ r e ti împreun cu Hristos, p ze te poruncile Lui. P ze te-te pe tine pîn la moarte, s nu mai ai prietenie cu cei tineri" etc. (Monahul Augustin).

tenie cu cei mai tineri, nici s nu te culci pîn e ti tîn r cu cineva pe un str jac, decît cu fratele t u sau cu Ava al t u. Dar i cu ei, cu team , i nu cu nesocotin . S nu nesocote ti ochii t i cînd îmbraci hainele tale¹⁵⁰. De se ive te trebuin a de vin, ia pîn la trei pahare¹⁵¹ i s nu calci porunca pentru prietenie. S nu locuie ti într-un loc în care ai p c tuit¹⁵² i s nu dispre uie ti slujirea (liturgia) ta, ca s nu cazi în mîinile vr jma-ilor t i. Sile te-te pe tine la meditarea Psalmilor, pentru c aceasta te p ze te de robia întin ciunii. Iube te toat p timirea nepl cut i patimile tale vor fi umilite. Îngrije te-te s nu te m sori pe tine în vreun lucru¹⁵³ i ai grij s - i plîngi p catele. P ze te-te de minciun , c ci ea alung frica de Dumnezeu de la tine. S nu descoperi înaintea tuturor gîndurile tale¹⁵⁴, ca s nu pricinuie ti sminteal aproapelui t u. Descopere gîndurile tale P rin ilor t i, ca harul lui Dumnezeu s te acopere. De vezi vreo sminteal , dar nu spre moarte, nu-l dispre ui pe fratele t u, ca s nu cazi în mîinile vr jma ilor t i¹⁵⁵. Fere te-te s nu fi robit de cele în care ai p c tuit, ca s nu se împrosp teze în tine.

2. Iube te smerenia i ea te va p zi de p cate. Nu fi iubitor de ceart , ca s nu locuiasc în tine tot r ul. Pred inima ta spre ascultarea P rin ilor t i i harul lui

150 In Cod. Savaitic 408, din sec. IX, sau începutul sec. X, urmeaz : „S nu bagi mîna ta în sînul t u, c ci multe patimi are trupul" (Monahul Augustin).

151 Monahul Augustin d la note i p rerile unor b trîni, c trei pahare de vin erau prea multe (Pg. 83 din edi ia lui).

152 Monahul Augustin: „S nu locuie ti într-un loc unde inima ta se teme c vei p c tui fa de Dumnezeu".

153 Nu c uta s vezi cît de mare te-a f cut vreo fapt , sau cît ai crescut prin ea. Deci nu pune pre pe ea.

154 Monahul Augustin la not : „Nu descoperi oric rui om gîndurile tale, ci numai celor pe care i-ai probat c sînt duhovnice ti" (Isaac Sirul. Cuv. 7).

155 Monahul Augustin la not : „De vezi pe vreunul din fra i p c tuind p cat nu spre moarte, nu-l dispre ui, nu-l coboři în cinstire i nu-l osîndi, c ci vei c dea în mîinile vr jma ilor" (La Antonie cel Mare, can 54).

Dumnezeu va locui în tine¹⁵⁶. Nu te face în elept de la tine, ca s nu cazi în mîinile vr jma ilor t i¹⁵⁷. Obi - nue te limba ta s spun : „Iart " i smerenia va veni în tine.

ezînd în chilia ta, îngrije te-te neîncetat de acestea trei : de lucrul de mîn , de meditare i de rug ciune¹⁵⁸, cuget deci în fiecare zi c azi am s tr iesc în lume. i nu vei p c tui fa de Dumnezeu.¹⁵⁹ Nu l comi la mîncare, ca s nu vin din nou în tine, p catele tale de mai înainte. S nu te leneve ti în vreo osteneal , ca s nu sar în tine lucr rile vr jma ului. Sile te-te în medita - ia ta i va veni în tine repede odihna lui Dumnezeu.¹⁶⁰ Precum e casa d rîmat în afara ora ului, ce devine loc de miros urît, a a sufletul unui încep tor lene se face înc perea oric rei patimi necinstite. Sile te-te la multe rug ciuni înso ite de plîns i poate se va milui Dumnezeu de tine i te va dezbr ca de omul cel vechiu care a p c - tuit. Une te-te cu acestea i osteneala i s r cia i în - str inarea i nepl cuta p timire i t cerea vor na te

156 De ascul i de P rin ii t i, va locui Dumnezeu în tine, pentru c ei îi transmit poruncile lui Dumnezeu. Prin ei îi vorbe te Dumnezeu.

157 Afirmîndu-te pe tine însu i cu mîndrie, ar i c a pus st pînire pe tine diavolul. C ci el urm re te s ne despart de Dumnezeu i s ne dezbine unul de altul. Monahul Augustin: „Nu te socoti pe tine în elept. Prin mîndrie, se va în l a sufletul t u i vei c dea în mîinile vr jma ilor t i" (Antonie cel Mare, can. 63).

158 Monahul Augustin: „Cînd ezi în chilia ta, îngrije te-te s împli - ne ti aceste trei: lucrul de mîn , citirea psalmilor i rug ciunile" (Antonie cel Mare, can. 65).

159 Monahul Augustin: „Gînde te i zi în tine: De voi r mînea în lumea aceasta". i a a nu vei p c tui înaintea lui Dumnezeu (Idem, canon 66). „Sculîndu-ne, s socotim în fiecare zi c nu vom r mînea pîn seara; i iar i culcîndu-ne, s socotim c nu ne vom scula... Gîndind astfel i tr ind a a în fiecare zi, nici nu vom p c tui, nici nu vom avea vreo poft " (Sg. Atanasie, - *Via a Sf. Antonie*, P.G. 26, col. 872).

160 Monahul Augustin nota: „Nu fugi de ostene li i i se va da repede lini tea (isichia) de la Dumnezeu" (Antonie cel Mare, can." 68).

Avem un paradox: Cu cît te ostene ti mai mult în cele bune, cu atît î i vine mai repede i mai sigur odihna sau lini tea de la Dumnezeu. Te faci prin cele bune liber de grija de tine, te faci indiferent la necazuri. Ai mul u - mirea binelui f cut.

smerenia și smerenia va aduce iertarea a tot păcatul.¹⁶¹ Dar puternic este Dumnezeu, bunul nostru Stăpân, ca să ne întorească pe noi să cunoaștem și să facem cele convenite, ca să aflăm mila cu toți sfinții care prezintă poruncile Lui. Amin.

CUVÎNTUL X

Alt Cuvânt

Dumnezeu i-a arătat Apostolului Petru și nu aibă pe nici un om „spurcat sau necurat” (Fapte 10, 28), căci deoarece inima lui a fost sfințită, și s-a sfințit tot omul. Dar pentru cel ce are în sine păcatul și patimile, nu s-a sfințit nimenea. Căci socotește că tot omul este după patimile din inima lui. Și de-și spune cineva: omul cutare este bun, se mînie îndată în inima lui¹⁶². Deci prezintă și-vă să nu criticați pe cineva nici cu gura, nici în inima voastră. Căci pe cît este omul neîngrijit de sine, pe atît socotește în inima sa că este prieten al lui Dumnezeu.¹⁶³ Însă de se eliberează de patimi, se rușinează și -

¹⁶¹ Dacă smerenia aduce iertarea a tot păcatul, păcatul constă în lipsa smereniei. Prin smerenie cunoaște pe Dumnezeu și realitatea lumii create de El, nu de noi. Smerenia este încadrarea ca un punct într-o linie personală și impersonală și în dependența de infinita viața Treimii dumnezeiești. Mîndria este afirmarea nerățională a existenței de sine a acestei picături. Și dacă multe persoane umane fac aceasta, ele încearcă să aducă o dezordine în toate. Acesta este păcatul. Monahul Augustin, la notă: „Prima treaptă a virtuții este începutul mîntuirii și siguranța noastră este frica de Dumnezeu. Prin aceasta are loc curățirea păcatelor și paza virtuților. Nu tot cel ce se botează s-a mîntuit, ci cel ce face faptele lui Dumnezeu. Vădit că nici cel ce se tunde nu se mîntuiește, ci cel ce prezintă cele convenite ale monahului. Dezbracă deci nepăsarea și lenevia și caută să nu cazi în lucrarea diavolului și rămâi într-un anumit loc în răbdare, ca să te mîntuiești” (în Codicele patriarhal amintit). Frica lui Dumnezeu este o mîntuire lăuntrică a sufletului despre prezența și puterea lui Dumnezeu..

¹⁶² Un om lipsit de bunățate, nu suferă și se spune despre altul că are bunățate.

¹⁶³ Pe cît neglijează cineva și - i cultivează vreo calitate, pe atît socotește că o are pe aceasta asemenea lui Dumnezeu.

ridice ochii spre cer, înaintea lui Dumnezeu.¹⁶⁴ În acest caz se vede pe sine foarte departat de Dumnezeu.

Un om oarecare avea două slugi și i-a trimis pe ei în câmpul său să seceră grâul și le-a poruncit să seceră câte două hectare într-o zi. Unul și-a pus toată puterea să împlinească porunca dată de stăpânul său, dar n-a reușit să o împlinească, deoarece era peste puterea lui. Celălalt, lenevindu-se, și-a zis în sine: „Cine poate să împlinească această lucrare într-o zi? Eu, plin de dispreț, am neglijat-o. Eu și o oră dormit, altă oră am ezitat, iar o oră am stat cu gura deschisă, întorcându-mă „ca o ușă în ușa” (Prov. 26, 14) și am cheltuit zadarnic răstimpul zilei. Făcându-se seara, am venit la stăpânul meu și deosebindu-mi această pe cei doi, am prețuit lucrarea celui harnic, deși nu ajunseseră să împlinească ceea ce mi s-a poruncit, dar pe disprețuitorul leneș l-am aruncat din casa sa. Deci eu și voi să nu ne speriem de nici o osteneală și de nici un necaz, ci să ne folosim puterea lucrând din toată inima. Eu cred că Dumnezeu ne va primi pe noi împreună cu sfinții Săi. Deci omul trebuie să facă mult răug ciune înaintea lui Dumnezeu, cu mult smerenie a inimii și a trupului și să nu se socotească pe sine ca făcând ceva bun în orice lucrare a sa. Eu și nu se încrede în laude, nici să se necajească de critici, ci să-și amintească de păcatele lui și să-și împacă inima lui cu mâinile lui și să nu lase să iasă vreun cuvânt amar din gura sa, ca să-l spună lor; eu și nu-i criticez nici înaintea celor ce-i iubesc pe ei.¹⁶⁵ Iar la sfârșitul tuturor, monahul trebuie să închidă

¹⁶⁴ Cel puțină, e mândru, se încrede prost în sine și deci se socotește asemenea lui Dumnezeu. Cel lipsit de patimi, fiind lipsit și de mândrie, își dă seama de nimicnicia sa și de aceea se rușinează să se socotească în stare să cunoască pe Dumnezeu. Cine crede că cunoaște cu adevărat pe Dumnezeu, îl coboară pe Dumnezeu la nivelul său, nu-l mai vede în realitate ca Dumnezeu.

¹⁶⁵ Este vorba de mâinile dintre oameni, nu de demoni. Să nu întindem mâinile lor, vorbindu-le rău, ci să-și aducem la pace cu noi, prin cuvinte bune.

toate porțile sufletului își sîpzească simurile ca să nu-l fac să cad prin ele. Își se pzească pe sine de cei ce-i aduc cuvinte lumeti. Sîi ajung p catele sale.

CUVÎNTUL XI

Despre gruntele de muțar

Taina gruntelui de muțar, precum au spus P rini, ne cere să trîm dup chipul lui. Cîci s-a scris: „Asemenea este Împ rîia cerurilor unui grunte de muțar, pe care luîndu-l omul, l-a ascuns în arina lui. El este cel mai mic dintre toate semin ele dar cînd cre te, se face mai mare ca toate plantele, încît p s rîle cerului vin să se sluiască în ramurile lui” (Mt. 13, 31—32). Omul este gruntele de muțar, iar p s rîle sînt virtu ile lui. Omul trebuie să urmeze gruntelui de muțar în toate. Cîci spunînd: „Este mai mic decît toate semin ele”, o spune aceasta deoarece trebuie să coboare mai jos decît orice om. Dar el este prin aceasta des vîrit, pentru blînde ea î îndelunga lui rbdare.

î este înfocat (în cre tere) pentru cur îia lui, pentru c nu are nici o întin ciune în trup. Iar cele din el sînt puternice pentru ura fa de patimi. Cîci este sup rtor celor ce iubesc lumea. î are însu irea de-a fi lucr tor, de nu e lovit î ap sat. Despre nepl cuta lui p timire, zice: Cel ce îl apas , îi în eap ochi pentru necazul adus lucr rilor lui. El trebuie să î hr nească m dularele moarte, spre a nu cdea într-un miros urît.

S îlîn elegem îs îurm m îs asem n mcuelm dularele noastre în descompunere, ca să nu se împuț îs prind viermi. De aceea s-a fcut om Domnul Iisus, ca să se îngrijească de noi, ca să ne îndrept m pe noi prin El, potrivit Lui îs ar t m c sîntem din El ca gr un e, sau nu, c sîntem din starea Lui, din smerenia

inimii Lui, din blînde ea i asprimea Lui. Iar propriu milei Lui este s ne înt reasc , dup voia Lui. C a Lui este slava, a Tat lui i a Fiului i a Sfîntului Duh, acum i în vecii vecilor. Amin.

CUVÎNTUL XII

Despre vin

1. Taina vinului este a firii omului care voie te se opun ne tiin ei, p zindu- i lucrarea s n toas , ca Dumnezeu s o primeasc cu bucurie. Vasul (butoiul vopsit u or este chip al cur iei trupului s n tos în toate p r ile lui de patimile urîte. C ci este cu neputin s slujeasc vreunei pl ceri, precum este cu neputin s se pun vinul într-un vas nevopsit întreg, sau neavînd vreo t rie în el. A a s ne cercet m i noi pe noi, c ci nu putem pl cea lui Dumnezeu avînd în noi vreo ur sau du m nie. C ci acestea împiedic pe om s se poc - iasc . Iar vinul spumeg la început, avînd chipul tinere ii care e în mi care pîn ce nu înainteaz în vîrst i nu ajunge la o lini te. Dar nu se face vin f r un must de struguri, cum nici pîinea f r aluat. A a nici tinereea nu poate înainta în mierea ei, de nu prime te de la p rin ii ei aluatul dup Dumnezeu i nu-i vor da ei calea, pîn ce nu i se va d rui ei Dumnezeu i nu se va în l a cu vederea spre El. S fie l sat de aceea in cas pîn ce ajunge la o a ezare. Tot a a, f r lini te (isichie) i nepl cuta p timire i f r toat osteneala dup Dumnezeu, este cu neputin tinere ii de-a veni la aceast stare. De l s m vinul cu cele n scute din el, se face o et. La fel firea tinere ii, de va fi între rudeniile dup trup, sau între a altora care nu sînt în aceea i f ptuire i nevoin , pierde felul de via dup Dumnezeu pe care l-a primit de la p rin i. i pun vasul cu vin in p mînt pentru a nu fi luat de vînt i a se pierde.

A a i tinere ea: de nu va dobândi smerenia în toate, toate ostenele ei vor fi zadarnice. De se gust din vin de multe ori, gustul lui e luat de vînt i se pierde. Acest lucru se întîmpl de multe ori omului care î i arat lucrul lui. C ci tot lucrul lui îl pierde slava de art . De vor l sa gura butoiului deschis , vierii lacomi vor consuma vinul. A a i multa vorbire i u ur tatea i de ert ciu-nea. De vor l sa vinul în calea vîntului, acesta îi pierde chipul i firea. A a mîndria pierde tot rodul omului. Ascund vinul în magazine i sub un acoper mînt. A a i lini tea (isichia) i înstr inarea de orice lucru. C ci e cu neputin omului s p zeasc ostenele lui f r lini te i f r neconsim irea cu lucrurile lumii.

Toate acestea i se întîmpl vinului pîn ce îi place vierului i se bucur de rod. Toate acestea trebuie s le fac i omul, pîn ce va pl cea lucrul s u lui Dumnezeu. i precum este cu neputin s îndr zneasc în inima lui, temîndu-se neîncetat, pîn ce nu întîlne te pe Dumnezeu i nu vede lucrul lui de este des vîr it; i precum cînd se pune vinul în butoi, curg din el pic turi în p mînt, de are un st pîn f r grij , a a se pierde i micul lucru, sau rodul omului, de este f r grij . S folosim deci puterea noastr , fra ii mei, s ne p zim de cei ce ne vat m i mila lui Dumnezeu i harul Lui va fi cu noi, ca s spunem: „Dup sl biciunea noastr am p zit cele spuse nou de con tiin , dar puterea i acoper mîntul, si iertarea, si vina sînt de la Tine. C ci cine sînt eu în mîna viclenilor de care m-ai sc pat? Eu nu am nimic s - i dau, c ci sînt p c tos i nevrednic de darurile Tale. Tu m-ai sc pat din mîna vr jma ilor mei. Tu e ti Domnul meu i Dumnezeul meu. i a Ta este slava i mila, i acoper mîntul, i ajutorul, i st - pînirea în vecii vecilor. Amin.”

CUVÎNTUL XIII

Despre cei ce s-au luptat și s-au desvârșit

1. Acestea sînt semnele (minunile) pe care le-a făcut Domnul Iisus înainte de-a se sui pe cruce. Cînd zice: „Mergînd vestiți lui Ioan cele ce le-a vădit și le-a vădit: orbii vădit, chiiopii umblă, leproși se curătesc, morții înviază și racilor li se binevestește. Și fericit este cel ce nu se va smînti întru Mine” (Lc. 7, 22—23). Ioan cînd a botezat pe Domnul Iisus, a luat ca chip al acestui cuvînt cel ce se botează trebuie să mărturisească faptele lui. Deci multe sînt semnele pe care le-a făcut Domnul Iisus. Dar „orbii vădit” înseamnă cel ce privește lumea aceasta cu nădejde este orb; dar dacă prind-o pe ea, privește la nădejdea așteptată, a vădit¹⁶⁶. La fel „chiiopii umblă” înseamnă cel ce voiește pe Dumnezeu și iubește cugetările trupești ale inimii este chiiop; dar dacă lepărăsește pe acestea și iubește pe Dumnezeu din toată inima, umblă.¹⁶⁷ La fel iarși „surzii aud”, înseamnă că fiind cineva în împietritie, e surd prin robie și uitare; dar de se adună în cunoștință, aude.¹⁶⁸ „Leproși se curătesc” arată, fiindcă s-a scris în Legea lui Moise, că „cel necurat să nu intre în casa Domnului”, pe tot cel ce are dumniea de aproape, sau ură, sau pizmă, sau vorbire împotriva. Dar dacă lepărăsesc pe acestea, s-au curățat. În sfîrșit, de vede orbul, umblă chiiopul și e curățat leproșul, omul

¹⁶⁶ De fapt cel ce privește la lumea aceasta cu vreo nădejde, este orb. Dacă nu recunoaște decît realitatea ei, nu vede că aceasta înseamnă a nu avea de la ea decît moartea definitivă. Și nevînzînd aceasta, este orb. Însă cel ce are o nădejde într-o viață deosebită de lume, vede realitatea.

¹⁶⁷ Cel ce rămîne la lumea aceasta e chiiop, adică nu se poate mișca din lumea aceasta. Dar cel ce iubește pe Dumnezeu, poate umbla, sau nu mai rămîne paralizat în ea. Se mișcă din ea.

¹⁶⁸ Cel împietrit cu mintea nu aude glasul lui Dumnezeu, care-i arată drumul spre El și trebuința de a-l urma. Nu aude ceea ce este esențial pentru viața lui. Toate se confundă în auzul lui.

care a murit prin acestea în vremea leneviei, se scoală și se înnoiește, deci se îmbinește cu simțurile lui, celor șase cîte de sfintele virtuți, fiindcă a văzut, a umblat și s-a curățit. Acest răspuns l-ai dat celui ce te-a botezat pe tine.

2. Acesta este botezul, neplăcută pînă la urmă în smerita cugetare și liniște (isichia).¹⁶⁹ Cîci s-a scris despre Ioan: „Îmbracă mîntea lui era din peri de cîmă și mijlocul lui era încins cu un brîu de piele” (Mt. 3, 4). Și trăia în pustie. Acestea sînt semne ale neplăcutei pînă la urmă. Aceasta curățenie este întîi pe om, de lucrează, o cântă, pe aceasta și de o cântă, se silite să vină la cruce. Crucea este semn al viitoareii nemuriri, cînd va închide mai întîi gurile fariseilor și saducheilor.¹⁷⁰ Cîci Saducheii și înșușesc chipul necredinței și al deznădejdiei, iar Fariseii, al vicleniei și fărniciei și al slavei dearte, după scrisa: „Nimeni nu mai îndrăznească să întrebe pe Iisus din ceasul acela” (Mc. 11, 24). Deci „a trimis pe Petru și pe Ioan să pregătească Paștele” (Lc. 22, 8)¹⁷¹. Aceasta nu este nou chip, ci de se vede mîntea pe sine nestăpînit de nimic, se pregătește pentru nemurire, adunîndu-și simțurile (simțurile) într-o unitate și le face un trup; hrănindu-le prin împărțirea de El în

¹⁶⁹ Prin Botez ne însușim cu plăcere o viață de pînă la urmă pentru pînă la urmă și o liniște din partea agitației ce-o întreține în noi pînă la urmă sau cîntarea plăcerilor ce ni le îmbie lumea văzută în afara lui Dumnezeu.

¹⁷⁰ Cine primește pînă la urmă neplăcută pentru Hristos, se pregătește să primească și crucea, care este trecere spre înviere. Cîci crucea, ca primire voită a morții pentru Dumnezeu, este ultimul act al neprevăzutei lumii, al deslipirii de ea, pentru a ajunge la El. Acest deslipire de lume a arătat-o Hristos respingînd necredința fariseilor și saducheilor și o arătată mai noi în respingerea celor necredințioși și fărnicii.

¹⁷¹ După ce i-a biruit pe aceia cu totul prin cuvînt, Iisus a trecut apoi la ultima Sa faptă prin care arată iubirea Sa ca Dumnezeu oamenilor, adică răstignirea. Sau după ce se arată biruitor al tuturor patimilor omului viitor, trece și la biruirea morții prin moarte.

mod nedesp r it.¹⁷² i iar i s-a rugat Iisus, zicînd: „De este cu puțin , treac acest pahar de la Mine în ceasul acesta" (Mt. 26, 28). Acest cuvînt ni se face i el al nostru in în elesul c dac voie te mintea s se suie pe cruce, are nevoie de mult rug ciune i de multe lacrimi, i s se supun în toat clipa lui Dumnezeu, cerînd ajutorul bun t ii Lui, ca s o înt reasc i s o p zeasc pîn o va învia pe ea înnoirea sfînt i nebiruit . Deoarece în ora crucii este o mare primejdie.¹⁷³ i rugîndu-se, are nevoie de Petru i de Ioan, s fie cu ea, care închipuie credin a s n toas i b rb ia inimii, sau n dejdea i iubirea lui Dumnezeu.¹⁷⁴

3. i acestea sînt cele ce s-au împlinit cu St pînul, Domnul i Dumnezeuul nostru Iisus Hristos, pentru noi, care ni s-a f cut chip (pild) în toate, cum a spus Apostolul: „Ca s -L cunosc pe El i puterea învierii Lui i s fiu f cut p rta patimilor Lui, asem nîndu-m cu El în moartea Lui, ca, doar, s ajungem la învierea cea din mor i" (Filip. 3, 10—11). Fierea pe care a b ut-o pentru noi, este pentru noi spre a nimici toat pofta cea rea din noi i ca s ne închidem gurile noastre i s nu îng -duim poftelor s ias din trupul nostru i s se împli-

172 Mintea care nu mai e st pînit de nimic din ale lumii se preg te te, î i adun sim urile îndreptate spre lume, spre o singur înt : s se preg -teasc prin moarte spre trecerea la nemurirea vie ii viitoare împreun cu Hristos, pe care îl vedem ca model în aceasta. Sim urile i-au devenit un trup, unit cu Hristos, deci totodat un trup cu Hristos, prin împ rt irea de El. i El, care a învins moartea prin cruce, imprim i trupului celui ce s-a împ r t it de El acest pornire spre moarte i spre trecerea prin ea la via a ve nic în unire cu El.

173 Propriu-zis nu pentru Sine se roag Iisus s treac paharul mor ii, ci pentru noi. El putea suporta prin Sine acest pahar, dar i-a însu it frica noastr de el, cerînd ajutorul Tat lui, ca s ne fac i pe noi s cerem acest ajutor în clipa crucii. Numai cu ajutorul Tat lui putem învinge crucea pe care am primit-o ca s o învingem i pe ea dup ce am învins celelalte patimi egoiste ale noastre prin p timirile nepl cute.

174 Precum Petru i Ioan sînt folosi i de Hristos pentru preg tirea Pa tilor, care este moartea Lui, sau trecerea Lui mîntuitoare prin ea (Pastele Lui), a a avem nevoie i noi de credin a i iubirea lui Hristos, pe care o reprezint ei, ca s primim crucea noastr , ca trecere (Pa te) prin ea spre via a vecinic .

neasc . O etul ce l-a b ut este pentru noi spre a stinge toat îndr zneala i toat tulburarea de art .¹⁷⁵ Scui- patul pe care l-au scuipat asupra Lui este pentru noi spre a stinge toat voia de-a pl cea oamenilor i toat slava lumii acesteia.¹⁷⁶ Cununa de spini, împletit i pus pe capul Lui, ne este un chip ca s ne purt m dispre ul ce ni se arat în fiecare ceas, r bdînd f r tulburare înjur turile.¹⁷⁷ Trestia cu care loveau capul Lui este chip pentru noi, ca, avînd totdeauna pe cap acoper mîntul smeritei cuget ri, s stingem toat mândria vr jma ului. Iar spusa: „Iisus a fost predat spre biciuire înainte de-a fi r stignit", este un chip pentru noi ca s dispre uim toat osîndirea omeneasc i toat încercarea. Iar faptul c „au împ r it hainele Lui i au tras sor i", ni s-a f cut spre chip al nostru, ca s dispre- uim i noi toate ale lumii acesteia, înainte de-a ne sui pe cruce, dup cuvîntul Apostolului: „R pirea ave- rilor voastre a i primit-o cu bucurie, cunoscînd c ave i o mai bun avere (existen) în ceruri" (Evr. 10, 34).

4. Acestea trebuie s le fac omul, ca s poat s se urce cu El pe cruce. C ci dac nu vei face cele ce le-a f cut El, dup puterea ta ca om, nu vei putea s te

¹⁷⁵ Fierea b ut de Hristos este chipul am r ciunii pe care trebuie s o bem noi scîrbi i de am r ciunea ce ne-o produc patimile noastre, iar o etul este acreala patimilor ce ne face s le lep d m din noi.

¹⁷⁶ Scuiatul cu care a fost dispre uit Hristos, s -l socotim scuipatul ce ne vine de la oameni cînd împlinim voia lui Dumnezeu, dar i adev rata inten ie aflat în laudele oamenilor. S primim deci i laudele lor, ca o minciun , egal în realitate cu un scuipat.

¹⁷⁷ Cununa mincinoas pus pe capul Lui spre a rîde de puterea Lui împ r teasc , în care nu credeau, s o socotim ca batjocura ce ni se aduce cînd slujim lui Hristos, adev ratului Dumnezeu. S ne ar t m i noi calitatea de membri ai Împ r iei lui Hristos cu smerenie, chiar dac aceasta îi face pe du manii Lui s rîd de noi. În toate: în primirea fierii, a o etului, al cununii de spini, s ne socotim uni i cu Hristos. El le prime te pe nemeritate pentru noi, noi trebuie s le primim pentru c le merit m. Dar Le prime te pentru noi, ca în unire cu El s avem puterea s le primim i noi. El prime te cununa de spini ca o batjocur nemeritat , c ci e cu adev rat împ - rat, noi trebuie s o primim pe meritate, pentru c vrem s fim împ ra i f r s fim. Dar primind-o, sc p m de mîndria de a fi împ ra i.

sui pe cruce.¹⁷⁸ Iar spusa: Era ceasul al aselea cînd s-a r stignit întru acreala inimii împotriva p catului, pentru mîntuirea noastr , este chip pentru noi spre a ne înt ri împotriva a toat lenevia i lipsa de curaj pîn ce va muri în noi p catul, dup cum s-a scris c „prin cruce a omorît p catul i vr jm ia în El" (Ef. 2, 16).¹⁷⁹ Iar spusa c f cîndu-se ceasul al noulea, a strigat cu glas mare: „Eli, Eli, lama sabahtani" (Mc. 15, 34) este a noastr , însemnînd c dup r bdarea durerii pentru patimi, pîn la stingerea lor, îndr znim cu toat smerita cugetare s strig m aceasta c tre Dumnezeu.¹⁸⁰ Iar în faptul c i-a dat duhul la întunecarea soarelui, ne este un chip pentru noi, c de se va elibera mintea noastr de toat n dejdea în lumea aceasta a celor v zute, avem un semn c p catul a murit în noi. Iar în faptul „de-a se fi rupt catapeteasma de sus pîn jos" (Mt. 27, 51) în dou , avem un chip pentru noi, c de se va elibera mintea, dispare intervalul dintre ea i Dumnezeu. Iar în faptul c „pietrele s-au sf rîmat i mormintele s-au deschis" (Ibid. 52), avem un chip pentru noi, c dac moartea aceea ne vine nou , toat greutatea i orbirea i cele ce stau pe suflet, se vor rupe i sim urile care omoar i aduc rod mor ii, se îns n to eaz i se scoal nebiruite. Iar a fi înv luit într-o pînz curat i uns cu aromate, este iar i chip pentru noi, c dup moartea aceea vine o sfin enie care înv luie pe om i îl

¹⁷⁸ Ca s ajungi pe crucea care te mîntuie te de p cate, trebuie s urci cu Hristos. Dar pentru a urca cu El, trebuie s faci sau s suport i înainte cele ce le-au f cut sau suportat El.

¹⁷⁹ A suportat p catul pe care i l-a însu it, în sensul c a luat vina pentru p catul nostru, deci i acreala fa de el, ca vr jm ie împotriva altora. Toate acestea le-a omorît. Tr ia aceste sim iri ale noastre, f r s fie autorul lor personal, ca s le omoare, sau s i produc sim irea c le-a omorît, ca s ne transmit i nou acest sim ire.

¹⁸⁰ Strig m i noi dup o îndelungat suferin pentru patimile noastre, cu smerenie: „Dumnezeul meu, Dumnezeuul meu, pentru ce m-ai p r sit?" Propriu-zis Hristos strig aceasta nu pentru Sine, ci pentru noi. Dar i-a însu it aceast strigare a noastr , pentru ca s ne-o comunice i nou cu sim ire filial , sau cu în elegere, nu cu revolt .

odihne te în nestrîc ciune. Iar faptul c „L-au pus pe El în mormînt nou, în care nu era pus nimeni” (Io. 19, 4) i au rostogolit o piatr mare peste u , este iar i chip pentru noi, c de se va elibera mintea de toate acestea i va sabatiza (se va odihni), se afl în alt veac cugetînd cele nou i ia aminte la cele în care nu e nimic strîc cios, gîndind la cele nestrîc cioase. Se mai spune i: „Unde este stîrvul, acolo se vor aduna i vulturii” (Mt. 24, 28). În sfîrit it scrisa: „A înviat întru slav , întru slava Tat lui S u i s-a suit la ceruri i a ezut la dreapta, m ririi întru cele prea înalte” (Evr. 1, 3), este i pentru noi, dup cuvîntul Apostolului: „Dac deci a i înviat împreun cu Hristos, c uta i cele de sus, unde este Hristos ezînd de-a dreapta lui Dumnezeu, i cugeta i la cele de sus, nu la cele de pe p mînt. C ci a i murit” (Colos. 3, 1—3). C ci puternic este numele Lui, cel cinstit, care face mil i s-a f cut chip al sfin ilor în toate, s ajute sl biciunii noastre, s p r seasc p catele noastre¹⁸¹ i s afle mil cu to i cei vrednici de El. Amin.

CUVÎNTUL XIV

Fapta plînsului¹⁸²

1. Vai mie, vai mie, c înc n-am fost eliberat de focul gheenei! Cei ce m atrag spre ea rodesc înc în mine i mi c în inim toate lucrurile ei. Cei ce m scu-fund în foc, se mi c în trupul meu, voind s rodeasc .

¹⁸¹ Se recunoa te i aci o putere a numelui Lui însu i, puterea de-a ne ajuta s p r sim p catele i s na bucur m de mila Lui, de comuniunea cu El, potrivit s r ciei noastre. Cînd rostim numele lui Hristos cu credin , El însu i vine la noi. Numele cuiva e o punte între El i cei ce-L rostesc cu respect. Cînd cineva roste te numele meu, eu sint atras în leg tura cu cel ce mi-l roste te.

¹⁸² Cu plînsul începe faza f ptuitoare a înainte rii crea iei spre unirea cu Dumnezeu, de i plînsul nu e o fapt propriu-zis, sau un început al lucr rii binelui. Nu se mai bucur îns nici de r u. Acest plîns, unit cu neputin a de-a p r si starea de p cat prin facerea binelui e descris în acest Cuvînt.

Înc n-am cunoscut de acum unde voi merge în alt parte, înc nu mi s-a gătit calea dreaptă, înc n-am fost eliberat de lucrurile celor aflați în vâzduh, ale celor ce mă vor împiedica (spre această parte) pentru lucrurile lor rele în mine. Înc n-am văzut pe Mîntuitorul venind să mă mîntuiască de ele. Căci răutatea lor rodește în mine. Înc n-am cunoscut o îndrăzneală între mine și Judecătorul. Înc n-am fost declarat că nu sînt vrednic de moarte. Înc nu m-am desprins de faptele rele. Nu se veselește cel ce face răul, fiind prizonier în închisoare. Nu poate face voia lui (Dumnezeu), fiind legat în lanțuri de fier. Nici nu învață pe alții, fiind închis cu gard de lemn. Nu simte odihna, aflîndu-se în osteneală, nici nu mă nîncă cu plîcere, avînd grumazul legat. Nici nu cuget în sine să facă cele rele, ci plînge în durerea inimii pentru că a păcătuit în toate. Despre toate relele și chinurile ce îi se pricinuesc spune: „Sînt vrednic de ele”, cugetînd pururea la cele ce vor fi pentru el cele din urmă. Cugetînd la pedepsele ce-i vor veni după câte le va avea, inima lui nu se îngrijește totuși să nu judece pe nimeni, deși osteneala chinurilor mă nîncă inima lui.

2. Meditația îi este un vail amar. Nu întreprinde pe alții să nu se lenească. Preocuparea lui nu este grija de mîncare. Este de mila celor ce fac milă cu el. Dar nu o gustă, fiind întristat, pentru că a păcătuit în toate. Condamnat, nu răspunde cu mînie, răbdă ostenelele zicînd: „Sînt vrednic de ele”. Dar rîsul din ilor (nepăsarea veselă) e departe de el, mișcîndu-și capul cu suspine, gîndindu-se la scaunul de judecată în fața căruia va avea să se înfrîieze. De aude cuvinte, nu zice despre ele bine sau rău, de sînt bune sau rele. Auzirea lor nu e primită. Din genele lui curge apă pentru ostenelele în care a căzut. De este din prinos de neam bun, se întristează și mai mult de rău înăea celor ce-l vor vedea la Scaunul de judecată. Deși este gătit Scaunul de

judecat , nu ia aminte la cei mulți , de sînt buni sau răi. De sînt alții legați împreună cu el, nu ia aminte la ei, nici nu cugetă împreună cu ei la ce au de făcut,¹⁸³ „caci fiecare poartă povara lui” (Gal. 6, 5). Atras și -i ascund fața întunecat , nici un om nu pune vreun cuvînt pentru ea.¹⁸⁴ De frica chinurilor mîrturisite te cele ce le-a făcut socotindu-se vrednic să fie judecat pentru cele ce le-a săvîrșit.

3. Pînă cînd decim voi îmbătați-vă de vin? Pînă cînd voi lenevi, avîndu-le pe acestea în fața mea?¹⁸⁵ Uscăciunea (scleroza) inimii mi-a uscat ochii și meditația îngrijorată mi-a uscat cugetarea.¹⁸⁶ În împrejurările inimii mi-a adus uitarea pînă la ora întinericului.¹⁸⁷ Trebuina trupului m-a legat și pierderea libertății m-a făcut să pierd calea (spre întinț). N-am avut un prieten care să-mi vorbească despre mine, nici n-am avut un dar ca să-l trimit altora. Auzirea faptelor mele rele nu-i lasă să mă cunoască.¹⁸⁸ De-i rog, nu-mi dau atenție. Căci mă văd că nu m-am odihnit încă din durerile mele. Fiindcă nu-i rog cu inimă întinsă spre ei; fiindcă

183 Cel ce se află în starea de plîns a păcatelor sale se simte izolat, ca și cel ce nu face binele. Dar nu e contrar lor, ca ultimul. Nu face planuri cu cei ce sînt ca și el pe cîntec, ce au de făcut în situația lor.

184 În textul latin: Îmi are ochii alipiți de pînă mînt (Monahul Augustin). Celui cu fața întunecat , necomunicativ , nu-i cere nimic și -o arate.

185 Pînă cînd voi plînge numai pacatele mele, dar mă voi lenevi în aștep-ta de ele, prin fapte bune? Această pînă de rău pentru păcate, fără încercarea de a scăpa de ele, este ca o beție fără vin.

186. Cugetarea la păcatele proprii, fără efortul de-a face să dispară efectele lor prin fapte bune, e o cugetare uscată (sclerozată).

187. Fără efortul de-a face fapte bune, inima se împrejură în tot felul de gînduri. Iar împrejurările aceasta aduce uitarea datoriei de-a face binele. Iar uitarea poate înainta pînă la întunecarea totală a cugetării, omul nemăfiind preocupat de un sens al vieții sale și al lumii. La starea aceasta ajunge cel ce -i plînge simplu, într-un oarecare interval de timp, păcatele, netrecînd la fapte bune, contrare păcatelor. Iar această împrejurare, uitare și întunecare e însoțită și de o uscăciune sporită a inimii.

188. Un prieten adevărat îmi vorbește despre mine, adică despre regăsirea sau mîntuirea mea, nu despre lucruri sau plăceri care mă pierd, depărțîndu-mă de mine. Dar nici eu n-am cîștigat darul cunoașterii mele, ca să -l transmit celor ce conlocuiesc cu mine. Faptele mele rele nu descoperă eul meu adevărat, pentru că nu sînt eu în ele.

viermele p catelor mele n-a cî tîgat o prezen neînce-
 tat care s mi te inima mea.¹⁸⁹ Povara negrijilor mele
 înc nu s-a îngreunat asupra mea. Înc n-am cunoscut
 în întregime puterea focului, odat ce nici n-am luptat
 s nu cad în el. Este un glas în urechile mele c m-a teap-
 t chinul, fiindc n-am cur it cu adev rat inima mea.
 R nile s-au f cut adînci în trupul meu, dar înc nu
 s-au împu it, ca s caut leac pentru ele. Acop r r nile
 s ge ilor fa de oameni i nu pot suporta s le înl -
 ture doftorul. Acesta m-a sf tuit s acop r r nile, dar
 n-am inim tare ca s rabd asprimea lor. i Doftorul
 este bun i nu cere plat de la mine, iar lenea nu-mi
 îng duie s merg la el. Ci vine el la mine ca s m vin-
 dece i m afl mîncînd cele ce m scap de rane. i
 m îndeamn s m opresc de la cele de acum, dar pl -
 cerea gustului lor am ge te inima mea.¹⁹⁰ Cînd m nînc,
 m c iesc, dar c in a mea nu este adev rat .¹⁹¹ Îmi
 trimite mîncare spunînd: „M nînc ” i r ul meu obicei
 nu-mi îng duie s nu o primesc. La sfîr itul tuturor
 acestora, nu tiu ce s fac. Plînge i deci cu mine to i
 fra ii mei, cei ce m cunoa te i, ca s -mi vin ajutorul

189. Pîn ce n-am trecut de la plînsul pentru p cate, la faptele care s le
 împu ineze, nu pot transmite nici eu altora o influen bun , adic darul meu
 în acest sens, chiar de-i rog s -l primeasc . Pentru c nu m v d înc pe mine
 însumi, odihnit prin ele, deci în stare s -l comunic. N-am ajuns la acest
 descoperire a mea pentru mine i pentru al ii, nici printr-o durere extrem
 pentru p catele mele, sau printr-un vierme, care îmi mu c neîncetat inima
 pentru ele. Sînt înc într-o stare ambigu .

190 Doftorul de care vorbe te aci este Iisus Hristos. Cel r nit, st pînit
 de lene, nu merge la el spre a-l vindeca de ranele primite prin s ge ile vr -
 jma ului nev zut. Doftorul recomand bandaje peste r ni, oprirea p catelor.
 Dar tratamentul este cam aspru. Cînd vine Doftorul cel mare, îl vede pe
 p c tos mîncînd cu pl cere, în p rerea c aceasta îl va sc pa de r ni i-l sf -
 tuie te s nu foloseasc cele pl cute în această via spre a sc pa de rane.
 Dar bolnavul e prea am git de pl cerea lor.

191 aceea i stare de ambiguitate a celui ce începe s tr iasc nemul-
 umirea st rii sale p c toase, dar n-are înc curajul s-o p r seasc . Mîncarea
 produce celui ce se afl înc în p cate pl cere, dar începutul nemul umirii
 cu ele îl face s se c iasc de pl cerea mînc rii, dar nu s se ridice deasupra ei.

mai presus de puterea mea i s m ia în st pînire, ca s m fac ucenic vrednic al Lui. C a Lui este puterea în to i vecii. Amin.

CUVÎNTUL XV

Despre lep dare

1. S ne îngrijim iubi ilor, de noi în ine: „C vremea s-a scurtat de acum" (I. Cor. 7.29). i nu se poate îngriji cineva de sufletul s u, pîn ce se îngrije te de trup. i precum nu poate cineva s priveasc cu un ochiu la cer i cu unul la p mînt, a a nici mintea nu se poate îngriji de cele ale lui Dumnezeu i de cele ale lumii. C ci cele ce nu- i ajut , cînd ie i din trup, î i sînt spre ru ine s te îngrije ti de ele. S ai deci pe Dumnezeu în gînd.¹⁹² C ci EL ia aminte în tot lucrul pe care-l faci. S ai pe Dumnezeu în gînd, c ci EL prive te în gîndul t u. Ru ineaz -te s cuge i în ascuns cele de care te ru inezi s le faci înaintea oamenilor. "C ci din rod se cunoa te pomul" (Mt. 12,33). Dar la fel mintea se cunoa te din vederea gîndurilor ei i sufletul ra ional se cunoa te pe sine din vederea (contemplarea) lui.

Nu te socoti deci pe tine nep timitor (f r patimi), cît vreme te convinge pe tine p catul.¹⁹³ Cel c ruia i s-a dat libertate, nu se gînde te în sine la cele ce le face contrar firii.¹⁹⁴ Nu te socoti pe tine liber, cît

¹⁹² Monahul Augustin — la not , completare: „înaintea ochilor". în trad. latin : „Teme-te de Dumnezeu!"

¹⁹³ P catul convinge pe om s -l fac , pentru c este în el o fals dulcea , iar în om o înclinare spre a-l s vîr i. El nu e deplin nest pînit de acel p cat, deci deplin tare. Are o anumit pasivitate în sine, în raport cu acel p cat.

¹⁹⁴ Patima e folosirea libert ii contrar firii. Ca i p catul sau patima spre care omul e atras i de care se las atras, e contrar firii lui. Omul a ajuns în aceast stare prin p catul lui Adam, pentru c nu era inut f r voia lui în leg tur cu Dumnezeu. Totu i, omul n-a fost f cut pentru a fi luat în st pînire f r voie de p cat pentru o existen neliber . Dar a putut primi s fie st pînit de el. Numai Hristos n-a putut fi luat în st pînire ca om de p cat, fiind totodat Persoan divin i r mînînd mereu deplin liber.

vreme mîinii pe St pînul t u. C ci nu- i vine libertatea cît vreme inima ta poftte te ceva din cele ale lumii.¹⁹⁵

Îngrije te-te de trupul t u, ca templu al lui Dumnezeu; îngrije te-te, ca avînd s învieze i s r spund lui Dumnezeu.¹⁹⁶ Teme-te de Dumnezeu, ca unul ce ai s dai r spuns lui Dumnezeu pentru toate cele ce ai f cut.¹⁹⁷ Precum dac i se r ne te trupul, te îngrije ti s -I vindeci, a a îngrije te-tes fie el nep timitor la înviere.¹⁹⁸ Cuget în tine însu i¹⁹⁹ în fiecare zi ce patim ai biruit, înainte de a-I ar ta cele ce le ceri. Precum p mîntul nu poate da rod f r s mîn i ap , a a nu poate omul s se poc iasc f r smerita cugtare i osteneala trupului.²⁰⁰ Prin amestecarea undelor v zduhului înflore te s mîn a, iar omul înflore te prin porunci i mintea lui prin p zirea poruncilor lui Dumnezeu. Credin a în Dumnezeu i frica de EL, se arat în neîntristarea con tiin ei. De se sam n în tine pl -cerea curviei, cînd ezi în chilia ta, ia seama i opune-te gîndului t u ca s nu te r peasc . Sile te-te s - i aduci

195 Nu poate fi omul deplin liber cît vreme mînie pe Dumnezeu, Cel ce nu poate fi decît deplin liber, neputînd fi st pînit de ceva, fiind deasupra tuturor i avîndu-le pe toate. i omul, alipindu-se lumii inferioare lui Dumnezeu, îl sup r pe El nu pentru c e Celos pe om, ci pentru c nu se bucur de nem rginirea Lui pentru care L-a creat, sau pentru rolul de partener al Lui.

196 S nu ne îngrijim de trup, ca de unul care ne robe te dep rtîndu-ne de Dumnezeu, ci ca de unul ce are s învie, i deci s dep easc trebuin ele lume ti, ca de unul care a început s fie templu al lui Dumnezeu i va deveni deplin liber la înviere, cînd se va elibera de robia fa de cele materiale ale lumii.

197 Dumnezeu f cîndu-ne ca f pturi ce avem s d m r spuns lui Dumnezeu pentru faptele ce le-am s vîr it, a ar tat valoarea ce ne-a dat ca parteneri ai Lui, chiar în trup.

198 Pîn la înviere, avem patimile durerii, dar dac le suport m cu r b-dare, putem ajunge la înviere f r ele.

199 „Dialogizou” cuget într-o convorbire cu tine. Toat gîndirea lui Ava Paisie e dialogal . Datoriile mele, faptele mele bune sînt pentru altul, fie om, fie Dumnezeu. Dar prin om v d pe Dumnezeu i Dumnezeu îmi cere s iubesc pe om, iubindu-L astfel pe El.

200 In mîndrie i satisfacerea pl cerilor trupe ti nu e poc in .

aminte de Dumnezeu, c EL ia aminte la tine i c de cuge i ceva în inima ta, toate sînt descoperite înaintea Lui.

2. Spune deci sufletului t u. „De te ru inezi de p c to ii cei asemenea ie, pentru a nu p c tui, cu cît mai mult (trebuie s te ru inezi) de Dumnezeu, care vede cele ascunse în inima ta?” i din aceast dreapt socoteal a gîndului, frica lui Dumnezeu se va face necl tinat i nu mai po i fi st pînit de patimi. ceea ce s-a scris: „Cei ce se încred în Domnul, ca muntele Sionului nu se vor clinti în veac cel ce locuie te în Ierusalim” (Ps. 122,1). Cel ce crede c va fi o judecat cînd va ie i din trup, nu poate judeca pe aproapele s u pentru nici o fapt , ca unul ce are s dea r spus lui Dumnezeu pentru toate faptele lui.²⁰¹ C ci s-a scris: „Trebuie s ne înf i m înaintea scaunului de judecat a lui Hristos, ca s ia fiecare dup faptele pe care le-a f cut în trup, fie bine, fie r u” (II Cor. 5, 10). Cel ce crede c este o Împ r ie a celor sfin i, va avea grij s se p zeasc pe sine pîn i în cele mai mici i mai de pe urm fapte, ca s fie vas ales. C ci s-a scris: „Asemenea este Împ r ia cerurilor cu un n vod aruncat în mare, care adun tot felul de pe ti, i care a fost tras cînd s-a umplut” (Mt. 13,41—48). i cei buni au fost ale i pentru Sfînta lui Împ r ie, iar pe cei r i i-a aruncat în gheen . Cel ce crede c trupul lui se va scula prin fire (prin unirea dup fire cu Hristos) în ziua învierii, trebuie s se îngrijeasc s - i cur easc trupul s u de toat întin ciunea. C ci s-a scris: „Care va

²⁰¹ Cel ce crede c va fi o judecat din urm a tuturor pentru toate faptele ce i le-au f cut (i a spus-o aceasta i filosoful Kant), nu va judeca pe nimeni, c ci tie c va fi judecat pentru judec ile sale, de care nu e sigur niciodat c sînt drepte i din care nu poate lipsi i o mult mîndrie i critic a altora.

schimba trupul smereniei noastre spre a se face asemenea trupului slavei Lui, potrivit lucrării puterii Lui (Filip. 3,21). Pe cel în care s-a slăvit iubirea lui Dumnezeu, nimic din lumea aceasta nu-l mai poate desprinde de Dumnezeu. Căci s-a scris: „Ce ne va desprinde noi de iubirea lui Hristos? Necazul sau strâmtorarea, sau foametea, sau gol tatea, sau primejdia, sau sabia?” (Rom. 8,35). Puternic este Dumnezeu, ca să ne aflăm noi între cei ce n-au fost desprinși de nimic din lumea aceasta de iubirea lui Hristos, ca să aflăm cu toții mil prin puterea Domnului nostru Iisus Hristos. Căci Lui I se cuvine slava, împreună cu Tatăl cel frate de început și cu Duhul cel de viață Fecător, acum și pururea, și în vecii vecilor. Amin.

CUVÎNTUL XVI

Despre bucuria fcut sufletului care voie te
s slujeasc lui Dumnezeu

1. Întâi și întâi te îmbrățișez în frica lui Dumnezeu și te rog să-L mulțumești deplin ca osteneala ta să nu fie fără folos, ci să o primească Dumnezeu întreg, făcându-ți bucurie. Căci oricine își dă osteneala în câștig din aceasta, se bucură și socotește ostenelele pe care le-a răbdat ca nimic, fiindcă a învățat din ele. Cel ce s-a căsătorit cu o femeie, dacă ea l-a odihnit și l-a puzit cu râvnă, inima lui se bucură de ea și îi arată încredere. Cel ce a purtat un război și a dispregiat moartea sa, luptându-se pentru împăratul său, a înaintat până s-a încununat. Acestea sînt fapte ale vieții acestuia care pierd și se împlinesc aici. Dar omul se bucură de ele, deoarece a înaintat prin împlinirea lor. Dar cât bucurie trebuie să cugeți că va avea sufletul care a început să slujească lui Dumnezeu și i-a desvârșit

lucrarea lui?²⁰² Căci la ieirea lui din lumea aceasta, va face să meargă înaintea lui lucrarea lui și se vor bucura cu el îngerii când îl vor vedea scapă de stăpînirile lumii. Deoarece cînd va ieși sufletul, vor merge cu el îngerii și vor ieși în întîmpinarea lui toate puterile întunericului, voind să-l ia în stăpînire de vor avea ceva de al lor în el. Dar atunci nu îngerii vor lupta pentru el, ci faptele pe care le-a făcut. Ele îl vor înconjura și-l vor prăzi de acele puteri, ca să nu se atingă de el. Iar de vor învinge faptele lui, vor cînta înaintea lor îngerii, pînă ce vor ajunge la Dumnezeu întru veselie. În ceasul acela se va uita tot lucrul lumii acesteia și toată osteneala ei. Să punem deci toată puterea noastră, lucrînd bine în scurta vreme de acum, pentru a scăpa lucrul nostru de tot răul, ca să ne putem mîntui de mîinile stăpînitorilor ce caută să ne ducă cu ei. Căci sînt vicleni și fărîmi.

2. Deci fericit este cel în care nu se va afla ceva din ale celor potrivnici, căci bucuria și veselia, odihna și cununa lui vor fi peste mîsură.²⁰³ Toate ale lumii acesteia se schimbă, atît cei ce lucrează pentru viață, cît și cei ce au fost căsătoriti, și toate celelalte de

²⁰² Monahul Augustin dă la notă un fragment din Cod. sinaitic 961, din sec. XV, p. 318: „Ce trebuie cugetat despre bucuria ce va veni sufletului care s-a hotărît să slujească lui Dumnezeu și să-și desvîrtească lucrarea? De fapt, la ieirea lui din lumea aceasta, lucrul lui va merge înaintea lui și se vor bucura cu el îngerii lui Dumnezeu, pentru că l-au văzut mîntuit de stăpînirile întunericului. Căci cînd sufletul va ieși din lume, vor merge împreună cu el îngerii și-l vor întîmpina toate puterile întunericului, voind să-l împiedece, cercetîndu-l de are ceva de-al lor în el. Atunci nu îngerii vor lupta pentru el, ci faptele pe care le-a făcut îl împrejmuiesc împotriva aceluia, ca să nu se atingă de el. Iar cînd vor învinge faptele lui, vor cînta îngerii înaintea lui pînă se va întîlni cu Dumnezeu întru veselie. Și atunci, în acea oră va uita de toată osteneala și de toată lucrarea, în lumea aceasta. Deci și noi, fraților, să împlinim lucrarea noastră, lucrînd bine în scurta și greaua viață de aici, ferind lucrul nostru de tot răul (de toată lucrarea rea), pînă ce ne vor scăpa mințile de ispitele celor vicleni ce vor veni înaintea noastră. Căci vor cerceta cu putere tot lucrul nostru, fiind răi și fărîmi. Fericit cel în care nu se va afla nimic de al lor, deoarece veselia și bucuria lor va fi vecinic.

²⁰³ Vor fi peste mîsură propria celor create, vor fi bucurie, odihnă și slavă ce vor iradia din bucuria, odihna și slava dumnezeiască.

care am vorbit. Iubite frate, s punem toat puterea noastr în lacrimile înaintea lui Dumnezeu, poate se va milui de noi bun tatea Lui i ne va trimite puterea, pîn ce vom birui prin faptele ce le-am s vîr it pe st - pînitorii r ut ii, care vin înaintea noastr . S ne îngrijim din inim , s ne dobîndim dorirea lui Dumnezeu, care ne va mîntui pe noi de mîinile Vicleanului, cînd va ie i acolo, în întîmpinarea noastr . S iubim, ca s iubim pe s raci, ca s ne scape de iubirea de argin i, cînd va ie i întru întîmpinarea noastr .²⁰⁴ S iubim a tr i în pace cu to i, mici i mari, ca s ne p zeasc de ur , cînd va ie i în întîmpinarea noastr .²⁰⁵ S iubim pe to i fra ii no tri, neavînd nici o ur în inima noastr fa de cineva, nici r spl tind cuiva cu r u (Rom. 12,17), ca s ne p zeasc pe noi de Veliar, cînd va ie i în întîmpinarea noastr . S iubim smerita cugetare în toate, suportînd cuvîntul aproapelui i cînd ne va lovi sau osîndi. C ci aceasta ne va p zi de mîndrie, cînd va ie i întru întîmpinarea noastr .²⁰⁶ S cî tig m cinstirea aproapelui, c utînd s nu-l critic m în nimic. Aceasta ne va p zi de vorbirea lui de r u cînd va ie i în întîmpinarea noastr . S dispre uim nevoia de lume i cinstirea ei, ca s ne mîntuim de critica ei cînd va,

²⁰⁴ Iubirea de s raci va întîmpina sufletul nostru la ie irea lui din trup. S racii, prin mila ce o trezesc în noi, fa de noi, ne ajut ei în i i s ne mîntuim. Sînt l sa i i ei de Dumnezeu s existe din iconomia Lui! Dac nu le ar t m aten ie, dispre uim acest plan al lui Dumnezeu cu ei, dispre uim trimiterea lor de c tre El în fa a noastr , pentru a ne sc pa de usc ciunea zgîrceniei egoiste, pentru a ne face mai umani i deci pentru a ne mîntui.

²⁰⁵ A a cum ne va preda zgîrcenia iadului, cînd vom ie i cu sufletul din trup, a a ne pred i ura, dac n-am avut pace cu semenii no tri. Acestea vor ie i din nou la iveal atunci, dar vor fi scoase la iveal i de vr jma i demoni care le-au promovat în noi, folosindu-se de cele ce ne ispitesc din lume. In acest sens aceia s-au f cut st pînitorii lumii, închizînd transparen a ei spre Dumnezeu, ca oper a lui Dumnezeu, prin petrecerea lor „în v zduhul ei" (n. tr.).

²⁰⁶ Mîndria ce am avut-o pe p mînt va ie i în întîmpinarea noastr cînd sufletul nostru va ie i din trup. Dar smerita cugetare cu care i-am r s-puns, ne va p zi de ea.

ie i întru întîmpinarea noastră.²⁰⁷ Sînvîm limba noastră sî exprime meditația la Dumnezeu, sî grîiasc dreptatea și rugăciunea, ca sî ne pzească de minciună, cînd aceasta va ie i în întîmpinarea noastră.²⁰⁸ Sî ne curîm inima și trupul de pofte, ca sî ne mîntuim de necurie, cînd va ie i în întîmpinarea noastră.²⁰⁹ Cîci toate acestea vor cîuta sî stî pînească sufletul cînd va ie i din trup. Dar virtuțile îi vor ajuta, dacî le-a dobîndit. Care în elept nu va voi sî - i dea sufletul morții, ca sî - l scape de toate acestea? Sî ne punem deci toată puterea noastră, și mare este puterea Domnului nostru Iisus Hristos ca sî ajute smereniei noastre.²¹⁰ Cîci tie cî (cel pe care îl ajut) este om și i-a dat lui pîc în a pînă la ultima rîsuflare.²¹¹ Sî - i îndreptezi deci gîndul spre Dumnezeu, ca sî te pzească pe tine. Nu da atenție nevoii de lume, socotînd cî este vreo nîdejde în ea, ca sî te poî mîntui cînd vei pîrîsi cele ale lumii și vei pleca din ea.²¹² Iar cele ce le vei face pentru Dumnezeu, acelea le vei afla ca o bînă nîdejde în ceasul trebuinței. Urte cuvî-

²⁰⁷ Dacî am iubit lumea, cînd vom ie i cu sufletul din trup ne va pune într-o lumină nefavorabilă, care ne va opri sî intrîm în lumina lui Dumnezeu.

²⁰⁸ Minciuna practicată de noi ne va întîmpina însoindu-ne cînd sufletul nostru va ie i din trup.

²⁰⁹ De nu ne-am curîtit inima și trupul de necurie, va ie i și aceasta în întîmpinarea noastră, cînd ne va ie i sufletul din trup.

²¹⁰ Monahul Augustin: „Sî ajute slăbiciunii omului”. Dar poate avea și în elesul cî cu cîntă Hristos omului mai multă putere, cu atît se smerește acesta mai mult, sau viceversa: cel ce se mîndrește, slăbește în puterea de-a se feri de pîcate.

²¹¹ Pîcînă este și ea din puterea lui Hristos. Dar pîcînă e o mîrturie a omului, atît despre slăbiciunea lui, cîntă despre puterea de-a depîși pîcatul din slăbiciune. O putere întru neputință. O putere a lui Dumnezeu dată omului spre a - i recunoaște neputința, dar și nîdejdea în El.

²¹² Nu se mîntuiește omul punîndu - i nîdejde în cele ale lumii. Nu prin cîtigarea lor se mîntuiește, ci prin disprețuirea lor. Aceasta se va vedea la ieirea sufletului din trup, cînd va lăsa toate ale lumii și cînd de se arată cî s - a legat prea mult de lume și mai puîn de Dumnezeu, nu se va mîntui.

tele lumii, ca inima ta sa vad pe Dumnezeu.²¹³ Iube te sa te rogi neîncetat, ca sa si se lumineze inima.²¹⁴ Sa nu iube ti lenea, ca sa nu te întristezi când vei ajunge la învierea drepilor. Pune-te-i limba, ca sa si se lumineze inima. Sa nu iube ti lenevia, si frica lui Dumnezeu va locui în tine.²¹⁵ Transmite acum bogatului lipsit de vedere (aceast fric), ca sa nu fi dispre uit între sfini si lipsit de bun t ile lor. Ur te pofta de mînc ri, ca sa nu te împiedece Amalic.²¹⁶ Nu te grabi în slujirile tale lui Dumnezeu (în liturgiile tale), ca sa nu te mînce fiarele.²¹⁷ Iube te pe cei credinciosi, ca sa fii miluit prin ei. Dore te pe sfini, ca rîvna lor sa te mînce.

3. Adu-i aminte de Împ r ia cerurilor, ca dorirea ei sa te atrag pe încetul spre ea. Gînde te-te, la gheena, ca sa ur ti faptele ce te duc la ea. Sculîndu-te diminea a, în fiecare zi, gînde te-te c vei da r spuns lui Dumnezeu despre toat fapta si nu vei p c tui fa de EL si frica lui Dumnezeu va locui în tine. Preg te te-te s -L întîlne ti si vei face voia Lui. Cerceteaz -te pe tine aici în fiecare zi în ce ai r mas în urm , si nu te vei înfrico a în ceasul de nevoie al mor ii. Sa vad fra ii t i faptele tale si pisma ta nu-i va mînce pe ei. Cerceteaz -te pe tine în fiecare zi, ce patim ai biruit dar sa nu te încrezi în tine. C ci mila si puterea lui

213 Ur te cuvintele prin care sînt l udate sau înfrumuse ate mai mult decît trebuie cele ale lumii, prin care se arat c prin ideile despre lume dobîndim totul, sau c pl cerile ei sînt f r sfîrit. Numai dac vedem c lumea nu e ultima realitate, vedem dincolo de ea pe Dumnezeu.

214 Aci se poate vedea practica rug ciunii neîncetate înc în sec. IV si credin a c ea aduce lumina lui Hristos în inim , deci practica isihastilor din sec. XIV. Rug ciunea ine pe Hristos în con tiin ca lumin , sau ca sens al vie ii.

215 Frica de Dumnezeu înseamn sim irea prezen ei lui Dumnezeu, cel atotputernic, care ne poate da fericirea ve nic , dar ne poate l sa, de nu facem voia Lui, si în nefericirea ve nic . Dar numai h rnicia în a face voia Lui ine treaz în noi sim irea prezen ei Lui.

216 S nu te împiedice l comia sa ajungi la Dumnezeu.

217 S nu te mînce fiarele demonice.

Dumnezeu este care a făcut-o. Nu te crede pe tine credincios pînă la răsufierea din urmă. Să nu te înalți cu cugetul că ești bun, căci nu te poți încredința pe tine vrăjmașilor tăi.²¹⁸ Nu te încrede în tine, cît timp ești în viață, pînă ce nu ai trecut peste toate stăpîniile întunericului.²¹⁹ Prive-te, frate, cu trezvie la duhul care aduce întristare omului, căci multe vînturi le îndreaptă spre tine pînă ce te face neputincios. Căci întristarea după Dumnezeu este bucuria de a te vedea pe tine în voia lui Dumnezeu. Ea este supărarea vrăjmașului. Căci cel ce-î spune: „Unde ai să fugi, căci nu ai loc în?”, e vrăjmașul. El îți spune aceasta omului, ca să-l facă să lepede înfrînarea. Dar întristarea după Dumnezeu nu îți se opune omului, ci-î spune: „Nu te teme, căci vino iarăși” (la mine). Căci văzînd că omul e neputincios, înlăuntrul te iarăși, spunîndu-î: „Ai inimă cuminte față de gîndurile tale și acestea îți se vor uita”; cît vreme pe cel ce se teme de ele îl face să se topească sub greutatea lor. Fiindcă cel ce se teme de lucrurile lor, se arată că e necredincios în Dumnezeu. Dar a nu se mîsură pe sine (a nu căuta să constate la ce mîsură ajuns) și a se avea pe sine necunoscut, arată pe om că nu e împins de patimile lui spre a-și împlini voiele sale, ci ale lui Dumnezeu²²⁰. Dar cel ce voiește să-și spună cuvîn-

218 Cine se crede în sine, se încrede în diavol. Căci acela îl face pe cineva să se mîndrească cu faptele sale, sau că a învins vreo patimă a sa.

219 Dacă ai trecut peste toate stăpîniile, sau ispitele întunericului, nu te mai încrezi în tine, care este și ea o dovadă că ești rob al unei astfel de stăpîniiri a întunericului, al neobservării că nu ești prin tine liber de tot păcatul, că ești încă supus egoismului și nepredat deplin lui Dumnezeu.

220 Întristarea după Dumnezeu are loc cînd se trage te la îndemnul vrăjmașului faptul de-a nu avea loc în a-și de-a păr și înfrînarea. Dar dacă această stare e o întristare după Dumnezeu, ea nu îți se impune, ci simte pe Dumnezeu că îl cheamă la El și-înlăuntrul te înima împotriva gîndurilor amintite ce-î vin de la vrăjmașul. Numai cel ce se încrede în sine, măsurîndu-și progresul, nu se află de fapt într-o legătură cu Dumnezeu, adică nu simte o întristare la ispita descurajatoare a vrăjmașului de-a păr și înfrînarea. Deci e mai bine să aibă omul o întristare la asemenea ispite și a socoti că nu se cunoaște, decît a se „mîsură” pe sine cu încredere. Avem și aici foarte subtile analize ale stărilor paradoxale ale sufletului. Inima e conștientă plină de simțire a omului care-și poate vedea gîndurile ca opuse ei.

tul lui în multe, arată că frica lui Dumnezeu nu este în el. Căci frica lui Dumnezeu este pătătoare și ajutor al sufletului, înțirirea a vocii lui untrice de-a pierde pe toți din mâinile ei.

4. Cel ce caută cinstirea lui Dumnezeu (de la Dumnezeu), urmărirea sa și piardă necurajul din sine. Grija aceasta într-o cunoștință a patimilor²²¹. Căci s-a scris: „Grija va veni peste bărbatul în elept”. Cel ce a slăbit, cunoaște și năstă²²². Cel încununat, se încunună pentru că a biruit pe vrăjmașii împotriva răului²²³. Există patimi, dar există și virtuți. Dar de sîntem leneși, ne facem vătămași ca trăsătorii²²⁴. Bărbăția inimii este un ajutor dat sufletului de-a fi după Dumnezeu, precum lenea este un ajutor spre rău (al răului). Puterea celor ce voiesc să dobîndească virtutea stă în aceea că dacă vor cădea, nu pierd curajul, ci se îngrijesc iarăși (și se ridică).²²⁵ Uneltele virtuților sînt ostenele trupelor într-o cuno-

221 Mai sus s-a criticat voia omului de-a se cunoaște. Acum se cere cunoștința. Bine și nu pretinde omul că-i cunoaște sporirea în virtuți, dar tot a da de bine este și cunoaște patimile, sau neputințele.

222 În trebuința de-a avea grijă de tine, se arată în elepciunea ta. În țirirea slăbiciunii, a bolii, îți dai seama de valoarea și tăria și ții-te pe care nu o ai. Se continuă în aceste formulări descrierea și rii paradoxale a omului, care are o bucurie în înțirirea că nu a ajuns la desvîrșire, dar luptă să ajungă.

223 Cel ce luptă pentru împotriva răului încoronat și-i învinge pe vrăjmașii lui, se încoronează și el. Dar aceasta înseamnă că nu e prin sine încoronat.

224 Pentru noi există și virtuți și patimi, pentru că nu avem calitatea neschimbată în bine. Numai Dumnezeu o are aceasta. Dar nu este normal persistarea în virtuți. Inșuindu-ne patimile, ne facem trăsători ai lui Dumnezeu și ai firii noastre. Și aceasta ni se împlinște prin lene. Deci lenea nu este proprie firii.

225 La viață în pătări și patimi se ajunge prin cădere, lipsă de grijă și lene, deci printr-o slăbire a firii. La fapte bune și virtuți se ajunge prin ridicare, grijă și efort activ. Dar firea are puțină lor chiar cînd a căzut, înșă are în ea și puțină celor ce o duc la cădere. Dar ultimele nu în de fire în același sens în care în de ea cele ce o ridică la virtuți. Aceasta înseamnă că e mai propriu firii omenești efortul spre bine, decît lenea și lipsa de grijă care o face să cadă. Patimile reprezintă o cădere din fire, pe cînd virtuțile o întirire în ea. De aceea patimile sînt trăsături ca un chin sau urmate de chin, iar virtuțile ca o bucurie. Dar nici patimile nu nimicesc firea în întregime. Ea se mai poate ridica, dar numai prin Dumnezeu. Propriu firii normale și se menține în ea înșă și se ridică la treapta ei normală prin ajutorul lui Dumnezeu.

tin a; patimile se nasc din lenevie (nep sare). Nejudecarea aproapelui este un zid ridicat întru cuno tin a fa de cei ce ne r zboiesc, iar judecarea lui d rîm zidul întru necuno tin ²²⁶. Îngrijirea de limb face v dit pe om c este f ptuitor, iar needucarea limbii înseamn c nu are înl untrul s u virtutea²²⁷. „Mila na te trecerea cu vederea prin cuno tin a gre elilor altora i conduce la iubire, iar lipsa de mil înseamn c nu este în acel om virtutea²²⁸. Iubirea na te cur ia²²⁹, împr tierea na te patimile, iar usc ciunea (scleroza) inimii na te mînia. Nevoin a sufletului const în a urî împr tierea, iar a trupului const în s r cie. C derea sufletului se arat în iubirea împr tierii, iar îndreptarea lui în lini tea (isichia) unit cu cuno tin a²³⁰. Somnul pe s turate este o tulburare a trupului²³¹, iar privegherea cu m sur este mîntuirea inimii²³². Somnul mult îngroa e inima, iar privegherea cu m sur o subtie²³³. Dar bine este a dormi în t cere si întru cuno tin,

²²⁶ Nejudecarea altuia e un zid care m ap r prin cuno tin a ade v rat de cei ce m r zboiesc. C ci nejudecarea altora e o cuno tin adev rat a nevredniciei mele. Iar judecarea altora d rîm zidul meu de ap rare fa de aceia, prin necuno tin . C ci a judeca pe altul, înseamn a nu m cunoa te pe mine c nu sînt mai bun, c n-am drept s -l judec.

²²⁷ Cine are grij de limb , arat c se sile te s fac fapte bune, serioase, iar cel ce nu are grij de limb arat c nu are înl untru virtutea, care s o st pîneasc . Omul care a înt rit binele în sine, nu vorbe te f r frîu. Vorb re ul, flecarul arat c nu e înt rit în cele bune i nu e preocupat de ele.

²²⁸ Mila ne face s trecem cu vederea gre alele altora, cunoscîndu-ne pe noi în ine ca supu i p catelor. Ea ne conduce spre iubire. Lipsa milei înseamn lipsa virtu ii.

²²⁹ Dac iubesc pe altul, scap de patimile în care se manifest egoismul.

²³⁰ Sufletul ridicat din c dere se arat în lini tea lui unit cu cuno tin a de sine. Cel împr tiat nu se cunoa te pe sine i n-are lini te.

²³¹ In mod paradoxal somnul pe s turate aduce o tulburare, o z p ceal în trup. Monahul Augustin adaug „de patimi” (o tulburare produs de patimi). C ci prea mult odihn trupeasc na te pofte i patimi.

²³² Nu recomanda nedormirea total , ci o priveghere cu m sur . Aceasta aduce inimii mîntuirea prin lini te i st pînire de sine.

²³³ Somnul mult îngroa e sau sub iaz inima; adic sim irea. Somnul mult face pe om lipsit de sensibilitate, iar privegherea cu m sur , îl face sensibil fa de patimi.

decît a priveghea întru de ert ciune²³⁴. Plînsul f r
 tulburare alung toate relele. Nejnignirea con tiin ei
 apropielului na te smerita cugetare²³⁵. Slava de la oame-
 ni na te pe încetul mîndria. Iubirea l rgirii alung cu-
 no tin a, iar înfrînarea pîntecelui smere te patimile²³⁶.
 Pofa mînc rilor pl cute le treze te pe acestea cu u urin-
 . Împodobirea trupului este o catastrof a sufletului,
 iar îngrijirea lui dup frica lui Dumnezeu este bun ²³⁷.

5. Cugetarea la judecata lui Dumnezeu na te frica
 de ea în suflet, iar c lcareea în picioare a con tiin ei
 alung virtu ile din inim . Frica de Dumnezeu alung
 nep sarea (lenevia), iar lipsa fricii o înt re te. P zirea
 gurii treze te în elegerea lui Dumnezeu, cînd gura tace
 întru cuno tin ²³⁸. Iar poliloghia (multa vorbire) na te
 lenea i prostia. A renun a la voia ta în favoarea aproa-
 pelui înseamn c mintea ta vede virtu ile lui, iar a ine
 la voia ta fa a de cea a apropielului arat necuno tin a²³⁹.
 Medita ia înso it de fric p ze te sufletul de patimi
 iar rostirea vorbelor lumii îl întunec , lipsindu-l de vir-

²³⁴ A dormi întru cuno tin , a te folosi de somnul cu m sur , p s-
 trînd sensibilitatea ca i cuno tin a de tine însu i mai mult decît priveghe-
 rea f r gîndul la Dumnezeu.

²³⁵ Cînd nu jignesc con tiin a altuia, ar t c nu m socotesc mare
 lucru. Practicând continuu aceast comportare, sporesc în smerita cugetare.

²³⁶ Cu cit vrei s te l rge ti mai mult, cu atît scazi în cuno tin a ade-
 v rat . C ci nu te cuno ti pe tine în adîncime i în rela iile sensibile cu al ii.
 Dar mai ales l rgirea la mîncare alung cuno tin a, pe cînd înfrînarea pînte-
 celui sl be te patimile.

²³⁷ Ava Isaia nu cere sl birea exagerat a trupului. Cere s nu fie
 împodobit i ghiftuit. Dar îngrijirea lui cu gîndul c e de la Dumnezeu spre
 a putea s vîr i prin el faptele bune, e un lucru bun.

²³⁸ T cerea gurii e semn al cuno tin ei lui Dumnezeu i al în elegerii
 Lui. Atunci gura tace, c ci omul î i d seama c Dumnezeu nu poate fi expri-
 mat.

²³⁹ Monahul Augustin la not . „A afirma voia ta mai mult decît pe a
 altuia e semn c e ti st pînit de necuno tin ". A afirma voia ta înseamn
 c nu- i cuno ti p catele i sl biciunea.

tu i²⁴⁰. Iubirea materiei tulbur mintea și sufletul²⁴¹, iar supunerea le înnoie te²⁴². Când t cerea nu te opre te s - i exprimi gândurile, te faci v dit ca unul ce cau i cinstirea lumii și slava urât a ei. Iar cel ce îndr zne te s - i descopere gândurile P rin ilor lui, alung aceste gânduri de la el²⁴³. Precum casa ce nu are u i, nici ferestre, arpele ce voie te poate intra în ea, a a face cel ce- i împline te osteneala, dar nu o p ze te pe ea²⁴⁴. Precum rugina m nînc fierul, a a cinstirea m nînc inima, dac te încrezi în ea²⁴⁵. Precum buruiana împletit cu vi a nimice te rodul ei, a a slava de art nimice te osteneala monahului, de se încrede în ea. Înaintea tuturor virtu ilor este smerita cugetare i înaintea tuturor patimilor este l comia pîntecelui. Sfîr itul virtu ilor este iubirea, iar sfîr itul patimilor st în a se îndrept i pe sine (în a se socoti drept)²⁴⁶. Precum viermele mîncînd lemnul, îl nimice te, a a r utatea (p catul) aflat în inim întunec sufletul²⁴⁷. Aruncarea sufletului înaintea lui Dumnezeu na te suportarea oc rilor f r tulburare; i lacrimile lui sînt curate de toate cele omene ti.

240 Vorbele lume ti, vorbele str ine de Dumnezeu arat un suflet lipsit de virtu i. Iar lipsa virtu ilor din el îl arat întunecat, deci lipsit de cuno tin . Acesta e un suflet st pînit de patimi. Nu e st pînit de patimi cînd mediteaz în frica lui Dumnezeu.

241 Iubim materia cînd iubim pl cerile trupe ti. Iar aceasta tulbur mintea i sufletul, nemaiavind cunoa terea realit iilor i a lui Dumnezeu, din care se explic toate.

242 Cînd tr iesc In minte i în suflet smerenia, îmi dau seama c exist o realitate personal suprem .

243 A spune gândurile tale lume ti altora înseamn c vrei s le impui i s te impui, ca s cî tigi slava lumii. Cînd le spui îns p rin ilor duhovnice ti, le spui ar tînd c le dezaprobi i vrei s fii înt rit în dezaprobarea lor. Atunci scapi de ele.

244 Ce folos c zide ti o cas sufleteasc prin osteneal , dar o la i deschis , l udîndu-te cu ea...

245 Cinstirea, de crezi în ea, te face s nu te mai cuno ti în pu in tatea ta i s nu mai lup i pentru a te înt ri în bine. .

248 A se îndrept i cineva pe sine, înseamn a îndrept i tot ce face, deci i orice fel de r u.

247R ul este egal cu întunericul. C ci r ul este egoismul. Dar cine se socote te pe sine totul, nu mai vede nimic.

Dar cel ce nu se critic pe sine nu poate suporta nici mînia (altora)²⁴⁸. Cel ce- i amestec cuvîntul s u cu cele lume ti î i tulbur inima i o ru ineaz , cînd aceasta se roag lui Dumnezeu, dar f r s aib îndr zneala (deplinei încrederi în El). A iubi lumea ca trebuitoare face sufletul s se întunece, iar a nu vedea nici o tre- buin de ea aduce cuno tin a²⁴⁹ Iubirea ostenelei este ura fa de patimi, iar lenea le aduce pe ele f r oste- neal ²⁵⁰.

6. S nu te legi de via a unit cu a altora i gîndul t u se va lini ti în tine. S nu te încrezi în puterea ta i ajutorul de la Dumnezeu va veni la tine. S nu ai du m - nie fa de vreun om, c ci avînd-o aceasta, nu- i va fi primit rug ciunea. Împac -te cu to i, ca s ai îndr z- neal la rug ciune. P ze te- i ochii i inima ta nu va vedea cele rele. „Cel ce prive te la cineva cu pl cere, s vîr e te adulter" (Mt. 5,28). S nu voie ti s auzi vreo ocar care te întristeaz , ca s nu îi r spl te ti în inima ta. P ze te- i urechile, ca s nu aduni în tine r z- boaie. Lucreaz lucrul t u de mîn , ca s afle s racul pîine. C ci nelucrarea este moarte i c dere a sufletu- lui. Rug ciunea neîncetat desfiin eaz robia²⁵¹. Iar lenevia sporit treptat este maica uit rii²⁵². Cel ce are moartea aproape în a teptarea lui, nu p c tuie te mult. Dar cel ce o a teapt dup mult timp, se va împleti în multe p cate. Dumnezeu se îngrije te s cur easc de p cate tot drumul celui ce se preg te te s dea r s- puns despre faptele lui, dar cel ce dispre uie te aceasta

248 Cel în stare s se critice pe sine suport f r greutate i mînia altora.

249 Cuno tin adev rat e cuno tin a lui Dumnezeu, care explic toate. Cel ce socote te lumea trebuitoare, nu vede c totul îi vine de la Dum- nezeu, deci n-are cunoa tere adev rat .

250 Osteneala învinge patimile, lenevia le aduce.

251 Rug ciunea neîncetat te elibereaz de toate grijile lume ti. In ea te sim i liber de ele. Le predai la Dumnezeu.

252 Lenea te face s ui i de datoriile de-a face cele bune. Sau uitarea aduce lenea de-a le face.

i zice: „Mai am pînă să ajunge la sfîrșit”, trîie te în pînă. Înainte de-a face, de-a împlini vreun lucru în fiecare zi, adu-ți aminte să cuget totdeauna unde e și unde ai să mergi cînd vei pleca din trup, și să nu te lenevești în sufletul tău în nici o zi. Cugetă la cîntărea ce-au primit-o toți sfinții și rîvna lor să te atragă puțin cîntărea. Dar cugetă iar și la osîndirile ce le-au luat pentru că toți și pînă ze te-te pe tine pururea de cele rele.

7. Primește sfatul Părinților și vei trăi tot timpul tău în odihnă²⁵³. Ia seama la tine și dac gîndul tău te tulbură că fratele tău este supărat pe tine, și să nu-l disprețuiești, ci pune-i metanie cu glas întristat, pînă îl vei convinge (și să nu mai fie supărat). Ia seama și să nu fii cu inima uscată față de fratele, căci toți trăim sub sila vrăjmașului. De locuiești cu frații, și să nu le poruncești vreun lucru, ci ostenește-te împreună cu ei, ca să nu pierzi plata ta. De te tulbură drăcii în privința hranei și a acoperimîntului și pentru sărăcie, ispitindu-te cu vreo osîndire, și să nu le răspunzi în ceva, ci predă-te pe tine lui Dumnezeu cu toată inima și aceasta te va odihni. Ia seama și să nu disprețuiești împlinirea slujirilor (liturgiile) tale, căci acestea aduc lumina în sufletul tău²⁵⁴. De ai făcut fapte bune, nu te lăuda cu ele. Dar și de ai făcut multe rele, și să nu se întristeze frămuraș inima ta, ci stăruie pe lîngă inima ta și să nu se lase convins de cei cărora le-ai făcut, și vei fi pînă zădit de mîndria lor, de ești în elept. De ești tulburat de gîndul curviei, necăjește-te și trupul neîncetat cu smerirea înaintea lui Dumnezeu, dar și să nu lăși inima ta să se lase convins că și s-au iertat pînă cîtele tale, și se va odihni²⁵⁵. Dacă te

253 Monahul care urmează sfatul Părinților duhovnicești va trăi tot timpul odihnit de griji, de întrebări dac lucrează ceea ce i se poruncește.

254 Nu trîirea egoistă și aduce iluminarea în suflet, căci aceasta te închide în întunecul unei trîiri fără rost, ci binele făcut altora din răspunderea față de Dumnezeu.

255 Iar și un paradox, sau o pînă contradicție și să crezi că și s-a iertat de Dumnezeu pînă catul (gîndul) curviei, dar tocmai aceasta și va da odihnă de acest gînd, ca să nu te mai ispitesc.

nec je te pisma, adu- i aminte c sîntem m dulare ale lui Hristos i c cinstirea i osîndirea aproapelui sînt ale noastre ale tuturor, i te vei odihni²⁵⁶. Dac te r zboie te l comia pîntecelui cu pofta mînc rilor pl cute, adu- i aminte de împu irea lor, i te vei odihni. Dac te nec je te vorbirea de r u a fratelui t u i dac auzind aceasta, te vei întrista, ocole te s -i r spunzi, i te vei odihni. Dac te st pîne te mîndria, gînde te-te c acea- sta reduce la nimic toat osteneala ta i cei ce se las covîr i i de ea nu se pot poc i, i te vei odihni. Dac dispre uirea din partea aproapelui r zboie te inima ta împotriva lui, gînde te-te c Dumnezeu te las în mîinile vr jma ilor (spre a lupta) i te vei lini ti²⁵⁷. Dac fru- muse ea trupului atrage inima ta, gînde te-te la împu- irea lui, i te vei odihni. Dac pl cerea femeilor î i este foarte dulce, gînde te-te la cele ce au murit înainte i unde s-au dus, i te vei odihni.

8. De toate aceste ispite ne scap discern mîntul, comparîndu-le i deosebind. Dar e cu neputin s dobînde ti discern mîntul (dreapta socoteal), dac nu o cultivi prin urm toarele: întîi lini tea, lini tea na te ne- voin a, nevoin a na te plînsul, plînsul na te frica de Dumnezeu, frica na te smerenia; smerenia na te pre- vederea, prevederea na te iubirea, iubirea na te suflitul nebolnav i nep timitor. Dup toate acestea omul cunoa - te c nu e departe de Dumnezeu²⁵⁸. Deci cel ce voie te s ajung la toate aceste cinstite virtu i, s fie f r grij

²⁵⁶ Dac m gîndesc c to i sîntem m dulare ale aceluia i trup al lui Hristos, nu voi mai pismui pe cel pe care-l v d mai cinstit decît pe mine, c ci toat cinstirea adus unui m dular are efect asupra trupului întreg, deci i asupra mea, ca m dular al aceluia i trup. Nici nu-l voi osîndi pe altul, ca s nu suf r i eu de osînda ce i-o aduc, fiind m dular al aceluia i trup.

²⁵⁷ Dumnezeu te las , prin dispre uirea din partea aproapelui, supus ispitei vr jma ului, ca s - i dea prilej s rabzi f r sup rare acea dispre uire.

²⁵⁸ Discern mîntul sau dreapta socoteal se afl , dup Ava Isaia, mai sus decît toate acestea. Adausul „nu” e pus de Monahul Augustin la not . In text se afl . „E departe de Dumnezeu”.

de orice om și se pregătească de moarte²⁵⁹. Și de câte ori se roagă, și în eleagă ce este ceea ce-l desparte pe el de Dumnezeu și o va înlătura și va dispărea toată lumea (toată locuirea în lume). Și bun tateea lui Dumnezeu îi va dăruia lui aceste virtuți în grabă. Dar află că tot omul care mănâncă și bea cu nepăsare și iubește ceva al lumii acesteia nu va ajunge la ele, ci se amăgătește pe sine. Deci roagă pe tot omul care voiește să dea puțin lui Dumnezeu, să se păzească pe sine de vinul mult, și de această înnoiește toate patimile și alungă frica de Dumnezeu din suflet. Deci cere cu toată puterea ta de la Dumnezeu să-ți trimită frica de El, și prin dorirea lui Dumnezeu să piară toate patimile care zăboiesc bietul suflet, voind să-l despartă de Dumnezeu, ca să-l străpănească pe el. De aceea vă rugăm să punem toată puterea și să zăboiască pe om. Deci și tu, frate, să te odihnești cât ești în trupul acesta, nici să nu te încrezi în tine dacă te vezi în vreo vreme odihnit de patimi. Deoarece le opresc pe ele cu viclenie pentru o vreme, gândind că poate omul socotind că și-a descăput inima de ele și că se odihnește, pot să sară deodată asupra bietului suflet și să-l răpească pe el ca pe o vrăbie. O făcă această gândind că dacă vor face pe om să se vadă mai tare ca el în orice păcat, îl vor umili foarte mult, făcându-i mai grea iertarea ca pentru cele de la început pentru care s-a rugat să fie iertat.

9. Să stăruim deci în frica de Dumnezeu și să păzim prin împlinirea fapturilor noastre, să păzim toate virtuțile care împiedică răutatea vă rugăm ilor. Astfel ostenele și oboselile acestui timp scurt nu ne păzesc numai de

²⁵⁹ Între iubire și negrija de oameni pare să fie o contradicție. Dar nu este, dacă în elegem prin negrija de om absența voinței de-a fi lăudați de oameni. Vreau să dau omului toată atenția, dar nu vreau să am nici o atenție de la el. La această dispoziție pot ajunge dacă mă gândesc că moartea apropiată face toate cele ce mi se dau de lume și de oameni foarte importante. Acestea două sus în urcușul meu prin virtuțile amintite.

rutate, ci pregătesc înseși cununile sufletului înainte de-a ieși din trup²⁶⁰. Învătorul nostru, Sfântul nostru Domn Iisus Hristos, cunoscând marea lor nemilostenie și îndurându-se de neamul omenesc, a poruncit cu grijă atent inimii, zicând: „Privegheați în orice clip, c nu vă uitați în care ceas va veni furul” (Mt. 24, 42-43). Să priveghem ca nu cumva să vină și să ne găsească pe noi dormind! Învătorul pe ai Săi, le-a spus: „Luați seama, să nu se îngreuneze inimile voastre de mâncare și de băutură și de grijile vieții acesteia și să vină peste voi fără de veste ceasul acela” (Lc. 21, 34). Fiindcă cei răi sînt mai tari ca noi și ar tîndu-le celor ai Săi că puterea este a Lui, deci să nu se teamă, le-a spus: „Iată, Eu vă trimit ca pe niște oi în mijlocul lupilor” (Mt. 10, 16). Dar le-a poruncit să nu ia nimic pe drum (Lc. 9, 3). Căci deoarece nu aveau ceva de-al lupilor, aceștia nu puteau să-și mînce pe ei. Iar întorcîndu-se ei să nu-și dădău după ce au primit porunca, s-a bucurat împreună cu ei, mulțumind lui Dumnezeu și Tatăl pentru ei. Și înțind rînd inima lor, le-a zis lor: „Am văzut pe Satana ca un fulger din cer căzînd. Iată v-am dat vouă putere să călcați peste erpi și scorpioni și peste toată puterea vrăjmașului și nu vă vor face nimic pe voi” (Lc. 10, 18—19). Deci Apostolilor Lui le-a dat stăpînirea și puterea să poruncească și să împlinească porunca Lui cu teamă.

10. Dar aceste cuvinte nu sînt date numai aceloră, ci tuturor celor ce le-au împlinit. Căci iubindu-i pe ei, le-a spus cu iubire desvîrșită: „Nu te teme turmă mică! Căci a binevoit Tatăl vostru să vă dea vouă Împărăție. Vindeți averile voastre și dați milostenie și veți avea pungi neînvechite și comori neîmpuinate în ceruri” (Lc. 12, 32--33). După ce au primit ei în acest cuvînt, le-a spus: „Pacea Mea vă dau vouă, pacea Mea las vouă”

²⁶⁰ Monahul Augustin dă la nota din Cod. Sinaitic: „Fraților, să avem grijă de noi în sine, că vremea e scurtă... și dacă sufletul va rămînea în frică, se va face neclintit de ispitele cele rele în Hristos Iisus, Domnul nostru”.

(Io. 14, 27). Convingându-i de aceasta, le-a mai spus: „Cel ce M iube te pe Mine, va p zi poruncile Mele i Eu i Tat l meu vom veni i loca la ei ne vom face" (*Ibia.* 23). Iar f cîndu-i netem tori de lume, le-a spus: „În lume necazuri ve i avea, dar îndr zni i, Eu am biruit lumea" (Io. 16, 33)²⁶¹. i înt rindu-i astfel pe ei, ca s nu se descurajeze în necazuri, le-a vorbit de bucuria ce-o vor avea în inimile lor: „Voi sînte i cei ce a i r mas cu Mine în încerc rile Mele. i Eu v rînduiesc vou , precum Mi-a rînduit Mie Tat l Împ r ia, ca s mînce i i s be i cu Mine la masa Mea" (Lc. 22, 28—30). Dar acestea nu le-a spus tuturor, ci celor ce-au r bdat cu El în încerc ri. Dar cine sînt cei ce au r bdat cu Iisus în încerc ri, dac nu cei ce au r mas neclinti i în necazuri contrare firii, pîn ce le-au biruit? Iar acestea le-a spus lor, suindu-se pe cruce. Deci cel ce voie te s m nînce i s bea la masa Lui, s se suie cu El pe cruce. Iar crucea lui Iisus este înfrînarea de la orice patim , pîn ce le desfiin eaz ²⁶².

11. De aceea ucenicul iubit desfiin îndu-le pe ele, a îndr znit s spun : „M-am r stignit împreun cu Hristos. i nu mai tr iesc eu, ci Hristos tr ie te în mine" (Gal. 2, 20). Deci în cei ce au desfiin at în ei patimile, tr ie te Hristos. Mîngîind Apostolul pe fiii s i, le-a spus: „Cei ce sînt ai lui Hristos Iisus, i-au r stignit trupul împreun cu patimile i cu poftete" (Gal. 5, 24). Iar scriind lui Timotei, fiului s u, a spus: „C ci dac am murit împreun cu El, vom i învia împreun cu El.

²⁶¹ Asigurîndu-i ca prin iubirea lor fata de El, El vor avea si pe El, i pe Tat l în ei, Hristos le-a dat curajul s nu le fie team de necazurile din lume. In El i în Tat l S u vor avea pace, cu toate necazurile din partea lumii. i prin pacea ce-o vor avea în ei, prin prezen a Treimii în ei, vor birui lumea.

²⁶² Crucea este omorîrea a toat patima prin r bdarea ei. Hristos nu a înl turat durerile ca urm ri ale patimilor noastre pe care le-a luat de bun voie, ci le-a r bdat pîn le-a biruit de tot prin moarte. Noi, cu ajutorul puterii lui r bd toare, înc le putem birui împreun cu patimile care le-au produs în noi, patimi care n-au fost în El. Dar le biruim nu murind pe cruce ca El, ci murind suflete te fa de ele, împreun cu El.

Dacă răbdăm împreună, vom învinge împreună. De-L vom tăgădui, și El ne va tăgădui" (II Tim. 2, 11—12). Dar cine sînt cei ce îl tăgăduiesc pe El, dacă nu cei ce fac voiele lor după trup, disprețuind Sfîntul Botez? Căci prin numele Lui ni s-a dat iertarea păcatelor, iar prin pisma noastră, iar și vine vrăjmașul prin păcat. Domnul nostru Iisus Hristos, cunoscînd răutatea aceluia care e mare, ne-a adăugat nouă pocăință pînă la ultima răsuflare.²⁶³ Căci de nu era pocăință, nu s-ar fi mîntuit cineva. Cunoscînd Apostolul că pe cîtui te cineva și după Botez, a spus: „Cel ce fur, și nu mai fure" (Ef. 4, 28). Întrucît avem deci pecetea Botezului, și ne silim să purtăm păcatele noastre, ca să aflăm milă în ziua aceea. Căci s-a apropiat și vine „ezînd pe tronul slavei Lui și se vor aduna înaintea Lui toate semințiile" (Mt. 25, 31—32); și fiecare se va arăta din lumina candelii Lui, care va fi în mîna lui. Deci candela celui ce nu are untdelemn se va stinge și el va fi aruncat în întineric, dar cel a cărui candelă va lumina va intra împreună cu Hristos în Împărăția Lui.²⁶⁴

²⁶³ Dumnezeu, cunoscînd de la început răutatea diavolului și faptul că prin ispita Lui vom cădea în păcate, a dat firii noastre și posibilitatea pocăinței. Diavolul n-are această posibilitate, pentru că răutatea lui are alte propoziții și nu se datorează vreunei ispite străine, ci exclusiv propriei voințe. În noi păcatul nu s-a născut exclusiv din voința noastră și nici n-are ters orice posibilitate de bine, deci de regret pentru rău făcut. Regretul pentru binele nesocotit nu înseamnă și puterea revenirii totale prin noi în bine. La aceasta ne ajută Dumnezeu. Dar ajutorul lui Dumnezeu se unește cu regretul nostru pentru binele pierdut, sau cu dorirea lui. Binele nu ni se impune cu silă. Ajutorul pentru deplina revenire la bine, pentru ierarea din păcat, deci pentru mîntuire ne-a venit înșur numai prin Hristos. Căci unindu-ne cu El căom, ne unim cu El ca Dumnezeu.

²⁶⁴ Pocăința, a cărei posibilitate ne-a dat-o Dumnezeu spre a primi ajutorul Fiului Său cînd se va întrupa, este ca o candelă. Noi trebuie să întregim lumina din ea cu untdelemnul faptelor noastre. Și numai de vom fi lumina și prin lumina candelii ce ne vine din Hristos, izvorul de lumină al tuturor, vom putea intra în Împărăția luminii. Numai de vom fi lumina și, cunoscînd și acceptînd pe Hristos ca lumina lumii, ca sens al existenței ei, prin faptul că arată pe Dumnezeu ca Tatăl iubitor, avînd un Fiul iubitor, vom avea parte în veștii de lumină. Pocăința e candela luminată, care ne luminează persoana, pentru că prin ea ne vedem cum ar trebui să fim și vedem și legea noastră cu Dumnezeu și cu semenii.

12. Să ne silim deci, iubiiilor, să umplem vasele noastre cu untdelemn până ce sîntem în trup, ca să lumineze fitilul nostru, ca să putem intra în Împărăția Lui. Fiecare vasul este foc în a, iar untdelemnul din ele este lucrarea tuturor virtuților, iar fitilul luminător este sufletul sfînt. Iar sufletul făcut purtător de lumină prin faptele lui, va intra în Împărăția lui Hristos împreună cu El, iar sufletul întunecat de răutatea (de păcatul) sa, va merge la întuneric.²⁶⁵ Lupta iubiilor deci, fraților, fiindcă ni s-a apropiat timpul. Fericit este, a adar, cel ce are grija aceasta. Căci rodul s-a copleșit și a venit timpul seceri ului. Fericit este deci cel ce și-a salvat rodul său, pentru că pe el îl vor aduna îngerii în hambarul vecinilor.²⁶⁶ Dar vai celor ce s-au făcut neghini, căci pe ei îi va moteni focul.²⁶⁶ Căci motenirea lumii acesteia, cătigată din ea, este aurul și argintul, casele și hainele nu numai pentru că ne fac să păcătuiem, ci și pentru că plecînd, le părsim pe ele. Iar motenirea lui Dumnezeu este nemisurat. Pe ea „nici ochiul nu a văzut-o, nici urechea nu a auzit-o, nici la inima omului nu s-a suit” (I. Cor. 2, 9). Și pe ea a dăruit-o El celor ce ascultă de El în timpul acesta scurt. Și aceștia o dobîndesc

265 Întunericul iadului e produsul întunericului dracilor, care nu cunosc pe Dumnezeu deci sensul pozitiv al existenței și sporește întunericul în care au început să trăiască sufletele care n-au voit să cunoască pe Dumnezeu, care explicit există a-i dă fericire din iubirea Lui, ca plinătate de viață.

266 Sufletul însuși când s-a copleșit, sau s-a maturizat, este rodul ce va fi adus de îngeri în magazinul sufletelor vii și reciproc iubitoare și iubitoare al Împărăției cerurilor. Fiecare suflet care nu s-a făcut astfel de rod maturizat, va fi neghina aruncată în focul cel veșnic. Cele materiale strînse în lumea aceasta se putrezesc, ca într-un foc, chiar în lumea aceasta. Nimenea nu le duce cu el în vecie. Dar prin dăruirea lor altora, ele capătă o valoare vecinică, pentru că prin această dăruire sufletele și-au arătat iubirea față de oamenii ce au avut nevoie de ele în acest timp scurt și au produs în această iubirea lor fațete de dăruitori. Oamenii sînt vecinici prin sufletul lor, care vorridica prin înviere și trupul la o viață spiritualizată. Relațiile spirituale între oameni în lumea aceasta, fie iubitoare, fie ne iubitoare, vor fi trinite în veci aduc toare de fericire în primul caz, sau de nefericire în al doilea. În lumea aceasta putem pune temelie pe orice comuniuni fericite între noi, sau temelie pe niculul egoismului chinuitor.

pentru pînă și apă și haină, pe care le-au dat celor ce au avut nevoie; și pentru iubirea de oameni și pentru curajul trupului și prin faptul de-a nu fi făcut rușinea aproapelui; și pentru inima lipsită de răutate; și pentru celelalte porunci prezente. Căci cei ce le prezintă pe ele, au odihnit în veacul acesta și pe ei îi vor binecuvînta oamenii; și cînd vor ieși din veacul acesta, sau din trup, vor primi o bucurie vecinică. Iar cei ce și-au împlinit voiele lor în preajma nepociniei și au trăit în împrejurarea plăcerii²⁶⁷, făcînd răutatea lor prin amăgire și arătîndu-i urătatea prin cuvintele lor și strigîndu-i cu fală luptele lor și dovedindu-i netemerea de judecata lui Dumnezeu și nemilostenia față de săraci și celelalte feluri de păcate, vor avea fețele pline de rușine și vor fi disprețuiți de oameni, încă în veacul acesta, iar cînd vor ieși din lumea aceasta, osîndă și rușinea îl vor duce în gheenă.

Dar puternic este Dumnezeu să ne învrednicească să propășim în faptele (plăcute) Lui, să zădărim pe noi înșine de tot lucrul rău, ca să putem să ne mîntuim în ceasul cercetării ce va veni peste toată lumea. Căci nu va întârzia mult timp Domnul nostru Iisus Hristos, căci va veni avînd cu Sine răsplata. Și pe cei necredincioși îi va trimite în focul vecinic, iar celor ai Sale le va da ruiplata cuvenită și ei vor intra împreună cu El și se vor odihni în Împărăția Lui²⁶⁸ în vecii vecilor. Amin.

267 Noi caracterizările ale pociniei și plăcerii. Pocinia fiind un regret pentru păcatele egoismului, este și o silință de revenire în comuniune cu ceilalți. Iar plăcerile trupești sînt însoțite de o împrejurare a cugetării. Ele îl fac pe om să nu se concentreze în sine și să vadă bucuria ce și-o aduce fapta bună față de altul. Plăcerea împiedică de aceea cunoașterea de sine a omului, cunoașterea care este o lumină proiectată în sine dar și în relațiile lui cu tot ce există, inclusiv cu Dumnezeu.

268 În Împărăția lui Hristos este odihna care este cerută celor adormiți și în slujba ortodoxă a înmormîntării. Este odihna de trebuință trupească, dar și de ispitele răului, cei de acolo fiind definitiv întăriți în iubirea lui Hristos și în iubirea întregului, care este totodată o mare și neîntreruptă bucurie.

CUVÎNTUL XVII

Despre gândurile lep d rii i ale înstr in rii

1. Înainte de toate, întâia lupt este cea care înso-
e te înstr inarea sau plecarea de unul singur, când
p r se ti toate i pleci în alt loc, ducând cu tine o cre-
din des vâr it i n dejdea i o inim înt rit împo-
triva voilor tale. C ci f când aceasta, gândurile te înv -
luiesc în multe cercuri, înfricoându-te cu ispite, cu
s r cia aspr i cu alte închipuiri, f cându-te s te
întrebi c de vei c dea în ele, ce vei face neavînd pe
cineva care se îngrije te de tine, sau care te cunoa te.
Bun tatea lui Dumnezeu te probeaz , ca s se arate
rîvna ta i iubirea fa de EL. În sfîr it, de vei fi p r -
sit singur în chilie, vor fi sem nate în tine gânduri grele
de fric , care îi vor spune c nu numai înstr inarea
mîntuie te pe om, ci i p zirea poruncilor, aducîndu- i
în minte amintirea unora apropiat i de tine dup trup,
gânduri care te fac s te întrebi: „Oare ace tia nu sînt
i ei robi ai lui Dumnezeu?” Î i sînt aduse în inim
temeri despre necur ia aerului, despre greutatea tru-
pului pîn la sl birea inimii din pricina lipsurilor. Dar
de va fi în tine iubire i n dejde, r utatea acestor gân-
duri nu te va înrîuri i se va ar ta în tine rîvna fa
de Dumnezeu sau faptul c -L iube ti mai mult decît
odihna trupului. Iar pe cei ce rabd (necazurile) greu-
tatea înstr in rii, aceast greutate îi duce la n dejde
i n dejdea îi p ze te de cele din partea trupului. C ci
nu i se cere numai înstr inarea, ci s te preg te ti ca
s lup i cu vr jma ii i s tii s arunci pe fiecare la
vremea lui, pîn , ajungînd la odihna nep timirii, te
vei elibera, ca unul ce l-a biruit pe fiecare, r punîndu-l
la vremea lui.

2. Dar socotesc c e un mare i cinstit lucru a birui
slava de art i a înainta în cuno tin a lui Dumnezeu.
C ci cel ce cade în urî enia acestei rele patimi a slavei

de arte, se depărtează de pace și usucă inima faclă de
sfârșit și la sfârșitul rutărilor lui cade în mândria cea
vicleană și în grija de-a minia. Dar tu, o, credinciosule,
și ai ascunse ostenele tale și îngrijește-te cu osteneala
inimii și a limbii, ca limba să nu le scoată la iveală și
să le predea vrăjmașilor tăi.²⁶⁹ Căci cel ce a biruit și
lepdă patimile trupului și toate cderile lui prin
pocăință, și-a pregătisufletul spre a se face sfânt, ca
să-l predea lui Dumnezeu neîntinat, spre a fi învred-
nicit să se facă templu al Lui.²⁷⁰ Dar cel ce iubește
slava de la oameni, e cu neputință să fie nepătimitor
(nepătimă). Căci dorirea ei face și pisma și locuiesc
în el. Unul ca acesta și-a făcut sufletul în stare să se
supună multor ispiti și inima lui e sfârșiată de draci,
neafliând neîncetat puțină și săvârșească voile lui
Dumnezeu. Iar sfârșitul lui este pieirea.²⁷¹ Dar celui
ce a dobândit smerita cugetare, Dumnezeu îi descoperă
pe căte, ca să le cunoască.²⁷² Din acela, care are îm-
preună cu sine plânsul, deci rămân cu el amîndouă, ies

269 Trebuie să înținem totuși, pe cît putem, ascunse ostenele noastre
pentru cele bune, ca să nu cădem în patima slavei de arte. Mai ales prin limbă
sîntem ispiti și să facem cunoscute ostenele noastre. Dar aceasta e una cu a
le preda vrăjmașilor ca să le folosească împotriva noastră, sau ca să facă pe
unii și alții să ne laude și astfel să producă în noi mândria. Dar vrăjmașii se
folosesc de ele și pentru a ni le întoarce asociate cu ispita mândriei.

270 Cea mai înaltă destinație a trupului este să fie făcut templu al lui
Dumnezeu, ca să lucreze și să se arate Dumnezeu lucrînd prin el. Aceasta nu
înseamnă o pasivitate a trupului. Trebuie să fie adus și trupul prin suflet la o
stare de refuz al plăcerilor lui și la o bucurie de celecurate ce se săvârșesc prin
el de suflet și prin suflet de Dumnezeu. Mîna lui Hristos n-a fost total pasivă
cînd prin ea s-a atins cu tîm de ochii orbului. Voile sufletului predate lui
Dumnezeu, și manifestate și prin trup nu dispar. Atît sufletul, cît și trupul,
participă cu bucurie la lucrarea lui Dumnezeu săvîrșit prin ele.

271 Cel ce și face numai voile lui trăiește o sfârșită ieră a inimii, neputînd
să le îplinească totdeauna. Pînă la urmă trăiește o robie completă, constă-
tînd că nu și face deloc voile sale, ci este stăpînit de patimi, sau de legi sau de
alții. Iar aceasta e o adevărată pieire a sa ca persoană proprie.

272 Cel ce cunoaște pe Dumnezeu și și cunoaște pe căte, și viceversa.
Dimpotrivă, cel ce nu cunoaște pe Dumnezeu, nu și cunoaște pe căte. Căci
împotriva cui ar fi pe cîtuit? Acela nu se cunoaște nici pe sine. și nici nu poate
porni pe calea unei îndreptări.

cei apte draci, și sufletul lui e hrănit cu cinstea și cu virtuțile sale. Unul ca acesta nu e preocupat de osândirea oamenilor. Căci amintirea păcatelor sale îi este una cu toate armele care îl păzesc de mînie și de răzbuț. El și îl ajută să răbdă cele ce-i vin asupra. Dar cum nu l-ar putea atinge vreo osîndă, care și se arată pe față înaintea lui Dumnezeu, pe cel care este pînă în ceruri? Deci cînd nu poți suporta cuvîntul aproape-lui, și vrei să-ți răsplătești lui, se ridică în inima ta războaie dureroase din pricina celor ce le-ai auzit și te faci să te întristezi de cele ce le-ai grăit. Și robia pune stăpînire pe tine și te face să fii fericit pe cei ce în parte se liniștesc și-ți înșprețea inima față de cei apropiați, ca față de unii ce sînt în afara iubirii. Dar luptă-te mai degrabă să dobîndești îndelungă răbdare, care biruie te mînia cu iubirea, care vindecă întristarea cu împăcare. Iar acestea și se dăruiesc de rugăciunea către Dumnezeu. Căci iubirea și îndelungă răbdare desființează mînia față de cei de o fire; și dacă acestea persistă în tine, în loc să te mînie împotriva aproape-lui, te vei mînia împotriva dracilor, iar cu aproapele te vei împăca, avînd în tine plînsul și smerita cugetare. Iar cel ce poate suporta, pentru Dumnezeu și pentru pacea gândurilor sale, cuvîntul omului dumăz și neîncredincios, fiul lui Dumnezeu se va chema și acesta poate dobîndi pacea sufletului, a trupului și a duhului. Căci de vor consimți acestea trei și cei înarmați împotriva legii minții vor înceta (războiul) și robia trupului se va desființa, cel în care se va întîmpla aceasta fiul lui Dumnezeu se va chema și în el se va sălăși Duhul cel Sfînt, fiindcă s-a făcut al Lui și nu se va despărți de El.²⁷³

²⁷³ Nu poate avea cîeva pace cu semenii, dacă nu are pace în sine întru sine. Aceasta e o pace între minte (duh), simțire (suflet) și trup. Dar pacea interioară vine din pacea cu Dumnezeu. Și aceasta o aduce în om Duhul Sfînt, care aduce tot conștiința interioară a omului într-o consimțire. Căci numai în Dumnezeu dobîndim pacea interioară.

3. Ferici i sînt cei ale c ror osteleni s-au f cut întru cuno tin . C ci acestea i-au odihnit de orice povar i ei au biruit reaua lucrare a dracilor, mai ales pe a celor ai la it ii, care împiedic pe om de la orice lucru bun. Ei caut s aduc o lene în mintea care voie te s st ruie în Dumnezeu, încercînd s o dep r teze de la aceast cale.²⁷⁴ Socotesc c dac este în noi iubirea i r bdarea i înfrînarea, nu vor putea (dracii) s fac nici un lucru în noi, mai ales de va cunoa te mintea c lenea este cea care distruge toate. i-o vei dispre ui pe ea, dac vei fi p r sit toat materia v zut ²⁷⁵. Fii treaz fa de dracul întrist rii, ca nu cumva pentru s r cia i necazul mare, s nu po i ajunge la marile virtu i, care constau în a nu te m sura pe tine, în a putea suporta înjur tura i în a nu fi luat în seam în toate cele ale lumii acesteia.²⁷⁶ De nu te lup i s le cî tigi acestea, renun area la ele î i va aduce cununile sufletului. C ci nu cei ce s-au lep dat i au s r cit în planul v zut sînt s raci, ci cei ce s-au s r cit de toat r utatea i fl mînzesc pururea dup amintirea lui Dumnezeu.²⁷⁷ Nici cei ce au necazuri v zute nu dobin-

274 In ostelenile spre biruirea relor din sine, omul trebuie s se ajute de mintea care are cuno tin a lui Dumnezeu, c ci ea îi d putere omului s lupte împotriva p catului ca egoism îngust, întemeiat pe necunoa terea existen ei i a sensului ei.

275 Nu vei putea fi cucerit de demoni dac vei dispre ui materia, în eleas ca realitate în sine i ca mijloc de pl ceri. De fapt materia nu exist în sine, ci în leg tur cu spiritul din om, dar mai ales în dependen de Dumnezeu, „Materia v zut ” e materia imediat . C ci materia universal , nev zut în imediat apropiere, nu este o ispit pentru trup.

276 S ne ferim de întristare, unit cu voin a de-a ne m sura pe noi ca s vedem ce mari sîntem, ca i de cea adus nou de ocară altora sau de faptul de-a ne vedea numele legat de evenimentele deosebite ale lumii. Aceste st ri le aduce dracul întrist rii.

277 Nu ajunge s fim s raci de cele materiale, în planul v zut, ci trebuie s c ut m i s r cia în laudele de la al ii, dar i s r cia de faptele rele, care credem, în egoismul nostru, c ne îmbog esc spiritual. S fl mînzim totdeauna dup amintirea lui Dumnezeu. S ne socotim pururea s raci în aceast privin ” Aceasta ne îmbog e te cu adev rat.

desc nep timirea (eliberarea de patimi), ci cei ce se îngrijesc de omul dinl untru i îi taie voile lor vor lua cununa virtu ilor.²⁷⁸ St ruie în inima ta, luînd seama la sim urile tale i dac vei împ ca cu tine amintirile lor, ai prins pe tâlharii care o fur . C ci cel ce p trunde în toat am nun imea gândurilor sale, cunoa te pe cei ce voiesc s între în el i s -l întineze.²⁷⁹ De te îngrije ti de porunci cu inima fierbinte, vei în elege pe cei ce te tulbur i din ce motiv te tulbur , îndemnîndu-te s - i schimbi din lene, f r nici o cauz , locul i r zgîndindu-te, vei r mînea iar i unde e ti. C ci tulbur mintea, ca s se mi te între multe, dar i s se leneveasc . Dar cei ce cunosc viclenia lor r mîn netulbura i, mul umind Domnului pentru locul în care li s-a dat lor s rabde. C ci r bdarea i îndelunga r bdare i iubirea mul umesc pentru ostenei i greut i, dar lenevia i plictiseala i iubirea odihnei, caut locul în care sînt sl vi i, dar slava celor mul i sl be te simurile i robia adus în mod necesar de patimi îi ia în

278 Nu ajunge eliberarea de patimi adus de necazuri, ci ne este necesar grija de omul interior i renun area la voile proprii pentru a dobîndi virturile. Iar i un paradox numai renun înd la voia proprie, cî tig m virturile, care sînt rezultatul unui mare efort. Dar de fapt cel mai mare efort este s renun m la împlinirea voii proprii, împlinind-o pe cea a lui Dumnezeu.

279 S te gînde ti la sim uri st ruind în inima plin de gîndul la Dumnezeu. Atunci te vei elibera de pornirea spre pl ceri. Dac vei împ ca astfel gîndul la ele, gîndind la Dumnezeu ce-l ai în inim , le-ai sc pat de tâlharii ce le-au furat, aservindu-le pl cerilor, sau care fur gîndirea la ele. Ace ti tâlhari, adic dracii, au intrat chiar în omul care se gînde te la sim urile sale i le întineaz aceast gîndire, sau îl întineaz pe cel ce se gînde te la ele. Deci trebuie s te p trunzi pe tine însu i sau gîndul t u întinat de sim urile tale, ca s surprinzi acolo pe vr jma ii draci i s -i alungi din tine, sau din acele gînduri. Avem aci o subtil prezentare a fenomenului de aplecare dialogic a omului spre sine, ca i a actului de eliberare a omului de sim urile p c toase cu care tot el i-a întinat gîndurile sufletul. Aceste complexe st ri sînt prezentate de Ava Isaia într-un mod foarte concentrat. De aceea sînt necesare st ruitoare analize pentru a le face mai clare.

st pînire i ca urmare p r sesc înfrînarea cea ascuns , prin împr tiere i s turare.²⁸⁰

4. i a spus iar i sfîntul: Dac mintea voie te, înainte de-a înceta sl biciunea sim urilor, s se suie pe cruce, mînia lui Dumnezeu vine asupra ei, pentru c a început un lucru peste m sura ei, nevindecînd mai înainte sim urile sale. Dac inima ta se tulbur i nu tii s o aduni, cunoa te c fapta ta o atrage, vrei nu vrei, în tulburare, care este starea contrar firii din Adam. Dar dac inima ta a urît p catul i s-a desp r it de cele ce-l nasc i ai pus chinul ve nic în fa a ta i te-ai înstr inat de cele ce o atrag spre p cat i te-ai rugat în cuno tin a F c torului s r mîn cu tine, f r s -L superi în nimic, i plîngi înaintea F c torului, zicînd: „E propriu milei Tale s m mîntuie ti, c ci eu nu pot s scap din mîinile vr jma ilor f r ajutorul T u", spunînd aceasta, ia seama la inima ta, ca s nu supere pe cel ce te înva dup Hristos, ca s te afli în starea conform firii lui Iisus.²⁸¹ C ci dac toate le-ar face omul, f r s dobîndeasc ascultarea i smerenia i r bdarea, s-ar abate la ceea ce e contrar firii.²⁸² Deci

280 Cînd sim urile sl besc, amestec în cele percepute r ul. vorba de o sl biciune moral a lor, nu de una fizic . Aceasta face ca omul s fie luat în st pînire de patimi. Mai mult putere manifest în sim uri cel ce rabd i se înfrîneaz , cel cu mintea concentrat i nu împr tiat . O minte împr tiat las sim urile sl bite s fie invadate de cele ce aduc i o sl bire a min ii. Sim urile ce au o t rie moral , sus inut de o minte tare, cur cele percepute de ispite.

281 Cînd ne afl m în p cat, ne afl m într-o stare contrar firii, mo - tenit de la Adam. Cînd facem voia lui Dumnezeu, ne-am ridicat în starea conform firii omene ti, proprie lui Hristos. Firea noastr asumat de Hristos i p rta de puterile ce-i vin din El ca Persoan dumnezeiasc , este readus în ceea ce-i propriu ei. Precum e propriu trupului s respire aerul curat, a a e propriu firii omene ti s se hr neasc din puterile dumnezeie ti. propriu firii noastre s se bucure de ajutorul dumnezeiesc i s aib con tin a despre aceasta. Aci înv tura ortodox se deosebe te de cea catolic , dup care „natura pur " este cea lipsit de puterea dumnezeiasc .

282 Dac firea s-ar afla în starea proprie ei, f cînd toate cele bune f r ajutorul lui Dumnezeu, n-ar avea nevoie de smerenie, de ascultare, de frica lui Dumnezeu, de rug ciune. Dar cum ar mai fi, în acest caz, în ceea ce este propriu omului.

el s - i predea toat inima sa ascult rii lui Dumnezeu, rugându-se cu adev rat Lui i zicând: „Doamne, sânt înaintea Ta, învrednice te-m de voia Ta, pentru c eu nu cunosc ce-mi este de folos. Lupt -te Tu, c ci eu nu cunosc r utatea lor”.²⁸³ i dac lucrezi conform firii lui Iisus, El nu te va l sa s r t ce ti în ceva. Dar dac nu împline ti decît o singur porunc , nu te-ai predat pe tine ascult rii de EL i în acest caz nici EL nu se va îngriji de tine. C ci precum un loc or nu poate ajuta celui ce-l lucreaz s -l cur easc de neghin i de aceea dac sam n în el s mîn , nu poate face s odr sleasc cele dup fire împreun cu cele contrare firii, ci acestea le îneac pe primele, pentru c sânt mai adînci în r d cini, a a, dac nu te cure i pe tine de voile trupe ti, nu te po i p zi de p cat, dac nu te p ze ti pe tine de cele ce-l nasc.

5. Iar acestea sânt sl biciunea sufletului. Ea e maica cea rea a p catului. i aceast trînd vie na te o voie favorabil ei. i voia aceasta i l rgimea ei nasc dispre ul.²⁸⁴ Inima care vrea s fie de sine na te iubirea conlucr rii cu lumea, na te pornirea de-a c uta cele ce nu se deosebesc de tine, na te pornirea de a- i preda auzul celui ce vorbe te pe al ii de r u, na te pornirea de-a auzi cuvinte i de-a le transmite altuia, na te por-nirea de-a c uta cele ale lumii, na te pornirea de-a

²⁸³ Omul nu poate face cele ale omului, pentru c nu se poate elibera de puterile vr jma ului f r ajutorul lui Dumnezeu. El nici nu tie ce-i este de folos f r lumina lui Dumnezeu. De aceea voia omului în ea îns i nu tie ce are de f cut spre folosul lui. De aceea se roag omul lui Dumnezeu s -i descopere voia Lui, ca s tie ce s fac în interesul s u. Omul nu cunoa te prin el însu i nici r utatea, c e de la diavolul i c e r utate. El crede, în mîndria lui, c tot ce voie te el, supunîndu-se ispitelor egoiste, este bun.

²⁸⁴ Voia proprie nu e strimt , i nu voie te s ne îngusteze, ci voie te s fac orice. Voin a aceasta de l rgime, care se împac i cu o lenevie, care nu vrea s i se porunceasc s fac ceva, dispre uie te strîmtorarea ce i-o impune voia lui Dumnezeu, strîmtorare care, pe de alt parte, adînce te pe om în cele proprii spirituale, sau în cele bune.

învâna pe cel ce nu întreabă, na te pornirea de-a muca pe aproapele și na te și alte multe rele. Dacă a înaintat deci cineva cu adevărat, sau voie te să înainteze, să se pzească pe sine cu cunoștință de cele ce nasc păcatele, și de păcatele care slăbesc pe om prin ele înseși. Iar cel ce luptă, le vede acestea și amărăciunea adusă de ele, precum cel ce disprețuiește lupta, își pregătește și chinul vecinic. Cel ce se teme de slăbiciunea trupului nu ajunge la starea cea după fire. Dar de cade înaintea lui Dumnezeu în toată osteneala lui, puternic este Dumnezeu să-l odihnească pe el.²⁸⁵ Astfel precum Ghedeon, dacă n-ar fi sfârșit războaiele, nu ar fi luat în mână lui luminările și n-ar fi văzut lumina lor (Judec. 7,19), așa dacă omul n-ar disprețui trupul, n-ar vedea lumina dumnezeirii.²⁸⁶ La fel, dacă Iail, femeia iui avel Chineul, n-ar fi luat rușorul cortului, n-ar fi nimicit pe Sisara, adică mândria (Judec. 4,21). Astfel, dacă mintea este întărită și se pregătește să urmeze iubirii care stinge toate patimile trupului, fiindcă este „îndelung răbdătoare și bună” (I Cor. 13,4), urtețea și mândria și cugetul în inimă potrivit firii și nu lasă ceva contrar firii să o stăpânească, ci se opune cu puterea ei celor contrare firii, până ce le scoate din fire. Dar dacă mintea adevărat devine capul sufletului, nu se întâmplă acestea când sufletul își amintește de toate

285 Cel ce se teme de slăbiciunea trupului nu luptă să se curețe de patimile care îl aduc la starea neconformă firii. Dar de cade în război la Dumnezeu, cerând ajutorul Lui, Dumnezeu îi dă putere să împlinească ostenețele curății de patimi și să se simtă odihnit chiar în aceste osteneți.

286 Avem aici continuarea ideii că omul nu se realizează ca om decât în Dumnezeu, departe de trupul ca existență de sine. Când omul rămâne în sine, departe de Dumnezeu nu vede dumnezeirea și nu îl lărgățește în mod dorit cunoștința. Omul trăitor în sine însuși slăbește, fiind luat în stăpânire de patimi.

nedrept ile s vîr ite contrar firii în tot timpul cît a fost amestecat cu cele naturale²⁸⁷.

6. St pînul nostru Iisus Hristos, cînd a f cut mil cu Sfin ii S i, a desp r it pe cruce pe tîlhari. C ci fiind r stigni i cei doi, El era în mijlocul lor. i cel de-a stînga, s-au tulburat, tiind c a încetat urîta lor prietenie. C ci privind el spre cel din dreapta, acesta privea la Iisus cu smerenie i fric , zicînd: „Pomene te-m cînd vei veni întru Împ r ia Ta" (Lc. 23,42). Deci e clar c nu mai sînt prieteni, nici nu mai poate cel din stînga s -l atrag pe cel din dreapta la gîndurile lui rele. Cei ce n-au ajuns înc la starea aceasta, cad i se scoal i ei împreun cu aceia, pîn vine la ei mila. Deci e bine s aib grij fiecare s în eleag cele ale sale cu fric i cu smerita cugetare, ca cel din dreapta. C ci smerita cugetare d putere s se suporte dispre uirea. Cînd deci cineva se desparte pe sine de cel d-a stînga, cunoa te întocmai toate p catele ce le-a f cut fa de Dumnezeu. Fiindc nu- i vede cineva p catele de nu se desparte de ele printr-o desp r ire amar . Cei ce au ajuns la m sura aceasta, au aflat plînsul i rug ciunea i ru inea înaintea lui Dumnezeu, aducîndu- i aminte de urîta prietenie (cu al ii) în patimi.²⁸⁸ Dar puternic este Dumnezeu s înt reasc pe cei ce lucreaz în chip ascuns întru smerita cugetare. i a Lui este cinstea i slava în vecii vecilor. Amin.

²⁸⁷ Iail, so ia lui Haver, care omoar pe Sisara, du manul aceuia, este mintea care, din iubire fa de ceea ce e propriu firii, omoar mîndria instalat în interiorul ei, r mînînd numai în ceea ce este conform firii. o lupt pe care o d chiar înl untrul s u omul cu r ul p truns în sine, ca s -l scoat din sine. Dar lupta aceasta o poart omul cu ajutorul lui Dumnezeu, a a cum Iail omoar pe Sisara cu un ru din cortul sfînt. Se afirm în continuare c cele bune i dumnezeie ti sînt conforme firii, precum lipsa puterii dumnezeie ti i bune în om coboar firea lui la ceea ce e contrar ei.

²⁸⁸ Nu- i cunoa te cineva p catele pîn nu se desparte de ele. C ci pîn ce le s vîr e te omul cu pl cere nu cunoa te pe Dumnezeu, fa de care anumite fapte sînt p cate. In panteism nu exist p cate. De aceea nici smerenie, nici rug ciune, nici plîns pentru ele. Tilharul de-a dreapta a ajuns la toate acestea. Cel de-a stînga r mîne în întuneric, în nep sare, în mîndrie.

CUVÎNTUL XVIII

Despre iertarea (neînerea minții) a rului

1. Prea Sfântul Apostol a poruncit fiilor săi zicînd: „Domnul este aproape. Nu vă împovărați cu nici o grijă. Ci întru toate, prin rugăciune și cerere, cu mulțumire să fie arătate cererile voastre lui Dumnezeu. Și pacea lui Dumnezeu va stăpîni în inimile voastre” (Filip. 4,5—7). Și în Evanghelia după Marcu, Domnul spune ucenicilor: „Iertați toate păcatele greșitorilor voștri, că și vouă să vă ierte Tatăl vostru” (Mc. 11,261; Mt. 6,14). Înfricoșător este cuvîntul Domnului, că de nu vezi inima ta curată față de toți, și nu ceri nimic de la Dumnezeu, căci îți aduci ocară, odată ce fiind păcătos și avînd vreo supărătoare față de omul asemenea ție, spui Celui ce cunoaște inimile: „Iartă-mi păcatele mele”. Unul ca acesta nu se roagă cu mintea, ci cu buzele, întru neștiință. Fiindcă cel ce voiește cu adevărat să se roage lui Dumnezeu cu mintea, în Duhul Sfânt și cu inima curată, își cercetează, înainte de-a se ruga, inima sa, de este neîmpovărat de vreo grijă față de orice om, sau nu. Și dacă nu o face, se amăgătește pe sine. Căci în acest caz, nu este cine să-l asculte pe el, pentru că nu mintea lui se roagă, ci împlinește o obișnuință a orelor de canon. Dar cel ce voiește să lucreze în chip curat, va cerceta întîi mintea lui, ce are în ea. Astfel, de zici: „Miluie-te-mă”, miluie-te și tu pe cel ce te roagă, și de zici: „Iartă-mă”, iartă și tu, nevrednicul. Iar de zici: „Nu-ți aduce aminte de păcatele mele”, nici tu să nu refuzi să ierți păcatele aproapelui tău. Și dacă zici: „Nu-ți aduce aminte de relele ce le-am făcut, fie cu voia, fie silît — deși nu este silît — nu trebuie să gîndești ceva împotriva vreunui om. De n-ai ajuns să faci acestea, în zadar te rogi. Căci Dumnezeu nu te va asculta, după Scripturi, cînd ceri: „Iartă-mă”.

Spui iar i în rug ciunea ta, dup Evanghelia de la Matei (6,12): „i ne iart nou gre alele noastre, ca i noi s iert m gre i ilor no tri", iar în cea dup Luca se spune: „De ve i ierta oamenilor p catele lor, va ierta i Tat l vostru cel din ceruri".

2. i-am dat ie toat iubirea mea, ca, ceea ce voie ti s i se fac de c tre Dumnezeu, s faci întîi tu.²⁸⁹ i f cînd aceasta, te vei elibera pe m sura în care ai f cut-o aceasta cu oamenii.²⁹⁰ C ci dac ai cur - it inima ta, fa de toat f ptura, ne inînd minte r ul vreuneia, trebuie s p ze ti ceea ce i-a spus. C ci Dumnezeu i-a spus un lucru adev rat i nu numai cuvinte ale limbii. De aceea tot omul se leag el însu i pe sine de gheen i se dezleag , c ci nimic nu e mai rigid (mai hot rît) ca voin a, fie în aplecarea spre moarte, fie spre via . Ferici i sînt deci cei ce au iubit via a vecinic , c nu se vor ciocni de nimic. C ci lupta este întru osteneal i în sudoarea ascuns a inimii, fa de gîndul care te apas , ca s nu lase s geata lui s r neasc inima ta. Iar în acest caz, osteneala ta va consta în a o vindeca, de nu vei avea p catele tale sînd totdeauna înaintea ta. i dac vei auzi ce r u i s-a f cut de cineva, osteneala ta va consta în a opune voia ta cea bun , ca s nu-i r spunzi în inima ta fie def i-mîndu-l, fie judecîndu-l, fie vorbindu-l de r u sau predîndu-l în gura altora i cugetînd dup aceea: „Nici un r u nu este în mine". Dar de este în tine frica de gheen , i ea va birui relele ce voiesc ca tu s r spl -

²⁸⁹ Hristos a dat omului toat puterea Lui de iubire, ca tot ce voie te s -i fac Dumnezeu, s fac el mai întîi. F r acest dar al iubirii lui Dumnezeu, omul n-ar putea s fac altuia ceea ce-i face lui Dumnezeu, nici dup ce Dumnezeu i-a f cut lui aceea, impresionîndu-l prin acea fapt . Cu atît mai pu in ar putea face altuia ceea ce cere el lui Dumnezeu, înainte de a cere lui Dumnezeu s -i fac El aceasta. De fapt noi vom vedea toat iertarea ce ne-o d Dumnezeu de abia la judecata din urm . Dar noi trebuie s ar t m de acum acest iertare a semenului nostru.

²⁹⁰ Atîta vom fi ierta i la judecata din urm , cît am iertat noi altora.

te ti aproapelui, î i va spune: „Nevrednicule, roag -te pentru p catele tale, c ci iat Dumnezeu te-a r bdat pîn azi, near tîndu- i-le, dar tu p strînd du m nia fa de aproapele, îl arunci pe el în gura oamenilor; c ci avînd p catele v dite sau neclintite, nu te la i îmblînzit de nici o iertare. Deci dac inima ta se va înmuia i te vei p zi pe tine de rele, mila lui Dumnezeu va fi cu tine. Dar dac inima ta cea rea va r mîne aspr fa de aproapele, înc nu te-a dus pe tine amintirea lui Dumnezeu înaintea Lui. Iart -m . C ci eu sînt cu totul s rac i umilit de p catele mele. Dar î i scriu acestea f cîndu-mi s se ru ineze inima mea. C ci de nu ajunge omul la starea dup fire a Fiului lui Dumnezeu, în zadar sînt toate ostenelele lui.²⁹¹ C ci agricultorul sem nînd s mîn a lui, a teapt o înmul ire a ei. Dar dac va lucra împotriva vîntului, întristarea îi va st pîni inima pururea, pentru p gubirea de semine i pentru z d rnicia ostenelelor pe care le-a depus cu p mîntul.

3. Petru Apostolul, r stignit în Roma, s-a rugat s fie r stignit cu capul în jos, ar tînd prin aceasta taina contrar firii ce st pîne te pe tot omul. C ci a ar tat c tot omul botezat trebuie s r stigneasc st -rile rele, contrare firii, care a pus st pînire pe Adam i l-a aruncat pe el din slava lui în osînda rea i în ru inea ve nic . Deci trebuie r zboite cu mintea în chip b rb tesc i urîte toate cele v zute contrare fiec rui om i comb tute cu ura cea mai amar pîn la cap t. i acestea sînt relele ce st pînesc pe to i fiii lui Adam; cî tigul, cinstirea, odihna, lauda cu cele ce le p r se ti, înfrumuse area trupului, ca s fie nev t mat i frumos, i c utarea hainei frumoase. Acestea hr nesc pl cerea,

²⁹¹ De nu ajunge omul la o stare nep c toas , care e starea conform firii, identic cu aceea a firii omene ti din Hristos, zadarnice îi sînt toate ostenelele lui.

pe care arpele a aruncat-o în gura veii. Din ele cunoaștem și noi că sîntem fiii lui Adam; din gândurile rele care ne-au făcut pe noi dușmani ai lui Dumnezeu.²⁹² Fericit este deci cel care s-a răstignit și a murit și a fost înmormîntat pentru cunoaștința lui Dumnezeu. Și urmînd pe sfintele urme ale lui Iisus, Care s-a făcut om pentru noi, și ne facem asemenea Lui prin smerenie și răscie și prin desființarea ocărilor și a necinstirii prin răbdarea, pentru a nu mai fi tulburat din pricina trupului, nici înfricoșat de cursele răului, ci să avem pace cu toți.²⁹³ Cel care a voit să desființeze aceste rele, îmbrăcîndu-le în frumusețe, este asemenea lui Hristos, fiu al lui Dumnezeu și frate al lui Iisus. Știe Dumnezeu că noi toți să fim în numărul celor aleși ai Lui și să dobîndim bunătățile veșnice, în Domnul nostru Iisus Hristos, a Căruia este slava și stăpînirea în vecii vecilor. Amin.

CAPITOLUL XIX

Despre bolile sufletului

1. Îmi este plăcut să strig cu prorocul Isaia: „Răbda-vei, că cea care naște-am rezistat; deznădăcina-voi și voi usca” (Is. 42, 14). Dacă te-ai fi cunoscut pe tine însuși, că izvorul Sfîntului Duh curge în tine, dușmanii tăi s-ar risipi cu siguranță și ar pieri. Iar Mîntuitorul nostru zice: „Nici nu vor zice: iată-o aci sau acolo! Că Împărăția lui Dumnezeu în lume voastră este” (Lc. 17,21). Sînt unii care spun căte sînt ale Împărăției lui

²⁹² Acestea sînt rele cînd ne fac să găsim în ele plăceri mai mari ca cele care ne dăgîndul la Dumnezeu, sau decît ajutorarea altora din iubire.

²⁹³ Mergînd cu Hristos pînă la moarte în răbdarea ocărilor, ele nu mai au putere să ne supere și să ne dezbină și deci avem după aceea pace între noi, ele nemaiînsemnînd nimic pentru noi.

Dumnezeu, dar nu le împlinesc acestea,²⁹⁴ și sînt alii care le fac acestea, dar tiindu-le pu în i în chip ocolit, e foarte pu în între ei Împ r ia lui Dumnezeu, cum zice Mîntuitorul. Dar Sfîntul Duh vine în cei ce se îpline te Cuvîntul lui Ioan Evanghelistul, despre care acesta spune: „Le-a dat lor putere s se fac ai lui Dumnezeu, în cei ce cred în numele Lui, care nu din sînge, nici din voia b rbatului, ci din Dumnezeu s-au n scut" (Io. 3,16). Ace tia au fost elibera i de necazul care a cuprins-o pe Eva: „În dureri vei na te fii" (Fac. 3,16). Ace tia s-au eliberat de amarnica hot rîre impus lui Adam: "Blestemat este p mîntul întru lucrurile tale" (Ibid. 17). Ace tia sînt cei ce au primit harul, pe care l-a primit Maria: „Duhul Sfînt va veni peste tine i puterea Celui Prea Înalt te va umbri" (Lc. 1,35). Pentru c a a cum necazul a cuprins pe Eva i s mîn a ei pîn în ziua de azi, a a bucuria a cuprins pe Maria i pe to i bunii cre tini în veci. Deci altfel sîntem fii ai Evei i am cunoscut blestemul ei peste noi pentru gîndurile noastre rele; si altfel trebuie s în elegem c sîntem fii ai lui Dumnezeu pentru gîndurile bune ale Sfîntului Duh i pentru patimile lui Hristos, dac le avem cu adev rat în trupul nostru.²⁹⁵ Fiindc a a s-a scris de c tre Apostol: „Pe voi în iv v cerca i... oare

²⁹⁴ Monahul Augustin la not : „Sînt unii care gr iesc cele ale Imp r -iei, dar nu le lucreaz ; i sînt alii care lucreaz cele ale Împ r iei, dar nu în cuno tin . DardintreceiîncareafostecuvîntulMîntuitorului:„Împ r ia lui Dumnezeu înl untrul vostru este", pu ini sînt i greu de aflat, cei în care a venit Duhul Sfînt al lui Dumnezeu i s-au n scut cu adev rat din Dumnezeu, dup cuvîntul Apostolului Ioan i, lep dînd chipul celui p mîntesc i luînd chipul celui ceresc, s-au preschimbat din slav în slav i au pe Hristos locuind în ei prin credin . In ace tia i sufletul i trupul s-au unit f r pat cu Duhul prin lucrarea Duhului i r mîn nevinova i i necerta i de con tiin , fiind încununa i cu pacea lui Dumnezeu în inimile lor. Pe ace tia vr jma ii nu-i mai pot v t mǎ" (Everget., *Cartea a doua*, cap. 22).

²⁹⁵ Dac ne însu im real patimile lui Hristos, adic durerile Lui pentru p catele noastre pe care întii i le-a însu it El, sc p m de p catele noastre, cum le-a biruit El prin patimile Sale. Dar aceast libertate de ele ne vine de la Hristos, n scîndu-ne i noi din Duhul Sfînt cum S-a n scut El. Aceast na tere are loc la Botez. Prezen a Duhului Sfînt în noi ne insufl i nou starea i gîndurile fr iet ii cu Hristos.

nu v cunoa te i c Iisus Hristos locuie te în voi? Afar doar de nu sînte i netrebnci" (II Cor. 13,5). Deoarece cînd „am purtat chipul celui p mîntesc" (I. Cor. 15, 19), am cunoscut c sîntem fiii ei (ai vei) din gîndurile materiei rele, gînduri locuind în noi, care sînt sl biciuni ale sufletului, cei ce poart „chipul celui cesc" cunosc c sînt fii ai lui Dumnezeu prin Sfîntul Duh, care locuie te în ei. De aceea strig Isaia: „Pentru frica Ta, Doamne, am luat în pîntece i am tr it durerile na terii i am n scut duhul mîntuirii, pe care L-am adus pe p mînt" (Is. 26,17—18). i iar i s-a scris în Eclesiastul: „Precum se încheag oasele în pîntecele celei îns rcinat, a a nu cuno ti cele ce le face Dumnezeu" (Ecl. 11,5). Pentru c precum Sfînta Fecioar a purtat pe Fiul lui Dumnezeu în trup, a a cei ce au primit harul Sfîntului Duh îl primesc totodat împreun cu el i îl poart pe Acela în inima lor. Aceasta pentru ca, precum zice Apostolul: „S v dea vou , dup bog ia slavei Lui, s v înt ri i cu putere prin Duhul Lui în omul dinl untru, ca s locuiasc Hristos prin credin în inimile voastre, înr d cina i iîntemeia i în iubire, ca s -L pute i cunoa te împreun cu to i sfin ii" (Ef. 3,16—18)²⁹⁶; i iar i: „Avem comoara aceasta în vase de lut, ca s se vad c puterea covîrtoare este a lui Dumnezeu i nu de la noi" (II Cor. 4,7).²⁹⁷

²⁹⁶ Adev rata cunoa tere a tuturor dimensiunilor existen ei, a l imii, a l rgimii, a adîncimii i în l imii existen ei, ne vine prin Duhul lui Hristos i prin Hristos însu i. C ci în El ni s-a ar tat iubirea nesfir it a lui Dumnezeu cel nem rginit. Închi i în noi în ine cu mîndrie, n-avem nici o cuno tin real . Dac nu ni s-ar fi ar tat prin Hristos c Dumnezeu este un Tat , care are un Fiu din veci, deci c este un Dumnezeu al iubirii din veci i c din această iubire a trimis pe Fiul S u la oameni, crea i din iubire, pentru a-i face i pe ei fra i ai Fiului S u i fii ai S i dup har i a-i ridica, sc pa i de moarte, într-o vecinic comuniune fericit cu Sine, de unde am cunoa te aceste adînci i înalte sensuri ale existen ei?

²⁹⁷ Ve nicia, fericirea, bucuria, bog ia vie ii noastre spirituale este de la Dumnezeu i nu de la noi. Vasul de lut al trupului nostru este i el de la Dumnezeu. Dar el ni s-a dat în pu in tatea puterii lui, ca s se vad i sl biunea noastr , cînd r mînem în noi în ine.

2. Dacă în sfârșit ai ajuns aici, în același chip ești prefăcut în slavă și se împlineste în tine cuvântul Apostolului: „și pacea lui Dumnezeu să stăpânească (să fie ca o încununare) în inimile voastre” (Col. 3,15)²⁹⁸. Aceasta înseamnă că „Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi” (Rom. 8,11). Și ca urmare, „din întuneric a strălucit lumina în inimile voastre spre strălucirea slavei lui Dumnezeu” (II Cor. 4,6)²⁹⁹. Și dacă s-a săvârșit aceasta, „și stea mijloacele voastre încinse și fclile voastre aprinse. Și astfel veți fi ca slugile ce așteaptă pe Stăpînul lor, care se va întoarce de la nunt” (Lc. 12,35—36).³⁰⁰ Și faci aceasta, ca să nu se închidă atunci gura ta, neavînd ce să spui și să dai în mijlocul sfinților. Și dacă tu ești vasul lui Dumnezeu, ca fecioarele în elepte (Mt. 25,4), vei intra cu mirele în camera de nunt și nu vei fi lăsat afară. Aceasta înseamnă și simți că duhul tău și sufletul tău se vor uni cu El în întinarea și se vor scula în ziua Domnului Iisus Hristos

²⁹⁸ Pacea nu crește din noi, ci ne vine în inimă de la Dumnezeu, ca o încununare. Dar dacă vine ca o încununare, înseamnă că se datorează unui efort al nostru. În toate cele bune este o înfîlțire, o împreună lucrare între Dumnezeu și om. Dar oare nu Dumnezeu i-a dat omului puterea să colaboreze cu El? Însă omul poate și să nu folosească puterea de colaborare dată lui.

²⁹⁹ Duhul face să strălucască „din întuneric” în inimile noastre lumina cunoștinței. Prin noi în sine sîntem întuneric. Dar este în noi o sete de lumină și o capacitate de-a ne face purtători ai luminii lui Dumnezeu, venit în noi prin Duhul Sfînt. Dumnezeu este toată lumina. În El este tot sensul existenței, pentru că este conștiința nemărginită și vecinică. Dar sîntem fclii și noi capabili să o primim; ni s-a dat o conștiință, capabil să primească și să poarte ca o mîna lumina venit în noi de la Dumnezeu. Dar această lumină sau cunoștință este deplină numai pentru că este lumina sau cunoștința slavei eterne a lui Dumnezeu, care nedăie nouă eternitatea. Dacă ne-ar lumina numai ca pe niște existențe trecătoare, sau chiar pe Dumnezeu l-ar lumina numai ca pe o persoană conștientă trecătoare, ieșit dintr-o esență inconștientă vecinică, aceasta n-ar fi o lumină deplină, nefiind o lumină a slavei eterne a lui Dumnezeu. Numai în lumina slavei vecinice sau a unui sens vecinic al lui Dumnezeu, se luminează și omul de o slavă vecinică (sau de un sens vecinic). Numai din vecinicia lui Dumnezeu își vine și omului vecinicia.

³⁰⁰ Dar fiecare om, ca o slugă care i-a aprins lumina de la Stăpînul său, trebuie să aibă grijă și el să nu se stingă în mîna, lumina aprinsă pînă se va întoarce la judecata din urmă.

nep tate i vei fi neînvinov it i nemustrat de contiin . i dac te-ai f cut copil dup cuvîntul Mîntuitorului care zice: „L sa i copiii s vin la Mine, c a lor este Împ r ia cerurilor" (Lc. 18,16; Mt. 19,13), te-ai f cut cu adev rat mireas a Lui i Duhul cel Sfînt al Lui te-a mo tenit pe tine, înc fiind tu în trup. Iar de nu, a teapt întristare i suspinare amar , pentru c ru inea i osînda te înso esc pe tine înaintea sfin i-lor. i cunoa te c , precum fecioara, sculîndu-se în fiecare zi diminea a, nu e atins de alt grij înainte de-a se înfrumuse a pe sine pentru mirele ei, uitîndu-se de multe ori în oglind , ca nu cumva s se afle vreo pata pe obrazul ei i s nu-i plac mirelui, la fel sfin ii au mult grij noaptea i ziua s - i cerceteze faptele i gîndurile lor i s vad de sînt sub jugul lui Dumnezeu i al Sfîntului Duh, sau nu. Deci, lupt , frate, cu grij , cu osteneala inimii i a trupului, întru cuno tin , ca s dobînde ti vecinica bucurie, deoarece rari sînt cei ce se învrednicesc de ea i au cî tigtat „sabia Duhului" (Ef. 6,17) i i-au eliberat sufletul i sim urile de „toat întinarea", patimilor, cum a spus Apostolul (II Cor. 7,1). „Dar puternic este Dumnezeu ca s ajute sl biciunii noastre" (Rom. 8,26), ca s ne învrednicim s ajungem împreun cu to i sfin ii Lui. Amin.

CUVÎNTUL XX

Despre smerita cugetare

Ce este smerenia? Smerenia este a se socoti cineva pe sine înaintea lui Dumnezeu c este p c tos i c nu face nimic bun. Iar fapta smereniei este t cerea i a nu se m sura pe sine în ceva³⁰¹; i a nu se sf di; i supu-

³⁰¹ Smerenia const i în a nu se m sura cineva ca s constate pîn unde a ajuns prin vreo fapt a sa. i a nu m sura peste tot fapta sa. A nu privi la ea cît e de important , cît e de mare. A nu o lua în seam .

nerea; i a c uta cu privirea în jos; i a avea ochii mor i; i a se p zi pe sine de minciun ; i a nu se l sa prins în vorbire de art ; i a nu se împotrivi celui mai mare; i a nu voi s se impun cuvântul s u; i a r bda def imarea; i a urî odihna; i a se şili pe sine la oste-neal ; i a nu sup ra pe cineva. Îngrije te-te deci, frate, s împline ti acestea întocmai, ca s nu se fac sufletul t u loca a toat patima i s nu ispr ve ti via a ta f r rod pentru vecii vecilor.³⁰² Amin.

CUVÎNTUL XXI

Despre poc in

1. A fost întrebat Ava Isaia ce este poc in a, sau ce înseamn a fugi de p cat. i a r spus zicînd: Sînt dou drumuri, unul al vie ii i unul al mor ii. Cel ce merge pe unul, nu merge pe cel lalt. Iar cel ce merge pe amîndou , înc nu s-a socotit c merge pe nici unul, nici pe cel spre Împ r ie, nici spre pedeapsa vecinic . De va muri unul ca acesta, judecata lui Dumnezeu este a Celui ce are mil ³⁰³. Iar cel ce voie te s intre în Împ r ie, s p zeasc faptele ei. C ci Împ r ia este oprirea a tot p catul. Vr jma ii î i seam n în acela gîndurile lor, dar ele nu odr slesc. Fiindc dac mintea ajunge s priveasc dulcea a dumnezeirii, s -ge ile lor nu mai p trund în ea. C ci este îmbr cat în toate armele (în panoplia) virtu ilor, care o p zesc i se îngrijesc de ea, i nu îng duie s fie tulburat , ci o fac s r mîn cu vederea ei în cuno tin a de unde s fug , i în deosebirea celor dou c i i de una s fug , iar pe cealalt s o iubeasc . Dac deci a ajuns cineva i a cunoscut slava lui Dumnezeu, acela a cunoscut

³⁰² S nu ne ducem în via a vecinic f r nici un rod. La ce vom privi i se va privi în acest caz? Cu ce vom contribui la con inutul comun al vie ii vecinice, mul umind unii altora?

³⁰³ Cel ce merge pe amîndou drumurile, va avea de a teptat mila lui Dumnezeu. Nu va primi prin dreptate Imp r ia sau pedeapsa.

înainte r utatea vr jma ului. Dac cineva a cunoscut Împ r ia, acela a cunoscut gheena. Dac cineva a cunoscut iubirea, acela a cunoscut ce este ura. Dac cineva a cunoscut dorirea aprins a Împ r iei, acela a cunoscut ura fa de lume. Dac cineva a cunoscut ce este cur ia, acela a cunoscut necuviin a urâtelor mirosuri. Dac cineva a cunoscut rodul virtu ilor, acela a cunoscut ce este rodul r ut ii. Cel ce a cunoscut c îngerii se bucur de faptele lui, acela a cunoscut c de el s-au bucurat dracii cînd s vîr ea faptele lor. C ci dac nu m nînci din cele dulci, nu cuno ti am r -ciunea celor dinainte. C ci cum cunoa te cineva ce este iubirea de argin i, dac nu s-a lep dat de ea i nu r mîne într-o mare s r cie pentru Dumnezeu? Cum cunoa te am r ciunea pismei, dac nu a cî tîgat blînde ea? Cum cunoa te tulburarea mîniei, dac nu a dobîndit îndelunga r bdare în toate ? Cum cunoa te obr znicia mîndriei, dac n-a cî tîgat delicate ea smeritei cuget ri? Cum cunoa te urîtul miros al vicleniei, dac n-a cunoscut dulcea a atotcuratei simplit i? Cum cunoa te ru inea vorbirii împotriva altora, dac n-a cunoscut sc derile proprii? Cum cunoa te necuviin a lu rii în rîs a altora, dac n-a cunoscut plînsul pentru p catele sale? Cum cunoa te fr mîntarea lenei, dac nu s-au lini tit sim urile lui i nu cunoa te lumina lui Dumnezeu?³⁰⁴ C petenia tuturor celor rele este

304 Numai cînd ai ajuns s cuno ti cele bune, cuno ti cu adev rat cele rele, opuse lor, în care te-ai compl cut. C ci pîn n-ai ajuns s recuno ti cele bune, prin osteneala pentru ele, nu cuno ti urî enia celor rele în care ai tr it. Ai crezut c ele sînt bune. In zadar î i spuneau al ii c sînt rele. Nu-i credeai. Despre ele tu aveai p rerea ta. i nu erau mul i care îndr zneau s - i spun c sînt rele. Tr iai deci într-un întuneric. De i vedeai r ul ce-l f ceai atunci prin faptele tale altora, nu- i p sa. C ci îi dispre uiai pe aceia. Socoteai c numai tu ai o importan . Privirea i se l rge te i vezi i valoarea altora, cînd ai p r sit faptele egoiste. Numai cînd ai ajuns s gu ti dulcea a i l rgi-
mea celor bune, i se descoper urî enia i îngustimea celor rele în care tr iai. O compara ie real între ambele moduri de via nu poate face decît cel ridicat la modul cel bun. De aceea cel ce s-a ridicat la cele bune, lupt în mod hot rît s nu recad în cele rele. Dar sînt unii care nu o fac aceasta. Ace tia sînt descri i în urm toarele.

una, cea care se numește răutatea vrăjmașului. Iar maica virtuților este și ea una, care se numește frica de Dumnezeu. Și cel ce o dobândește pe ea în curție, naște virtuțile și taie ramurile răutății, de care am vorbit.

2. Dobândește deci frica aceasta, iubite, și-ți vei trăi tot timpul tău în odihnă. Căci frica de Dumnezeu este maica virtuților. Și pînă ce nu a trecut cineva peste acestea, încă nu este în Împărăția cerurilor, ci trebuie să lupte puțin în cîte puțin pînă desființeze pe fiecare din patimile mai înainte spuse.³⁰⁵ Iar semnul celui ce se îngrijește să cunoască de lucrează sau nu, este că întrucît lucrează stînga cele ale ei, pe catul lui încă n-a murit și nici virtuțile dreptei nu s-au împiedicat cu el.³⁰⁶ Căci s-a scris: „De vei înfrîna și pe voi robi spre ascultare, robi sînteți celui de care ascultați, fie pe catului spre moarte, fie ai ascultării spre dreptate” (Rom. 6,16). Și iarși „Sau nu cunoașteți că Iisus Hristos este întru voi? Afară de cazul, că sînteți netrebniți” (II Cor. 13,5). Și iarși Iacob zice: „De socoteți cineva că este credincios, dar nu-l înfrînează limba, zadarnic îi este credința (Iacob 1,26). Toate acestea ne învață pe noi Duhul Sfînt, arătîndu-ne că trebuie să ne despărțim de ceea ce e contrar firii și să ne păzim de aceasta. Căci pocăința înseamnă a ne întoarce de la păcat. Și pe catul nu este unul, ci întreg omul vechi se numește pe cat.³⁰⁷ De aceea zice Aposto-

³⁰⁵ Nu se poate intra în Împărăția cerurilor, decît îmbrăcat în toate virtuțile și dezbrăcat de toate patimile. Nu ajunge numai dezbrăcarea de patimi, ci e necesar și îmbrăcarea virtuților. Căci nu există o stare sufletească neutră. Virtuțile reprezintă totalitatea binelui însuși al omului. În Împărăția cerurilor este relația între cei lipsiți de patimi și deveniți buni, în iubire reciprocă. Numai așa se trăiește în ea odihna și bucuria.

³⁰⁶ Pînă ce omul aflat încă în viața aceasta se îngrijește încă să lucreze, arată că nici pe catul lui n-a murit în întregime, nici cu virtuțile nu s-a împiedicat complet.

³⁰⁷ Pe cat este întreg omul căzută în ceea ce e contrar firii lui. Pocăința înseamnă să ne opunem acestui om întreg căzută din normalitatea firii. O silință a omului vechi întreg de-a deveni un om nou, al binelui.

lul: „Nu ti i c cei ce alearg în stadion, to i alearg , dar unul ia premiul?” (I Cor. 9,24). Cine este deci acesta dac nu cel ce nu st , ci lupt cu vitejie? C ci a spus iar i: „Cel ce se lupt , se înfrîneaz de la toate” (Ibid. 25). S ne îngrijim, deci, fra ilor, de noi în ine. i ce este aceast grij , dac nu s se arunce cineva înaintea bun t ii Domnului nostru Iisus Hristos. i puternic este fa de vr jma ii no tri, s opreasc pornirile lor cele rele, de vreme ce omul este trup i sânge.

3. Iar i a fost întrebat: ce este a se lini ti cineva în chilie? i a r spus zicînd: A se lini ti (isichia) în chilie este a se arunca înaintea lui Dumnezeu i a- i pune toat puterea s se împotriveasc oric rui gînd r u al vr jma ului. i iar i a fost întrebat: i ce este lumea? i a r spus, zicînd: Lumea este împr tierea p catului.³⁰⁸ Lumea înseamn a lucra cele contrare firii³⁰⁹. Lumea înseamn a împlini cineva voile sale cele dup trup³¹⁰. Lumea înseamn a se socoti pe sine tr ind numai în veacul acesta³¹¹. Lumea const în a se îngriji cineva de trup mai mult decît de suflet. Lumea const în a te l uda cu cele pe care le p r se ti aci. Nu spun aceasta de la mine însumi, ci Apostolul Ioan o spune: „Nu iubi i lumea, nici cele din lume. De iube te cineva lumea, iubirea Tat lui nu este în el. Pentru c tot ce este în lume, este pofta trupului i pofta ochilor i trufia vie ii acesteia, care nu sînt de la Tat l, ci vin de la lume i e poft a ei. Iar cel ce face voia lui Dumnezeu,

³⁰⁸ P c tuie te împr tierea, sau împr tierea este p cat. i împr tierea e produs de aten ia la lume, la cele ce ni le ofer lumea, f cîndu-ne s uit m de Dumnezeu.

³⁰⁹ Lumea în sens r u este a lucra cele contrare firii. i contrar firii este a uita de Dumnezeu i a ie i din leg tura cu El.

³¹⁰ Lumea în sens r u este în elegerea ei ca simplu mijloc de satisfacere a voii proprii privitoare la trup. Este independen a de Dumnezeu i reducerea trebuin elor la cele trupe ti.

³¹¹ Lumea în sens îngust înseamn a socoti c nu e decît via a în cadrul ei, f r vecinicie.

r mîne în veac" (I Io. 2,15—17)³¹². „Fiilor, nimenea s nu v în ele. Cel ce face dreptate, drept este. Iar cel ce s vîr e te p catul, din diavolul este, pentru c diavolul de la început p c tuie te" (Ibid. 3,7—8)³¹³. „C ci prietenia lumii este du m nie fa de Dumnezeu" (Iac. 4,4)³¹⁴. i iar i, Apostolul Petru f cînd pe fiii lui str ini de p catul venit din lume, a zis: „V în demn, fra ilor, ca pe ni te str ini i c l tori aici pe p mînt, s v feri i de poftele trupe ti care se r zboiesc împotriva sufletului" (I Petru 2,11—12)³¹⁵. i iubitul nostru Iisus, St pînul, cunoscînd c lumea este îndemn la p cat pîn ce omul o p r se te pe ea, a înt rit pe ai s i zicînd: „Vine st pînul lumii i nu afl în mine nimic din cele ale Lui" (Io. 14,30). i iar i „Lumea zace sub cel r u" (I Io. 5,19). i a spus iar i despre ai S i c i-a luat „din lume" (Io. 15,19). Din, ce lume i-a luat, dac nu din toat împr tierea p catului? Deci cel ce voie te s se fac ucenic al lui Iisus, s fug de patimi. C ci de nu le va desfiin a pe acestea, nu poate s se fac l ca al lui Dumnezeu; nici nu vede

312 Lumea în sens îngust înseamn a nu cunoa te cineva pe Tat l, ci a pune pre numai pe pofta trupului, a ochilor i pe trufia acestei vie i. Iar a nu cunoa te pe Tat l, înseamn a nu cunoa te pe Dumnezeu ca iubire, deci a nu se putea împr ti nici el de iubirea lui Dumnezeu. Înseamn a reduce totul la ni te pl ceri trupe ti trec toare, deci a nu cunoa te propriu-zis un sens al existen ei. Omul care nu cunoa te pe Dumnezeu, îngusteaz lumea la dimensiunile în care se concepe pe sine, sau la rela iile sale ca fiin redus la ceea ce e trupesc i trec tor în ea.

313 Cine face p catul, f cîndu-l din nerecunoa terea lui Dumnezeu ca Creator i Sus în tor al tuturor, deci aducînd dezordinea egoismului în toate, st sub influen a diavolului, care l-a f cut din clipa în care a început s existe, de la sine, deosebit de om, care a început s fac p catul sub influen a diavolului.

314 Lumea ne îndeamn la p cat, cînd o socotim ca pe o realitate în sine, deci opus lui Dumnezeu. A a a folosit-o diavolul pentru a atrage pe Adam i Eva la p cat.

315 Nu sîntem pentru a folosi lumea în veci pentru trup. Ci ca ni te c l tori ce ne preg tim în ea pentru vecinicie. În acest sens s avem o anumit înstr inare fa de ea.

315 a. Foarte des autorul nume te pe Iisus „iubit". C ci de El trebuie s ne alipim, nu de lume, urmînd pilda lui, care a fost numai c l tor în lume.

dulcea a dumnezeirii Lui, dac nu se desparte de ele. C ci a spus El însu i: „Lumin torul trupului este ochiul. Dac deci ochiul t u este curat, tot trupul t u va fi luminat. Dar dac ochiul t u este r u, tot trupul t u va fi întunecat" (Lc. 11,34—35)³¹⁶. Observ deci c dac mintea s-a f cut nes n toas din pricina r ut ii (p catului), nu poate în elege lumina dumnezeirii. C ci r utatea (p catul) se face un zid întunecos min ii i face sufletul pustiu³¹⁷. A a s-a scris în Evanghelie: „Nimenea aprinzând f clia nu o pune sub un obroc, ci într-un sfe nic, ca cei ce într , s vad lumina" (Lc. 8,16). A numit obroc nedreptatea lumii acesteia. Cât timp deci mintea se afl într-o stare contrar firii, f clia dumnezeirii nu poate fi înl untrul ei. Dar dac mintea se face un sfe nic înalt i se pune în ea lumina dumnezeirii, cunoa te pe cei din cas i pe cel ce trebuie s -l scoat , îl scoate i pe cel cu care se poate împ ca, îl las ³¹⁸. De aceea a înv at (Iisus) prin ce porunci ale dumnezeirii Sale a fost luminat mintea, zicând: „V spun vou , celor ce asculta i: iubi i pe vr jma ii vo tri, face i bine celor ce v ur sc, binecuvânta i pe cei ce v blestem , ruga i-v pentru cei ce v nec -jesc i v prigonesc; celui ce te love te pe un obraz,

316 Când ochiul t u este curat, î i vezi sau i i luminezi tot trupul. Când ochiul t u este r u, î i la i în întuneric tot trupul. Când mintea ta este curat de p cat, vezi pe Dumnezeu i prin El în elegi lumea întreag . Dac desp rirea de Dumnezeu î i întunec mintea, nu mai în elegi nimic.

317 P catul sau r ul e a ezat ca un zid întunecos în fa a min ii, de nu mai vede pe Dumnezeu i l rgimea tuturor în El. S-a a ezat ca un zid desp ritor de Dumnezeu, din care se r spînde te lumina explicativ peste toate. În acest caz, sufletul se gole te de un con inut real. Lumea îns i devine inexplicabil , strîmbat .

318 De remarcat unirea între lumina dumnezeiasc i sfe nicul omenesc al min ii. Mintea nu poate lumina dac nu are în ea pe Dumnezeu ca lumin , sau dac nu vine în ea lumina dumnezeirii. Lumina dumnezeirii se face lumina min ii. Mintea închis lui Dumnezeu, nu mai are în ea lumina real . Sau redus la lumina ei, nu mai vede decât pe omul ce are i lumea în sine, deci o lumin îngust , care nu explic nici pe om, nici lumea. Dar dac mintea e f cut ca sfe nic al luminii dumnezeie ti, numai unit cu ea, realizeaz ceea ce e propriu firii ei.

întoarce-i i pe cel lalt i pe cel ce- i ia haina, nu-l împiedica s ia i c ma a. Tot celui ce cere, d -i i nu cere ale tale de la cel ce le ia" (Le. 6,27—30).³¹⁹

4. Acestea le-a spus celor ce au fugit din lume, fiindc au l sat toate ale veacului acesta i s-au preg tit pe ei s urmeze Mîntuitorului. De aceea iubindu-i pe ei cu dragoste des vîr it , Mîntuitorul le-a spus: „Scula i-v , s mergem de aici" (Io. 14,31). Unde îi ia pe ei cînd le-a spus: „Scula i-v , s mergem de aci?", dac nu le ia mîntea de la lucrarea veacului acestaca s -i odihneasc în Împ r ia Lui? De aceea înt rindu-i pe ei, a spus: „Eu sînt vi a, voi mladi ele. R mîne i întru Mine i Eu întru voi. i precum ml di a nu poate aduce rod, dac nu r mîne în vi , a a i voi, de nu r mîne i întru Mine" (Ibid. 15,5—6).

Acestea le-a spus celor ce au p r sit lumea, fiindc este în ei Duhul i locuie te în inimile lor. C ci zice: „Nu v voi l sa pe voi orfani, ci voi veni la voi" (Ibid. 14,18). Dac iube te deci cineva pe Dumnezeu i voie te ca El s locuiasc în sine, i s nu fie l sat orfan, s aib grij mai întîi s p zeasc cele ce le-a poruncit lui Iisus, i atunci va locui în el. C ci nu este departe de noi, nici nu este între noi i El ceva, decît patimile³²⁰. Deci, frate, de spui de tine c te-ai lep dat de lume, dar te aflî lucrînd ale lumii, nu te-ai lep dat, ci te am -ge ti pe tine însu i. C ci celor ce s-au lep dat de lume, le-a dat acest semn, zicînd: „Cel ce î i iube te sufletul

319 Împlinirea acestor porunci aduce omului lumina lui Dumnezeu. Împlinirea lor îi pun în lumin celui ce le împline te importanta fiec rui om, chiar de este du man. Ii arat pe Dumnezeu care-l ine în existen pe fiecare om, chiar dac nu face voia Lui. Împlinirea acestor porunci l rge te lumina cunoa terii celui ce le împline te, sau lumina l rgit a cunoa terii îl ajut s le împlineasc . De aceea le-a împlinit pilduitor Iisus Hristos. Lumina este astfel una cu binele. C ci binele fiind totdeauna f cut altora, l rge te orizontul celor cunoscute i valoarea lor.

320 Hristos ca Dumnezeu e mereu lîng noi i poate fi în noi. Numai patimile ne despart de El, pentru c , în cazul lor, nu-l iubim pe El, ci ceva al lumii, sau pe noi în ine. Prin ele, sîntem închi i Lui.

s u, îl va pierde, iar cel ce l-a pierdut pentru mine, îl va mîntui" (Ibid. 12,25). Dar cum îl pierde pe el, dac nu print ierea tuturor voilor lui celor trupe ti? i iar i: "Cel ce nu poart crucea sa, ca s -Mi urmeze Mie, nu poate s -Mi fie ucenic" (Lc. 14,27). De ce crucea spune s opurt m, dac nu caminteas privegheze totdeauna i s st ruie în virtu i, ca s nu coboare de pe cruce, adic din înfrînarea de patimi pîn nule taie (desfiin eaz) pe ele i învienebiruit ? Iar celor în via ile- a dat urm torul semn, zicînd: „Amin, amin zic vou , dac gr untele de grîu dup ce ac zut în p mînt nu moare, r mîne singur. Dar de moare, aduce mult rod" (Io. 12,24)³²¹. Iar mîngîind pe cei ce au murit ca gr untele de grîu, zice: „Cel ce-mi sluje te Mie, va fi cinstit de Tat l Meu i unde sînt Eu, acolo va fi i slujitorul Meu" (Ibidem 26). Dar cum slujesc lui Iisus, dac nu au urît lumea patimilor, împlinind poruncile Lui? Iar p zindu-le pe acestea, au avut curajuls -i spun : „Iat noi am l sat totul i i-am urmat ie. Ce va fi decinou ?" ile-a ar tat cele va filor, zicînd: „Voi care Mi-a i urmat Mie, prin na terea din nou, cînd Fiul Omului va edea pe tronul slavei Sale, ve i edea i voi pe dou spre zece tronuri judecînd pe cele dou spre zece semin ii ale lui Israil. i tot cel ce al sat pe fra i, sau surori, sau pe tat , sau pe mam , sau so ie, sau arini, sau casa pentru numele Meu, va lua înmul it i va mo teni via a vecinic " (Mt. 19,27—30).³²².

5. Cunoscînd St pînul nostru, iubitul Iisus, c de nu vap r si omul grija de toate, mintea lui nu poate s urce pe cruce, a poruncit s se p r seasc toate cele

³²¹ Dac nu renun omul la preten iile sale p c toase, egoiste, r mîne singur, nu cî tig pe al ii pentru Hristos i pentru cele bune. Numai renun înd la egoism, îi cî tig pe mul i.

³²² Vor judeca i Apostolii toate popoarele—peto imembriilor întrucîtaul sat ie ale lumii, asemenea lor, urmînd pilda lui Hristos, iubind împreun cuei icu Hristos pe Tat l ceresc i iubindu-se unii pe al ii.

ale celor legături și prilej coboară mintea de pe cruce³²³. Astfel se spune în Evanghelia despre unul care a venit la El și I-a zis: „Îți voi urma, Doamne, dar îngăduie-mi mai întâi, ca plecând, să rânduiesc cele din casa mea” (Lc. 9,61.) Dar cunoscându-l iubitul nostru Iisus, când se va vedea iar și acelea, inima lui se va apleca iar și spre ele și prilejurile lor îl vor depărta de la ceea ce se cuvine de aceea l-a împiedicat pe acela să plece, zicând: „Nimenia punând mâna pe plug și întorcându-se spre cele dinapoi, nu este potrivit pentru Împăratul cerurilor” (Ibid. 62).

Iar când cel ce a făcut cin fiului său i-a trimis pe slugile sale să poarte pe cei invitați și nici unul din ei, din pricina iubirii ce o avea față de lume, n-a putut să vină (Lc. 14,16—21) a spus întristându-se: „De vine cineva la Mine și nu urte pe tatăl său și pe mama sa și pe soția sa și pe copiii și frații și surorile sale, ba și sufletul său, nu poate să-Mi fie ucenic” (Ibid. 26). Acestea le spune învățându-ne că cel ce voiește să intre în Împăratia Lui, dacă nu se va pregăti mai întâi în sine să urască toate cele ce atrag inima sa spre lume nu poate să intre în Împăratia pe care a dorit-o³²⁴. Iar sfătuindu-ne să nu ne încredem numai în credință, cu lipsa faptuirii, a spus: „Intrînd împăratul să vadă pe cei azei (la masă), a văzut acolo pe un om neîmbră-

³²³Se urcă pe cruce de bună voie când nu mai înțeleg nimic din cele ale lumii. Aceasta e crucea la care urcă cineva de bună voie, sau o suport de bună voie. Crucea tâlharului de-a dreapta, care mîntuiește. Dar crucea împusă cuiva împotriva voinței lui nu-l mîntuiește, pentru că nu i-a venit sau nu s-a suit pe ea, sau nu a suportat-o, cu voia, pentru că nu a renunțat la toate ale lumii, nedîndu-le nici un preț, e asemenea cu tâlharul de-a dreapta. Propriu-zis, aceștia nu urcă pe cruce cu mintea, sau cu mintea coboară de pe ea, dacă le este împusă. De aceea nu se mîntuiesc.

³²⁴Nu se cere ura celor apropiate decât dacă aceștia rămân alipiți de lume, ca mijloc al despărțirii de Dumnezeu. Și nici aceasta nu e propriu-zis ură, ci dezaprobare a acestei dispoziții a lor. Cel ce cunoaște pe Dumnezeu, trebuie de fapt să-și câștige și pe ei pentru Dumnezeu. „Ura” este răminerea în despărțire sufletească de cei ce nu vreau să cunoască pe Dumnezeu, pînă se încapă în ea și rămân astfel.

cat în hain de nunt i a poruncit s -l arunce în în-tunericul cel mai din afar " (Mt. 22,11—14). C ci intr pentru numele de cre tin, dar sînt arunca i, deoarece nu au f ptuirea³²⁵. De aceea cunoscînd Apostolul c nu poate cineva iubi cele ale lui Dumnezeu, i cele ale lumii, a scris lui Timotei, fiului s u, zicînd: „Nici un osta nu se încurc în treburile vie ii, ca s fie pe plac conduc torului de oaste. Iar cînd se lupt cineva, nu se încununeaz , dac nu s-a luptat dup regulile oastei" (II Tim. 2,4). i dîndu-i puterea s spere c ostenele lui nu se pierd, a spus c „plugarul ce se ostene te trebuie s m nînce el mai întîi din roade" (Ibid 6). Iar scriind altora, a spus iar i: „Cel nec s torit se îngrije te de cele ale Domnului, iar cel ce s-a c s torit, se îngrije te de cele ale lumii" (I Cor. 7,32—35), îngrijindu-se (cum s plac femeii). Unul ca acesta va auzi glasul înfrico tor care îi va spune. „Arunca i-l în în-tunericul cel mai din afar , unde este plînsul i scrî -nirea din ilor" (Mt. 25, 30).

6. S punem fra ilor, toat puterea noastr , ca s îmbr c m haina virtu ilor, spre a nu fi arunca i afar C ci în ziua aceea nu va fi la El c utare la fa . De aceea a spus Apostolilor, fiilor lui: „Cei ce fac unele ca acestea nu pot mo teni Împ r ia lui Dumnezeu" (Gal 5, 21). tiind c cei ce s-au învrednicit s se ridice din patimile moarte, nu mai au pe cineva care s -i acuze, le-a ar tat lor rodul Duhului, care este. „Iubirea, bucuria, pacea, îndelunga r bdare, bun tatea, credin a,

³²⁵ F ptuirea e haina de nunt , haina frumoas a cuiva. Faptele bune se v d. Vorbele frumoase nu se v d. i zboar . Faptele fac pe om frumos. Ele r mîn întip rite în om. Dar deoarece faptele se s vîr esc intervenindu-se în cele ale lumii, prin aceasta se arat c ura lumii nu e o dispre uire a ei i a activit ii în ea, ci evitarea influen ei ce o poate avea ea în procurarea de pl -ceri. Lumea e bun cînd în ea i prin ea se pot face fapte bune.

blînde ea, înfrînarea, rbdarea, împotriva c rora nu este lege" (Ibid. 22—23)³²⁶. Iar iubitul nostru Domn Iisus Hristos, ar tîndu-ne c f ptuirea se va ar ta în ziua aceea, a spus: „Mul i vor c uta s între i nu vor putea. C ci cînd se va scula St pînul casei i va închide u a, va zice celor ce vor bate: „Nu v tiu pe voi" (Lc. 13,25). Nu putem spune despre Dumnezeu c nu cunoa te ceva, s nu fie³²⁷. Ci el a spus. „Nu v cunosc pe voi" celor ce bat i zic. „Doamne, Doamne, deschide nou " (Mt. 25, 11), dar nu cunosc virtutele, El ne-a vorbit în acestea de asemenea despre cei ce au credin , dar nu au f ptuirea, zicînd. „Eu sînt vi a, voi mladi ele, cel ce r mîne întru Mine si Eu în El, aduce road mult . Iar cel ce nu r mîne întru Mine, se va scoate afar , ca ml di a i se va usca i se va aduna i se va arunca spre ardere în foc" (Io. 15,5—6). „Iar pe cele ce aduc rod bun le cur e te, ca s aduc rod mai mult" (Ibid. 2). i iar i ar tîndu-ne c nu izbute te pe cei ce fac voile lor cele trupe ti, s-a rugat zicînd. „Nu pentru lume M rog, ci pentru cei pe care Mi I-ai dat, c ai T i sînt" (Io. 17,9); i „Eu i-am luat pe ei din lume" (Ibid. 19). Lumea iube te pe ale sale. De aceea zice. „P rinte, p ze te-i pe ei de cel r u, c ci sînt din lume" (Ibid. 15). S ne cercet m deci pe noi, fra ilor, de sîntem sau nu din lume i ne va p zi pe noi de cel

326 Vr jma ul e b tut de cei buni. Nu îi poate acuza pentru bine la judecata din urm . C ci cele bune plac lui Dumnezeu, fiind roadele Duhului dumnezeiesc, sau fiind dumnezeie ti. Nu este lege care s le condamne. Nu este o lege împotriva lor, cum este împotriva celor rele. Cele din urm sînt pedepsite cînd se fac. Cele bune nu sînt pedepsite.

327 Spunînd Dumnezeu: „Nu v cunosc pe voi", nu arat c nu-i mai cunoa te de fapt. C ci Dumnezeu tie toate i-i cunoa te pe to i. El spune: „Nu v tiu ca ai Mei", pentru c nu v-a i întip rit de cele ale Mele, pentru c n-a i luat în voi nimic din ale Mele. Sînte i ca o ml di a a vi ei care, neaducînd rod, ar ta i ca neavînd de fapt nimic de la Mine.

ru³²⁸. Cci El însu i a spus. „Nu numai pentru ace tia M rog, ci i pentru cei ce cred prin cuvântul lor în Mine, ca to i s fie una, precum noi una sîntem" (Ibid. 20—21); i iar i. „Unde sînt Eu, s fie i ei cu Mine" (Ibid. 24).

7. Observ deci cu ce mare iubire a iubit pe oamenii care s-au luptat în lumea aceasta i a urît voile lor trupe ti, o dat ce vor împ r i cu El în veacurile f r sfîr it³²⁹. De aceea v zînd Apostolul Ioan cea mare slav , a spus. „, tim c atunci cînd se va ar ta, asemenea Lui vom fi" (Io. 3,2), de vom p zi poruncile Lui i vom face cele pl cute înaintea Lui³³⁰. i iar i a spus acela i: „Nu v mira i, iubi ilor, c lumea v ur te. Noi tim c am trecut din moarte la via ,

328 Numai pe cei ce sînt din lume i p zeasc . Pentru cei ce sînt din lume nu se roag Tat lui s -i p zeasc de cel r u, cum nu se roag nici pentru lume în general. Prin aceasta arat c lumea e a celui r u i de aceea i cei din lume sînt ai aceluia. Prin lume în elege aci Iisus lumea a a cum e cugetat de cel r u i de cei ce fac voile lor, aservit voilor celui r u: o lume desp r it de Dumnezeu i folosit pentru poftetele lor, contrare voii lui Dumnezeu. De fapt Dumnezeu a dat omului, prin *libertate*, nu numai putin a de a- i însu i prin voia lor voia lui Dumnezeu, ci i putin a de a- i însu i voia celui r u i putin a de-a folosi lumea îns i nu numai pentru a face în ea voia lui Dumnezeu, ci i voia lor una cu voia celui r u. Aceasta pentru c atît cel r u, cît i omul, pot s cugete lumea nu numai ca oper a lui Dumnezeu i ca drum spre Dumnezeu, ci i ca existînd prin ea îns i i inchizînd pe om Jîn ea îns i, ca pierind definitiv ca toate obiectele din ea, Cei ce nu cuget astfel, ci v d în lume un drum spre Dumnezeu, se v d pe ei în i i în stare s se uneasc prin suflet cu Dumnezeu, cum este Fiul Lui f cut om. Ace tia pot ajunge unde este Iisus, Fiul Lui.

329 Cei ce L-au iubit pe Iisus sînt i ei atît de iubi i de El, c vor fi nu numai membri ai Împ r iei cerurilor, ci vor fi împreun împ ra i cu El în cea Împ r ie. To i sînt liberi în ea i to i au la dispozi ie toate bun t ile ei dumnezeie ti, împreun cu El. De aceea s-a f cut ca om împ rat al acelei

Împ r ii, cas nefac peto icei cene unim cu El, prin eliberarea de patimi, i prin bun tatea ce ne-am însu it-o, împreun împ ra i cu El în cea Împ r ie, d ruit i Lui ca om de Tat l.

330 Vom fi împ ra i împreun cu Fiul f cut om în Împ r ia lui Dumnezeu, dar nu vom avea aceast calitate prin noi în ine, ci primind-o de la El, nu numai întrucît este i Dumnezeu, ci i întrucît El s-a f cut omul nostru model, însu indu- i toat f ptuirea cea bun voit de Dumnezeu.

pentru că iubim pe frații noștri" (Ibid. 13—14)³³¹.
 Iar îmi. „Tot cel ce nu face dreptatea, nu este din Dumnezeu, căci cel ce nu iubește pe fratele său" (Ibid.)
 Iar îmi. „Cel născut din Dumnezeu nu face pe cat, căci s-mîna Lui rămîne în el. El nu poate pe c-tui, pentru că s-a născut din Dumnezeu" (Ibid. 9)³³². Să punem, fraților, toată puterea noastră, avînd îndemnul acestor marturii, căci poate ne va milui pe noi bunătatea Lui și ne va trimite puterea și ne dezbracă de greutatea (jugul) acestei lumi necurate. Căci nu încetează vrjmașul nostru și ne vînează, vînd și răpește sufletele noastre. Dar Domnul nostru Iisus Hristos este cu noi, certîndu-l prin sfintele Lui cuvinte, de le vom prezenta pe ele³³³. Căci cum ar împiedica cineva pe vrjmașul, sau cine ar avea putere împotriva lui, dacă nu cuvintele pe care le-a spus Dumnezeu către el? Acestea își împotrivesc și îl zdrobesc pe el, fără să fie omul. Învîndu-ne Apostolul Petru și arătîndu-ne că faptele mințuiesc pe om, a spus. „Adăugați la credința voastră virtutea, iar la virtute cunoștința, iar la cunoștință,

331 În lumea văzută că despărțit de Dumnezeu, domnește moartea. De lumea astfel văzută și trinitate trebuie să ne despărțim. Iar moartea domnește în lumea astfel văzută, pentru că nu trăim în ea iubirea semenilor noștri. Despărțirea egoistă între noi ne slăbește spiritual, și această slăbire a duhului nostru ne aduce moartea trupului, pentru că slăbirea aceasta a duhului se datorează despărțirii lui de Dumnezeu. De aceea spune Sf. Ioan în continuare: „Cine nu iubește pe fratele său, rămîne în moarte". Deci iată trei lucruri legate de lumea aceasta: despărțit de Dumnezeu, moartea definitivă, lipsa iubirii; sau lumea unită cu Dumnezeu, biruirea morții, iubirea.

332 Cel ce se naște din Dumnezeu nu moare și nu pe c-tuiește, pentru că din Dumnezeu își vine viața necontrar Lui și fără sfîrșit. Deci acela e nu numai creat din nimic, ci și primește viața necreată din El. De aceea se spune că se naște din Dumnezeu. Desigur, nu că Fiul Lui, căci are o existență creată.

333 Vorbește și diavolul neconștient, încercînd să ne convingă să folosim lumea contrar lui Dumnezeu, pentru egoismul nostru trupesc. Strîmbară iunile lucrurilor, prezentîndu-le ca mijloace de satisfacere a plăcerilor noastre trupești, trecătoare. Dar se folosește și Dumnezeu Cuvîntul neîntrupat și apoi întrupat de cuvintele și de rațiunile cele drepte ale lucrurilor spre a-L vedea prin ele pe El, ca Creator, căci „L iubim pe El și sîntîm duhul nostru ca și înainte în unirea cu El. Atît cuvintele diavolului, cît și ale lui Hristos, au în ele intenția și forța de a ne duce la fapte. Nu au numai un scop teoretic.

înfrînarea, la înfrînare, rbdarea, la rbdare, evlavia, la evlavie, frîia, la frîie, iubirea. Cîci acestea se aflîi sporesc în voiîi nu vîvor înfîia trîndavi, nici necuraîi în cunoa terea Domnului nostru Iisus Hristos. Iar cel în care nu se aflî acestea, este orbîi miop, îia uitat de curîiea p catelor lui de odinioar " (II Petru 1,5, 8—9). Iar Ioan Botez torul zice. „Face îroade vrednice de poc înîc cîi secureast lar dîcîna pomului. Deci tot pomul care nu face rod, se taieîi se aruncî în foc" (Lc. 3,8—9). îi iar îi St pînul nostru Iisus Hristos zice: „Din rod se cunoa te pomul" (Mt. 12,35). „Oare culeg din spini struguri, sau din mîr cîni, smochine"? (Mt. 7,16). îi iar îi. „Nu tot cel ce-Mîi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împ rîia cerurilor, cîi cel ce face voia Tat lui Meu cel din ceruri" (Ibid. 21). îi iar îi, Iacob zice. „Credin a f r fapte este moart ; îi dracii cred îi se cutremur " (Iacob, 2,17, 19—20). Cîci precum un trup f r duh (f r suflare) este mort, a a îi credin a f r fapte este moart . îi iar îi Apostolul, asigurînd pe fîii lui cîi credin a are nevoie de fapte, le-a poruncit cu hot rîre, zicînd. „Toat desfrînarea sau necurîia nici sînu se pomeneascî între voi. Cîci a a se cuvîine sfin ilor. Cîi mai degrab mulumirea. Cîci aceasta sîo cunoa te îi, cîi tot desfrînatul îi necuratul îi lacomul care este închin tor la idoli nu are mo tenire în Împ rîia lui Dumnezeu" (Ef. 5,3—5). îi înt rîndu- îi iar îi cuvîntul, le-a spus lor: „Nîmenea sînu vîam geasc pe voi cu cuvîinte de arte. Cîci pentru acestea vine mînia lui Dumnezeu peste fîii neascult rîi. Deci nu vîface îi p rta îi cu ei. Cîci era îi alt dat întuneric, dar acum sînte îi luminî în Domnul. Umbla îi deci ca fîi ai luminîi. Pentru cîi rodul Duhului este în orice bun tate îi dreptate îi adev r" (Ibid.

6.II)³⁸⁴. i iar i. „Toat am r ciunea i mînia, i tulburarea, i strigarea s piar de la voi, împreun cu toat r utatea" (Ef. 4,31). i zice. „Face i-v urm tori Mie, precum i lui Hristos" (I Cor. 11,1). „C ci cî i în Hristos v-ati botezat, în Hristos v-ati si îmbr cat" (Gal, 3, 27).

8. S ne cercet m, deci, pe noi în ine, fra ilor, de ne-am îmbr cat în Hristos sau nu. Iar Hristos se cunoa te prin cur ie. Si este i locuie te în cei cura i. i cum se vor cur i altfel, decît dac nu vor mai face relele pe care le-au f cut? Iar bun tatea lui Dumnezeu se arat în aceea c în clipa în care se întoarce omul de la p catele lui, îl prime te cu bucurie i nu-i mai socote te acele p cate, precum s-a scris în Evanghelia despre fiul mai tîn r care i-a cheltuit în chip risipitor partea lui de avere, iar la urm a p scut porcii i dorea s se hr neasc din hrana porcilor, dar pe urm c indu-se de cele ce le-a f cut, a aflat c nu este s turare de p cate, ci cu cît le s vîr e te mai mult pe acestea, cu atît se aprinde mai mult pentru ele. Dar cînd a b tut la u a lui poc in a, n-a amînat primirea ei, ci s-a întors la tat l s u cu smerenie, l sînd toate voile sale cele trupe ti. C ci a crezut tat lui s u c este milos i nu-i socote te cele ce le-a f cut. i de fapt tat l s u a poruncit îndat s i se dea ve mîntul cur iei i arvuna înfierii (Lc. 13, 11—22). Acestea le-a spus St pînul nostru Iisus Hristos, înv îndu-ne c , dac ne întoarcem spre El, trebuie s p r sim întîi hrana porcilor i atunci ne prime te ca pe unii ce ne-am f cut cura i. i le-a spus acestea ca s nu z boveasc sufletul, zicînd: „Cînd m

³⁸⁴ Cei uni i cu Hristos sînt fii ai luminii. Ei au descoperit în El un sens al vie ii. tiu c omul e destinat ve niciei. C ci omenescul a devenit propriu al Fiului lui Dumnezeu. Dar prin aceasta a ar tat oamenilor bun tatea ca drum spre fericire i ca temei al ei, dat fiind bucuria adus de comuniune. Iar puterea comuniunii ne-o d ruie te Hristos prin Duhul Sînt. De aceea prin fapte, ca mod de realizare a comuniunii, ajungem în fericirea împ r iei cerurilor.

va auzi Dumnezeu pe mine?" Cci tie Dumnezeu timpul cînd e vrednic cel care cere s se bucure de mîntuire i atunci îl ascult pe el în grab . S ne întoarcem, deci, cu toat inima i s nu ne descuraj m în a-L ruga.

i El ne va auzi în grab . Cci a zis El însu i: „Cere i i vi se va da, c uta i i ve i afla, bate i i vi se va deschide" (Mt. 7,7). Dar dac cerem, sau c ut m, sau batem, s înv m, fra ilor, ce c ut m, sau ce cerem de la El. Cci cel ce a venit la prietenul s u la miezul nop ii,, l-a silit pe el, zicînd: „Împrumut -m cu trei pîini, fiindc a venit la mine un prieten de pe drum" (Lc. 11,5)

9. S arunc m deci, fra ilor, de la noi lenevia i s ne preg tim spre aceast îndr zneal ³³⁵. i de va vedea Dumnezeu r bdarea noastr , ne va împlini cere-rile noastre. Cci este milostiv si voie te ca omul s se întoarc . Cci a zis: „Amin, amin zic vou , c bucurie este în ceruri pentru un p c tos ce se poc ie te" (Lc. 15,17). Deci deoarece avem, fra ilor, o astfel de mil a Lui i bog ia îndur rilor Lui, s ne ostenim din toat inima pîn sîntem în trup — i e scurt timpul vie ii noastre — i s lupt m ca s mo tenim bucuria vecinic i negrit . Cci de ne vom întoarce la cele dinapoi, vom fi ca tîn rul care l-a întrebat pe Domnul Iisus Hristos, cum se poate mîntui, i c ruia i-a r spus El: „Vinde toate cîte le ai i le d s racilor i ia- i crucea ta i urmeaz -Mi Mie" (Lc. 18,22), ar tîndu-ne prin aceasta c mîntuirea const în a ne t ia voia proprie.

355S credem cu toat hot rrea c Dumnezeu ia în seam poc in a noastr . S nu avem nici o îndoial i s nu amîn m manifestarea ei în fa a lui Dumnezeu. Cci i Dumnezeu o ia în seam imediat. Amînarea încrederii c Dumnezeu va lua în seam poc in a noastr , înseamn sl birea ei. Cu cît ne încredem mai mult în Dumnezeu c o ia în seam , cu atît e mai puternic . i cu cît o amîn m mai mult, cu atît se sl be te mai mult i o ia Dumnezeu mai pu în în seam . Cci este o însu ire important a lui Dumnezeu mila fa de cei îndurera i. Iar unde e poc in a mare, e i durere mare. Poc in a este astfel o întoarcere hot rît a omului de la via a în cele rele, la o via în cele bune, o întoarcere din durere i cu durere. Ca atare este o adev rat revolu ie afectiv în via a omului.

Dar acela auzind acestea, s-a întristat foarte și a plecat (*Ibid.* 23). Căci a aflat că nu este o osteneală atât de mare a da ale sale și răcilor, ca a purta crucea. Pentru că a împărași ale sale și răcilor, este una din virtuți și o face omul pentru a purta crucea. Dar crucea este desființarea a tot păcatul și naște iubirea. Și fără iubire nu este nici cruce³³⁶. Cunoscând deci Apostolul că sînt și se socotesc și unele virtuți în care nu este iubire, nici desvîrșire a virtuților, a spus: „Dacă agrași în limbile oamenilor și ale îngerilor, dar dragoste nu am, m-am făcut aram sunătoare și chimval și sunător; și de a împărași toate averile și a da trupul meu să fie ars, dar dragoste nu am, nimic nu-mi folosește. Dragostea îndelung răbdă, este binevoitoare, nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește, nu se poartă urât, nu caută ale sale, nu se aprinde de mînie, nu gîndește rău” (I Cor. 13,1—5). Cel ce voiește deci să meargă pe drumul iubirii, nu va fi tulburat de nici un om, fie că sînt buni, fie răi, și dorul de Dumnezeu rămîne în inima lui. Acest dor naște în el mînia cea după fire și această mînie se împotrivesc la tot ce este semnat de vrăjmașul³³⁷. Și de aceea legea lui Dumnezeu află respect în el și prin frica de Dumnezeu se arată iubirea în el. Și atunci un astfel de om zice, ca și Apostolul, cu îndrăzneală: „Eu sînt gata nu numai să fiu legat, ci și să mor pentru numele Domnului nostru Iisus

³³⁶Crucea este renunțarea la toate. Crucea primită de bună voie este una cu renunțarea la tot egoismul, căruia dădăcină tuturor păcatelor. Dar nu e numai un act negativ, ci și unul pozitiv: e iubire pentru cineva, pentru Dumnezeu sau pentru vreun om, sau pentru toți. Renunță la mine, ca să trăiască alii oameni viața superioară în Dumnezeu.

³³⁷ Autorul preluiește „mînia cea după fire”, care se opune la tot ce este rău. Nu tolerează rău. Nu e indiferent față de rău. Ci luptă împotriva lui, nu-l face, îndeapănă la a nu se face. Mînia aceasta împotriva răului se hrănește din frica de Dumnezeu și din iubirea pe care o naște această frică. Deci are loc o unire între mînia împotriva răului și iubirea de Dumnezeu și de oameni. Căci iubirea nu e nepăsătoare față de rău.

Hristos" (Fapte 21,13). Fericit este sufletul care a ajuns la o astfel de iubire. Ea se face nep timitoare.³³⁸

10. S ie im din lume, fra ilor, ca s cunoa tem cele în care sîntem³³⁹. C ci îndur tor este Domnul Iisus Hristos, ca s odihneasc pe fiecare dup faptele lui i pe cel mic dup micimea lui, precum a spus: „Multe loca uri sînt la Tat l Meu" (Io. 14,2). C ci de i Împ r ia este una, în ea fiecare afl locul s u i lucrul s u. S lupt m deci, fra ilor, împotriva leneviei i s rupem de pe noi tergarul întunericului, care este uitarea. i vom vedea lumina poc in ei³⁴⁰. S cî tig m în noi pe Marta i Maria, care sînt suferirea r ului³⁴¹ i plînsul, care plîng înaintea Mîntuitorului, ca s învie pe Laz r, adic mintea legat în multele fî ii ale voilor proprii. i astfel El î i face mil i le învie pe Laz r, c ci este propriu lor s fac s fie legat Laz r. Dar cînd Laz r este eliberat, se face v zut rîvna Mariei i a Martei. Însfîr it, Laz r se afla eliberat de griji, ezînd cu Iisus, iar Marta, împlinindu- i slujirea ei cu rîvn i bucurie i Maria aducînd vasul ei cu mir i ungînd picioarele Domnului. S ne lupt m deci, fra ilor, dup puterea noastr , i Dumnezeu ne va ajuta dup mul imea milei Lui. i chiar dac n-am p zit inima noastr , ca p rin ii no tri, s ne punem toat puterea ca s p zim trupurile noastre f r p cate, a a cum cere Dumnezeu, i s

338 Crucea, sau moartea de bun voie pentru Dumnezeu i pentru oameni, e unit cu iubirea pentru ei. In aceasta se vede c iubirea e cea mai înalt dintre virtu i, sau e totalitatea virtu ilor i dep irea oric rei patimi biruirea a tot egoismul.

339 Cine e în stare s primeasc crucea, sau moartea, arat c a ie it din lume, de care ne leag patimile sau pl cerile egoiste, i a ajuns la iubirea deplin de Dumnezeu i de oameni. De abia acest ie ire din lume ne d lumina cunoa terii depline c lumea nu e ultima realitate, cuno tin a adev rat a sensului existen ei.

340 Uitarea e un tergar al întunericului, mijloc al necunoa terii.

341 Poc in a e o lumin , pentru c ne arat ce sîntem de fapt: ne arat p catele care ne îngusteaz în egoism, care ne in în întuneric în privin a infinitei m riri a lui Dumnezeu i a datoriilor noastre fa de oameni.

credem c la vremea foamei care ne-a cuprins, va face mil cu noi, ca i cu sfin ii Lui. „C ci de i e alta str - lucirea soarelui i alta str lucirea lunii i stea de stea se deosebe te în str lucire" (I Cor. 15,41), dar sînt într-unic sfînt t rie. i slava i cinstea lor este a Lui de acum i pîn în veac³⁴². Amin.

CUVÎNTUL XXII

Despre f ptuirea omului nou

Iubi ii mei fra i, evreul se cunoa te prin trei lucruri: prin t ierea împrejur, prin pasc i prin Sîmb ta. C ci se scrie în Facere (17,12—14): „ i pruncul în a opta zi se va t ia vou împrejur. Cel n scut al casei i cel cum-p rat cu argint net iat împrejur se va pierde din poporul s u, c a stricat leg tura Mea". Întîi s-a t iat Avraam împrejur. i semnul este acesta, c a murit stînga lui.

i acesta este chip dat celor vechi despre omul nou, c ruia s-a ar tat în sfîntul lui trup Domnul Iisus Hristos, ca ceea ce e vechi i acoper b rbatul s cad i s se piard . Despre aceasta, Apostolul a spus: „În El a i fost t ia i împrejur cu t iere împrejur nef cut de mîn , prin dezbr carea de trupul c rniî întru t ierea împrejur a lui Hristos, fiind îngropa i împreun cu El în Botez, întru care a i i înviat prin credin în lucrarea lui Dumnezeu". (Colos. 2,11—12). i iar i: „S v dezbr ca i de vie uirea voastr de mai înainte, de omul cel vechi, care se stric prin poftetele am gitoare, i s v înnoi i în duhul min ii voastre i s îmbr ca i pe omul cel nou, cel zidit dup chipul lui Dumnezeu întru dreptate i evlavie i adev r" (Ef. 4,22—24). i iar i: „ca s muri i p catului i s vie ui i întru dreptate" (I Petru 2,24).

³⁴² Aceea i lumin a lui Hristos va str luci din to i sfin ii, chiar dac din unii va str luci mai puternic decît din al ii. Dar fiecare va socoti c o are cît poate el, la m rimea cea mai mare. Iar smerenia va face pe to i s nu se socoteasc mai lumina i ca al ii.

Acestea, despre t ierea împejur. Iar cel ce nu le are acestea nu este t iat împejur, nici nu este evreu, pentru c a c lcat Testamentul pe care l-a rînduit Domnul Iisus prin sfîntul Lui sînge.³⁴³

2. În vorbirea despre sfînta Pasc , se spun iar i lucruri mari. Întîi era t ierea împejur, a doua era Pasca, a treia Sîmb ta. C ci spune Dumnezeu lui Moise: „Aceasta este legea privitoare la Pasc . Nici unul de neam str in nu va mînce din ea. Nici unul cump rat cu argint s nu m nînce din ea. Dar vei t ia împejur pe tot cel cump rat cu argin i, i acesta va mînce din ea. Aceasta s o mînce i într-o cas , avînd mijloacele voastre încinse i avînd înc l mintele în picioarele voastre, iar în mîini avînd toieCele voastre" (Ie ire 12, 421—48 i 11). Nu se putea mînce Pasca decît în azime i cu mielul fript în foc cu ierburi amare (Ibid. 9.) Nu a spus s fi i încin i peste mijloacele voastre, ca s nu spun cineva c vorbe te despre brîu, ci „avînd mijloacele încinse", vorbind de cur ia liber de orice patim , care se afl sub st pînirea împerecherii întru necur ie. Iar de înc l minte vorbe te în elegînd preg tirea i fuga de orice în epare care vat m con tiin a i împiedic mintea s vad cur ia sa. Iar toiagul este n dejdea b rb iei în mersul lipsit de fric pe drum, spre a intra în p mîntul f g duin ei. Iar ace tia sînt cei ce ajung la odihna Sîmbetei. sîngele este semnul sînCelui Domnului nostru Iisus Hristos, cînd a venit ca prezen , ca s aduc cu Sine pe fiii lui Israil în mo tenirea Lui. Ei se arat preg ti i de drum i fiind un i cu semnul Lui în sufletele lor, în mod ar tat. Iar m nunchiul de

³⁴³ Hristos i-a v rsat sîngele pentru noi i pentru ca s ne arate c trebuie s p r sim sîngele omului vechiu, primindu-l pe al Lui, ca sîngele omului nou. Aceasta s-a ar tat ca chip în v rsarea sîngelui la Evrei prin t ierea împejur.

isop primit este suferirea r ului. C ci spune: „Mînca i-le acestea cu ierburi amare". Cerceteaz -te deci pe tine însu i, frate, de e ti t iat împrejur, de i-ai uns pragurile u ii cu sîngele Mielului nevinovat, i de te-ai golit pe tine de tot gîndul p mîntesc i de te-ai preg tit s mergi pe drum f r fric sau s urci în p mîntul f g duin ei.³⁴⁴

3. Despre Sîmb ta iar i se pot spune lucruri mari. Este i ea a acelora care s-au învrednicit de adev rata t iere împrejur i au mîncat sfîntul pa te i s-au eliberat de Egipteni i s-au odihnit (s-au sabatizat) de amara robie a lor. C ci spune Dumnezeu lui Moise : „ ase zile vei lucra, iar ziua a aptea este Sîmb ta odihnei Domnului" (Ie . 20, 9—10). „Sufletul celui ce va lucra în ziua Sîmbetei, se va pierde", (Ibid. 31, 14) Iar Domnul nostru Iisus s-a odihnit El, Însu i în Sîmb ta adev rat i a înv at pe ai S i cum trebuie s se odihneasc (s sabatizeze), dup ce s-a urcat Vinerea (pe cruce) i a f cut toat preg tirea Sa înainte de-a se urca pe ea, adic a suportat toate oc rile pentru noi i le-a r bdat, l sîndu-Se pironit pe cruce, nedesprinzîndu-Se i nici desf cîndu-Se de ea, pîn mai r sufla, ci strigînd: „Mi-e sete", cînd aducîndu-i „un burete muiat în o et" i gustîndu-L, a zis: „Toate s-au s vîr it i plecîndu- i capul, i-a dat duhul" (Io. 19, 28-30). Atunci L-au coborît, nemaimi cîndu-se i sabatizînd cu adev rat (inînd Sîmb ta adev rat). Deci s-a odihnit Domnul Iisus în ziua a aptea, i a binecuvîntat-o pe aceasta, fiindc în adev r s-a odihnit de toate lucr rile

³⁴⁴ Numai t iat împrejur în duh, sau botezat, poate mînca cineva Mielul nevinovat, sau se poate împ rt i, preg tindu-se, de urcarea cu Hristos spre Împ r ia cerurilor, unde va avea odihna (Sîmb ta) ve nic . C ci numai pe el sîngele Mielului îl va sc pa de moartea ve nic . El trebuie sa aib brîul care ap r mijlocul lui de pl cerea trupeasc inferioar i s aib în mîn toiagul c l toriei spre cer, iar în picioare înc l mintea care-i fere te mintea de în ep turile p catelor.

prin care a desființat patimile omenești,³⁴⁵ precum a zis Apostolul „Cel ce a intrat în odihna lui s-a odihnit de toate lucrurile lui, ca și Dumnezeu de ale Sale” (Evrei, 4, 10). Aceasta este Sîmbăta adevărată. Deci cel ce nu o ține pe aceasta (nu o sabatizează), nu este adevărat iudeu.³⁴⁶ De aceea plîngînd Ieremia poporul, a zis lor: „Nu purtați poveri în ziua Sîmbetei și nu ieșiți prin porțile Ierusalimului purtînd sarcini în ziua Sîmbetei” (Ierem. 17, 22).

4. Vai mie, nenorocitului, care am călcat aceste sfinte porunci și am purtat grelele sarcini în ziua Sîmbetei. Și dacă am murit împreună cu El și am fost îngropat și am sabatizat (am înțeles odihna Sîmbetei), ce sînt aceste poveri grele pe care le port, pe care le împlinesc? O sarcină grea este mînia, pisma, ura, slava de artă, vorbirea împotriva altuia, defăimarea, aprinderea furioasă, trufia, socotirea sa ca drept, dorința de-a fi vădit, cearta, iubirea de sine, critica altora. Acestea sînt înșelăciunile sufletului. Iar ale trupului sînt: lăcomia pîntecelui iubirea trupului, iubirea înfățișărilor impune toare, plăcerea, pofta, lipsa inimii. Toate acestea sînt cele asemenea acestora Domnul Iisus le-a interzis trupului sfinților și le-a omorît în trupul Său sfînt, după cuvîntul Apostolului, că: „prin cruce a omorît dumnia în Sine” (Ef. 2, 16), desființînd Legea poruncilor, sfințenia Sîmbetei. Deci cel ce poartă amintitele sarcini grele și le face în

³⁴⁵ Primind moartea, a desființat și patimile reproșabile ale noastre și pe cele ireproșabile ale Lui, luate pentru noi, dîndu-ne și nouă puțin așă-trecem de la primele la cele de al doilea, dar și se pămîndele. Ava Paisie sfîntul a spus multe asupra acestei explicații originale a morții pe cruce a lui Hristos. Ar putea socoti cineva că în această explicație este o influență origenistă, care afirmă o voință a sufletului de-a se desprinde de lume și a reveni la Dumnezeu. Acestei influențe origeniste și se opune explicația simultană a crucii din iubirea față de oameni. Lumea e criticată numai cînd e folosită în sens egoist. Cînd e folosită cu iubire față de oameni și ca prilej de iubire a lui Dumnezeu, ea nu mai are un sens negativ. Cum spune ceva mai jos, prin cruce, sau prin moartea primită cu voia, Hristos a omorât dumnia în trupuri, nu iubirea.

³⁴⁶ Întrad. latină: „Non est christianus”.

ziua Sîmbetei, cum va zice: „Sînt iudeu adev rat?” Acesta se am ge te pe sine, c ci numai numele i-a r mas De aceea nu va primi nimic din cele de la Domnul Iisus. C ci se t g duie te pe sine prin faptele sale, pentru c cele ce le-a omorît, iar i le-a înviat i cele ce le-a îngropat, iar i le-a f ptuit. De aceea este v dit c acesta nu este evreu adev rat, ci mincinos; nu este nici t iat împrejur, nici nu ine Sîmb ta (nu sabatizeaz). Deci cînd va veni Domnul Iisus întru slava Sa, nu va introduce decît pe fiii lui Israil în ve nica Sa Împ r ie, adic pe to i cei t ia i împrejur, pe care i-a adunat din toate popoarele, precum zice i Apostolul, c „împietrire s-a f cut din partea lui Israil, pîn nu vor intra toate neamurile” (Rom. 11, 25). i iar i: „Cî i se vor potrivi dreptarului acesta, vor avea pacea i mila asupra lor i asupra Israilului lui Dumnezeu” (Gal. 6, 16). Observi c sînt israeli i ai lui Dumnezeu, care au t ierea împrejur a inimii i sabbatismul (p zirea Sîmbetei) i desfiin area p catului. i iar i zice: „C ci nu cel ce se arat iudeu în trup este iudeu, nici t ierea împrejur v zut este t iere împrejur, ci iudeul cel întru ascuns i t ierea împrejur a inimii în duh si nu cea în liter ” (Rom. 2, 28—29).

5. S lu m aminte deci, fra ilor, la noi în ine, pîn cînd împlinim osteneala, sau o pierdem prin negrij , ne tiînd c se afl în noi vr jma ul nostru, care ne lingu e te i ne atrage la orice p cat, neîng duind ochilor no tri s vad ceva din lumina dumnezeirii. Cerceteaz -te pe tine însu i, s rmâne, care te-ai botezat în Hristos i în moartea Lui, ca s afli care este moartea pe care a omorît-o, dac mergi pe urmele Lui. (I Petru 2, 22).

i arat -mi felul mor ii, pe care o ai tu.³⁴⁷ El este f r

³⁴⁷ Cerceteaz de ai murit i tu în botez moartea lui Hristos fa de p cate. Mai bine-zis vezi cît de dep rtat este moartea ta fa de a Lui. El a murit tuturor p catelor. Tu e ti departe de această moarte a Lui.

de p cat i ar tîndu- i-se ie, i-a premers în toate: în s r cie, iar tu nu supor i s r cia; El n-a avut „unde s - i plece capul" (Mt. 8,20); iar tu nu supor i înstr inarea cu bucurie; El a suportat oc rile, iar tu nu supor i nici o ocar ; El nu s-a r zburat, iar tu nu rabzi s nu r spunzi r ului cu r u; El p timind, nu s-a mîniat iar tu, f cînd pe altul s sufere, te mîinii pe el; El def imat fiind, a r mas netulburat, iar tu nedef imat, te tulburi; El s-a smerit, mîngîind pe cei ce p c tuiau împotriva Lui, iar tu îi ba i cu cuvîntul i pe cei ce te iubesc; El a r bdat cu bucurie cele ce se aduceau asupra Lui, iar tu auzind ceva de mic sup rare, te tulburi; El este blînd cu cei ce cad în p cate, iar tu te mîndre ti fa de cel mai mare ca tine; El s-a dat pe Sine pentru cei ce au p c tuit împotriva Lui, pîn la a-i mîntui iar tu nu te po i da pe tine nici pentru cei ce te iubesc. Iat ce i-a dat El i cu ce i-ai r spl tit Lui. Cunoa te-L pe El din faptele Lui i pe tine din faptele tale. Dac ai murit cu El, cine face faptele acelea, sau p catele acelea³⁴⁸.

6. S lu m aminte, iubi ilor, în chip drept la sfin-tele Lui porunci i s t iem voile noastre. C ci nu vom vedea lumina poruncilor, dac iubim pe cel ce ne cinste te pe noi.³⁴⁹ C ci altfel ce vom face mai mult, decît cele ce le face p gînul? Te rogi pentru cei ce î i fac bine? Dar i vame ul face aceasta (Mt. 5, 46). Dac te bucuri de cel ce te laud , aceasta o face i iudeul. Deci ce faci mai mult, tu, care ai murit p catului i e ti viu în Hristos Iisus? Dac iube ti numai pe cel ce te ascult , ce faci mai mult decît un p c tos? Acestea le face i acela. Dac ur ti pe cel ce- i pricinuie te dureri i nu te ascult , i pe cel ce te ceart , faci i tu ceea ce face p gî-

³⁴⁸ Dac tu r spunzi cu cele rele semenilor t i, contrar lui Hristos, care a r spl tit tuturor p catelor lor cu bun tate, cum mai po i spune c ai murit patimilor, cum a murit Hristos? Cum mai po i spune c moartea ta e aseme-nea celei a Lui?

nul. Dar trebuie mai degrabă să te rogi pentru acesta, ca să fie iertat. Dacă te superi pe cel ce te defăimează, și vameul face același lucru.

Cercetează-te deci și tu, cel ce te-ai botezat în numele Lui, dacă acestea sînt faptele în care s-a arătat; sau cum te vei arăta în ziua slavei Lui și cum vei fi încununat, dacă nu ai cununa pentru patimile pe care le-ai biruit, pe care le-ai biruit mai înainte de tine și Împăratul tău, dîndu-Șe pildă și pe Sine. Căci cînd se va arăta în slava Sa Împăratul împăraților și Domnul domnilor, și se va arăta vădit de tot neamul omenesc în marea Lui slavă, avînd semnele pe care le-a purtat pentru noi, iar tu te vei arăta neavînd patimile Lui în trupul tău, și îți va spune: „Nu te ții pe tine”³⁵⁰ și văzînd pe toți sfinții care au murit pentru numelui Lui, avînd semnul Lui, te vei rușina să apari în fața lor. Cercetează viața tuturor sfinților și îți vei afla pe ei ca pe cei ce au răbdat războiul și nu l-au răsplătit cu război. Căci sîngele tuturor strigă: „Război — ne pe noi față de cei ce locuiesc pe pămînt” (Apoc. 6, 10). Iar eu care am iubit toată odihna, ce voi spune în ziua aceea, văzînd pe Prooroci și pe Apostoli și pe mucenici și pe ceilalți sfinți care, suferind războiul de la alții, s-au arătat îndelung răbdători, ner spunzînd războiului cu război, nici mîniindu-se, tiind că nu este voia omului, ci nedreptatea a diavolului care i-a silit pe ei să le facă

³⁴⁹ Dacă Hristos voiește să ne conducă prin împlinirea poruncilor Sale în Împărăția Lui, înseamnă că prin ele ne arată iubirea Lui. Dar iubirea Lui ne-o arată cînd nu iubim pe oamenii care ne laudă și ne cinstesc. El iubindu-ne, ne cere smerenie și osteneală.

³⁵⁰ Cel ce se va arăta înaintea Dreptului Judecător, care va avea în El slava patimilor răbdate și biruite pentru noi, iar el nu va avea în sine semnul acestor patimi biruite — ura altora prin iubire, ocara altora prin blîndețe etc. — pe drept cuvînt va auzi spunîndu-i-se de către Acela: „Nu te cunosc pe tine”, n-ai nimic comun cu Mine, ești cu totul străin de Mine, nu poți decît rămîni departe de Mine, chiar dacă vrea să fiu cu Mine; nu ești în stare să primești iubirea Mea, să te deschizi Mie.

lor acestea.³⁵¹ Cerceteaz -te deci i tu pe tine iubite frate, ce faci, i în elege gândul pe care îl ai înaintea lui Dumnezeu. C ci nu-l vei putea ascunde în ceasul acela. Nu va fi în puterea voii tale omene ti s critici pe cineva, ci cînd va avea loc învierea (de ob te), fiecare va învia îmbr cat în faptele sale, ca într-o hain , fie în dreptate, fie în nedreptate. Acestea vor vorbi despre tine i ele tiu unde este locul t u.³⁵²

7. Fericit este cel ce a luptat i s-a dezbr cat de cele ce-l atrag spre gheen i s-a îmbr cat în cele ce-l atrag spre Împ r ie. C ci spune Apostolul: „ tim c dac acest cort, locuin a noastr p mînteasc , se va strica, avem zidire de la Dumnezeu, cas nef cut , vecinic , nef cut de mîn , în ceruri" (II Cor. 5, 1). C ci timpul vie ii noastre nu este nimic i sîntem am gi i de fiecare zi, pîn ce va ne va ajunge ceasul în care ne va cuprinde jalea plînsului vecinic.³⁵³ S nu pierdem inima noastr , ci s punem toat puterea noastr , îngrijindu-ne, p zindu-ne i rugînd în tot ceasul bun tatea

351 Sfin ii merg în bun tatea lor, care nu r spunde celor ce le-au f cut r u cu r u, pîn acolo c i-au comp timit tiind c n-au f cut r ul de la ei în i i, ci ispiti i de diavol. Totu i nu au socotit c st în puterea lor nici s -i scape de pedeaps , ci au l sat i aceasta în seama lui Hristos. El va ti dac aceia numai sili i de diavolul le-au f cut r u, sau au contribuit i cu voia lor la r ul ce li l-au f cut.

352Nu va fi dat voii tale s critici atunci sau s judeci pe cineva, nici s te scuzi pe tine, ci haina faptelor în care te-ai îmbr cat pe p mînt vor gr i din tine, despre tine i despre ce vor spune al ii prin faptele lor despre tine. Faptele tale au esut rînd pe rînd o hain a persoanei tale, mai bine zis au întip rit o pecete în tine, poate o hain complex , plin de nuan e i variat colorat , dar dînd totu i o impresie general , unitar . Aceast pecete e numit totu i hain , c ci e deosebire între f ptura cu care ai venit de la Dumnezeu pe lume i între ceea ce ai întip rit tu în ea. Locul ce-l vei dobîndi va fi conform cu culoarea ce-o va avea haina ta. Aceasta arat obiectivitatea i dreptatea judec ii din urm . Nu vei putea ocupa un loc nepotrivit cu obiectivitatea faptelor tale. Se arat în acestea cît e de str în Ava Paisie de origenism, odat ce de faptele pozitive s vîr ite în aceast via depinde fericirea sau nefericirea etern a fiec rei persoane umane. Via a p mînteasc are o importan decisiv pentru eternitatea fericit sau nefericit a omului.

353Vafi cumplit durerea f r sfir it a „plînsului ve nic". O durere care nu ne va da puterea s ne îndrept m, nemaiavind aceast putere. Va fi o învîrtoare în neputin , unit cu durerea.

lui Dumnezeu, ca să ne ajute. Să nu ne mîniem pe cei apropiați, pentru cuvintele f r de minte spuse de ei nu cu voia lor, ci fiind nelucrători prin ei, sau vase ale vrjma ilor, s-au fcut strîini de Dumnezeu, pîn la a ie i i fugi din stadion. Îngriji i-v deci, iubi ilor, în toate de smerita cugetare, i suporta i ocara cu rbdare i gîndi i-v în fiecare ceas s înl tura i voia voastr , pentru c inerea la voia proprie desfiin eaz toate virtu ile, iar cel ce are gîndurile st ruind în dreptate, taie voia lui cu blînde e, temîndu-se de ea ca de un balaur. Cci iubirea de ceart stric toat zidirea, întunec sufletul ca s nu vad ceva din lumina virtu ilor.³⁵⁴ Ai grij deci de patima aceasta blestemat , care se amestec pe ea cu virtu ile, pîn le pierde. De fapt, Domnul nostru Iisus Hristos nu s-a suit pe cruce pîn ce nu a aruncat pe Iuda din mijlocul ucenicilor. Cci dac nu taie omul patima aceasta necinstit , nu poate înainta spre Dumnezeu.³⁵⁵ Cci ei îi urmeaz toate relele. În cel ce nu vrea s tie de Dumnezeu, apare slava de art i toate cîte le ur te Dumnezeu locuiesc în sufletul iubitorului de sfad i al celui mîndru. i toate despre care î i conving ace tia inima, c sînt ale lui Dumnezeu, sînt minciuni, dup toate Scripturile.

8. A se judeca întîi pe sine, aduce smerita cugetare, i în a renun a la voia proprie în favoarea aproapelui întru cuno tin , st smerenia.³⁵⁶ Cur ia const în a

³⁵⁴ Virtu ile sînt lumina, pentru c prin ele sînt v zu i ceilal i oameni i în primul rînd Dumnezeu. Ele ne asigur de valoarea v zut a lui Dumnezeu i a celorlal i i de vecinicia noastr , deci de sensul existen ei noastre. Rul ca egoism ne închide în întuneric i în lipsa de sens a vie ii noastre i a existen ei în general. Nu mai vedem decît ni te legi oarbe, implacabile i inexplicabile, care le produc pe toate ca s le piard .

³⁵⁵ Nu poate înainta spre Dumnezeu, cel ce se închide în sine, în egoismul p catelor. Cci Dumnezeu este Creatorul tuturor i vrea ca toate s fie unite între ele în El. Numai în El se poate înainta în mai multa existen .

³⁵⁶ Se cere renun area voii proprii în favoarea aproapelui „întru cuno tin ”, adic în con tiin a valorii lui i a datoriei mele fa de el, nu într-un mod sentimental, pentru a-l cî tiga prin aceasta pentru pl cerea mea.

te ruga lui Dumnezeu. A nu te m sura pe tine, î i aduce plînsul.³⁵⁷ A nu judeca pe altul, înseamn a-l iubi.³⁵⁸

Îndelungar bdare înseamn a nu gîndi ceva împotriva aproapelui.³⁵⁹ Inima iubitoare de Dumnezeu st în a nu r spunde la r ul altuia cu r u.³⁶⁰ Lini tea (isichia) const în a nu te încrede în ceea ce nu- i apar ine.³⁶¹ S r cia este inima lipsit de r utate. Pacea const în a dobîndi st pînirea peste sim urile (sim irile) tale. Blînde ea const în a r bda. Mila se arat în a ierta. Iar a le dobîndi pe acestea, înseamn a- i t ia voia ta i aceasta aduce împ carea prin virtu i întreolalt i a face mintea netulburat . Iar un sfîr it al tuturor acestora nu v d în toate Scripturile.³⁶² C ci ceea ce voie te Dumnezeu de la om nu este altceva decît a se smeri pe sine fa de aproapele în toate i a- i t ia voia sa fa de toate i a se ruga totdeauna ca s -i dea omului ajutor mîna Lui i s -i p zeasc ochii de somnul uit rii i de am girea robiei,³⁶³ dat fiind c firea omului e rea

357 A nu m m sura pe mine nu înseamn numai a nu c uta mul umirea de m sura la care am ajuns, ci i în a plînge în con tiin a c nu sînt nimic, c n-am realizat nimic din datoriile mele.

358 A nu judeca pe cineva înseamn iar i s nu m opresc numai la a nu-l osîndi, dintr-un indiferentism fa de el, ci i s -l iubesc. În toate rela iile fa de cel lalt nu trebuie s m opresc la nes vîr irea r ului, ci s înaintez la s vîr irea binelui.

359 În îndelunga r bdare trebuie s ar t nu numai re inerea de la a r spunde la r ul altuia cu r u, ci i în a nu avea un gînd de nemul umire fa de el.

360 Iubirea de Dumnezeu nu se împac cu r spl tirea r ului altuia cu r u, ci cere renun area la el. Iubirea de Dumnezeu nu poate coexista cu r ul f cut aproapelui. Dumnezeu vrea s -i ar t iubirea, iubind pe aproapele.

361 Lini tea const în a nu m l uda cu ceea ce nu am. i de fapt nu am prin mine nimic.

362 Virtu ile amintite pot înainta la nesfîr it. Nu exist un sfîr it ailor.

363 Dumnezeu nu voie te de la om decît smerirea fa de aproapele, t ierea voii lui în rela ie cu acela. Dumnezeu î i face cauza aproapelui cauza Sa. C ci El e Creatorul i Sus in torul aproapelui i vrea s se arate ca atare cu ajutorul omului. Aceasta e i o pre uire pe care o d Dumnezeu i omului ajutat i celui ce ajut . Dumnezeu vrea ca omul s ajute pe om, dar i s cear la rîndul S u ajutorul lui Dumnezeu în aceasta. Dumnezeu i omul î i cer reciproc grija de aproapele. i în aceasta o treime. Doi î i înt resc grija de al treilea. Dumnezeu cere omului grija aproapelui i omul cere grija lui Dumnezeu, pentru c uitarea omului de c tre om cucere te mai u or pe om.

i schimb ciaoas .³⁶⁴ propriu lui Dumnezeu a ne p zi, e proprie Lui puterea de-a ne d rui nou puterea de-a ne p zi.³⁶⁵ propriu Lui acoper mîntul sub care p s tr m s r cia noastr .³⁶⁶ Este proprie Lui întoarcerea prin care ne întoarce spre El.³⁶⁷ A Lui este mul umirea, pentru c ni se d ruie te nou .³⁶⁸ Este propriu Lui s ne dea harul de-ai mul umi Lui. Este propriu Lui acoper mîntul prin care ne p ze te de mîna vr jma ilor no tri. A Lui este cinstea i slava în vecii vecilor. Amin. Dar iat care sînt i cele ce nasc sfada i stric f r mil sufletul: flec reala (poliloghia), vorbirea sucit , schimbarea cuvintelor dup pl cerea fiec ruia, îndr zneala, vorbirea în doi peri, oprirea cuvîntului altuia. Sufletul care le are acestea este sterp de virtu i. Iar dup toate acestea, dac sufletul nu va pune sudoare în orice virtute, nu va putea ajunge la odihna Fiului lui Dumnezeu. Deci nu fi i f r grij de via a voastr , fra ilor, i nu da i min ii motiv pentru nici un fel de lenevire în fapte. C ci aceasta v va lipsi de timpul trebuincios de-a ajunge la odihna Fiului lui Dumnezeu, care este smerenia în

364Alt dat Ava Paisie a spus c firea omului e bun ; pentru c se întrege te cu ajutorul lui Dumnezeu. Aci trebuie în eles c o socote te rea, cînd nu vrea s se întregeasc cu ajutorul lui Dumnezeu, cerut prin rug ciunea. Rug ciunea e deci necesar firii omului, pentru a se întregi.

365 propriu lui Dumnezeu s ne p zeasc , dar e propriu Lui s ne dea i nou puterea de-a ne p zi. Deci p zirea noastr este proprie i nou , dar n-o putem avea cu adev rat decît de la Dumnezeu, deci prin rug ciunea c tre El. Este o rela ie între Dumnezeu i om, care nu poate s nu fie f r acest leg tur între el i Dumnezeu.

366Nu putem fi s raci decît în Dumnezeu, cu ajutorul Lui. Altfel egoismul ne împinge spre îmbog ire, spre încrederea egoist în noi în ine, care e una cu am girea i robia. C ci a ine la bog ie înseamn a te face rob celor materiale. S r cia te face liber de ele, liber de toate. Dar numai con tiin a c îl ai pe Dumnezeu nu te tulbur , ci te face cu adev rat liber. Numai în Dumnezeu e ti liber, în con tiin a c ai în El totul.

367 In întoarcerea noastr spre Dumnezeu este puterea sau lucrarea care ne întoarce; este atrac ia Lui, care ne d sim irea atrac iei.

368Mul umirea pe care o tr im fa de Dumnezeu pentru cele ce ni le d ruie te este tot puterea i lucrarea Lui. Dumnezeu se întoarce spre El însu i, întorcîndu-ne îns prin aceasta pe noi spre El. Este cu neputin de-a des p r i între lucrarea Lui i a noastr . „Doamne, î i mul umesc c mi-ai dat puterea s - i mul umesc”.

toate și renunțarea la răutate și la ura față de orice om și neîncrederea în nici o faptă care nu este a lui Dumnezeu și pstrarea păcatului în fața ta și moartea față de orice faptă răutății.³⁶⁹ și Dumnezeu, care nu este mincinos, va veni în ajutorul nostru prin îndurările Lui. Amin.

CUVÎNTUL XXIII

Despre desvârșire

1. Spunea oarecare dintre Prinț, dacă nu dobândeți un om credință în Dumnezeu și dorința să înceteze a lui Dumnezeu și nevinovăția și nesplădirea răului cu rău și suferirea răului, și smerenia, și curajul, și iubirea de oameni, și lepădarea de toate, și blândețea, și îndelunga răbdare, și rugarea necontenită a lui Dumnezeu cu durerea inimii și iubirea adevărată, și nepriștirea spre cele dinapoi și spre luarea aminte la cele ce vin peste el, și neîncrederea în faptele bune ale lui, și spre slujirea (liturgia) lui și cererea ajutorului lui Dumnezeu pentru cele ce vin asupra lui în fiecare zi, nu se poate mântui. Căci vă jumați, o, omule, nu faci față de tine.³⁷⁰ Deci nu neglija, nici nu disprețuiești în fața ta. și nu te încrede deloc în tine, că ai ajuns la ceva vrednic de Dumnezeu, ci vezi-te în inutul vă jmaților. Suferirea răului într-o conștiință în elegerile tale dinaintea ei,³⁷¹ și plânsul simțurilor vindec

³⁶⁹Liniția este una cu smerenia și cu moartea față de orice faptă răutății, teama conștiinței de orice păcat, a căruia ură este oare mereu în fața ei.

³⁷⁰Vă jmații și vorbesc prin ispășire, optesc în sinea ta îndemnul la rele.

³⁷¹Suferirea răului cu conștiința că aceasta îți are cauza în neștirile dinaintea ta, te face să le înlegi pe acelea. Tîlharul de-a dreapta în elegerile suferenței pentru neștirile de mai înainte față de bine.

ranele produse de vrjma ii dinl untru.³⁷² Iubirea des -
vîr it fa de Dumnezeu, potrivit voii Lui, se împo-
trive te vrjma ilor ascun i. i cur ia ascuns , biruind
pe vrjma ii ascun i, preg te te pe om pentru odihna
Fiului lui Dumnezeu, iar cur ia v zut p ze te virtu-
ile. i dac cuno tin a este cea care le na te, ea este
i cea care le p ze te.³⁷³ A afla mul umirea în vremea
ispitei, întoarce ispitele ce vin spre cele dinapoi i a nu
crede c osteneala ta place lui Dumnezeu, î i preg te te
ajutorul lui Dumnezeu ca s te p ze ti.³⁷⁴ C ci cel ce- i
d inima sa ca s cear cu evlavie ajutorul Lui, cu adev-
rat, nu poate s tie c a pl cut lui Dumnezeu.³⁷⁵
Fiindc pîn ce con tiin a îl muștr pentru unele din
faptele lui contrare firii, este str in de libertate. C ci
pîn ce este Cel ce-l muștr , este i Cel ce-l judec i
pîn este osîndirea, nu este libertate. Dac rugîndu-te
deci, te vezi pe tine neosîndindu-te pentru nimic, e ti
cu adev rat liber i ai intrat în odihna lui Dumnezeu
dup voia Lui.³⁷⁶

372 Vrjma ii ne ispitesc prin gînduri dinl untru, dar nu f r contri-
bu ia sim urilor care se afl în atingere cu cele din afar . De aceea lupta împo-
triva ispitelor dinl untru este înso it de re inerea dureroas a sim urilor
de-a se bucura de pl cerea atingerii cu cele din afar .

373 Cuno tin a, sau con tiin a, luptînd împotriva ispitelor dinl untru,
na te virtu ile i le i p ze te. Nu exist lupt împotriva patimilor care întu-
nec i pentru virtu ile care luminez sensul vie ii, f r cuno tin i con-
tiin a acestui sens. Aceast cuno tin na te virtu ile i le p ze te.

374 S nu fii mul umit c ai rezistat ispitei care i-a venit. Aceasta te
face s te încrezi i s sl be ti lupta, ceea ce- i aduce din nou ispita pe care
crezi c ai biruit-o. Numai cînd nu te încrezi în tine, faci efort mai mare i
ceri cu mai mult st ruin ajutorul lui Dumnezeu, iar El î i d acest ajutor.

375 S nu te încrezi c cererea ajutorului lui Dumnezeu de c tre tine
a pl cut Lui i El i-a dat acest ajutor cu adev rat. C ci nu o po i ti aceasta
sigur. De crezi c o tii, te încrezi în tine i nu continui a-L ruga i mai fier-
binte pentru ajutorul Lui.

376 Pîn ce te muștr con tiin a pentru ceva contrar firii în tine, ea te
i judec . E ti sub judecata ei, nu e ti înc liber, sau nesupus osîndei. Dar
n-avem voie s ne sim im liberi de puțin a osîndirii, înainte de judecata
din urm a lui Dumnezeu. Numai atunci ni se va da libertatea adev rat ,
pentru c vom tr i deplin iubirea lui Dumnezeu. Dar s-ar putea ca cineva s
tr iasc anticipat această libertate, care e o adev rat odihn . Numai sfin ii
sînt de pe acum în jurul Lui, ca unii ce nu se simt osîndi i de nimic.

2. De vezi c rodul cel bun s-a înt rit i nu-l mai în bu e neghinele vr jma ului, chiar dac cei ce te r zboiesc nu s-au dep rtat, încrez tori în r utatea lor înseamn c nu mai ai de luptat cu sim urile tale. i dac nourul umbre te cortul t u i soarele te arde în timpul zilelor i lumina nu- i lipse te nici noaptea, dac deci a aflat în tine toat preg tirea cortului ca s stea i s -l p zeasc , dup voia lui Dumnezeu, înseamn c s-a ajuns în tine la biruin a pentru Dumnezeu i deci El umbre te cortul. C ci este al Lui i El merge înaintea lui i-i preg te te mai dinainte odihna.³⁷⁷ i dac nu se opre te El mai întâi, în locul în care voie te, cortul nu se poate odihni, precum zice Scriptura. Deci e primejdie mare pentru om pîn se cunoa te pe sine i afl exact c nu este în el nimic de la cei ce înva pe monah cu hot rîre s se dep rteze de la cele contrare firii. Deci avem nevoie de frica bun t ii lor, ca s st pîneasc asupra noastr spre a ne trezi neîncetat aducerea aminte ca împreun cu ea s domneasc peste inimile noastre în fiecare or sfînta lor smerenie, prin mila lui Dumnezeu.³⁷⁸ Aceasta, pentru ca s nu fim nep s tori fa de cei ce le preg tesc pe ele i le p zesc ca s r mîn în minte pîn la sfîr it, ca omul s - i vad p catele sale în chip neîncetat i s nu- i cread lui- i, întrucît este într-o robie viclean .

3. Deci a judeca cineva pe aproapele i a-l nesocoti i a-l dispre ui în inima sa i a-l bârfti cînd vine vremea, i a-l certa cu mînie i a-l vorbi de r u c tre altul, îl

³⁷⁷ Persoana uman este în cortul lui Dumnezeu. Dumnezeu merge ca un nour înaintea lui, ca s -i preg teasc locul de odihn spre care-l atrage. Dar omul are i în el pe Dumnezeu, ziua asemenea soarelui, noaptea asemenea lunii. Il lumineaz neîncetat. El trebuie s înainteze atras de voia lui Dumnezeu tot mai mult spre ara f g duin ei, spre Împ r ia cerurilor. Aceasta se potrive te îns i pentru Biserica .

³⁷⁸ Frica o produce i o sus ine în noi bun tatea dumnezeiasc din mila fa de noi. Ea ne treze te aducerea aminte de p cateletrecute i, o dat cu aceasta, smerenia, care pune st pînire pe inima noastr .

face pe cel ce face aceasta str în de mila de care se fac p rta i sfin ii, o dat cu virtu ile cele vrednice de cinste. C ci acestea desfiin eaz ostenele pe care le face omul i pierde roadele cele bune ale lor. De zice cineva: „Plîng p catele mele”, i s vîr e te ceva din ele, este f r minte. De zice cineva: „Plîng p catele mele” i are ceva din ele, se am ge te pe sine. Cel ce caut lini tea (isichia) i nu se îngrije te s taie în ea patimile, este orb în sfînta zidire a virtu ilor. Cel ce las p catele sale i se îngrije te s îndrepteze pe altul, se leneve te în cererea cea din toat inima i este lipsit de rug ciunea c tre Dumnezeu întru cuno tin . Aceasta este b rb ia omului: s lupte cu p catele lui de mai înainte, de care se roag s fie iertat, cerînd s nu mai fie cî tigat iar i, de ele fie în inima, fie în faptele sale, fie în sim uri. Dac nu domne te amintirea p catelor neîncetat în inima lui,³⁷⁹ i aceasta nu-l întoarce de la toate cele din lume, ca s nu-l st pîneasc , nu se poate înfrîna de la p catele lui i nu se simte s tul de ele i nu se poate re ine s nu judece f ptura lui Dumnezeu. Fericit este cel ce s-a învrednicit de acestea cu adev rat i nu în chip f arnic i cu mult r utate. Dar fapta celor ce plîng cu adev rat cu mintea i cu sim urile lor prin aceste fapte v zute, este s nu judece pe aproapele. C ci dac nu- i ajung p catele tale, ele te fac str în de aproapele.³⁸⁰ i a r spunde cu r u, înseamn a fi departe de plîns.³⁸¹ A l sa întip rit ceva din ale lumii (a te l sa st pînit de închipuirea cu privire la ceva din ale lumii) pentru

379 o amintire a p catelor cu p rerea de r u i durerea de-a le fi f cut, nu cu pl cerea de-ale repeta.

380 Cînd nu te-ai s turat de p catele ce le-ai s vîr it, ci s vîr e ti altele, acestea te înstr ineaz de aproapele.

381 A r spunde r ului de la altul cu r u, înseamn a fi departe de p reea de r u i de plînsul pentru a-l fi f cut.

slava de art , este a fi departe de ea cu mintea.³⁸² Cel ce se întristează spunând: „Nu i-am cerut p rerea despre aceste gânduri", este departe de el de a nu- i face voia sa cu privire la el. Spunând tu despre cineva c bun, sau nu, este o ru ine pentru acela, ar tînd c judecîndu- l e ti mai r u ca acela.³⁸³ A voi s cuno ti un lucru care nu este al t u este o ru ine i o lips de înv tur i o robie rea, care nu- i îng duie s cuno ti p catul t u.

4. De te osînde te cineva i suferi, nu este în tine plînsul adev rat.³⁸⁴ De se întîmpl cu tine o fapt de dare i luare i te vor lipsi unii de ceva i te vei sup ra, nu este în aceasta frica lui Dumnezeu. De vor spune vreunii vreun cuvînt împotriva ta i te tulburi, nu este acea fric nici în aceasta.³⁸⁵ De te laud cineva i prime ti, nu este ea nici în aceasta. De te înjur vreunii i te doare, nu este nici aci. De alergi la cei sl vi i ai lumii, dorind prietenia lor, nu este nici aci. De vor vorbi vreunii cu tine i vei voi s le opui cuvîntul t u, nu este nici aci. De vortrece cu vederea cuvintele tale, si te va durea, nu este nici aci. C ci toate acestea arat pe omul vechiu, c tr ie te i st pîne te, c nu sînt aci cele ce- l r zboiesc pe el, nici plînsul adev rat al celui în care lucrează Dumnezeu. Dar trebuie s lucreze ochii min ii ca s se cunoasc cineva pe sine c este du man al lui

382 A te face robul a ceva din lume, producîndu- i închipuiri importante despre ceea ce te leag de ea, înseamn a nu în elege lumea cu mintea în sensul ei de oper supus lui Dumnezeu, sau despre ceea ce este ea cu adev rat în mizeriile ei care sfîr esc cu moartea fiec rui om. Este a nu vedea c ea nu poate fi singura realitate. Închipuirea despre ceva important din lume este orice judecat gre it ce o face cineva despre ceva din lume, sau despre oameni. Aceasta e o am gire, care te duce la gre eli, pentru c nu e ti în stare s cuno ti exact cele din lume i e ti lipsit de smerenie.

383 Cînd spun de altul c e r u, c este mai r u ca tine, judecîndu- l, te faci pe tine mai r u ca el.

384 Plînsul adev rat este cel pentru p catul t u, pentru insuficien ta. Dar de plîngi pentru c te sim i ofensat, nu suferi cu adev rat de sl biune ta, de p catul t u. i acest plîns nu te îndreptează .

385 Nu este nici în aceasta frica lui Dumnezeu i în nici una din cele urm toare. Pentru c în toate este o sim ire egoist .

Dumnezeu prin voia proprie. Dacă vei fi p zitor al poruncilor lui Dumnezeu i vei face lucrul t u întru cuno tin pentru Dumnezeu i vei fi încredin at c nu po i pl cea lui Dumnezeu, potrivit slavei Lui, i dac vei pune înaintea ochilor t i p catele tale, i te vei vedea opunându-te celui r u, care vrea s te d rîme pentru c socote ti s te îndrept e ti i s - i p ze ti zidi-rea pe care i-a zidit-o plînsul, - atunci vei cunoa te c te-ai cunoscut pe tine însu i i unde locuie ti i nu te vei mai încrede în inima ta, pentru c ai dobîndit biruin a.³⁸⁶

De fapt, dac nu r spunde omul in fa a judec ii i nu aude hot rîrea i nu cunoa te care este locul lui, nu se poate convinge c prin fric place lui Dumnezeu.³⁸⁷ C ci întristarea dup Dumnezeu, care m nînc inima, poate cî tiga sim urile; i împotrivirea (la cele rele) cu trezvie, p ze te s n toase sim urile min ii.³⁸⁸ C ci omul nu este în stare, nici nu se poate încrede în el însu i (s se fereasc de r u). El trebuie s se afle neîncetat în osteneal pîn ce este în trup. Ferici i cei ce nu se încred în lucrul lor, ca unul ce ar place Domnului i se ru inez s r spund lui Dumnezeu odat ce nu se încred în lucrul lor, împlinit dup voia lor, cunoscînd sl biciunea lor i mul umindu-se cu triste ea lor i s se plîng pe

³⁸⁶ Dacă - i stau înaintea ochilor p catele, ele te vor face s te împo- trive ti celui ce vrea s te omoare suflete te, pentru c vrei s - i p ze ti f p- tura pe care i-a zidit-o F c torul. În acest caz vei cunoa te c te-ai cunoscut cu adev rat ca f ptur smerit i nu te vei mai încrede cu mîndrie în tine însu i, socotind c ai biruit asupra p catelor. Biruin a real asupra acestora e unit cu smerenia, care nu afirm c a ob inut-o.

³⁸⁷ Prin frica de Dumnezeu se place lui Dumnezeu. C ci ea îl face pe om s ocoleasc p catele. Ea e începutul i înso itoarea virtu ilor.

³⁸⁸ Întristarea pentru p cate face mintea s cî tige sim urile trupei ti i le st pîne te, dar ea p ze te i sim urile spirituale ale min ii, prin care aceasta intuie te în elesurile lucrurilor.

ei i s nu poarte grija de f ptura lui Dumnezeu, pe care o va judeca El.³⁸⁹

5. C ci biruin a celui ce lucreaz const în a se preda pe sine întreg lui Dumnezeu. i când se va des - vîr i dup voia Lui, înseamn c s-a înscris în cartea celor vii, i atunci vor m rturisi despre el cei din cer, fiindc a trecut peste st pînitorii de-a stînga. Atunci pomenirea lui este cu cei din cer. Pîn ce este îns înc r zboiu, omul se afl sub fric i cutremur, fie c a învins ast zi, fie c a fost învins, sau va învinge, sau va fi învins mîne. C ci lupta înconjoar i strînge inima. Numai lipsa de patimi nu este r zboit , c ci a primit cununa i nu mai e îngrijat de cele trei c sînt împ r ite când ajung s se împace între ele prin Dumnezeu iar acestea trei sînt, dup Apostol, sufletul, trupul i duhul (I Tes. 5, 23). C ci spune undeva, într-o Epistol , c atunci când cele trei se vor face una prin lucrarea Duhului Sfînt, nu mai pot fi desp r ite. „C ci dac Hristos a murit i a înviat i nu mai moare, moartea nu-L mai st pîne te pe El" (Rom. 6, 9). Iar moartea Lui s-a f cut mîntuirea noastr .³⁹⁰ C ci prin moartea Lui de o singur dat , a omorît p catul i învierea Lui s-a f cut via a tuturor celor ce au crezut în puterea Lui, c ci a vindecat pe ai s i de patimi spre a fi vii în Dumnezeu i a da rodul drept ii.³⁹⁰ Nu te socoti pe tine deci c ai murit, cît timp e ti sub sila vr jma ilor t i, fie

389 Mereu trebuie s fie omul nemul umit de faptele lui i s nu a tepte cu încredere judecata lui Dumnezeu, nici s nu cugete c de el va depinde mîntuirea altora. Soarta ve nic a fiec ruia trebuie v zut dependent de Dumnezeu. Omul trebuie s fie st pînit mereu de triste e pentru starea în care se afl el i s plîng pentru nemul umirea cu ea.

390 La învierea de ob te a încetat r zboiul împotriva omului, deci i împ r irea lui în suflet, trup i duh, pentru c nu mai e st pînit de patimi. Moartea i învierea lui Hristos a f cut ca cele trei s fie una în El i apoi va face s fie una i în noi, c ci duhul nostru înt rit de Duhul Sfînt al lui Hristos se va înst pîni peste trup i peste suflet i toate vor fi una. Deci omul nu va mai fi îngrijorat de cele trei împ r ite i prin aceasta neajunse la deplina covîr ire de Duhul Sfînt. Cei de pe p mînt lupt pentru cele trei, inc nede-

în stare treaz , fie în somn. C ci cît timp se afl înc bietul om în stadion, nu are îndr zneal , i privind de la distan , nu se încrede în faptele lui. Iar cel f r de minte, c zînd în fiecare zi, socote te c biruie te, f r s poarte o lupt în stadion.³⁹¹ De aceea a spus Domnul nostru ucenicilor S i, trimi îndu-i spre propov duire: „Nu saluta i pe cineva pe cale, saluta i pe cei din cas . i dac este acolo un fiu al p cii, r mîne i la el i pacea voastr se va odihni acolo" (Lc. 10, 4—5). i iar i, Elisei a spus lui Ghiezi, trimi îndu-l: „De vei afla un om, s nu-l binecuvîntezi, nici tu s nu fi binecuvîntat de cineva" (IV Imp. 4, 29). C ci tia c nu fusese readus la via pruncul, nici nu avea puterea s -l învie. Dar cînd a intrat omul lui Dumnezeu i a v zut pruncul z -cînd pe pat, a închis pe prunc i a tras dup sine u a i a dat lupta prin fapte cu fiecare sim al lui, culcîndu-se peste prunc pe pat i venind peste el i umblînd cu el de apte ori. i cînd s-au înc lzit sim urile pruncului, dup voia Duhului lui Dumnezeu, s-au deschis ochii lui.

6. Deci ce avem de spus noi, nevrednicii, care iubim slava lumii acesteia mai mult decît iubim pe Dumnezeu ; cei ce nu tim cum s lupt m; cei ce nu ne str duim s ajungem la odihn , necunoscînd îndelunga r bdare a lui Dumnezeu, care las neghinele împreun cu rodul cel bun pîn la deplin tate i nu trimite s adune ne-

s vîr ite i de aceea nedepin unite, i lupt i pentru cei mor i cu trupul, ca sufletul lor s fie miluit de Dumnezeu i prin Duhul Sfint s -l uneasc cu trupul la înviere. Hristos a murit i a înviat deci i pentru a reface unitatea omului, pe care p catul l-a împ r it. C ci a omorît în Sine p catul nostru ca pricin a împ r irii omului. Toat spiritualitatea Avei Isaia este consecin a hristologiei. Dar dac pîn aci a vorbit aproape numai de moartea lui Hristos, ca moarte a patimilor omene ti, acum vorbe te i de învierea Lui, ca cea care reface unitatea omului prin eliberarea lui de patimi. Ni se dau aci elemente noi în hristologie, ca o aprofundare în bog ia ei.

³⁹¹ Lupta se va termina la judecata din urm . Pîn atunci, dar mai ales în cursul vie ii p mînte ti, unii se lupt în stadion, înaintînd în virtu i. Al ii, din mîndrie, p c tuiesc chiar prin faptele de care se socotesc vrednici de laud . Ace tia nu lupt în stadion pentru a înainta spre înta des vîr irii.

ghinele, dac nici Ghiezi de i i-a f cut drumul s u, înc n-a ajuns s învie pe prunc, fiindc a iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu. Ferici i sânt ochii care se ru inează întru cuno tin s priveasc spre Dumnezeu i se îngrijesc s - i vindece ranele lor întru cuno tin i- i cunosc p catele lor i se roag pentru iertarea lor.³⁹² Dar vai celor ce- i pierd rodul lor, socotind c sânt f r de p cat i calc peste con tiin a lor, nevrînd s fie str pun i de ea, nici s tie c nu este mic ceea ce este foarte mic. Precum tim c plugarul care, sem nînd toat s mîn a, dac aceasta nu se coace, o are degeaba i se ostene te în zadar, a a i omul, „de vede toate tainele i are toat cuno tin a” (I Cor. 13, 2), i s vîr e te multe fapte i vindec ri, sufer de rele diferite, i e lipsit de haina lui, ba se afl i în fric , neîncrezîndu-se în con tiin a lui, fiindc are înc vr jma i i uneltitori care îl vîneaz , pîn ce nu aude cuvîntul c : „dragostea niciodat nu cade, ci toate le crede si le n d jduie te si le rabd ” (Ibidem, 8, 7)³⁹³

7. O, cît osteneal înseamn calea lui Dumnezeu! C ci a spus: „Strîmt este poarta i plin de necazuri calea ce duce la via ; i pu ini sînt cei ce o afl pe ea” (Mt. 7, 14). i noi, cei nelucr tori i iubitori de patimi, zicem c o avem ca odihn , fiindc nu putem purta jugul, de care a spus: „Lua i jugul Meu peste voi i înv a i de la Mine, c sînt blînd si smerit cu inima i

³⁹² Accentueaz mereu cuno tin a. Cei ce înainteaz în cele bune se ru inează înaintea lui Dumnezeu de p cate, pentru c le cunosc c sînt p cate, pentru c se îngrijesc s le vindece prin cuno tin a combaterii lor. Cuno tin a p catelor e unit cu cuno tin a lui Dumnezeu împotriva c ruia se s vîr esc. Cine nu cunoa te pe Dumnezeu nu cunoa te nici anumite fapte ale sale ca p cate. De cunoa terea lui Dumnezeu ca existen personal , care vrea binele ca via în armonie a tuturor i a c rui voie neîmplinind-o oamenii ies din armonia care-i ferice te pe ei, depinde orice cunoa tere a tuturor, sau sensul lor.

³⁹³ Numai cînd ajunge cineva s tr iasc faptul c dragostea niciodat nu cade etc., a ajuns cu adev rat deasupra p catelor.

ve i afla odihn sufletelor voastre. C ci jugul Meu este bun i sarcina Mea u oar " (Mt. 11, 29.—30). i care este în eleptul, dup Dumnezeu, care nu se lupt cu toat puterea lui s sufere p timirea celor rele cu toat osteneala i graba, în lini te (în isichie) i paz i cu toat grija, i nu se va afla totu i pe sine nevrednic s rosteasc cu gura lui numele lui Dumnezeu?³⁹⁴ Dar St pînul i Domnul Iisus a venit la noi pentru patimile lucr toare în noi. A venit ca s le omoare în noi, cei ce nu umbl m dup trup, ci dup duh, ar tîndu-ne toat Voia Tat lui. C ci înv îndu-i pe ucenicii S i, le-a spus: „Cînd ve i împlini toate cele poruncite, spune i c robi netrebnici sîntem; c ci cele ce eram datori s le facem, le-am f cut" (Lc. 17,10). Acestea le-a spus celor ce i-au dat osteneala lor i au p zit-o pe ea, pentru c au cunoscut pe cei ce caut s -i s r ceasc de osteneala lor i s o fure. De orice purt tor de venin pe care îl vede cineva, fuge acesta cu fric , fie acela arpe, fie viper , fie scorpie, fie alt purt tor de veninul mor ii. Dar sufletul neru inat i netrebnic r mîne în toate cele ce el omoar i nu fuge, nici nu se desparte de ele, ci se îndulce te de ele i se încrede cu inima în ele. De aceea î i cheltuie te vremea, r mînînd sterp.

CUVÎNTUL XXIV

Despre nep timire (lipsa de patimi)

Pe calea virtu ilor sînt i c deri, este i vr jm ie, este i prefacere, este i schimbare, sînt m suri, este mic orare, este descurajare, este bucurie, este durere a

394 Chiar de rostirea numelui lui Dumnezeu se simte nevrednic cel ce lupt împotriva p catelor sale. Dar une te în rostirea lui sentimentul de nevrednicie cu cel de trebuin a rostirii lui. Nu pot, Doamne, s nu te chem, dar m simt totodat nevrednic s Te chem. Te chem, sim ind c chiar în chemarea Ta pun ceva din încrederea mîndr ca chemarea Ta de c tre mine, Te va face s m ascul i. Dar faptul c Domnul Iisus a venit la noi pentru a ne ajuta s sc p m de patimile noastre, ne d totu i curajul s -L chem m. M întreb: oare sînt vrednic s rostesc numele lui Dumnezeu?

inimii, este triste e, este odihn ă a inimii, este prop ă ire, este sil ă . Este o c ă l torie p ă n ă nu se ajunge la oprire. Iar nep timirea este departe de toate acestea ă i nu are nevoie de ceva. C ă ci este ă n Dumnezeu ă i Dumnezeu ă n ea.³⁹⁵ Nu are du m ă nie, nu mai are c ă dere, nu ne credin ă , nu osteneal ă a p ă zirii (a ceea ce ai), nu teama de patim ă (frica vreunei patimi), nu pofta vreunui lucru ă n vreo privin ă , nu nepl ă cerea pentru vreo du m ă nie. Mari s ă nt slavele ei ă i nenum rate. Teama de vreo patim ă este departe de nep timire ă i p ă n ă ce se urc ă ă n cineva vreo ă nvinov ă ire, este departe de nep timire. Ea este trupul pe care l-a luat Domnul Iisus ă i ea este iubirea, despre care i-a ă nv ă at pe ucenici cu bucurie. De aceea mul ă i oameni necerca ă i au crezut c ă au ajuns la ea, afl ă ndu-se ă n c ă patimile ă n sufletul lor ă i trupul lor nefi ă nd ă n c ă deplin cur ă it. De aceea s-au ab ă tut de la cuv ă ntul datorat. „Ierta i-m ă pentru Dumnezeu”.

CUV ă NTUL XXV

C ă tre Ava Petru, ucenicul lui

1. Mi-ai scris c ă voiesc s ă dau poc ă n ă lui Dumnezeu pentru p ă catele mele, dac ă Dumnezeu m ă elibereaz de grija amar ă a lumii pe care o am. Bine ai spus c ă voiesc aceasta, dac ă s ă nt eliberat de lucrul veacului acesta. Fiindc ă nu poate mintea s ă se ă ngrijeasc de am ă ndou ă . A spus-o aceasta ă i Domnul, zic ă nd: „Nu pute ă i sluji ă i lui Dumnezeu, ă i mamonei” (Mt. 6, 25). C ă ci mamon este semnul a toat ă lucrarea lumii acesteia. ă i de nu o p ă r se te omul pe aceasta, nu poate

³⁹⁵ Este o remarcabil ă defini ă ie a nep timirii. Ea este ă n Dumnezeu ă i Dumnezeu este ă n ea. Deci are totul. Nu e lipsit de nimic. ă n patimi dore ti, cu pasiune ceva, e ti supus lor. N-ai lini te. Nu e ti liber. ă n nep timire e libertate. Ea este iubirea des v ă r it ă . C ă ci iubirea are ă n ea toat ă libertatea. Dumnezeu este f ă r ă nici o patim ă , c ă ci nu e supus la nimic ă i nu e m ă rginit.

sluji lui Dumnezeu. Iar slujirea lui Dumnezeu ce este, dac a nu avea ceva str in în mintea noastr cînd Il binecuvînt m pe El, nici vreo pl cere cînd ne rug m Lui, nici vreo r utate cînd îi cînt m Lui, nici vreo ur cînd ne închin m Lui, nici pisma rea care ne tulbur cînd ne preocup m de El, nici pl cere urît în m dula-rele noastre cînd ne aducem aminte de El? C ci toate acestea sînt ziduri întunecate care înconjoar nenoro-citul suflet, de nu se poate ruga în chip curat lui Dum-nezeu, avîndu-le acestea în el. C ci îl împiedic în v z-duh i nu-l las s se întîlneasc cu Dumnezeu i s binecuvînteze în ascuns i s se roage Lui cu dulcea a iubirii în bucuria inimii i cu voirea sfînt , ca s fie luminat de El. De aceea mintea se întunec totdeauna i nu poate înainta spre Dumnezeu, cînd nu se îngri-je te s le taie pe acestea întru cuno tin .³⁹⁶ Dar nu se poate îngriji s le taie pe acestea, dac nu se face f r grij de cele ale veacului acesta. C ci sînt dou puteri care înrîuresc sufletul: una din afar , care se îngrije te de veacul acesta, i pentru odihna trupului i alta dinl untru, cea a patimilor care împiedic vir-tu ile. Dar nu vede sufletul pe cea dinl untru, a patimi-lor, de nu se elibereaz de cea din afar . De aceea a spus Domnul c „tot cel ce nu s-a lep dat de orice voie a lui, nu se poate face ucenicul Meu" (Lc. 14, 26). i puterea din afar este din voin , iar cea dinl untru

³⁹⁶Cel ce se gînde te la cele ale inimi cînd se roag lui Dumnezeu nu se poate ridica cu sufletul dincolo de v zduhul ce înconjoar lumea, dincolo de v zduhul în care duhurile rele, afl toare mai presus de cele materiale, dar nu în în l imea curat a lui Dumnezeu. Gîndurile lumii pe care le pun într-o eviden accentuat acele duhuri, în jurul sufletului, îl înconjoar pe acesta ca un zid de întuneric, prin care nu poate trece u or, ca s se întîlneasc cu Dumnezeu, deci El s -l umple de lumina Lui. Duhurile rele sînt mai aproape de noi cînd avem în noi unele ispite ale lor. In acest sens se afl ca într-un fel de v zduh între noi i Dumnezeu. Ele sînt ca un zid întunecat în jurul sufle-tului, punînd la îndoial sensul adev rat al existen ei, pe care îl avem prin lumina deplin ce ne vine de la Dumnezeu.

este din fapte.³⁹⁷ tiind deci St pînul nostru c voin a este cea care domne te peste amîndou , a poruncit s o t iem pe ea. C ci mintea e omorît cînd sufletul se îngrije te de cele din afar i patimile dinl untru i s vîr esc faptele lor f r s le despart . Deci dac sufletul ascult cuvîntul lui Iisus, taie toate voile lui, ur te toat lucrarea lumii acesteia. i atunci învie mintea i, st tare pîn ce le arunc toate din casa ei, privind neîn-cetat la suflet i p zindu-l s nu se întoarc la cele dinapoi i la cei ce l-au nedrept it (l-au f cut nedrept).

2. C ci sufletul este asemenea unei femei tinere, c s torit cu b rbat, care cînd pleac b rbatul într-o c l torie, pierde teama iru inea, nemaiîngrijindu-se cu sîrguin de cele din casa ei. Dar cînd vine b rbatul ei în casa lui, îndat se îngrije te de toate dup voia b rbatului i el venind în cas , de asemenea se îngrije te de toate cele de care are trebuin . A a este mintea. Cînd se treze te, îngrije te de suflet i îl p ze te neîn-cetat pîn ce acesta na te cu mintea i cre te copiii³⁹⁸ i amîndou se fac o inim . C ci sufletul se supune min-ii, precum s-a scris de c tre Apostol, c : „b rbatul este cap femeii" (I Cor. 1, 3). i iar i: „B rbatul nu trebuie s - i acopere capul, fiind chip i slav a lui Dum-nezeu. Iar femeia este slava b rbatului. C ci nu b rbatul este din femeie, ci femeia din b rbat. De fapt nu s-a zidit b rbatul pentru femeie, ci femeia pentru b rbat. De aceea trebuie ca femeia s aib st pînire peste ea, pentru îngerii. Dar nici femeia nu e f r b rbat, nici b rbatul f r femeie în Domnul. C ci precum femeia este din b rbat, a a i b rbatul este prin femeie „Iar

³⁹⁷ Cele dou puteri se înt resc una pe alta. Puterea din afar vine din voin , iar cea dinl untru din faptele din afar . De aceea t indu-ne propria voin , le t iem pe amîndou .

³⁹⁸ In grece te mintea este de genul masculin, iar sufletul de genul feminin. Mintea este b rbatul, sufletul, femeia lui.

toate sînt de la Dumnezeu" (Ibid. 7,12). Cuvîntul acesta nu are pentru cei învrednici i s fie în Domnul, numai un chip. Ace tia se roag în Domnul întru cur ie; ei sînt cei ce binecuvînteaz pe Dumnezeu cu inima sfînt . Ace tia sînt cei lumina i din Dumnezeu; ace tia sînt adev ra ii închin tori, pe care Dumnezeu îi caut ; ace tia sînt cei despre care a zis: „Voi locui i voi umbla în ei" (II Cor. 6, 16). Aceasta este ceea ce s-a spus: „De se vor învoi doi dintre voi despre toate, cîte le vor cere în numele Meu, se va face lor" (Mt. 18, 19). Voie te deci ca ai S i s fie cura i de cele materiale v zute i de cele ascunse în suflet i de toate, cîte le-a desfiinat în trupul S u prin întruparea Lui, precum a zis: „R mîne i întru Mine i Eu întru voi" (Io. 15, 4)³⁹⁹ Ai v zut, frate, c întîi voie te ca noi s r mînem întru El prin fapte i El r mîne întru noi prin cur ia Lui dup puterea noastr ?

3. Dar va spune cineva: „Am r mas întru El prin Botez, dar prin vie uire nu o pot face aceasta." Ascult iubitul! F r îndoial , cel ce prime te Botezul, îl prime te spre desfiin area p catului, precum a zis Apostolul: „Ne-am îngropat cu El prin botez, spre moarte ca s se desfiin eze trupul p catului, ca s nu mai slu jim p catului" (Rom. 6, 4—6). C ci e cu neputin s r mîn Hristos cu p catul în acela i loc. „Deci de s-a s l luit în tine Hristos, trupul a murit p catului, iar duhul e viu pentru dreptate", precum a zis Apostolul (Rom. 8, 10). „C ci femeia m ritat e legat de b rbat pîn ce el tr ie te. Iar de moare b rbatul, este dezlegat de legea b rbatului. Deci tr indu-i b rbatul, se va numi

³⁹⁹ Rela ia între b rbat i femeie, în timpul cît b rbatul lipse te de acas i cînd vine acas , e un chip pentru rela ia între minte i suflet. In cei ce se roag lui Dumnezeu în chip curat i fac voia Lui, mintea i sufletul devin o unitate armonioas . Precum se armonizeaz b rbatul cu femeia, a a se une te i mintea cu sufletul în inim sau în duh, care face i trupul s fie curat; i precum b rbatul i femeia se armonizeaz în Hristos, a a se une te i mintea cu sufletul în inim cînd v d pe Hristos în ea.

adulter de va fi a altui b rbat. Dar dac moare b rbatul, este liber fa de lege, ca s nu fie adulter , f cîndu-se a altui b rbat" (Rom. 7, 2—3). Deci cel ce voie te s cunoasc de s-a s l luit Hristos în el, va cunoa te din gîndurile lui. C ci cît vreme p catul convinge inima lui, Dumnezeu nu s-a s l luit înc în el nici Duhul Lui n-a aflat odihn în el.⁴⁰⁰ Deci trebuie ca Dumnezeu s se s l luiasc în om, ca omul s s vîr-easc faptele în Dumnezeu, ca sufletul s se elibereze de p cat, cum a spus Apostolul, c : „Cel ce se lipe te de desfrînat este un singur trup cu ea, iar cel ce se lipe te de Domnul, este un singur duh cu El" (I Cor. 6, 16—17). C ci toat starea contrar firii se nume te desfrînat .⁴⁰¹ Dar de se elibereaz sufletul i trece peste cele ce caut s -l împiedice în v zduh, r mîne în Dumnezeu i prime te Duhul Lui, dup spusa: „Cel ce se lipe te cu Domnul, este un duh cu El". i Hristos înva sufletul cum s se roage, ca pe unul ce I se închin Lui neîncetat i este lipsit de El, iar El r mîne în suflet d ruindu-i neîncetat odihn i descoperindu-i cinstirile i darurile Lui negr ite. C ci sufletul se na te din nou de la El prin Botez i prin insuflarea Duhului S u. Fiindc precum s-a scris: „Cel ce s-a n scut din Dumnezeu nu p c tuie te, nici nu se atinge de el cel viclean" (I Io. 5, 18), c ci,s-a n scut din Dumnezeu, precum s-a scris în Evanghelie: „De nu v ve i întoarce i nu ve i fi ca copiii, nu pute i intra în Împ r ia cerurilor" (Mt. 18, 3); i iar i: „Face i-v ca pruncii de curînd n scu i,

⁴⁰⁰Iar i d rela ia dintre b rbat i femeie ca chip al rela iei dintre Hristos i inima omului. Cît timp inima se simte atras de gînduri p c toase, Hristos nu este în om, ca în femeia lui. i cît timp Hristos nu e în om, nici duhul omului nu e odihnit. P catul îl ine în agita ie, iar Hristos îi aduce odihn , precum îi aduce femeii prezen a b rbatului.

⁴⁰¹ contrar firii omului s nu fie cu Dumnezeu, mai precis cu Hristos. Ea tr ie te în acel caz nu cu b rbatul ei firesc, ci cu Satana, care e vr jma al lui Dumnezeu. Tr ie te contrar st rii care o face pentru veci fericit , ar tîndu-i sensul adev rat al vie ii.

dorind laptele cel duhovnicesc și neviclean, ca să cre-
te și prin el" (I Petru, 2, 2).

4. Dar care este lucrul copilului? Copilul, de este
lovit, plînge, iar cu cei ce se bucură cu el, se bucură.
De este ocărît, nu se mînie și de el udat, nu se mîndrește.
De-l cinstesc pe altul mai mult ca pe el, nu pismuiește.
De sînt luate lucrurile lui, nu se tulbură. De-i iau ceva
din moțtenire, nu ție. Nu se duce la judecată cu cineva.
Nu urtește pe vreun om. De este sărac, nu se întristează.
De este bogat, nu se trufește. De vede femeie, nu o pof-
tește. Pe cerea și grija nu-l stăpînesc. Pe nimenea nu
judecă, pe nimenea nu stăpînește, pe nimeni nu bîrfește,
nu rîvnește ceea ce nu cunoaște, nu rîde de chipul aproa-
pelui, nu dumnește pe cineva, nu se preface, nu caută
slava lumii acesteia, nu caută să adune bogăție, nu e
iubitor de arginți, nu se face îndrăzneț, nu se ceartă, nu
învață cu patimă, nu se îngrijește de cineva. De-l dez-
bracă, nu se întristează, nu înelă la voia sa, și nu-i este
frică de foame, nici de cei vicleni, nu se teme de fiară,
nici de războiu. De se pornește vreoa prigoană, nu se tul-
bură. Așa este cel, despre care a spus Stăpînul nostru
Iisus: „De nu veți întoarce și nu veți fi ca pruncii
aceștia, nu veți intra în Împărăția lui Dumnezeu”
(Mt. 18, 4).

5. Dar cînd crește puștin copilul și răutatea începe
să locuiască în el, Apostolul îl osîndește, zicînd: „Ca să
nu mai fim copii purtați de jucăria valurilor și purtați
de orice vînt al învîturii prin înelciunea oamenilor,
prin viclăugul lor spre uneltirea rătăcirii. Că inînd
adevărul, să sporim în iubirea față de El în toate” (Ef.
4, 14—15). Și iarăși: „V-am hrănit cu lapte ca pe niște
prunci și nu cu bucate, căci încă nu puteam” (I Cor.

3, 2)⁴⁰². Iar Iisus zice: „Cît vreme mo tenitorul este înc copil, nu se deosebe te întru nimic de rob, de i este st pîn peste toate, ci este sub epitropi i iconomi pîn la vremea rînduit de tat l s u. A a i noi, cînd eram copii, ne aflam robi i sub stihiiile lumii" (Gal. 4, 1—3) i iar i: „Fugi de poftete tinere ti" (II Tim. 2, 3). În v îndu-ne deci s p r sim copil ria, a spus: „Fra ilor, nu fi i copii la minte, ci fi i copii în r utate, dar cu mintea fi i des vîr i i" (I Cor. 14, 20). Deci care este lucrul acestor copii, dac nu acela spus de Apostolul Petru: „Deci lep dînd toat r utatea i tot vicle ugul i f r niciiile i pismele i toate clevetirile, ca ni te prunci de curînd n scu i" (I Petru 2, 1—2). În elegi, frate, ce înseamn cuvîntul pe care l-a spus St pînul nostru Iisus: „Amin, amin zic vou : de nu v ve i întoarce i nu ve i fi ca pruncii, nu ve i intra în Împ r ia cerurilor". Cuvîntul este plin de team . C ci Domnul nostru a spus cu jur mînt: „Amin, amin zic vou ". Iar „Amin" este El însu i. De aceea a spus Apostolul: „Deoarece nu este altul mai mare ca El, s-a jurat pe Sine însu i, sau a zis: „Binecuvîntînd, te voi binecuvînta" (Evr. 6, 13—14)⁴⁰³.

6. S în elegem deci cuvîntul de mai sus cu exactitate. S ne îngrijim adic în tot ceasul cu fric i cu cutre-

⁴⁰²Hristos ne cere toate calit ile amintite ale pruncilor ca s intr m în Împ r ia cerurilor. Dar s le cî tig m acestea prin con tiin i str duin . Ne cere „s ne facem ca pruncii", s redevenim ca ei, dup ce ne-am dep rtat de calit ile lor prin ispitele vie ii. Trebuie s redevenim „ca pruncii", dar prin lupt con tient cu vicleniile lumii i aducînd copil rie i con tiin a despre bun t ile ce le au copiii, ca simplu dar. Prin con tiin i printr-o voin slab se actualizeaz poten ele p c toase ale omului. Dar prin con tiin i printr-o sporit cunoa tere i printr-o voin înt rit sînt învinse p catele ca actualiz ri ale acelor poten e. Dar voin a aceasta e înt rit de Hristos i de cunoa terea Lui.

⁴⁰³Cuvîntul lui Iisus prin care ne cere s ne facem ca pruncii trebuie s ne umple de team . i teama s ne fie o for în a-l împlini. C ci zicînd „Amin", Iisus a spus c acesta este adev rul. Iar adev rul este El însu i. Fi i convin i despre trebuin a a ceea ce v cer, pentru c adev rul acestui fapt este întemeiat pe Mine ca Adev rul prin excelen . Nerespectînd ceea ce v spun, nu M respecta i pe Mine.

mur de acest cuvânt, s-lu m seama cînd ne r ne te pe noi vr jma ul cu vreo s geat prin aproapele, sau cînd ne love te cineva sau ne osîndește, sau ne cleвете te, sau cînd se sf de te aproapele cu noi, pentru a-l asculta, sau ne nec je te vreo minte necurat , vrînd s trezeasc în noi amintirea rea a celor ce ni le-a f cut aproapele, vrînd s întineze sufletul nostru prin mînie i ocar .⁴⁰⁴ De se apropie ceva din acestea de sufletul nostru, s ne silim s ne aducem aminte de cuvîntul St pînului nostru, pe care ni l-a spus cu jur mînt, zicînd: „Amin, amin zic vou , de nu v ve i întoarce i nu v ve i face ca pruncii, nu ve i intra în Împ r ia cerurilor". Cine nu se va înfrico a auzind acest cuvînt? Sau ce în elept, voidn s - i mîntuiasc sufletul s u, nu arunc de la inima lui tot dispre ul pe care-l are fa de aproapele? Sau cine, temîndu-se s nu ajung în gheen , nu arunc din inima sa toat ura, ca s nu fie aruncat el însu i din Împ r ie?⁴⁰⁵ Un cuvînt t ios ne-a spus St pînul nostru, zicînd: „De nu v ve i întoarce s fi i ca prunci nu ve i intra în Împ r ie". Greu este cuvîntul pentru cei ce in la voin a lor i pentru cei ce iubesc lumea i nu au cunoscut puterea Sfîntului Duh, c de va veni la ei, îi va face s uite toat r utatea i îi va înv a cele ale lui Iisus în loc de mînie, blînde ea, în loc de du m - nie, pacea, în loc de iubirea de ceart , smerita cugetare, în loc de ur , iubirea, în loc de neîng duin , îndelunga

⁴⁰⁴ Ura, mînia, gîndul i cuvîntul r u despre aproapele întunec sufletul, pentru c ne opresc de la cunoa terea adev rat a tînei lui, a ceea ce este minunat în el de la Dumnezeu, F c torul i nu ne mai cunoa tem nici pe noi în ceea ce putem face pentru cre terea noastr duhovniceasc , puînd înainta împreun cu aproapele în Dumnezeu. Il dispre uim prin acestea pe Dumnezeu însu i.

⁴⁰⁵ Se face mereu dependent sc para de perspectiva iadului i a intr rii în Împ r ia cerurilor de iubirea aproapelui. Ura i dispre ul aproapelui duc la singur tatea trist ce va fi tr it ve nic în iad. Iar bucuria comuniunii din Împ r ia cerurilor este preg tit de silin a de-a iubi pe oameni în cursul vie îi p mînte ti.

r bdare.⁴⁰⁶ C ci ace tia sînt cei ce s-au învrednicit de na terea din nou.

7. S ne str duim deci s t iem din înima noastr cele ce ni le-a spus marele Apostol. i s le p r sim pe ele, ca s ajungem la m surile copilului. Fiindc cei ce s-au îngrijit s taie acestea din sufletele lor, au ajuns la sfînta i marea Lui vîrst i des vîr ire.⁴⁰⁷ C ci le-a dat o putere mare, suflînd în fa a lor i zicînd: „Lua i Duh Sfînt” (Io. 20, 21). Dar ar tîndu-se apoi lor, la marea Galileii i întrebîndu-i: „Ave i ceva de mîncare?” (Lc. 24, 41), le-a amintit c prin suflarea Duhului, i-a f cut copii, de i nu erau copii dup trup. i iar i s-a scris: „Iat Eu i pruncii pe care Mi i-a dat Dumnezeu”. „Deci de vreme ce pruncii s-au f cut p rta i trupului i sînCelui, în chip apropiat s-a împ rt it i El de ace tea, ca prin moarte s surpe pe cel ce are st pînirea mor ii, adic pe diavolul, i s -i izb veasc pe aceia” (Is. 8, 18; Evr. 2, 14—15). De ce sînge i trup s-a f cut p rta în chip apropiat, dac nu de al celor ce au p r sit toat r utatea i au ajuns la m sura sfintei copil rii?

406Duhul lui Hristos, primit la Botez de om îi d putere s p r seasc orice egoism, s fie fa de oameni cum a fost i este Hristos, care s-a f cut om, s-a jertfit pentru oameni i r mîne om în veci, din iubire fa de oameni. Acesta este omul cel nou, n scut din Hristos la Botez.

407 S cre tem în smerenie, s cre tem în a nu ne socoti ca fiind ceva, s cre tem în preuirea aproapelui i în slujirea lui. S cre tem spre omul la care s-a pogorit Fiul lui Dumnezeu. Ajungem la marea vîrst a des vîr irii, p r sind preten ia de m rire i cî tigînd smerenia i nepreten iozitatea copilului. Tinzînd spre starea copilului, tindem spre des vîr irea lui Hristos. C ci Fiul lui Dumnezeu nu s-a f cut un om mîndru, dornic de m ririle lumet i, ci un om smerit, plin de preuire pentru to i oamenii. N scîndu-i prin suflarea Duhului S u pe Apostoli ca oameni noi, i-a f cut copii, dar i des vîr i i. i a se întimpl cu to i cei ce se nasc din nou în Botez. Devenim des vîr i i ca El, întrucît sîntem f cu i asemenea copiilor. Dar noi cre tem în des vîr irea cur iei copilului, pe cînd Hristos este în des vîr irea în care nu mai este cre tere. Hristos este mereu tîn r i mereu des vîr it; e mereu începutul plin de putere i des vîr irea. Este Alfa i Omega. Este mereu începutul omenirii noi i des vîr irea la care trebuie s ajung ea, f r a îmbr trîni i a sl bi în putere.

Iar ace tia la rîndul lor s-au f cut des vîr i i⁴⁰⁸ dup cuvîntul Apostolului: „Pîn ce vom ajunge to i la unitatea credin ei în Fiul lui Dumnezeu, la b rbatul des - vîr it, la m sura vîrstei plin t ii lui Hristos" (E. 4, 13)⁴⁰⁹ i iar i: „S vîr i i cre terea trupului spre zidi-rea lui în iubire" (Ibid, 16).

Unora ca ace tia le scrie Apostolul Ioan, zicînd: „V scriu vou , copiilor, c a i cunoscut pe Cel ce este de la început ; v scriu vou , tinerilor, fiindc a i biruit pe cel viclean" (I Ioan, 2,12—13). Ai b gat de seam c cei ce s-au f cut copii în r utate, s-au f cut lupt tori împotriva vr jma ului?⁴¹⁰ C cei goli i de armele aceluia, care sînt armele r ut ii, s-au f cut p rin i i au ajuns la m surile des vîr irii spre a li se încrede descoperirile i tainele, pîn vor ajunge la în elepciune, la unitate, la bun tate, la blînde e i la cur ie?C ci acestea apar în blînde ii i ace tia sînt cei ce au primit pe Hristos, sl -vindu-L în trupul lor.

8. S ne lupt m deci, iubite frate, în marea foa-
mete de pe p mînt, s nu ne descuraj m în vreo privin
ci s cerem neîncetat bun tatea lui Dumnezeu, s nu
ne lase s tr im în r t cirea vr jma ului i pizma ului,
care pricinuie te f r mil cele rele i st ruie cu
neru inare i spune c dac nu îl ascult ast zi, îl voi as-
cultă mîne. Dar s nu ne l s m pîn putem s ne rug m
cu st ruin , lui Dumnezeu, cum zice David. „Caut ,
auzi-m , Doamne, Dumnezeul meu, lumineaz ochii
mei ca nu cumva s adorm spre moarte, ca nu cumva

408 Fiul lui Dumnezeu s-a f cut p rta de trupul i sîngele Fecioarei, care se f cuse curat ca un copil, ca apoi i ceilal i oameni, uni i cu El prin credin , s primeasc trupul i sîngele Lui curate ca ale unui copil.

409 Hristos are ca om cur ia copilului i deplin tatea vîrstei spirituale a des vîr irii. Spre aceast vîrst a des vîr irii spirituale a omului trebuie s tindem i noi cei ce ne-am n scut din cur ia Lui ca ni te prunci spirituali.

410 Iat modul unirii st rii de copil cu aceea de b rbat: trebuie s se fac sau s fie cineva copil, sau mic în r utate, ca s poat fi mare în r zboiul împotriva vr jma ului. Deci poate fi cineva spiritual deodat i una i alta.

s zic vr jma ul meu: „Înt ritu-m-am asupra lui" Fiindc cei ce m nec jesc se vor bucura, de m voi clinti" (Ps. 12,4—5). Deci de vor pune st pînire peste noi, s strig m, zicînd: „Dumnezeule cine se va asem - na cu Tine? S nu taci, nici s Te împlînze ti, Dumnezeule. C iat , vr jma ii T i s-au înt rîtat i cei ce Te ur sc au ridicat capul. Împotriva poporului T u au uneltit cu vicle ug, zicînd: „S nu mai l s m s se pomeneasc numele lui în Israil" (Ps. 82,1—4). Iar înaintînd prin Sfîntul Duh, a zis: „Dumnezeul meu, pune-i pe ei ca o roat , ca o trestie în fa a vîntului. Umple feele lor de ocar i vor cunoa te c Tu Însu i e ti Domn" (*Ibidem* 14,17). Iat cum, cei ce- i înt resc inima lor prin credin împotriva vr jma ilor, înainte de-a lupta împotriva acelora s-au înt rit pe ei în i i pe sfînta piatr care este Hristos (I Cor. 10,4), zicînd întru t ria inimii: „Înconjuratu-m-au ca albinele fagurele i s-au stîns ca focul în spini i în numele Domnului i-am înfrînt pe ei" (Ps. 117,12).

9. Iar de vedem pe cei ce ne înconjoar prin vicle- nia lor, care este nep sarea (lenevia), fie atr gîndu-ne sufletul în pl cere, fie pornindu-ne cu mînie împotriva aproapelui cînd face ceea ce nu trebuie, fie îngreunîndu-ne ochii spre poftirea trupurilor, fie voind s ne coboare la gustarea pl cerii trupurilor, fie înf i înd cuvîntul altuia ca o otrav , fie lovind cuvîntul altuia, sau f cîndu-ne s deosebim pe fra i, spunînd: „Acesta este bun i acesta este r u", dac ne înconjoar acestea s nu ne descuraj m, ci mai degrab s strig m cu t ria inimii, ca David, zicînd: „Doamne, ap r torul vie ii mele, de se va preg ti împotriva mea r zboi, nu se va teme inima mea. De se va ridica împotriva mea r zboi, eu în El n d jduiesc. Una voi cere de la Domnul, aceasta o voi cere, s locuiesc în casa Domnului toate zilele vie-

ii mele, ca s v d frumuse ea Domnului i s cercetez loca ul cel sfînt al Lui. C El m-a acoperit. i iat acum, a în l at capul meu împotriva vr jma ilor mei" (Ps. 26,1—6). Acestea sînt alte celor ce i-au sculat mintea din mor i, pe care Domnul îi nume te noapte, zicînd: „Nu sîntem ai nop ii, nici ai întunerecului" (ITes.5,6) ⁴¹¹. Iar muștrînd pe cei ce se neglijeaz pe ei în i i, a zis: „Cei ce dorm, dorm noaptea; i cei ce se îmbat , se îmbat noaptea" (Ibid.7)⁴¹² i iar i: „Ziua Domnului vine ca un fur i nu vor sc pa de el" (Ibid. 2—3), c ci vine noaptea. Dar celor ce i-au sculat mintea din patimi, le-a spus: „S ne îmbr c m în plato a credin ei i s lu m n dejdea ca coif al mîntuirii" (Ibid. 8).

10. S facem deci toate, p zindu-ne mintea treaz de faptele moarte, privind aten i la suflet în fiecare ceas, ca s nu fac ceva în afar de cele potrivite firii, pentru c sufletul este schimb cios prin fire,⁴¹³ dup cuvîntul proorocului Isaia: „A zis Domnul cel milostiv ie: „Umilit i nestatornic ai fost i de aceea n-ai fost mîn-

411 Moartea e noaptea de care sînt con tient i deci m chinuie. Cunoa terea iubirii lui Dumnezeu ar tat în Hristos este lumin , este ziua, este sensul satisf c tor al vie ii mele. Aceast ziu , aceast lumin a îndep rtat noaptea care m înconjoar . Dar moartea aceasta nu e numai una cu întunericul, ci i una cu cel ce se scufund în ea. C ci acela se une te atît de mult cu întunericul i cu moartea din el, într-un mod oarecum con tient, c el însu i devine acestea. Pe de alt parte i între somn, be ie i noapte i moarte este o identitate. Noaptea ne face s dormim i ne îndeamn la be ie; i acea tea ne fac s dorim noaptea. Somnul este i el întuneric i moarte spiritual i le m re te; i be ia la fel. Dar somnul spiritual nu este o incon tien total , ci co mar chinuit, sau un ir de co mare. La fel i be ia. în somn i în be ie strîmb m i facem fr sens toat realitatea. A a va fi iadul.

412 Somnul i be ia nu sînt una cu noaptea i cu moartea, ca un fel de co mare, care întunec i strîmb realitatea, ci sînt una i cu patimile. C ci patimile te fac s te repezi la pl cerile momentane, pierzînd perspectiva vie ii îndelungate a bucuriei nesfîr ite.

413 S nu c dem cu sufletul din faptele conforme firii, c ci el este pe de alt parte schimb cios prin fire. Adic se poate abate prin fire, de la cele conforme firii; se poate abate „prin fire", nu întrucît firea ar cere-o, ci întrucît firea îi d i această posibilitate, datorit libert ii cu care este înzestrat. Poate c dea prin fire din starea conform firii.

gâiat " (Is. 54, 10—II).⁴¹⁴ Căci sufletul se asemănă cu fierul care când e neîngrijit, se acoperă de rugină, dar, când se pune în foc, focul îl curăță și cât timp este în foc, este asemenea focului și nimenea nu-l poate tine fiindcă este foc. Așa este sufletul. Cât timp rămâne cu Dumnezeu și se ocupă cu El, se face foc și arde pe toți vrăjmașii lui care îl fac să ruginească în timpul cât e neîngrijit, dar Dumnezeu îl curăță și-l face nou ca pe fier, încât nu se mai îndulcește cu ceva din cele ale lumii, ci se odihnește în firea lui, de care s-a învrednicit și în care se află mai înainte. Iar de pe rău se ține firea lui, moare.⁴¹⁵ Așa mor animalele când se scufundă în apă, fiindcă sînt din ființa apă și iarăși pe uscat, când sînt aduși pe pământ mor, fiindcă sînt din ființa apă. Asemenea și păsările, zburînd în aer, se odihnesc, dar când voiesc să coboare pe pământ, se tem că nu cumva să fie vîinate. Așa este sufletul desvîrit; când pe rău se ține firea lui, moare îndată.⁴¹⁶ Deci cei ce s-au făcut vrednici și i-au însușit darurile (dumnezeiești), văd lumea ca o închisoare și nu voiesc să se confunde cu ea, ca să moară.⁴¹⁷

11. Nu poate sufletul acela să iubească lumea, chiar de voiește, căci îi amintește de începutul lui, pe care l-a avut înainte de-a se hotărî el însuși să rămână în Dumnezeu. Și ține că și-a făcut lumea și cum l-a făcut

⁴¹⁴ Aceasta o spune Dumnezeu sufletului, pentru că s-a înjosit prin nestatornicie, căzînd din starea lui luminată, și s-a vînat și fericit prin păcat.

⁴¹⁵ Sufletul își însușește însuși irile dumnezeiești când se amestecă cu Dumnezeu. Dar însuși irile dumnezeiești nu-i devin proprii prin fire, ci prin unire cu Dumnezeu. Aceasta e îndumnezeirea prin har. Exemplul acesta a fost folosit de mulți Părinți bisericești. Dar Avă Isaia precizează că prin această îndumnezeire după har se activează firea sufletului. Când sufletul rămîne de sine, se umple de rugina păcatului contrar firii și moare spiritual.

⁴¹⁶ Sufletul pe rău se ține firea lui, când pe rău se ține legătura cu Dumnezeu. Nu e Dumnezeu prin fire, dar îi este necesar firii lui legătura cu Dumnezeu. Fără Dumnezeu moare spiritual.

⁴¹⁷ Toate cele din lume dacă rămîn în ele înseși, mor. Numai din Dumnezeu primesc viață și sfîrșit. Pentru că numai El are viață vecinică. Cu atît mai mult omul numai în Dumnezeu are viață veșnică.

pustiu.⁴¹⁸ Iată o pildă : Când într-o cetate într-un împărat du-mă-nă, bărbatul ei temându-se, se predă lui și el îndește caute , potrivit răsăritului său, să coboare chipurile împăratului dinaintea și să îndește legile aceluia și să dea alte legi apăsătoare și să pună chipul lui acolo și în sfârșit, să facă să-i slujească toată mulțimea. Dar dacă cei din cetate se duc pe ascuns la împăratul adevărat și-i spun: „Vino și ne ajută ” și acela vine împotriva du-mă-năului cu oastea sa și cei din cetate auzind, îi deschid cu bucurie porțile și acela într-o clipă pierde pe du-mă-năul lui și aruncă cu putere chipul pe care l-a așezat și îndește turlegile aceluia și cetatea se bucură și adevăratul împărat îi pune chipul lui și readuce legile sale și se așază iarăși în ea și o stăpânește, încât nimeni altul nu mai domnește în ea și pe locuitorii ei în îndeșteamne să lupte pentru el, aceștia vor fi fără frică de orice dușman al lui.

Așa este sufletul, care după sfântul Botez a fost luat în stăpânire iarăși de vrăjmaș, care l-a umilit prin toate uneltirile lui urâte și a dat jos chipul împăratului, și a pus chipul său și legile sale- și l-a făcut să se îngrijească de veacul acesta și l-a convins să lucreze cu nepăsare și cu întinăriune și l-a făcut cum a voit. Dar în sfârșit, bunătatea sfântului și marelui împărat Iisus a trimis pocăniere și sufletul s-a bucurat. și pocăniere I-a deschis Lui poarta și împăratul cel Mare a pierdut pe vrăjmașul sufletului și a scos din el chipul aceluia și legile lui murdare. și aducându-i libertatea, a pus în el sfântul Lui chip și i-a dat lui legile curate. și a îndește toate simburile lui și lupte. și la urmă se odihnește în sufletul acela, fiindcă s-a făcut al Lui. Aceasta a fost nașterea din Dumnezeu. Deci este cu neputință ca sufletul să rămână în odih-

⁴¹⁸ Lumea a făcut sufletul pustiu, căci l-a coborât sub nivelul lui firesc, care este viața în Dumnezeu. De aceea a rămas sufletul exclusiv în lume, înseamnă a muri. Căci lumea îi dă o viață finită, iar sufletul este făcut cu aspirația după viața infinită și veșnică.

na Fiului lui Dumnezeu, dac nu are chipul Împ ratului, c ci precum nimenea dintre negustori nu prime te un ban sau nu-l d , dac nu are chipul împ ratului, i nici împ ratul nu-l prime te în visteria lui, a a nici sufletul de nu are chipul Împ ratului cel Mare, Iisus, nu are îngerii bucurându-se împreun cu el, ci ace tia îl arunc zicând: „Cum ai intrat aci, neavând chipul Lui.

12. Iar semnul chipului Lui este iubirea. C ci El Însu ia zis: „Întru aceasta v vor cunoa te c sînte i ucenicii Mei, de ve i avea iubire unul fa de altul" (Io. 13,35). Dar este cu neputin ca iubirea Lui s fie cunoi cît vreme sufletul este împ r it i caut pe Dumnezeu, i iube te cele ale lumii.⁴¹⁹ i precum pas rea nu poate zbura cu o singur arip , nici avînd ceva din ea atîrnat, a a nici sufletul nu poate înainta spre Dumnezeu de e legat de ceva din cele ale lumii. i precum corabia, avînd ceva contrar celor de care are trebuin , nu poate pluti, a a îi este cu neputin sufletului s treac peste valurile patimilor, avînd ceva contrar virtu ile.⁴²⁰ i precum cor bierii nu poart haine frumoase, sau m - nu i, sau sandale, c ci de nu sînt dezbr ca i, nu pot

419 Iubirea deplin nu poate veni decît de la Fiul lui Dumnezeu f cut om. Îns i credin a m rturisit în El nu poate fi deplin decît unit cu iubirea fa de El, venit de la El Însu i „Dumnezeu este iubire", a spus Sf. Apostol Ioan, i numai cel ce îl iube te L-a cunoscut cu adev rat (I Io. 4, 8). Deci pîn ce sufletul nu s-a unit cu Dumnezeu în iubire, nu L-a cunoscut, ci este celmult în c utarea Lui. i se cunoa te c nu-L are pe Dumnezeu cînd nu-L iube te deplin pe El, ci iube te fie i în parte lumea. C ci aceasta ine sufletul nu numai desp r it de Dumnezeu, ci i împ r it în sine însu i. i o iubire împ r it , îndoielnic , nu e iubire adev rat . Cel ce iube te cu adev rat , se d ruie te total celui iubit.

420 ine de firea sufletului s înainteze neîmpiedicat spre Dumnezeu. Dar nu poate înainta spre Dumnezeu în mod neîmpiedicat, decît prin virtu i. Avînd ceva contrar virtu ilor, nu poate înainta spre Dumnezeu în mod neîmpiedicat, chiar de caut în parte s înainteze spre El. Iar neînaintarea spre Dumnezeu e contrar firii sufletului, precum e contrar firii lui i ceea ce e contrar virtu ilor. Cunoa terea lui Dumnezeu e condi ionat deci de virtu i. Virtu ile au o putere cunosc toare a lui Dumnezeu. Iar virtu ile inînd de firea sufletului, sau realizînd cu adev rat sufletul, cunoa terea lui Dumnezeu ine i ea de firea sufletului, sau a omului. Firea acestuia nu se realizeaz dac nu are prin virtu i cunoa tere prin experien a lui Dumnezeu, a a cum firea lui nu se realizeaz f r experien a virtu ilor.

înota, a a îi e cu neputin sufletului s treac peste valurile vînturilor potrivnice ale r ut ii, de nu se afl dezbr cat de cele ale lumii. i precum osta ul, ie ind s lupte împotriva du manilor împ ratului, nu poate s se împotriveasc lor, avînd ceva contrar armelor trebuincioase, a a îi e cu neputin omului s se împotriveasc patimilor, avînd ceva contrar virtu ilor.⁴²¹ i precum o cetate înconjurat de zid, de are o mic parte din zid d rîmat , de voiesc du manii s intre, se folosesc de locul în care zidul e d rîmat, ca s intre prin el i chiar de se afl ap r tori la por i, ei nu pot s se împotriveasc du manilor de nu se reface partea d rîmat a zidului, la fel e cu neputin monachului nevoitor s se împotriveasc vr jma ilor, de este st pînit de vreo patim , nici nu poate ajunge la m surile des vîr irii.

13. Nu le spun acestea eu, ci le spune dumnezeiasca Scriptur . C ci s-a scris în Facere: „ i a zis Dumnezeu lui Noe: Numai pe tine te-am v zut drept i des vîr it în neamul acesta" (Fac. 7,1). i iar i a zis lui Avraam; „F -te f r prihan înaintea Mea i voi pune leg tura vecinic cu tine" (Ibid.17,1—2). i iar i s-a scris în Numeri: „Tot cel ce a f g duit s se p zeasc pe sine s nu bea vin, nici o et de vin, nici o et de b utur beiv , nici tot ce se face din struguri, pîn cînd a f g duit" (Num. 6,2—4). i iar i, în a doua Lege: „De vei ie i s lup i cu du manii t i, p ze te-te pe tine de tot cuvîntul r u, pîn ce se va preda du manul t u în mîinile tale" (A doua Lege 23,9). „Din aceste apte neamuri, nu vei l sa pe vreunul din ele ce are suflare, ca nu cumva s te înve e pe tine s p c tuie ti fa de Mine" (Op. c. 20,16—18). Înv îndu-ne s nu ne descu-raj m, pe noi care am întrebat cînd le vom nimici pe

⁴²¹Precum am mai spus, nu exist o neutralitate a sufletului. Sau cultiv virturile, sau e st pînit de patimi. In primul caz tr ie te potrivit firii, în al doilea, contrar firii. Dar poate avea i pe primele i poate s nu fie înc liber total de patimi.

ele, fiind atât de multe, a spus: „Nu le vei putea nimici într-un an, ca nu cumva să se facă pământul pustiu și să se înmulțescă împotriva ta fiarele și lăbaticile” ci puțin câte puțin ce te vei înfronța și vei crește și va lărgi Dumnezeu hotarele tale. Dar le-a poruncit lor de multe ori, zicând: „Ia seama să nu faci legătură cu Canaaneenii, ci mai degrabă să-i faci să piară de la fața ta” (*Ibidem* 7,2). Iar plecând Iisus al lui Navi și înconjurând cetatea Ierichonului și nimicind-o, a zis Dumnezeu: „și o vei anatematiza pe ea și toate ale ei” (Iisus Navi 6,17). Și voind să lupte cu Gie, Israel a fugit de la fața lor, neputând să se lupte împotriva dușmanilor, pentru anatema ce a furat-o (a zădărnicit-o) Ahar. Și cizând Iisus pe fața sa, a plâns înaintea lui Dumnezeu, zicând: „A întors Israel grumazul lui înaintea dușmanilor și eu ce voi face?” (*Op. cit.* 7,8) și i-a spus lui Domnul: „Fiindc anatema este întru voi, Israel nu va putea să se împotrivescă dușmanilor lui” (*Ibid.* 13). Și nu va mai ieși la luptă, pînă ce nu va pierde pe Ahar.” Mai vedem și pe Saul, c Dumnezeu i-a luat împărăția pentru anatemă, pe care a luat-o (a zădărnicit-o) Amalic (I Imp. 15,15).

14. Iar și, fiindc Ionatan a împlîntat toiagul său în miere și l-a întors spre gură, Dumnezeu n-a ascultat pe Israel în ziua aceea (*Op. cit.* 14,27). Și Ecclesiastul învîndu-ne cea mai mică patimă desființare a puterea virtuților, a zis: „Muțele murind, împuțesc vasul cu untdelemn (10,1). Și iar și zice prin Iezechiel: „În ziua în care se va abate dreptul de la calea dreaptă a lui și va desvîrși fratele, voi aduce durere peste fața lui și nu-mi voi aminti de dreptatea lui” (Iez. 18, 24). Și iar și zice Apostolul: „Pun aluat doștețea toată frumîntura” (Gal. 5,9). Iar Anania și Safira, femeia lui, luînd din cinstea cuvenit obștei, au căzut îndată la picioarele Apostolilor și au murit, pentru acest lucru

mic (Fapte 5,1—10). Iar Iacob zice: „Cel ce va pzi toat legea, dar va gre i într-una, s-a fcut vinovat tuturor" (2,10). Iar înt rindu-ne, ca s ne întoarcem spre El, Dumnezeu zice prin Iezechil: „În ziua în care cel fr de lege se va întoarce de la calea fr delegii lui i va lucra cu judecat i dreptate, nu-Mi voi mai aduce aminte de fr delegile lui, ci va fi viu i va tr i. Pentru c nu voiesc moartea pctosului, ci s se întoarc i str iasc , zice Domnul" (Iez. 18,21—32). „Întorcându-v , întoarce i-v i v voi întreba: Pentru ce muri i, casa lui Israil?" (*Ibid.* 31). Iar Ieremia zice: „Întoarce i-v c tre Mine, casa lui Israil i v voi fi milostiv, zice Atot iitorul" (Ier. 3,21—22). Iar i: „Au doar cel ce cade nu se scoal ? Sau cel ce se abate nu se întoarce? Pentru ce s-a abtut poporul acesta cu o abatere neru inat i s-au înt rit în hot rîrea lor i n-au voit s se întoarc c tre Mine," zice Domnul? „Întoarce i-v spre Mine i M voi întoarce spre voi" (*Ibid.* 8,4—5). Iar i a zis Domnul Iisus: „De ve i ierta oamenilor gre alele lor, v va ierta i vou Tat l vostru cel ceresc. Iar de nu ve i ierta, nici Tat l vostru nu va ierta vou " (Mt. 6,14—15). Iar i Apostolul zice: „De va c dea (vreunul dintre voi în vreo gre eal , voi cei duhovnice ti îndrepta i-l pe unul ca acesta cu duhul blînde ii" (Gal.6,1). Iar i Iacob zice: „Frate, de va r t ci cineva de la calea adev rului i-l va întoarce cineva, s tie cel ce l-a întorspe pctos de la r t cirea lui, c va mîntui un suflet din moarte i va acoperi o mul ime de pctate" (Iac. 5,19—20).

Iat cum toate aceste m rturii ale Scripturilor ne dau putere ca s ne cercet m pe noi, ca nu cumva dîndu-ne osteneala s p str m r utatea fa de aproapele sau mînia fa de el, neiertîndu-l i s ne pierdem această osteneal în zadar. C ci în acest caz Domnul nostru Iisus Hristos nu ne va ajuta în ceasul în care ne vor

nec ji vr jma ii no tri.⁴²² C ci El Însu i a mustrat pe unii ca ace tia, zicînd: „Slug viclean , toat datoria aceea i-am iertat-o ie, fiindc M-ai rugat. Nu se cu-venea ca i tu s ai mil de cel împreun slug cu tine? i mâniindu-se, l-a predat pe el pe mîna chinuitorilor, pîn nu va ierta fiecare fratelui s u din toat inima lui" (Mt. 18,32—35). Deci cerceteaz -te pe tine, frate, ca s cuno ti în fiecare zi ce ai în inima ta înaintea lui Dum-nezeu, sau ce critic a fratelui, sau ce ur , sau ce osînd , sau pism , sau dispre , zicînd c nu po i s -i dai aten-ie, c ci este du m nos. De se va sem na în inima ta un astfel de venin, aminte te- i de cuvîntul Domnului Ii-sus care spus c „nu va ierta vou Tat l vostru cel ceresc, de nu va ierta fiecare din voi pe fratele s u din , toat inima"⁴²³ (*Ibid.*).

15. Deci cel ce se teme s mearg în gheena, va arunca toat r utatea din inima lui, ca aceast hot -rîre rea s nu vin asupra lui.⁴²⁴ Ia seama, deci, frate, la inima ta, i fii treaz fa de vr jma ii t i, c ci sînt vicleni în r utatea lor. i fii convins în inima ta despre acest cuvînt, c nu poate s fac cele bune omul care face rele. Dar e cu putin omului s fac rele cu pre-

⁴²² Dac n-am ar tat iubire aproapelui, nu ne va ajuta Hristos cînd vom fi nec ji i de vr jma ii no tri. C ci Hristos i-a f cut cauza aproapelui nostru o cauz proprie. Dar nici oamenii nu ne vor ajuta în necazurile noastre. Dac n-am r spîndit c ldura iubirii în jurul nostru, nu vom avea nici noi din apropierea noastr c ldura interesului fa de noi.

⁴²³ De nu ier i, nu e ti liber de st pînirea unei patimi. i f r voia ta, nici Dumnezeu nu te poate face liber. Nu putem fi liberi unul f r altul. Ne condi ion m în libertate, precum ne condi ion m prin dependen unul de altul. Ne d ruim libertatea, precum ne impunem robia. i ultimul izvor al libert ii noastre e Dumnezeu. Dar Dumnezeu ne-a creat astfel c nu putem primi libertatea de la El i unul de la altul, f r voia noastr de-a ne face unul pe altul liberi. Nu ne poate elibera Dumnezeu de patim , dac nu vrem s ne eliber m i noi. Nu-mi poate d rui nici altul libertatea de patima împo-triva lui, dac nu voiesc i eu s m eliberez. Eliberarea de patimi ce ne-o d ruim noi e condi ia ca s fim elibera i i de c tre Dumnezeu. Dumnezeu ne elibereaz deodată pe amîndoi, cînd ne-am eliberat reciproc unul pe altul.

⁴²⁴ R utatea pe care o ar t altuia m st pîne te în primul rînd pe mine. Vreau s dureze în veci r ul asupra altuia, va st pîni în veci asupra mea. Vreau s fie el în gheena, voi eu. Nu-l vreau eliberat pe el, nu sînt liber eu.

textul c face bine.⁴²⁵ De aceea ne-a învățat Mântuitorul să veghem asupra noastră, zicând: „Strâmt este poarta și plin de necazuri calea care duce la viață și puțini sînt cei ce o află pe ea: dar lată și largă cea care duce la pierzanie și mulți sînt cei ce umblă pe ea. Păzivi-vă, deci, pe voi înșivă, zice, de proorocii mincinoși care vin la voi în haină de oi, dar înăuntru sînt lupi răpitori. Din roadele lor îi veți cunoaște pe ei” (Mt. 7,13—16). Care sînt roadele lor, dacă nu toată starea contrară firi, care se produce în noi, vrînd ca inima noastră să se încreadă în ea. Dar pe cei ce iubesc pe Dumnezeu din toată inima, proorocii mincinoși nu-i pot convinge pentru ceva din ale lor, după cuvîntul Apostolului: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strîmtoarea, sau prigoana, sau foamea, sau lipsa de împrăc minte, sau primejdia, sau sabia? Sînt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpînirile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici alt faptur nu ne va putea despărți pe noi de dragostea lui Hristos” (Rom. 8,35; 38—39).

Ai văzut, fratele meu, pe cei ce au iubit pe Dumnezeu din toată inima, că nimic din ale lumii nu-i poate despărți de dragostea lui Dumnezeu: nici aurul, nici argintul, nici casele, nici plămîntul, nici ura, nici osîndirea, nici bătăitura cuiva prin cuvînt, nici veninul balaurului, ce suflă în inima noastră.⁴²⁶ Să nu te tulburi deci, ci mai degrabă să ne străduim să privim spre arpele de aramă, pe care l-a făcut Moise, după cuvîntul Domnului. Căci l-a pus pe el pe vîrfurile muntelui, ca tot cel care se vede de vreun arpe, privind la el, să se vindece (Numeri 21,8—9). Domnul nostru Iisus Hristos s-a

⁴²⁵ Il certăm pe altul, îl disprețuim, făcînd rău, cu pretextul că-i facem un bine, că-l îndreptăm.

⁴²⁶ Nici necazurile și primejdiile, sau cele ispititoare din afară, nici gîndurile suflate în inima noastră de vrăjmașii nevăzuți, nu ne pot despărți de iubirea lui Hristos.

asem nat cu arpele de aram . C ci fiind arpele du -
 man, auzindu-l Adam, s-a f cut i el du manul lui Dumnezeu.
 Dar Domnul nostru Iisus Hristos s-a f cut om des vîr it în toate,
 afar de p cat (Evr. 4,15), dup asem narea lui Adam, pentru noi.
 Dar arpele de aram este asemenea celui ce s-a f cut du man al lui Dumnezeu,
 dar nu are gînd r u, nici venin, nici r utate, nici nu se înconvoaie,
 nici nu sufl , nici nu are suflarea vr jmaului.⁴²⁷ Chipul acesta l-a dat Sie- i Iisus Hristos, pîn ce va stinge veninul,
 pe care l-a primit Adam din gura arpelui i se va întoarce firea,
 devenit contrar firii, la starea cea dup fire. C ci spune lui Moise: „Ce este ceea ce ai în inima ta?
 Si a zis: toiag. Si i-a spus lui: arunc -l pe p mînt. i l-a aruncat i s-a f cut arpe. i a fugit Moise de la el. i-i spune lui, Dumnezeu: întinde mîna i apuc -l de coad . i l-a apucat i s-a f cut toiag în mîna lui" (Ie . 1—4). i-i zice lui Moise: „Ia toiagul pref cut în arpe i s ba i cu el apa din rîu,
 înaintea lui Faraon, i se va preface apa în sînge" (Ie . 7,19). i iar i: „Ia toiagul, pref cut în arpe, i vei bate cu el marea Ro ie i se va usca" (Ie . 14,16). i iar i: „Ia toiagul pe care îl ai în mîna ta, cu care ai b - tut marea, i vei porunci pietrei i- i va da apa ei" (Numeri 20,8).

16. Observ c cel ce merge pe urmele Domnului nostru Iisus Hristos dup ce el s-a f cut du man i arpe, se va preface în toiag i nici unul dintre vr jma i

⁴²⁷ Fiul lui Dumnezeu s-a f cut om, care prin Adam a devenit arpe, sau du man al lui Dumnezeu. Dar Fiul lui Dumnezeu s-a f cut om f r de p cat, ceea ce s-a ar tat în faptul c s-a f cut un arpe de aram , în care nu e venin i suflare p c toas . De aceea la porunca lui Dumnezeu, Moise l-a închipuit pe Hristos prin arpele de aram . Ba într-un fel Hristos însu i lucra prin acel arpe de aram , privirea la el vindecînd pe cei pe care veninul erpilor ce mu cau pe oameni, le pricinuiau acestora moartea. Dar Hristos, omul adev rat, plin de puterea dumnezeiasc , va sc pa pe oameni i de moartea vecinic .

nu i se va mai putea împotrivi.⁴²⁸ Mare este această tain ! Ea nu spune că dac balaurul sau veninul lui în noi, să ne silim să privim spre cel ce s-a suit pe cruce, pentru că toate acestea le-a făcut El pentru noi și le-a răbdat pe toate preschimbându-se fără să se supere pe cei ce l-au batjocorit, l-au bătut și dus la moarte, nici răspunzându-le cu vreun cuvânt aspru, ci arămas nemi-că, ca arpele de aram . Deci de vom căuta la El și vom merge pe urmele Lui, ne vom vindeca de multurile erpilor ascunși. Puterea Lui este în același timp ajutorul Celui ce a spus: „Precum Moise a înălțat arpele în pustie, așa se cuvine să se înalțe Fiul Omului, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viaa vecinică ” (Io. 3,14). Aceasta înseamnă a-I urma Lui, ca să ne facem sănătoși prin El. Cum deci ne facem sănătoși? Dac credem că este puternic. Căci pe cei mușcați, în pustie, nu însuși arpele de aram era cel ce-i vindeca pe ei, ci cel mult de arpe privind prin credință la El, se făcea sănătos. Căci mulți erau cei ce au murit din cauza erpilor, pentru că nu au crezut în cuvântul lui Dumnezeu, precum a zis Apostolul: „Să nu ispitim pe Dumnezeu, precum l-au ispitit aceia și au pierit din pricina erpilor” (I Cor. 10,9). Tii, frate, că pînă azi sînt erpi în sufletul care voie te să ispitească pe Iisus, cum îl întrebam noi care sînt poruncile Lui și nu le-am împlinit, precum s-a scris: „L-a întrebat pe El unul dintre învățorii Legii, ispitindu-L și zicînd: Învățătorule, care poruncă este cea mai mare în Lege? Iar Iisus a zis lui: Să iubești pe Domnul Dumnezeuul

⁴²⁸ Deci după ce Hristos s-a făcut omul care în Adam se făcuse arpe și du-măna al lui Dumnezeu, dar în Hristos nu mai era decît om, s-a prefăcut în toiag căruia nu i se va putea împotrivi nici un du-măna. Aceasta se va întîmpla și cu orice om care merge pe urmele lui Hristos. Fiul lui Dumnezeu s-a făcut arpe, sau om fără de păcat și toiag care a despărțit marea ca să treacă poporul Israel spre țara făgăduinței care a scos poporul însetat apă din piatră. Se făcea una din alta, pentru că El era și omul cu puterea biruitoare a morții și puterea toiagului care stă pînea în chip minunat spre folosul omului forțele naturii.

t u din toat inima ta i din tot sufletul t u i pe aproape t u ca pe tine însu i. În aceste dou porunci se cuprinde, toat Legea i proorocii" (Mt. 22,36—40). Vezi c cei ce îl întreb i nu împlinesc poruncile se numesc ispititori, pentru c nu voiesc c cread în arpele de aram , care poate s -i scape pe ei de veninul arpelui ascuns?

17. P ze te- i deci inima i s nu te leneve ti, zi- cînd: „Cum pot s p zesc virtu ile, fiind om p c tos? C ci cînd p r se te omul p catele sale i se întoarce la Dumnezeu, poc in a sa îl rena te.⁴²⁹ ceea ce spune Apostolul: „Precum am purtat chipul celui p mîntesc, s purt m i chipul celui ceresc" (I Cor. 15,49). Vezi c s-a dat omului s se schimbe prin poc in i s devin prin ea întreg nou?⁴³⁰ Dar cît vreme pruncul se afl la sînul mamei, aceasta îl p ze te în tot ceasul de tot r ul. Iar cînd plînge, îi îmbie sînul ei i-l love te u or peste fa , potrivit cu puterea lui, ca s -l fac s primeasc laptele ei cu fric , i s nu- i in inima înc p înat . Iar fiindc plînge, i se face mil de el, fiindc îl iube te, i-l mîngîie cu dr g l enie pîn ce prime te sînul ei. i de se arat pruncului aur, sau argint, sau m rg ritare, sau orice lucru al lumii, el ia aminte la ele, dar aflîndu-se la sînul mamei, le trece cu vederea pe toate, ca s se împ rt easc de sînul mamei.⁴³¹ i tat l nu-l

429 Întoarcerea la Dumnezeu coincide cu p r sirea p catelor. S vîr- irea p catelor este una cu uitarea lui Dumnezeu. Primele dou sînt una cu poc in a. Iar poc in a e o na tere din nou din Dumnezeu.

430 Eul sau subiectul r mîne acela i, ca o anumit permanen a aceleia i con tiin e. Dar chipul, sau îmbr c mintea, sau pecetea se schimb . Aceasta înseamn o anumit dualitate a omului. Pe de o parte omul poate deveni din vechi nou, dar pe de alta r mîne într-o identitate ca subiect. Se schimb , dar cel schimbat are o continuitate cu cel dinainte. Schimbarea unit cu identitatea subiectului înseamn poc in a. Nu mai vreau s fiu cum am fost. M doare c am fost cum nu trebuia s fiu. Trebuie s fiu altfel, dar tot eu.

431 Se aseam n poc in a adus omului de Dumnezeu cu ceea ce face mama cu pruncul, care îl love te înceti or, ca s -l atrag spre sînul ei, îmbiindu-i laptele ei.

bate, pentru că nu lucrează, sau pentru că nu pleacă la război cu două mâini lui, fiindcă este mic și nu poate, are picioare, dar nu poate să stea pe ele, are mâini, dar nu poate să țină arma în ele. Astfel îi arată îndelunga răbdare până ce crește. Iar când a crescut puțin și vrea să lupte cu altul și acela îl răstoarnă jos, tatăl lui nu se mânie, fiindcă este copil. Dar după ce ajunge bărbat îi arată râvna lui, după mândria pe două mâini tatălui său, acesta îi încredințează lui cele ale sale, fiindcă este fiul său. Dar dacă după toate ostenețile, pe care părinții le-au depus pentru el, înaintînd în vîrstă, el intră în lupta cu ei și îi urtează părinții și nu vede binefacerea lor, ci se împrietește cu două mâini lor, ei îi retrag iubirea lor de la el și prin aceasta îl scot din casa lor și nu-i mai dau moțtenirea.

18. Deci noi, fraților, să avem grijă să rămînem sub acoperire și să primim laptele din sfîntul ei și să nu se îmbie spre hrană.⁴³² Să trecem deci cu vederea toate cele văturate, până vom simți dulcea a laptelui ei în gura noastră. Să purtăm jugul ei care ne învață să ne îngrijim de noi și să luptăm cu vrăjmașii noștri și dacă ei ne trag spre ei, ca mici, să plîngem înaintea ei, ca să roage pe Tatăl nostru să ne răzbuie de cei ce ne-au nedreptățit pe noi.⁴³³ Să ținem voia inimii noastre

⁴³² Pocină este prezentat mereu ca un dar venit omului de la Dumnezeu. Omul este cel ce trebuie să o vadă ca dovadă a iubirii Lui, ca o nouă încercare a Lui de-a readuce pe om ca fiu în casa Lui. În pocină este Dumnezeu însuși ca o mamă care ne îmbie laptele ei hrănitor, ca să creștem în unire cu El. El însuși ne măcă prin pocină ce ne-o oferă și ne întorcem la El și să ne bucurăm de unirea cu El. El ne dă puterea spre aceasta, dar ne-a dat și capacitatea să primim această putere.

⁴³³ Pocină este ca o mamă noastră în fața căreia putem plînge, și o rugăm să roage pe Tatăl nostru să ne răzbuie de dușmani, și să ne răzbuie pentru relele ce ni le-a făcut. Pocină este a noastră, dar și a lui Dumnezeu, sau ca o mamă care este unită cu Dumnezeu și-l poate ruga pentru noi, dacă o rugăm pentru aceasta. O treime între mine, Dumnezeu și pocină care este între mine și Dumnezeu. Omul nu este total singur. Cu sine, dar în acest sine cu care este în relație, este și vrăjmașul său. Dar conștient că o dublură a omului capătă relief deosebit mai ales când omul se află în legătură cu Dumnezeu. Conștientă a lui se umple atunci de pocină, de relația cu Dumnezeu.

tre i s iubim înstr inarea de ea, ca Dumnezeu s ne mîntuiasc , ca pe Avraam.⁴³⁴ S ne supunem poc in ei, ca mamei noastre, ca Iacob, ca s primim binecuvîntarea de la Tat l nostru, ca Moise, care a urît (lumea) i a fost p zit sub acoper mîntul ei i s-a sculat împotriva celor ce voiau s o omoare, fiind liber de toat pl cerea. S nu o dispre uim, ca s nu ne urasc pe noi, ca pe Esau.⁴³⁵ S p zim cur ia ei, ca s ne înal e pe noi în p mîntul vr jma ilor no tri. S o avem ca un acoper mînt bun, ca Iisus, fiul lui Navi. C ci acesta cînd era copil, nu ie ea din cort. S nu d m loc leneviei în inima noastr , ca s nu ne lipseasc pe noi de mo tenirea p mîntului f g duin ei. S iubim smerenia în toate i s ne str duim s într m în p mîntul în care curge miere i lapte, cum voia Valec, (Num. 22). S nu poftim nimic din cele ale pierzaniei, ca s nu fim omorî i, ca Ahar. S iubim con tiin a ei, care ne str punge în toat clipa,⁴³⁶ ca s ne mîntuiasc pe noi în ceasul ispitei, ca pe Raav.

S nu iubim l comia pîntecelui, ca s nu ne ucid ca pe fiii lui Eli (I Imp. cap. 2). S ne ferim de toat nedreptatea, ca Samuil. S nu fii mustrat de con tiin , ca unul ce ai f cut r u aproapei. S nu iubim pisma rea fa de al ii, ca s nu ne arunce pe noi ca pe Saul. S ne plac s nu r spl tim cu r u pe aproapele, ca s ne p zeasc pe noi (Dumnezeu) de r u ca pe David. S nu iubim s ne socotim lucru mare i slava de art , ca s nu ne arunce pe noi (Dumnezeu) de la fa a Lui,

434 S plec m de la voia noastr , s ne înstr in m de ea, ca Dumnezeu s ne mîntuiasc . Dac vrem s ne mîntuim prin voia noastr , nu reu im. C ci în acest caz r mînem în mîndria noastr egoist . Dumnezeu e cu noi, cînd noi am p r sit voia noastr , l sînd s lucreze asupra noastr voia Lui.

435 S nu dispre uim poc in a, ca s nu se despart de noi, cum s-a desp r it Rebeca de Esau, care n-a iubit-o ca Iacob. Poc in a e mereu v zut ca o mam din care se na te omul nou, iar Dumnezeu ca Isaac, care d poc in ei puterea s -l nasc i apoi îl binecuvînteaz .

436 Poc in a e o con tiin dureroas a p catului. Ea ne str punge inima, din partea lui Dumnezeu, ca o mam care love te cu mil copilul care caut spre cele din afar , ca s -l fac s se întoarc spre sînul ei.

ca Tat , ca David pe Avesalom. S iubim smerita cugetare i buna cuviin , ca s ne r zbur m pe du manii P rintelui nostru, ca Solomon. S iubim supunerea în toate, ca s facem m dularele noastre moarte fa de tot lucrul mort, ca s facem inima plin de b rb ie fa de vr jma ii no tri, ca Ilie Tesviteanul. S nu ne facem iubitori i poftitori de pl ceri, ca s nu ne omoare pe noi ca pe Ahab. S lupt m pîn la moarte, ca s nu pierdem sfînta noastr mo tenire, ca Israelitul avute. S ne facem ascult tori p rin ilor no tri dup Dumnezeu în toate, t ind voia noastr pîn ce ne vom supune lor, ca s r mîn binecuvîntarea lor cu noi, cum a fost cu Elisei. S nu ne facem iubitori de argin i i pl cu i mincino i ai oamenilor, ca s nu ne blesteme pe noi, ca pe Ghiezi. S iubim pe cei credincio i în toate mai mult ca pe noi în ine, ca s ne binecuvînteze pe noi ca pe Sunamita. S nu ne facem iubitori p tima i ai celor urîte, ca s nu ne dep rteze pe noi de la fa a Lui, ca pe Ahia i Sedechia, care au fost pu i s înghe e de c tre împ ratul Babilonului. S urîm p catul pentru sufletul nostru, pîn la moarte, ca s ne ajute (Dumnezeu) în ziua nevoii, ca pe Susana. S nu poftim mînc ri felurite, ca s nu ne p r seasc pe noi, ca pe cei ce au mîncat la masa lui Nabucodonosor. S iubim suferirea r ului în toate, ca s se bucure în noi (Dumnezeu) în toate, ca în cei din jurul lui Azaria.⁴³⁷ S nu fim vicleni ca babilonienii, cîrtind împotriva celor credincio i. S împlinim slujirile noastre, neascultînd de lenea trupului, ca Daniel care a voit mai degrab s moar , decît s p r seasc slujirile, pe care le împlinea în fiecare zi. C ci Dumnezeu este puternic i mîntuie te de ispite pe cei ce-L iubesc, iar pe cei r i îi pred mor ii. i credin a în Dumnezeu face fiarele ca ni te miei. Bindecuvîntat

⁴³⁷Dumnezeu se bucur în cel ce sufer cu b rb ie r ul altora i nu se mînie pe ei.

este Dumnezeuul poc în ei și binecuvântat este de El cel ce o iubește pe aceasta și pune grumazul sub jugul voinței ei, pînă ce se va naște din nou de sus, în voia lui Dumnezeu.

19. Dar omul are nevoie, fratele meu, de mare discernământ și de tăiere a toată voia trupească și să fie trează și cu luare-aminte în toate cîile lui, ca să nu rătăcească și să cadă în mîinile vrăjmașilor poc în ei. Căci afirmarea dreptății proprii o sfințește pe aceasta.⁴³⁸ Judecarea celor păcătoși o alungă. Disprețuirea celor lene îi împiedică apariția. Căci s-a scris despre ea în Pilde: „Toate cărările ei sînt strîmte și cea lene n-a mîncat bucate. A făcut bîrbatului ei cîte două haine de vison și purpură. Este ca o corabie ce face negustorie, adun bogăție de departe” (Pilde 31, 27, 22, 14). Șoacă-ți din acest cuvînt că este ca negustorul bun care încarcă în corabia lui nu numai un fel de marfă, ci toate felurile din care ție că țigă. Și dacă vede pe unul pîgubit, nu-l pîsmuiește, ci pîsmuiește pe cei ce s-au îmbogățit și au rămas în casa lor. Urte tot lucrul pîgubitor și dă lucrul că țigat, ca să-l recupereze sporit. Se face rob lucrului că țigat, ca să-l vîndă iarăși. Și întreabă pe cei ce nu-l pîsmuiesc și s-au îmbogățit în casa lui: „Cum voi vinde aceasta și cît voi că țiga?”⁴³⁹ Aceasta este sufletul care voiește să se întîlnească cu Dumnezeu, fără să se smintească. Nu-i ajunge sufletului un singur lucru, ci se îngrijește de tot lucrul că țigător.⁴⁴⁰ Iar de

⁴³⁸Cel ce se pretinde drept, fără de păcat, omoară în sine poc în a.

⁴³⁹Dău ce am, ca să-l că țigă sporit prin faptul că dau. Căci dînd aproapei, dau lui Dumnezeu și Dumnezeu îmi răspunde cu bucuria ce mi-o revarsă în suflet. În relația de iubire între doi, în care fiecare îl vede pe celălalt, e Dumnezeu care-i unește, sau e unit cu ei.

⁴⁴⁰Orice lucru dat, e un lucru că țigat, sau că țigător. Dar sufletul vrea să dea cît mai multe lucruri, ca să că țigă cît mai mult. Vrea să dea totul, ca să că țigă totul.

afl de vreun lucru p gubitor, fuge de el, ca s nu se p gubeasc .⁴⁴¹

Deci, fratele meu, socote te-te c vrei s te faci negustor care vrea s cî tige pe Iisus. i negustoria care vrea s cî tige pe acest Împ rat st departe de orice lucru care ne p gube te de El. i aceste lucruri care ne p gubesc de El sînt slava oamenilor, trufia, îndrept irea de sine, dispre ul, vorbirea care mînie pe altul, iubirea prisosin ei, lauda de sine, iubirea împr tierii. Toate acestea sînt p gubitoare pentru negustorii care vreau s cî tige pe Iisus i nu-i poate mul umi, de le au în magazia lor.⁴⁴² Cerceteaz -te deci pe tine, frate, ce lucru este al t u i mintea va afla care dintre ele rode te lui Dumnezeu i care dintre ele se încrede în p cat, cînd ochii sînt r pi i spre pl cere, sau limba este biruit de vreo grab , sau inima ta se îndulce te cu cinstirea ome neasc , sau urechile tale se bucur cu vorbirea împotriva cuiva. C ci toate acestea sînt p gubitoare min ii. Fiindc s-a scris în Levitic: „A a s spui lui Aaron: s nu aduci pe altarul Meu din animale vreunul ce are vreo pat , ca s nu mori" (Lev. 22,18, 20). Aaron este chip al min ii. Fiindc du m nia amestec r utatea ei cu preten ia drept ii, a poruncit ca s se cerceteze înainte de-a se aduce ceva lui Dumnezeu, ca s nu moar . Iar a muri înseamn a coborî de la vedere (contemplare) i a se învoi cu cei ce voiesc s întineze sim urile ei.

20. Acestea sînt cuvintele celor ce L-au iubit pe Iisus i au n d jduit în El. Sufletul lor s-a f cut mireasa împodobit cu toat virtutea, avînd sfînta lui oglind , dup cuvîntul Apostolului: „Iar noi to i, privind ca în oglind , cu fa a descoperit , slava lui Dumnezeu, ne prefacem

⁴⁴¹ Lucrul p gubitor e lucru men inut. Cînd "afl sufletul în elept de acesta, caut s scape de el.

⁴⁴² Tot ce ni se pare, în chip egoist, c e spre cî tigul nostru, e spre paguba noastr . Cu nici una din acestea nu putem cî tige pe Hristos, sau bun t ile Lui.

în același chip din slavă în slavă, ca de la Domnul Duhul" (II Cor. 3,18); caci acum îl vedem ca prin oglindă și prin ghicitor, iar atunci îl vom vedea face treburile acestea" (I Cor. 13,12). Cei ce s-au făcut deci mirese curate, cunosc pe Mire în ei înșiși, ca într-o oglindă, de nu cumva au vreo pată în ei ca chipuri și de nu cumva nu plac Mirelui lor.⁴⁴³ Caci Mirele caută suflete curate, ca niște fecioare,⁴⁴⁴ care nu au în ele nici o pată. ceea ce s-a scris despre Rebeca: „Era fecioară foarte frumoasă, care nu avea de bărbat" (Fac. 24,16), și prorocul zice: „Aduce-se-vor Împăratului fecioare în urma ei, cele apropiate ei aduce-se-vor la ea. (Ps. 44,16). „Aduce-se-vor" înfățișează sfânta înomenire (întrupare), iar „apropiate ei", înfățișează faptul de-a se alipi de El, fiindcă nașterea din nou prin Sfântul Botez le-a înnoit sufletele de orice vechime și pocăințele curate și le face fecioare sfinte, se poate de toate vechimeea, nemaiaducându-le aminte de ea.⁴⁴⁵ De aceea li s-a spus: „Ascultă, fiică, și vezi și pleacă urechea ta și uită de poporul tău și de casa părintelui tău; și va pofti Împăratul frumuseții tale" (Ibid. 12,13). și se vor minuna de (de sufletul, fecioara și mireasa) toate Puterile cerurilor pentru curăția ei pe care i-a dăruit-o pocăința care a făcut-o un trup cu El⁴⁴⁶ „și vor zice: Cine este

443 Sufletul însuși este o oglindă în care omul vede pe Hristos, de nu cumva sînt în ele pătăci identice cu petele. Dar este în același timp o mireasă în care vede în sine pe Mirele Hristos. Deci de epătată ca oglindă, nu e curată nici ca mireasă și Mirele nu o place. Numai de e curată de orice pată, Mirele se oglindește în ea, fiind unit cu sufletul ca Mirele cu mireasa, f r s se confundă cu ea. și e o mare bucurie în această unire.

444 Sufletul este în grecește de genul feminin. Aceasta face să se potrivească și mai bine calitatea de mireasă și de fecioară.

445 Fecioria sufletului, cîntă prin nașterea din nou, poate fi o vecinică tinerețe, o neînvechire permanentă prin „stricare".

446 Sufletul făcut mireasă curată prin pocăință, se face „un trup" cu Hristos, dar un trup care nu desființează persoanele, așa cum Adam și Eva au fost făcuți de Dumnezeu un trup, rămînînd ca persoane. o aluzie la Sf. Împărtășanie, în care credinciosul se face un trup cu Hristos, f r s se piardă ca persoană deosebită.

cea care se suie, f cut alb ca o floare, spre fr inul ei?"
(Cânt. Cânt. 3,2).

21. S folosim deci toat puterea noastr luptând pu in câte pu in pîn ne vom dezbr ca de f ptuirea omului vechiu, p zindu-ne de tot lucrul pierzaniei, pîn când iubirea Lui îl va uni cu noi i va scoate de la noi chipul celui p mîntesc i va întip ri chipul Lui cel sfînt în inima noastr , ca s ne facem vrednici de El, cura i de toat pata, cum a zis Apostolul: „Precum am purtat chipul celui p mîntesc, a a vom purta i chipul celui ceresc" (I Cor. 15,49). C ci a tiut Apostolul c nu este om f r p cat de când a avut loc neascultarea, i c poc in a poate întoarce iar i pe om la noutatea f r de p cat,^{446b} de aceea a spus c am p r sit f ptuirea celui ce n-a ascultat porunca i s vîr im f ptuirea Domnului nostru Iisus Hristos, care este împlinirea sfintelor Lui porunci, care a f cut mil i a asumat robia omului pîn ce l-a introdus în raiul ascuns i i-a d ruit, dup Sfintele Scripturi, toate virtu ile, prin aceasta i-a dat s m nînce din pomul vie ii, care este cur ia. Pe aceasta a ar tat-o El Însu i, împ când Heruvimii i oprind sabia de foc ce se învîrtea p zind calea spre pomul vie ii, care este cuno tin a sfintelor Lui cuvinte.⁴⁴⁷ Prin aceasta le-a împ cat i în mintea credincio ilor, p zin-

446b. Nep c tuirea ine sufletul neînvechit, ve nic tîn r, înnoindu-se mereu din Hristos, care ine mereu tîn r , sau nou , firea omeneasc asumat de Fiul lui Dumnezeu, care e din veci i pîn în veci Alfa i Omega, începutul i des vîr irea, sau des vîr irea de la început.

447 Adam, dup c dere, n-a mai putut mînce din pomul vie ii, sau din cur ie, c ci din aceasta nu se poate hr ni cineva decît r mînînd unit cu Dumnezeu, izvorul vie ii f r început i f r sfîr it. Dumnezeu, cur ia, via a sînt una. Hristos a reintrodus firea omeneasc asumat de El „în raiul ascuns", în raiul nev zut, nu în natura v zut , ci în planul tr it spiritual. Întîi a introdus firea asumat de El în raiul tr it spiritual, apoi va introduce i pe cei ce se vor uni cu El. Dar cur ia la care a introdus firea asumat de El i apoi i pe cei uni i cu El prin credin , nu se poate dobîndi f r cuno tin a Lui i a poruncilor Lui i f r p zirea acestora. C ci în poruncile Lui una cu cuvintele Lui, este modul de via al Lui ca om, conform întru totul cu voia Lui dumnezeiasc .

du-i pe ace tia neîncetat i închizînd urechile lor fa de orice cuvînt viclean al arpelui, amintindu-le de amara robie, în care au c zut înainte, ca s nu se întoar c la ea. În scopul acesta îi face s mul umeasc neîncetat Celui ce i-a r scump rat prin cinstitul Lui sînge tergînd zapisul robiei lor pe cruce (Colos. 2,14) i f -cîndu-i fra i i prieteni (Io. 15,14); i v rsînd Duhul Lui peste ei, le-a odihnit în har inima lor. C ci a spus: „M sui la Tat l Meu i la Tat l vostru i la Dumnezeuul Meu i Dumnezeuul vostru" (Io. 20,17). i iar i: „Voiesc P -rinte, ca unde sînt Eu, s fie i ei acolo cu Mine, pentru c i-am iubit pe ei precum si Tu M-ai iubit pe Mine" (Io. 17,24).

22. Dar ne-a ar tat nou iar i, c n-a spus aceasta despre to i, ci despre cei ce au p r sit voile lor i au urmat sfințelor Lui voi i au t iat de la ei orice îndemn al lumii acesteia. C ci a spus c i-a luat pe ei din lume De aceea „lumea îi ur te, c nu mai sînt din ea" (Io 15,19). Observi c cei ce au p r sit cele ale lumii, sînt cei ce s-au învrednicit s se fac mirese ale Lui i au r -mas în unire cu El. A a a spus Apostolul: „De aceea va l saomulpetat ls u ipemamasa i vorfi amîndoi un trup. Taina aceasta este mare. Dar eu vorbesc de Hristos i de Biserica " (Ef. 5,31—32). i iar i a zis: „Neamurile sînt împreun mo tenitoare i p r i ale ace-luia i trup i împreun p rta e ale f g duin ei în Hris-tos Iisus prin Evanghelie" (Op. c. 3,6). Observ c Du-hul Lui Cel Sfînt locuie te în cei ce s-au învrednicit s se fac un trup cu El i Duhul Lui lucreaz în ei i se îngrije te de ei, precum a zis: „C ci nu voi sînte i cei ce gr i i, ci Duhul Tat lui vostru este Cel ce gr e te în voi" (Mt. 10,20). i iar i zice Apostolul: „Nou ne-a dezv luit Dumnezeu prin Duhul S u. C ci Duhul toate le cerceteaz , chiar i adîncurile lui Dumnezeu... Iar noi avem cugetarea lui Hristos" (I Cor. 2,10, 16); Deci cum

poatecugetarea lui Hristos s gîndeasc vreun p cat? În elegi, deci, frate, cu inima ta taina aceasta, c tot soiul de pe p mînt na te cu cel de un soi cu El i nu ceva de alt soi, fie c e animal, fie c e fiar , fie c e tîr toare, fie pas re. De aceea a adus Dumnezeu toate la Adam, ca s vad de se afl ceva asemenea lui. i nu s-a aflat între toate, fiindc nu erau de firea lui. Atunci luînd Dumnezeu una din coastele lui, a f cut-o pe ea femeie, fiindc a luat-o din b rbatul ei" (Fac. 2,19—21).

23. Aceasta este taina mare a acelor mirese ale Lui: c sînt din fiin a Lui, prin na terea din nou i din sfîntul Lui trup.⁴⁴⁸ C ci zice Apostolul: „Un trup sîntem to i în Hristos i fiecare m dulare unii altora" (Rom. 12,5). i iar i: „Sîntem m dulare ale trupului Lui din carnea Lui i oasele Lui" (Ef. 5,30). Observi c voie te ca omul s fie ca (dup) El în toate, precum Eva este din Adam. Sufletele celor ce au nera ionalitatea animalelor, sau l comia fiarelor ce se jefuiesc una pe alta, sau nestatornicia p s rilor, sau veninul erpilor, nu pot fi fecioare, c nu au f ptuirea conform cu a Lui. Observi, deci, frate, cum voie te ca omul s se fac asemenea Lui, s n tos de tot ce e contrar firii, ca s se învredniceasc s se fac mireas a Lui? Sufletul cunoa te deci gîndurile sale din f ptuirea sa. De va împlini f ptuirea (cuenit), cunoa te c Duhul lui Dumnezeu locuie te în el, pentru c f ptuirea cea bun rena te sufletul nep timitor ; i e cu neputin ca Duhul lui Dumnezeu s

448 Aducerea femeii la existen din coasta lui Adam este un chip al faptului c omul cel nou î i prime te existen a din umanitatea Fiului lui Dumnezeu. C ci din trupul Lui cel f r de p cat ne na tem i noi din nou. Precum fiecare soi se na te din soiul propriu, a a se na te omul îndumnezeit din umanitatea îndumnezeit a lui Hristos, în care umanitatea e cel mai unit cu dumnezeirea, fiind a aceleia i Persoane a Cuvîntului lui Dumnezeu. Nu poate fi omul f ptur nou decît din Fiul lui Dumnezeu f cut om.

nu locuiasc în sufletul acela.⁴⁴⁹ Căci a spus Domnul: „De Mă iubiți pe Mine, păziți poruncile Mele; și Eu voi ruga pe Tatăl Meu și El va trimite vouă pe Mângâietorul, Duhul Adevărului” (Io. 14,15—17) și iar își zice Apostolul: „Sau oare nu cunoașteți că Hristos Iisus locuiește în voi, afară numai de nu sunteți netrebniți?” (II. Cor. 13,5). Observați că, dacă nu dobândește omul fructuirea lui Iisus, este netrebnic și nu este fecioară unită cu El? Toate fecioarele și-au pregătit candelile lor, dar neavând fructuirea (cea bună) au fost aruncate în afara ușilor (Mt. 25,1—12). Navodul aruncat în mare a adunat pe țigăni și i-a introdus în Împărăție (Mt. 13,47—48). Neghinele au crescut împreună cu grâul, dar, fiindcându-se secerat, au fost strânse și aruncate în foc (*Ibid.* 25—30). Mădișele au rămas, în viață, dar, nedând rod, au fost aruncate, de asemenea, în foc (Io.15,6). Oile au pășcut împreună cu caprele, dar numai pe oi le-a introdus cu Sine, iar caprele au fost aruncate afară (Mt. 25, 32—33) Semănătorul a semănat aceeași sămânță a Lui, dar nu s-a bucurat decât de cele ce au odrăslit în pământul cel bun (Mt. 13,3—9). A dat argintul Său în chip nefărnice dar s-a bucurat numai împreună cu cel ce și-l-a întors îndoit (Mt. 25,14—23). Au fost chemați toți la nunt, dar pe cel ce n-avea haină de nunt a poruncit să-l arunce în întunericul vecin (MT. 22,11—13). Aceste cuvinte sînt ale noastre, că toți spunem că credem, dar pe cei ce nu au faptele dumnezeirii Lui îi aruncăm afară,

⁴⁴⁹Nu din afirmarea teoretică a credinței în Hristos, sau a legăturii sale cu Hristos, cunoaște sufletul că Duhul lui Hristos, deci Hristos însuși locuiește în el și-l-a făcut mireasă a Lui și din faptele sale asemenea celor ale lui Hristos, în care e prezentă puterea Lui. Unirea între Hristos și Mire și suflet și mireasă se cunoaște din faptele celui din urmă, care nu pot fi numai ale sufletului, ci și ale lui Hristos. În aceste fapte se trăiește prezența și lucrarea lui Hristos. Căci sufletul își dă seama că bună tatea acestor fapte nu poate veni numai din puterea lui.

caci, precum a zis: „Mulți sînt chemați, dar puțini aleși”
(*Ibidem* 14).⁴⁶⁰

24. Să ne cercetăm, fraților, pe noi înșine și să vedem faptele noastre, înainte de-a ne întâlni cu El.⁴⁵¹ Să nu dăm atenție celor ce fac voiele trupei inimilor. În acest caz vom pierde o mare bogăție, pe care am putea-o dobîndi în ceasul trebuincios. Să luptăm și o câțigăm în cele ce le vom purta, să le trecem cu vederea, ca propriii vrăjmași. Să cunoaștem pe cei ce i-au dat toată osteneala lor, îngrijindu-ne de cele ce se pierd. Ei au pierdut cele bune și le-au trecut cu vederea și de aceea au moțenit gheena, fiindcă n-au voit să meargă pe urmele Domnului, ca să se învrednicească și să se facă mirese. Să ne luptăm deci cu lacrimi, înaintea lui Dumnezeu, cu durerea inimii și cu suspine amare, ca să nu cădem în rușinea aceluia. Și de va veni negura pe mare și se vor pierde multe corăbii, iar altele se vor mîntui, să nu spunem că de aceea ne scufundăm și noi, ca aceia, ci să ne întărim unii pe alții ca să nu ne lenevim, și să ne rugăm lui Dumnezeu, ca să ne ajute. Cu adevărat mare este negura pe pămînt. De aceea să ne smerim și să strigăm rugîndu-ne ca să nu ne pierdem. Cel ce face așa, chiar de întîlnește furtuna pe mare, află corăbierii și pe alții din corăbie care întăresc pe cărmaci. Dar de nu se află omul golit de tot lucrul care-l poate pierde, nu se poate salva din această mare tulburată de multe valuri. Căci nici Moise n-a putut cînta Domnului decît cînd a trecut marea și a văzut moartea celor ce voiau să în neamul lui în Egipt, ca să fie robi. Și după ce i-a trecut, fiindcă au ajuns liberi, a zis: „Să cîntăm Domnului, căci

⁴⁶⁰ Cuvintele lui Hristos și le însușesc mulți, dar puțini sînt cei ce le trec în fapte. Și numai faptele schimbă pe om, pun pe el pecetea lui Hristos, îl arată ca pe cel ce și-a însușit puterea lui Hristos, l-a făcut fecioara curată unită cu El, prin iubire adevărată.

⁴⁵¹ Dacă nu ne-am curățit și preschimbat firea prin pecetea puterii lui Hristos pusă pe ea, nu ne întâlnim cu El, pentru că nu ne-am unit cu El.

cu slav s-a prosl vit. Pe cal i pe c l re i-a aruncat in mare" (Ie . 15,1).

25. Când deci mintea va mîntui sim irile sufletului de voile trupului i stîlpul v zut de ea le va trece (peste ele) i va desp r i sufletul de voile trupului, v zînd Dumnezeu neru inarea patimilor pornindu-se asupra sufletului, voind s -i in sim irile în p cat, dar mintea gîndindu-se pe ascuns neîncetat la Dumnezeu, El va trimite ajutorul S u i va pierde deodat pe to i vr jma ii lui, precum s-a scris c a spus Dumnezeu lui Moise: „Ce strig c tre Mine? Porunce te fiilor lui Israil s se preg teasc pe ei în i i; iar tu ia toiagul t u în mîna ta i tinde-l spre apa m rii i se va seca" (Ie . 14,15—16). Credincios este Dumnezeu s dea i azi mîna lui Moise, ca s scape pe Israil cel de acum din mîna Egiptenilor, care sînt voile min ii pe care le-am împlinit, ca i noi s ne învrednicim s -i cînt m Lui cîntare nou , zicînd: „S cînt m Domnului, c ci cu slav s-a prosl vit". Dar cum putem s spunem: „Cu slav s-a prosl vit", dac ascult m de vr jma ii no tri i ne întoarcem în Egiptul voii noastre, poftind cele ce le mînc m i cerînd lui Aaron: „F -ne nou zei, care s ne conduc în Egipt? (Ie . 32, 1); dac ne-am umilit prin lenevia noastr s hulim hrana duhovniceasc ? (Numeri 21,5). Dar puternic este Dumnezeu s întoarc la noi pe Moise din munte i s zdrobeasc vi elul încornorat, prin care ne-am f cut du mani lui Dumnezeu. Puternic este Dumnezeu Cel ce ne-a d ruit poc in a, ca s ne întoarc pe noi iar i la El i s dea lui Moise t rie s se roage pentru noi, zicînd: „De le ier i lor, p catele, iart -le. Iar de nu, terge-m i pe mine din cartea celor vii" (Ie . 32, 31—, 32); i s dea t rie lui Iisus la vremea lui, s zdrobeasc cele apte neamuri care au ostenit p mîntul f g duin ei cu viclenia lor pisma i s primeasc Israil mo tenirea lui, spre a locui în el f r pism în vecii vecilor. Amin.

A Lui este puterea, al Lui ajutorul, al Lui acoper mîntul, a Lui în elepciunea, a Lui paza. El însuși este în noi, Domnul nostru Iisus Hristos, spre slava și cinstea lui Dumnezeu Tatăl și a Sfîntului Duh dinaintea de veci și acum și în vecii vecilor. Amin.

CUVÎNTUL XXVI

Cuvinte spuse de Ava Petru, ucenicul lui Ava Isaia, despre cele auzite de la el

1. Spunea P rintele meu; F -te tare, ca să trezeți ceea ce trebuie îndreptat. Cur ia se roagă lui Dumnezeu, frica de Dumnezeu și strîmtoarea iartă p catele. Slujirea omului care are în inima lui r utatea r zbun rii, e de art . Să nu voieți să și se cear sfat sau cuvînt pentru timpul acesta, nici să nu te încrezi în cel ce te întrebă .⁴⁵² Să ai neîncetat auzul atent la cei ce grăiesc c tre tine și roagă pe Dumnezeu să -i dea să cunoști pe care dintre ei trebuie să -l asculți. Pune toată puterea ta în a nu grăi, avînd altele în gură și altele în inima ta. Mai spunea iar și că a se arunca pe sine înaintea lui Dumnezeu întru cunoștință și a asculta poruncile cu smerita cugetare, aduc iubirea, și iubirea, nep timirea.⁴⁵³ Mai spunea iar și că cel ce se linițește (isihastul), trebuie să se cerceteze în toată clipa, de a trecut peste cei ce-l învâd și de să eliberat de ei avîndu-i înc în jur. Căci cînt vreme e supus robiei lor, înc nu să eliberat. De aceea osteneala trebuie să dureze pînă ce se

⁴⁵² Plăcerea de-a și se cere sfat ascunde în ea o mîndrie. Nu te încrede în cel ce-ți cere un sfat, căci poate o face ca să te lînghească, sau e pericol să te lași ispitit de slava de artă.

⁴⁵³ Smerita cugetare prin aruncarea înaintea lui Dumnezeu aduce iubirea și iubirea lipsa de patimi. Căci cel ce se smerite în fața lui Dumnezeu nu se mai iubește pe sine, ci pe Dumnezeu și pe ceilalți. Iar în iubire nu mai e nici o patimă. Căci în orice patimă e iubirea egoistă de sine.

arat mila.⁴⁵⁴ Spunea iar i c omul care are vreo pîr (acuz) în inima sa, este departe de mila lui Dumnezeu.⁴⁵⁵ Cerîndu-i eu un cuvînt, mi-a spus: De voie ti s urmezi Domnului nostru Iisus Hristos, p ze te cuvîntul Lui: i de voie te s atîrni (s r stigne ti) pe omul t u vechi cu El, trebuie s tai voia ta i s te preg te ti pe tine spre a primi dispre uirea celor ce te-au dispre uit pe tine i s odihne ti inima celor ce i-au f cut r u; i s te sme-re ti pe tine i s - i st pîne ti voile tale i s taci din gur ca s nu judeci pe cineva în inima ta. Spunea iar i, c cel ce se afl în lini te (în isichie), trebuie s aib frica de-a se întîlni cu Dumnezeu, dinainte de r - suflarea lui (din urm). C ci cît timp p catul mai îndu-plec inima lui, înc nu s-a ivit în el frica de Dumnezeu i este înc departe de mila Lui.⁴⁵⁶

2. Spunea iar i c sîntem înc în osteneal , cît timp avem nep timirea în gur , iar f r delegea i r u-tatea în inim .⁴⁵⁷ Spunea iar i c dac omul nu se lupt pîn la moarte s - i fac trupul lui cum a venit purtîndu-L iubitul Iisus, nu se întîlne te cu El cu bucurie, nici nu-l scoate din amara robie. i zicea: Miluie te-m , miluie - te-m , miluie te-m ! În ce cur ie a fost creat i sub ce st pînire este i în ce de ert ciune a fost legat.⁴⁵⁸ Spunea

⁴⁵⁴ Numai mila lui Dumnezeu ne scap de ispite i deci de osteneala de-a le birui. Nu osteneala noastr ne aduce mila, ci mila ne duce la sfîr itul ei odihnitor. S ne ostenim dar s nu ne încredem în osteneala noastr , ci în mila lui Dumnezeu.

⁴⁵⁵ Cum va avea Dumnezeu mil de cel ce nu are mil de altul, ci-l acuz pe acela? Nu po i sim i mila lui Dumnezeu, dac nu tr ie ti mila ta fa de al ii.

⁴⁵⁶ Unde e frica lui Dumnezeu, vine i mila Lui. Frica trebuie s fie neîncetat , anticipînd harul ca respira ia omului. Iar frica e opus p catului i viceversa.

⁴⁵⁷ Am f cut un pas spre cur ie, cînd am ajuns la lipsa de patimi în cuvinte, dar înc avem gînduri p c toase în inim .

⁴⁵⁸ Nu ne putem întîlni cu Hristos, dac nu lupt m pîn la moarte s ne facem trupul nep tima , cum l-a asumat Hristos. În ce cur ie a fost creat trupul i sub ce robie a patimilor a c zut! Nu mai e un mijloc prin care putem s cunoa tem pe Dumnezeu i s s vîr im numai binele.

iar i: „Te rog, pîn ce e ti în trup s nu- i pierzi inima. C ci precum plugarul nu se poate încrede în vreun rod crescut în arina lui, fiindc nu tie ce se va alege din el pîn nu e închis în magazia lui, a a omul nu-ai poate pierde inima lui cît are r suflare în nara lui" (Iov 27,3) i precum omul nu tie ce patim îl va întîmpina, pîn la ultima suflare, a a nu e cu putin ca omul s - i piard inima cît timp are r suflare, ci trebuie s strige totdeauna c tre Dumnezeu cerîndu-i ajutorul i mila Lui.⁴⁵⁹

L-am întrebat pe el, zicînd: „Ce este, P rinte, smerita cugetare i ce este ceea ce o na te?" i mi-a spus c smerita cugetare este ascultarea i t ierea voii proprii cu smerenie, f r osteneala, i cur irea i suportarea osîndeii (a oc rii) i purtarea f r greutate a cuvîntului aproapelui. i iar i a spus: „Fericit este cel ce a dobîndit pe omul nou înainte de-a se întîlni cu Hristos". C ci a spus Apostolul: „Carne i sînge nu pot mo teni Împ r ia lui Dumnezeu" (I Cor. 15,50)⁴⁶⁰. i iar i spunea: „Pîn ave i între voi pisma i cearta, oare nu sînte i trupe ti i nu umbla i dup om?" (I Cor. 3,3). i spunea iar i c de aceea sîntem în atîtea osteneli fa de vr jma ii no tri, fiindc nu cunoa tem exact sc - derile noastre, nici n-am cunoscut plînsul întru cuno - tin . Dar cînd ni se va descoperi plînsul, el ne va ar ta p catele noastre.⁴⁶¹ i de vom fi l sa i (de vr jma i),

459 Cît timp tr im, s nu l s m inima s ni se piard în în elesul moral, f cînd r ul. Iar întrucît ea r mine vie în noi în în eles biologic pîn r sufl m, s nu o l s m pîn la moarte s se piard în în elesul moral. Iar aceasta nu o putea face decît cerînd neîncetat, pîn la moarte, ajutorul lui Dumnezeu i mila Lui.

460 Întîlnirea cu Hristos de care se vorbe te aci, este cea viitoare din Împ r iacerurilor. Darna terea omului cel nou, decare se spune c trebuie s aib loc înainte de întîlnirea cu Hristos, nu înseamn c omul o poate realiza numai prin sine. i aceasta rezultatul unei „întîlniri" cu Hristos.

461 Altcva este a cunoa te plînsul în general i altcva a-l cunoa te, cunoscînd drept cauz a lui p catele noastre El va fi un plîns prin care dep im p catul, cît vreme altfel de plîns poate s fie un semn c st ruim în p cate, regretînd cine tie ce pierderi sau neaten ii lume ti.

ne vom ruina și privim la fața celor ce căluzesc pentru că sînt mai de cinste ca noi. Iar cei ce îi fac din păcatele lor motiv de îndrăzneală, nu știu de Dumnezeu. Inimile noastre se vîd însuși trînd împreună cu ei păcatele lor. Mai spunea iar și că cel ce-i suportă defimarea și-l supune voia să-l aproapeleze pentru Dumnezeu, că să nu-lase pe vrăjmaș să vină la mijloc, arată pe om că este lucrător.⁴⁶² Căci de are mintea trează și de este sub picioarele lui Iisus întru cunoștință, se va silisi să-l taie voia sa, că să nu fie desprins de iubitul său Domn.⁴⁶³ Căci cel ce vine la voia lui, nu se află în pace nici cu cei credincioși. Fiindcă nepăsarea și mînia și aprinderea față de fratele, urmează inimii (voii) lui. Iar cel ce zice: „Nu-mi pasă de ceea ce aud sau vorbesc”, se aseamănă orbului care nu vede lumina, de e adus la ea sau scos de la ea. În elegeri aceasta de la soarele acesta, că un mic nouri apărînd sub el îi acoperă lumina și-l oprește căldura. Dar acestea nu sînt vădite tuturor, ci numai celor ce au cunoștință.⁴⁶⁴ Și iar și spunea că omul care îi vede totdeauna păcatele sale, nu are limbă să vorbească cu vreun om.

3. Iar și spunea: Urte toate cele din lume și odihna trupească. Fiindcă acestea te fac dușman al lui Dumnezeu. Căci precum omul care are un dușman luptă cu

⁴⁶² Cînd îi afirmi voia ta împotriva aproapelezei, lași pe vrăjmaș să vădă despart unuia de altul, dar și pe tine, sau poate pe amîndoi de Dumnezeu. Căci Dumnezeu nu poate fi acolo unde este vrăjmașul, care desparte pe oameni între ei și de Dumnezeu. Și nu acolo unde îi afirmă omul voia sa este el activ, sau arată mai mult putere, ci unde nu-i afirmă voia sa.

⁴⁶³ Mintea trează este cea care ține de ceea ce folosește cu adevărat pe om. Și ea are cunoștința că e de folos omului să stea la picioarele lui Iisus, urmîndu-i Lui, fiindcă voia Lui, de-a fi în unire cu El și cu semenii, pentru a se bucura de toate ce i le dau ei, în schimbul predării sale lor. Mintea aceluia om ține de ceea ce îl desparte pe el de Iisus și de oameni este afirmarea voii lui, în opoziție cu voia lui Iisus și a aproapelezei.

⁴⁶⁴ Nu poți fi indiferent la ceea ce vezi sau gîrăiești. Aceasta este una cu orbirea. Ea te lasă în întuneric. Și nu poate veni decât din păcatul care se aază că un nouri pe lumina soarelui. Roul aflat în această nepăsare nu e vădit decât celor ce, depășind păcatul, au ajuns la cunoștința a ceea ce e bun și ru.

el, a a trebuie s lupt m cu trupul nostru ca s nu se odihneasc .⁴⁶⁵ i spunea iar i: Lucr torul care lucreaz i cel ce iube te pe Dumnezeu trebuie s fie atent la orice gînd al s u i s se sf tuiasc cu ele i s le deosebeasc . Trebuie s cunoasc de vin de la trupul s u, sau nu. C ci pîn ce domne te în vreunul din m dularele lui cele contrare firii, înc nu e socotit fecioar .⁴⁶⁶ L-am în- trebat iar i: Ce este rug ciunea din Evanghelie : „Sfin- easc -se numele T u" (Mt. 6,9). i a spus: Ea este a cel- lor des vîr i i, fiindc este cu neputin s se sfin easc numele lui Dumnezeu în noi, pîn sîntem st pîni i de patimi. i zicea iar i c p rin ii no tri cei vechi au spus c retragerea (din lume) este o fug a trupului i cugetarea la moarte. i iar i zicea despre pacea cu aproapele, c unde nu este pace nici Dumnezeu nu lo- cuie te, iar cel ce- i vede p catele sale, vede i pacea. C ci nu locul unde se locuie te aduce iertarea p catelor, ci smerita cugetare.⁴⁶⁷ Fiindc David zice, dup ce a c - zut în p catul fa de Urie, c n-a aflat nimic s aduc drept jertf lui Dumnezeu pentru p catul lui, decît

465 Trupul c ruia îi place comoditatea adus de lume, e f cut de ace- stea du man al lui Dumnezeu. Dar prin aceasta trupul e i du man al omului. C ci dac omul umbl numai dup pl cerile trupe ti, va pierde fericirea ve- nic . Deci omul trebuie s lupte cu trupul care-l face du man al lui Dumnezeu i deci i al s u, pentru a nu-l l sa st pînit de astfel de pl ceri i comodit i trec toare.

466Fecioria, sau cur ia sufleteasc i trupeasc este starea cea fireasc a omului. i acest om este iubit de Dumnezeu ca mireas fecioar . El este unit cu Dumnezeu. Deci unirea cu Dumnezeu este starea cea dup fire a omului. Nu agita ia murdar a omului este starea lui fireasc .

467 Retragerea din lume e ca un fel de moarte anticipat . Dar, cum am mai spus, ea nu trebuie în eleas în sens origenist, ca un dispre al lumii ca existen creat de Dumnezeu pentru cre terea omului, ci ca o folosire a ei în sens egoist pentru pl cerile trec toare, socotite ca unicul rost al vie ii ome- ne ti. C ci îndat dup ce îndeamn Ava Isaia la retragerea din lume, laud pacea cu aproapele. Numai unde este ea este Dumnezeu. Iar pacea nu e nu- mai lipsa negativ a acesteia, ci o stare pozitiv : o bucurie în a face bine aproapelui. C ci acolo locuie te Dumnezeu. „Iubi i- v unii pe al ii, precum Eu v-am iubit pe voi", spune Hristos. Nu locuirea într-un loc dep rtat de lume aduce în l area omului peste p catele egoismului, ci smerita cuge- tare, care nu se poate ar ta decît în rela ia cu oamenii.

ceea ce spune: „Jertf lui Dumnezeu, duh umilit, inim înfrînt i smerit " (Ps. 50,19). i mai spunea iar i c nep sarea i def imarea cuiva tulbur în elegerea, nel sîndu-i s vad lumina lui Dumnezeu.

Spunea iar i: Folose te toat puterea ta ca s scapi de aceste trei patimi care omoar sufletul: cî tigul, cinstirea, odihna. Pentru c acestea înconjurînd sufletul, nu-l las s prop easc . i spunea iar i: Cînd ezînd în chilie î i vine s judeci pe aproapele, judec -l inînd seama de p catele tale, cugetînd c sînt mai mari p catele tale decît ale lui. i de socote ti c faci cele drepte, s nu socote ti c au pl cut lui Dumnezeu. C ci tot ce e puternic în trup vine ca o perioad dup ceea ce e neputincios i se îngrije te de aceasta, spunînd c are o leg tur cu ceea ce e neputincios i comp time te cu aceea, pîn nu se vindec .⁴⁶⁸ Cel cu inima învîrto at spune în inima sa: „N-am gre it niciodat ". Iar cel ce a dobîndit smerita cugetare suport , critica aproapelui, zicînd: „Da, am gre it". Îns cel ce o dispre uie te pe aceasta, are în inim gîndul c e în-elept i n-a jîgnit niciodat pe cineva. Dar cel ce are frica lui Dumnezeu, se îngrije te de virtu i, ca nu cumva s piard vreuna din ele.

i spunea iar i: De ezi în chilia ta i împline ti slujirea ta lui Dumnezeu în t cere i inima e cî tigat de ceva ce nu este a lui Dumnezeu i cuge i în tine c aceasta nu e p cat, ci sînt gînduri i nu p cat, nici slujirea (liturgia) ta s vîr it de tine în t cere nu este adev rat . Iar de spui c Dumnezeu prime te slujirea (liturgia) inimii pe care ai f cut-o în t cere, deci i

⁴⁶⁸ Chiar în cele morale, omul cînd e tare, cînd e slab. Acestea se succed ca ni te perioade, în a a fel c atunci cînd e tare simte mil fa de ceea ce este slab în el, pîn cînd aceast sl biciune se vindec .

faptul că inima ta s-a împecat cu peccatul în tărâcere, tărâcere ta se va socoti peccat înaintea lui Dumnezeu.⁴⁶⁹

4. L-am rugat pe el să-mi spună un cuvânt și mi-a spus că cel ce nu află ajutor în vremea războiului și nu poate socoti nici că are pace. Iar îmi spunea despre dorința de-a învingea, că trebuie avut frică de-a nu cădea alături de ceea ce învingem (în ceea ce e contrar)

Căci câtă vreme cazi în aceasta, nu poți învingea.⁴⁷⁰ Spunea iar îmi despre Cuminec turc (comuniune — Sfânta Împărăție): „Vai mie, vai mie, că deoarece am comuniune cu vrăjmașii lui Dumnezeu, ce comuniune pot avea cu El? Deci mă împărătesc spre judecata și osânda mea.” Acest cuvânt îl spunem, zicând: „Sfintele, sfinților”, adică cele sfinte se dau sfinților. Deci de sînt sfînt, cine sînt cei ce lucrează în mine? Iar îmi l-am întrebat, zicând: „Ce este frica de Dumnezeu;” și mi-a spus: Este starea omului care-și dă seama că este cu cineva care nu este Dumnezeu.⁴⁷¹ L-am întrebat: „Ce este robul lui Dumnezeu?” și mi-a spus că, întrucît slujește te cineva patimilor, nu e socotit robul lui Dumnezeu, ci este robul patimii de care este stăpînit. Spunea iar îmi: „Vai mie, vai mie, vai mie, că nu m-am luptat și mă curcesc pe mine, că și am parte de milă.”⁴⁷² Vai mie, vai mie, că nu m-am luptat și biruiesc războiul vrăjmașilor mei, că și împărătesc împreună cu Hristos. Căci cum se va putea apropia de omul de împărățitul lui? Vai mie, vai

⁴⁶⁹ I se recomandă monahului să nu se împacă în timpul rugăciunii sale nici măcar cu gânduri care, deși nu trec în faptă, nu se referă la Dumnezeu, socotind că nu sînt pecate. Să socotească numai aceste gânduri pecate, căci slujirea rugăciunii sale unite cu tărâcere despre aceste gânduri.

⁴⁷⁰ Să nu învingem pe alții ceea ce nu facem noi. Căci aceasta ne arată mincinoșii. Și dînd un astfel de exemplu, mai degrabă îl ducem spre rău pe cel ce socotim să-l învingem.

⁴⁷¹ În Evergetinos, cartea 7, cap. 7, se explică: „Omul convins că nu este cu Dumnezeu, nu are frica lui Dumnezeu”.

⁴⁷² Cine nu se luptă să se curețe de patimile egoismului, nu se roagă lui Dumnezeu și-i face parte de mila Lui. Căci uită că are nevoie de mila Lui, socotind că și-a câștigat el însuși cele necesare.

mie, c st în jurul meu numele T u, Doamne, i slujesc vr jma ilor T i. Vai mie, vai mie, c m nînc cele de care se scîrbe te Dumnezeuul meu i de aceea nu m vindec pe mine". L-am vizitat pe el cînd era bolnav i se chinuia foarte i privind triste ea inimii mele pentru durerea lui, mi-a spus: De abia apropiindu-m prin aceste neputin e, m gîndesc la ceasul acela amar. Astfel s n tatea trupului nu aduce nici un folos. C ci î i caut t ria lui spre a se îndu m ni cu Dumnezeu. Fiindc pomul care e udat în fiecare zi nu se usuc , spre a aduce rod."⁴⁷³

Iar i spunea c omul are nevoie de o inim b rbat i mare, ca s se îngrijeasc s p zeasc poruncile Domnului. i iar i spunea: „Vai mie, vai mie, c am înaintea mea pe pîrî ii pe care îi cunosc i pe care nu-i cunosc i nu pot s -i t g duiesc. Vai mie, vai mie, c am în fa pe pîrî i i cum voi putea s m întîlnesc cu Domnul meu i cu sfin ii Lui, pentru c vr jma ii mei nu las nici un m dular al meu întreg înaintea lui Dumnezeu." L-am mai întrebat pe el: „Ce trebuie s fac cel ce se lini te te? i mi-a spus c cel ce se lini te te (isihastul) are nevoie de aceste trei: de frica neîntrerupt , de cererea continu i de a nu- i pierde inima sa niciodat " i iar i spunea c omul care se lini te te trebuie s se p zeasc pe sine s nu aud nici un cuvînt, care nu-l folose te, pentru c altfel pierde osteneala lui. Spunea iar i despre Ava Serapion c a fost întrebat de un b trîn: „F iubire i spune-mi: cum te vezi pe tine însu i?" i a r spus c seam n cu cineva ce se afl într-un turn i prive te afar i le cere trec torilor s nu se apropie de el. i i-a spus lui

⁴⁷³ Trebuie s ud m în fiecare zi pomul inimii noastre cu gîndul la Dumnezeu, ca s nu se usuce. C ci nu mai aduce rod.

b trînul care l-a întrebat: „ i eu m v d pe mine, ca unul care m-am înconjurat cu un zid" i l-am împlinit cu table de fier, ca de bate cineva, s nu aflu cine este, sau de unde a venit, sau ce voie te, sau cine este, i nu-i deschid pîn nu pleac ". i spunea iar i: „De caut cineva pe Domnul cu durerea inimii, Domnul îl aude pe el, dac cere întru cuno tin i se îngrije te cu dure-rea inimii, i nu e legat de ceva din cele ale lumii, ci se îngrije te de sufletul lui cu fric , ca s -l duc pe el neîmpiedicat înaintea scaunului de judecat a lui Dumnezeu, dup puterea lui."

CUVÎNTUL XXVII

Despre îndemnul: „Ia aminte la tine însu i"

1. Ia aminte cu am nuntul la tine însu i, cugetînd cu curaj la Domnul nostru Iisus Hristos, care fiind Dumnezeu i avînd o slav i o m rire negr it , ni s-a f cut pild ca s mergem pe urmele Lui, Care s-a smerit în chip covîr itor pentru noi, luînd chip de rob (Filip. 2,6) i s-a s r cit i a dispre uit ru inea i a suportat multele i urîtele oc ri, i precum s-a scris: „ca o oaie spre junghiere S-a adus i ca un miel f r de glas înaintea celui ce-l tunde, nu i-a deschis gura Lui. Întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat" (Isaia, 53, 7—8). i a r bdat moartea cu multe oc ri pentru noi. Pentru porunca Lui, s r bd m i noi cu hot rîre pentru p catele noastre, de ne înjur sau vorbe te cineva împotriva noastr pe drept sau pe nedrept, i, de mai trebuie s

474 în cod. Savaitic 157, din sec. X, Biblioteca din Ierusalim, se afl „Capitolele" lui Ava Ammona, contemporan cu Antonie (+355), care cuprind esen ial cele din capitolul acesta. în cod. Sinaitic 464, din sec. XVII se atribue lui Ava Petru Damaschin (pe la 775). Dup nota de la pag. 172 a c r ii lui Isaia a monahului Augustin, Ava Isaia ar fi preluat coninutul acestui capitol de la Ava Ammun, prelucrîndu-l prin unde idei proprii.

spunem, pînă la moarte. Și de sîntem duși la jungchiere ca o oaie, să ne arțăm ca un animal, neîmpotrivindu-ne deloc, ci mai degrabă, de putem, să mîngîiem pe cei ce ne fac aceasta, iar de nu, să stăm deplin cu mult smerenie.

2. Ia aminte cu am nuntul la tine însuși, crezînd că ocările și necinstirile ce ți se aduc pentru Domnul sînt un mare câștig, suportarea lor cu toată inima și fără tulburare sînt un mare câștig și mîntuire pentru suflet. Cugetă-ți zi: „Se cuvine să mă simt timid chiar mai mult pentru păcatele mele și mă bucur să fiu învrednicit să mă simt timid și suport pentru Hristos necazuri și necinstiri, ca prin oarecare coborîre să mă fac următor al pătimirii Dumnezeuului meu”. Și de cîte ori i-ai aduci aminte de cei ce te-au necăjit, roagă-te pentru ei din suflet ca pentru cei ce i-au pricinuit cu adevărat mari câștigi sufletului, necărtînd deloc împotriva lor⁴⁷⁴.

3. Ia aminte cu am nuntul la tine însuși ca să respingi și surză, ca o moarte și piere sporit toată iubirea de sine și toată slava de artă și poftirea mirurilor și cinstirilor și laudelor de la oameni și socotința că ești ceva, sau că ai dobîndit vreo virtute, sau că ești mai bun ca cineva. Și taie de la tine toată poftă și plăcerea urîtă a trupului, pînă la cel mai mic grad; la fel voină de-a cunoaște vreun om, fără să fie trebuință, sau de-a te atinge de alt trup, sau de-a mîncă puțin sau foarte puțin cînd nu e vremea, ca păstrîndu-te și asigurîndu-te prin cele mici, să nu cazi în cele mari, nici disprețuind cele mici, să cazi pe încetul.

4. Ia aminte cu am nuntul la tine, ca să te ai pe tine din suflet și cu adevărat cel mai din urmă și mai

^{474b}. A te ruga pentru cei ce, făcîndu-ți rău, te-au ajutat să te mîntuiești, imitînd pe Hristos, e suprema treaptă a iertării.

p c tos i mai umilit decît tot cre tinul i s ai totdeauna sufletul plîngînd i smerindu-se i suspinînd. i taci totdeauna i nu vorbi dac nu e nevoie, ca un nevrednic i prost.

5. Ia aminte la tine, amintindu- i i avînd înaintea ochilor focul cel vecinic i chinurile vecinice i pe cei osîndi i i îndurera i de acolo i socote te-te pe tine mai degrab ca unul din cei de acolo, decît dintre cei vii.

6. Ia aminte la tine cu am nun ime, tiind c Domnul nostru a murit i a înviat pentru noi i cu sîngele Lui **ne-ar scump rat pe noi, ca i tus numai** tr ie ti ie, ci Domnului care a murit i a înviat pentru noi, crezînd cu hot rîre c e ti înaintea Lui totdeauna i El prive te la inima ta⁴⁷⁵

7. Ia aminte la tine cu am nun ime ca s fii totdeauna gata s ascul i de voia lui Dumnezeu, tiind c te a teapt fie moartea, fie via a, fie orice necaz. Cunoa te aceasta cu mult hot rîre i credin i s a tep i ispite mari i înfrico ate, ce vor veni asupra ta; i necazuri i chinuri i moartea înfrico toare ce- i pot veni.

8. Ia aminte la tine cu am nun ime ca s te probezi întîi ca unul, dar ca cel mai mic în tot ce voie ti s gr e ti, sau s faci, sau s te întîlne ti cu cineva, sau s m nînci, sau s bei, sau s dormi, sau orice alt lucru voie ti s -l faci, de este dup Dumnezeu, i s m rturise ti pricina lucrului i apoi s faci ceea ce se cuvine înaintea lui Dumnezeu. i astfel m rturise te-te în toate

⁴⁷⁵ Dac El ne-a r scump rat cu sîngele Lui atotpre ios din robia mor ii, tr im sc parea de moarte datorit Lui, deci ca ai Lui. i El, care i-a v rsat sîngele i a înviat pentru fiecare dintre noi, prive te la fiecare dintre noi, ca s vad cum ne folosim de via a înviat sau destinat învierii pe care ne-a dat-o; prive te chiar în inima noastr ca s vad ce gînduri privitoare la El avem în ea.

lucrurile tale lui Dumnezeu, ca să ai mult legătură cu El și mult îndrăzneală față de El.⁴⁷⁶

9. Ia aminte la tine cu amănunțime când de te va necăji cineva în orice lucru și aceasta îți va aduce suferință și mânie, și taci și să nu grăiești nimic contrar cu ceea ce se cuvine, pînă ce inima ta nu se va îmbelșugi prin rugăciune și astfel va mîngîia pe frații.⁴⁷⁷ Iar de îți se ivește trebuința să muștri pe fratele și te vezi pe tine aflîndu-te în mânie și agitație, și nu-ți vorbești lui nimic, ca să nu te tulburi și mai mult, ci cînd te vezi și pe tine și pe el în liniște și blîndețe, atunci grăiește-i, nu ca unul ce-l muștri, ci ca unul ce-ți amintește de ceea ce a spus cu toată smerita cugetare.

10. Ia aminte la tine cu amănunțime, ca unul ce a tepă și -ți vine ispita în fiecare ceas, fie spre moarte, fie spre necazuri și mari primejdii. Și suport-o cu hotărîre și fără tulburare, gîndind că „prin multe necazuri trebuie să intrăm în Împărăția cerurilor” (Fapte 14,22)⁴⁷⁸

11. Ia aminte la tine cu amănunțime când îți se va întîmpla vreun lucru, fie în cuvînt, fie în fapt, fie în cugetare, și nu cauă în viața ta, nici odihna ta, ci să afli cu

⁴⁷⁶ Înainte de-a face orice lucru, să ne gîndim de este după voia lui Dumnezeu și care este adevărată pricină și adevăratul motiv ce ne îndeamnă să-l facem. Să mîntuim această deschisă față a lui Dumnezeu despre orice vorbă, sau fapt, sau întîlnire, sau mîncare, sau odihnă; la ce îți vine în gînd spre împlinire. Să nu pornești la nimic fără a te gîndi înainte de este sau nu cu voia lui Dumnezeu, ca să nu-ți pară rău după ce ai făcut ceva. Aceasta înseamnă să fii în dialog cu Dumnezeu privitor la orice lucru, nu numai după ce l-ai făcut, ci încă înainte de a-l face. Să nu te lași condus numai de gîndul personal ce-ți vine în minte. Să nu te simți singur, nici o clipă. Dacă Dumnezeu vede înainte ce ai să faci, întrebă-L de orice lucru pe care te gîndești să-l faci. Fie cînd a așteți într-o permanentă relație cu El și vei fi cu îndrăzneală în răspunsul ce-ți vei da despre faptele și vîrșite.

⁴⁷⁷ Locul acesta, după nota monahului Augustin, se află la Ava Ammona, fiind salvat la Ava Zosima, în cod. Sinait. 449 din sec. X, f. 26 a. Ammona este unul din Părinții din Patericul egiptean, contemporan cu Antonie și în relație cu el.

⁴⁷⁸ Să nu atepți o viață comodă, căci nu prin ea înaintezi spre Împărăția cerurilor, cum nici Hristos nu și-a deschis-o Lui ca om printr-o viață comodă.

exactitate voia lui Dumnezeu și să o împlinești în chip deplin pe ea, deși se arată cerînd mult osteneală. Și astfel să o rabzi cu adevărat pentru Împărăția cerurilor și să cauți să o împlinești din toată inima, fiindcă îți este de folos mai mult decît toată cugetarea omenească. Căci porunca lui Dumnezeu este via a vecinic, „și cei ce-L caut pe El nu se vor lipsi de tot binele” (Ps. 33, 10).

12. Ia aminte la tine cu amănunțime, că unul ce este ti totdeauna înaintea lui Dumnezeu, că să nu nădăjduiești nimic de la nimeni, decît de la El singur, cu credință. Și de ai trebuință de ceva, roagă-te lui Dumnezeu ca să îți se împlinească trebuința după voia Lui, prin cele ce voiești. Și mulțumește lui Dumnezeu totdeauna ca Celui ce ți-a împlinit-o. Și de-ți lipsește peste tot ceva, să nu-ți poți nădejdea în om, nici să te întristezi, nici să cîrtești împotriva cuiva, că suportă aceea cu hotărîre și fără tulburare, gîndind: „Sînt vrednic de multe neazuri pentru păcatele mele, dar de voiești Dumnezeu, mă poate milui”. Și cugetînd așa, îți va împlini toată trebuința.⁴⁷⁹

13. Ia aminte la tine cu amănunțime, că să nu voiești să primești ceva, dacă nu ți este asigurat că Dumnezeu ți-a trimis aceea din roadele drepte și astfel să o primești cu toată pacea. Iar cele ce le vezi venindu-ți din nedreptate, sau luptă, sau viclenie, respinge-le și aruncă-le, gîndind că „mai bun este o părțicică mică cu frica lui Dumnezeu, decît multe vîstierii cu nedreptate” (Pilde 15, 16).⁴⁸⁰

⁴⁷⁹ Cînd îți vin neazuri, nu cîrți, că socotește că-ți vin pentru păcatele tale și este vrednic de ele și că în ele te ajută să te ferești de păcatele viitoare.

⁴⁸⁰ Să nu primești nici o scărpare de vreun neaz, sau vreun urare a vieții din vreun fapt nedreptăta sau altuia. De preferat un lucru mai mic ce-ți vine prin vreun fapt cinstit, din frica lui Dumnezeu, decît un bine mai mare venit pe cale necinstit.

14. Ia aminte la tine cu am n un ime i sile te-te s te deprinzi cu t cerea, ca s - i dea Dumnezeu puterea s lup i i s te deprinzi cu ea.⁴⁸¹ Iar de i se ive te trebuin a s gr ie ti i faci înfii proba în tine însu i, c este o trebuin binecuvântat i voit de Dumnezeu, ca mai degrab s gr ie ti decît s taci, deschide gura cu fric de Dumnezeu i cu cutremur, avînd fa a în jos, i cuvîntul cinstitor i supus. Astfel de te întîlne ti cu cineva, s vorbe ti pu in, din motiv de iubire, i s taci repede. i de e ti întrebat despre ceva, ascult , cît e nevoie s spui i nu gr i nimic mai mult.⁴⁸²

15. Ia aminte la tine cu am n un ime, ca precum te dep rtezi în fapte de viclenie, a a s te înfrînzezi i de la pofta ochilor i a auzului, a gurii i a pip itului, ca s ai ochii totdeauna privind aten i la tine i la lucrul t u de mîn i s nu cau i la vreun om, dac nu vezi c e vreo trebuin binecuvântat pentru aceasta. Iar la vreo femeie sau la vreun b rbat frumos s nu prive ti în general f r trebuin . Nu le îng dui urechilor s aud pe cineva gr ind cuvinte nefolositoare; iar gura ta s tac i în general s nu vorbeasc de nu e nevoie. De cuno ti acestea, iubitele, pune- i toat puterea în a te îngriji de ele, ca s te acopere Domnul în ceasul ispitei. Amin.

⁴⁸¹ Lupt -te pentru deprinderea t cerii, ca s dobînde ti puterea s te deprinzi cu ea. Nu d Dumnezeu nici o virtute, dac nu lup i i tu pentru ea. Dar nici tu nu po i s cî tigi vreo virtute, dac nu te ajut i Dumnezeu. În toate cele bune este o conlucrare între Dumnezeu i om.

⁴⁸² Foarte mult recomand Ava Isaia monahului t cerea. T cerea înseamn reflexie la taina lui Dumnezeu i la taina propriei persoane. Persoana uman se comunic i prin vorbire, dar i prin t cere. Prin amîndou tr ie te i face s fie tr it lumina i taina ei. Ajunge s o v d reflectînd, ca s -mi dau seama nu numai de taina, ci i de lumina ei. Prin t cere se scufund nu numai în taina ei, ci i în lumina ei i a lui Dumnezeu. Cine vorbe te tot timpul, neîntrerupînd vorbirea de reflec ie, cade într-o vorb rie superficial . Iar taina i lumina cea mai mare este Dumnezeu. În t cere se arat sim irea prezen ei lui Dumnezeu ca lumin i tain ineputabil . Unde nu e Dumnezeu nu e nici tain , nici lumin ineputabil . Se are impresia c totul se poate în elege, c totul se poate m rgini de mintea proprie.

CUVÎNTUL XXVIII

Despre ramurile r ut ii

1. Este necesar s se vorbeasc despre ramurile r ut ii, ca s cunoasc omul ce este patima care îl desparte pe el de Dumnezeu, i ca s roage bun tatea Lui pentru fiecare din ele, ca s se arate ajutorul Lui împreun cu omul i s -i dea acestuia putere, pîn se va putea dezbr ca de ele. C ci acestea sînt r ni în suflet i-l despart pe el de Dumnezeu.⁴⁸³ Fericit este deci cel ce se dezbrac de ele. În acest caz el va fi oaie cuvînt toare, primit pe jertfelnicul lui Dumnezeu, i va auzi glasul d t tor de bucurie al Domnului: „Bine, slug bun i credincioas ! Peste pu ine ai fost pus i peste multe te voi pune. Intr întru bucuria Domnului t u” (Mt. 25, 21). Deci cei ce voiesc s fac voile lor dup trup i nu voiesc s se vindece pe ei în i i prin sfînta vindecare a poc inei, ca s se fac cura i, se vor afla dezbr ca i de haina virtu ilor în ceasul nevoii⁴⁸⁴ i se vor arunca în întunericul cel mai dinafar ,⁴⁸⁵ unde este diavolul, îmbr cat

⁴⁸³ Patima desparte pe om de Dumnezeu, pentru c îl închide în egoismul lui.

⁴⁸⁴ Patimile sînt r ni ale sufletului. Desp r irea de Dumnezeu ce-o aduc sufletului, nu-l las pe acesta într-o simpl neutralitate, ci-l îmbolesc prin r nile ce i le pricinuesc. Omul supus patimilor nu r ne te numai pe al ii, ci se r ne te i pe sine. El e sub starea normal , cea conform firii. Se afl în diferite neputin e dureroase. Poc in a e for a care-l vindec , pentru c în ea este i puterea lui Dumnezeu. i prin ea omul se ridic deasupra patimilor i se îmbrac în haina virtu ilor, ceea ce arat iar i c omul nu poate fi într-o stare neutr , ci e îmbr cat sau în patimi, sau în virtu i. i nici unele, nici altele nu sînt simple acoper minte exterioare, ci forme urîte sau frumoase întip rite în el. Cei ce vor fi afla i la judecata final neîntip riri i de formele str lucitoare ale virtu ilor, ci întip riri i de cuget rile neîn eleg toare ale patimilor, vor fi arunca i în întunericul gheenei, potrivit întunecimii proprii lor. C ci cine nu în elege realitatea comuniunii iubitoare cu Dumnezeu i cu semenii, se afl într-un întuneric interior care se prelunge te i în afara lui ca iad. Ziua judec ii din urm e numit „ceasul nevoii”, pentru c nimic nu-l poate sc pa pe om de osînda ce-i vine atunci. A pierdut toat libertatea.

⁴⁸⁵ Întunericul i chinurile iadului sînt „întunericul cel mai din afar ”, c ci e zona cea mai s rac a existen ei i cei ajun i in ea nu pricep nimic din rostul existen ei.

în haina patimilor, care sînt: desfrînarea, pofta, iubirea de argin i, vorbirea împotriv , mînia, pisma, slava de art , trufia. Acestea sînt ramurile r ut ii i multe altele asem n toare, adic : neînfrînarea, împodobirea trupului, împr tierea, lenevia, cuvintele glume e, privirea cu neru inare, iubirea de-a se l rgi, incon tien a, neluarea în seam a judec ii lui Dumnezeu, pismuirea aproapelui, minciuna împotriva aproapelui, voin a de-a pl cea oamenilor, m rturia mincinoas , cunoa terea mincinoas ,⁴⁸⁶ voin a de-a înv a pe al ii, de-a iubi trebuin a lumii, lipsa de curaj, incapacitatea de-a suporta ura aproapelui, neputin a de-a suporta critica, iubirea slavei de la oameni mai mult decît slava lui Dumnezeu, voin a de a- i ar ta lucrarea spre a fi sl vit de oameni, iubirea mînc rilor pl cute, dorin a iubirii pentru satisfacerea patimilor trupului, sminteala de-a nu fi pre uit, dorin a de-a fi l udat pentru cuno tin , de-a a î a (pe al ii), de a- i afirma propria voin , de a te socoti pe tine cuminte i bun, de-a vedea pe frate ca prost i a-l dispre ui.

2. Toate acestea se lucreaz în bietul suflet, pîn ce-l despar i de Dumnezeu. i acestea sînt poveri grele, pe care le-a purtat Adam, cînd a mîncat din pom. Acestea sînt cele despre care s-a spus: „Acesta neputin- ele noastre le-a luat i boalele noastre le-a purtat" (Is. 53, 4). Acestea sînt cele ce le-a omorît Domnul nostru

⁴⁸⁶ Cunoa terea mincinoas nu e cunoa tere real i totu i d impresia c e cunoa tere. Patimile cuceresc prin impresia c sus in via a omului, cînd de fapt n-o sus in, ci o sl besc. Deci nu nimicesc existen a total. C ci Dumnezeu nu mai pierde pe îngerii i pe oamenii pe care i-a f cut, ci îi las s se foloseasc de însu irile date, dar într-un mod care nu-i spore te, ci îi ine într-o existen chinuit . Cuno tin a mincinoas continu s dea impresia c e cuno tin a realit ii, c ci de fapt ea nu o scoate cu totul din realitate, dar o strîmb în a a fel, c nu mai e realitatea real , ci o realitate strîmbat , o realitate devenit întuneric, dar chiar întunericul acesta are un fel de realitate, este, cum se spune mai jos, o realitate minor , sau ciuntit , dar e luat drept realitatea suprem întreag .

Iisus Hristos pe crucea Lui.⁴⁸⁷ Acestea sînt burdufuri vechi în care se pune vinul nou (Mt. 9, 17). Acestea sînt fîiile în care era legat Lazăr (Io. 11, 43). Acestea sînt dracii pe care i-a trimis Hristos în turma de porci (Mt. 8,31—32).⁴⁸⁸ Acesta este omul vechi, de care a spus Apostolul că ne-am dezbrăcat (II Cor. 5, 4). Acestea sînt cele de care a spus: „Carnea și sîngele nu vor moțeni Împărăția lui Dumnezeu” (I Cor. 15, 50). Aceasta este de care zice: „Căci de trîmbi după trup, veți muri” (Rom. 8, 18). Acestea sînt neghinele pe care le-a scos pînă la mîntul lui Adam, cînd a fost alungat din rai.

Iar sarcina lui Hristos este uoară: este nemînierea, curăția, bună-tate, blîndețea, bucuria duhului, înfrînarea patimilor, iubirea față de toți, discern mîntul cel sfînt (dreapta socoteală sfîntă), credința neclintită, răbdarea necazurilor, vederea sa că străin de lume voină de-a ieși din trup și de-a se întîlni cu Hristos.⁴⁸⁹ Acestea sînt poverile uoare, pe care ne-a poruncit Hristos să le purtăm. Aceasta este calea, pe care sfinții au răbdat multe osteneli pînă au ajuns la El.⁴⁹⁰ Acestea sînt cele pe care nu le poate căștiga cineva, dacă nu se dezbracă de omul vechiu și nu se eliberează și nu dobîndește

⁴⁸⁷ Primind Hristos moartea și omorînd-o a omorît și biciunile noastre asumate de El. Căci a înviat fără ele.

⁴⁸⁸ Patimile ne leagă sufletele, cum legau fîiile trupul mort al lui Lazăr. Ele au originea în demoni, și nu sînt prezente decît unde sînt prezenți ei, fiind susținute în oameni de ei. Numai Hristos le-a asumat cu voia lui și erau în El ca patimi ireproșabile, de aceea au putut fi desființate prin moartea lui.

⁴⁸⁹ Aceasta e deosebirea clară a învîturii creștine față de origenism: în credința creștină nu se dorește numai ieșirea sufletului din trup, ci și cînd trupul n-are înțea de firea omului, ci ieșirea din trupul de acum și întîlnirea cu Hristos în trupul Lui înviat, cu nedejdea de-a învia după asemănarea Lui, de-a învia în trupul scpat de patimi, asemenea celui al lui Hristos. Dar la trupul acela n-a ajuns nici Fiul lui Dumnezeu decît asumîndu-l pe cel pînă la mîntesc și luptînd pe pînă împotriva și biciunilor în care a căzut omenirea prin păcatul lui Adam.

⁴⁹⁰ În textul grec este: „la ea”. Căci calea noastră nu este de la început jugul ușor al virtuților lui Hristos, sau al patimilor nepăcătoase, ci la început este un jug mai greu, amestecat cu ispite care cer osteneli mari spre a le învinge. Aceasta se spune în rîndurile următoare.

de te iubirea. Numai iubirea îl face pe el f r grij de toate⁴⁹¹. Dar e cu neputin s locuiasc în noi o astfel de iubire, pîn ce iubim ceva din ale lumii acesteia .⁴⁹² C ci s-a scris: „Nu pute i s v împr t i i de masa Domnului i de masa demonilor" (I Cor. 10, 21). Dar zice i Isaia: „Cine v va vesti vou locul cel vecinic? Cel ce umbl întru dreptate, cel ce spune calea dreapt , cel ce ur te f r delegea i nedreptatea, cel ce- i fere te mînile de daruri, cel ce î i îngreuneaz urechile, ca s nu aud judecata sîngelui; cel ce- i închide ochii, ca s nu vad nedreptatea — acela va locui în pe tera înalt de piatr tare; pîine se va da lui i ap de b ut" (Is. 33, 14.16).

Vezi cinstea ce o d Dumnezeu celor ce se lupt în acest scurt timp i s-au dezbr cat de povara lumii acesteia prin r bdarea necazurilor? Vezi cum ajutorul lui Dumnezeu conlucreaz cu cei ce i-au t iat voile lor i terge din ei toate patimile, pentru c urmeaz voi lui Dumnezeu?⁴⁹³ Iar cei ce in la voile lor i voiesc s le împlineasc pe ele, încep cu duhul (s lucreze), dar nu pot s se împotriveasc vr jma ilor lor, deoarece voin d s împlineasc voile lor, le îndeplinesc în trup i de aceea fac zadarnic i de art osteneala lor. De aceea îi osînde te proorocul Ieremia zicînd: „Blestemat este tot cel ce face lucrurile Domnului cu nep sare" (Ierem.

491 Iubirea deplin aduce negrija total . Pe cel ajuns la o astfel de iubire nu-l mai sperie nimic, nu-l mai nec je te nimic. Nu mai are nici o nelini te fa de cele ce i se pot întîmpla în viitor.

492 Pîn mai iube te cineva ceva din cele ale lumii acesteia, nu poate avea iubirea deplin . C ci nu se poate iubi cu des vîr ire, ceva nedes vîr it. Iar grija c nu voi avea permanent cele ce ni le d lumea, arat i ea c nu pot iubi deplin cele din lume.

493 Dumnezeu conlucreaz cu cei ce nu in la voia lor, care-i ine desp r i i de Dumnezeu. Ei lucreaz , dar lucreaz cum voie te Dumnezeu. Numai a a poate t ia Dumnezeu patimile lor. C ci voia lor sus inînd egoismul lor sus ine i patimile lor. Iar cel st pînit de patimi, lucreaz pentru ele, sau pentru egoismul lor.

31,10). Observ c cu cei ce voiesc s slujeasc patimilor lor,, Dumnezeu nu conlucr , ci îi las pe ei cu voia lor i-i pred pe ei în mâinile celor ce-i ur sc i în loc de cinstea pe care o caut de la oameni, primesc osînda, pentru c nu s-au împotrivit vr jma ilor lor pîn ce Dumnezeu nu-i va ajuta i nu-i va smeri pe ei. Dar f r osteneal i oboseal i durere, omul nu e auzit de Dumnezeu, cum spun toate Scripturile.

4. S ne rug m deci bun t ii lui Dumnezeu, cu toat grija inimii, cu lacrimi i cu suferirea r ului, supunîndu-ne fiec rui om pentru Domnul, smerindu-ne pe noi i fra ilor no tri, ca unora mai presus de noi. „S nu r spl tim nici unuia r ul cu r u" (Rom. 12, 7). S nu gîndim în inima noastr nimic r u despre cineva, ci fiind to i într-o inim , s nu spunem despre ceva din cele din lume, trebuitoare trupului, c „este al meu"; nici s nu m sur m mintea noastr în fiecare zi unde a ajuns. S p zim mintea s nu cugete vreo necur ie i s ferim trupul de ceea ce-i prisositor, ca s nu cear de la noi satisfacerea patimilor lui, ca trupul s se smereasc fa de suflet i sufletul s se supun min ii i s se fac mireas curat de orice alt gînd i s cheme pe Mirele ei, zicînd: „Pogoar -se fr iorul meu în gr dina lui i s m nînce din rodul pomilor s i" (Cînt. Cînt. 4, 1). S ne lupt m deci, fra ilor, ca aflînd această îndr zneal înaintea Lui, s -L auzim pe El zicînd: „Unde sînt Eu, voiesc s fie i ei, ca i ei s fie cu Mine, pentru c i-am iubit pe ei, precum M-a iubit pe Mine Tat l. Tu întru Mine i Eu întru ei" (Io. 17, 23—24). Treimea cea Sfînt , cea de o fiin i f r de început poate face mil cu noi, ca s afl m iertare cu sfin ii Lui în ziua judec ii. C a Lui este slava i st pînirea în vecii vecilor. Amin.

CUVÎNTUL XXIX

Plîngerii

1. Vai nou , iubitorilor de pl cere, i scurt timp tr i-
torilor pe p mînt, c din pricina trec toarei pofta a tru-
pului, nu vedem slava Domnului. Vai nou , c stric -
ciunea nu mo tene te nestric ciunea,⁴⁹⁴ i noi dispre-
uind nestric ciunea, st ruim nebune te în stric ciune.
Vai nou , c hr nim trupul nostru cu p cate pîn ce
va ajunge spre hran în (ve nic) descompunere puru-
lent viermilor i nu ne temem nici de focul ce-l va
chinui în chip nemuritor, nici de viermele neadormit.
Vai nou , c iubitorii de Hristos dintre cre tini se
închin i s rut trupul nostru întinat de necur ii, iar
noi sîntem „morminte v ruite" (Mt. 23, 27), purtînd cu
noi p catul aduc tor de moarte.⁴⁹⁵ Vai nou , c prin
neînfrînarea de la nimicuri i dezmiard ri înt rim în
noi puterea z mislitoare a semin ei i prin aceasta ne
a î mîn chip nelegiuit spre împreunarea trupurilor.
Vai nou , c nu compar m stric ciunea cu nestric -
ciunea i de aceea dispre uim dreptatea dumnezeiasc
i înfrico toare.⁴⁹⁶ Vai nou , c sîntem nep s tori fa
de cele bune, dar sîrguitori i rîvnitori pentru cele rele.
Vai nou , c am f cut trupul nostru cel în stare s st pî-
neasc lumina vecinic , în stare s primeasc întunericul

494 „Carnea i sîngele nu pot s mo teneasc Împ r ia lui Dumnezeu, nici stric ciunea nu mo tene te nestric ciunea" (I Cor. 15, 50). Dac noi nu ne silim s înainte m spre trupul înduhovnicit, nu vom mo teni nestric -ciunea trupului lui Hristos. C ci de i nu pier definitiv nici trupurile din iad, ele vor suferi de anumite chinuri proprii trupurilor stric cioase: durerile produse de focul arz tor, de în ep turi, de lucrarea viermilor.

495 Se pare c e vorba de închin rile ce le fac cre tinii în fa a trupului celui mort i de s rutarea lui, de i cel mort duce cu sine p catele sale.

496 Nu vedem c în noi cre te o dat cu stric ciunea i nestric ciunea, ci socotim c nu e în noi decît stric ciunea, care ne va duce la moartea total i nu la dreapta judecat dumnezeiasc . Deci, socotim c nu va fi o judecat a lui Dumnezeu care s ne dea, s ne r spl teasc pentru veci faptele noastre de pe p mînt.

ve nic.⁴⁹⁷ Vai nou , c f cîndu-Se Fiul Omului, Cel ce este de o fiin cu Tat l, „n-a avut unde s - i plece capul" (Mt. 8, 20) în noi, de i s-a înomenit pentru noi, iar vulpile, sau duhurile rele i viclene, i-au f cut in noi vizuini.⁴⁹⁸ Vai nou , c cei drep i cu inima î i înf - i eaz sufletele lor nep tate i trupurile lor sfinte i neîntinate Judec torului iar noi, avînd sufletele p tate i trupurile necurate, a tept m osînda la ve nicele chinuri.

2. Vai nou , c fiind vrednici de oc ri i poftitori a toat necur ia, cerem cinstirea datorat sfin ilor. Vai nou , c fiind osîndi i i r spunz tori de multe p cate, ne mi c m ca unii ce-am fi cura i i liberi, în mijlocul sfin ilor i al celor lipsi i de r utate. Vai nou , c fiind plini de vini, sf tuim i îndrum m pe cei ce se deosebesc mult de noi Vai nou , c avînd bîrna în ochi (Mt. 7, 3—5), învinuim ca ni te neîntina i pentru cele mai sub iri gre eli pe fra ii no tri. Vai nou , c leg m de al ii poveri grele i anevoie de purtat (Mt 23,4) iar noi, ca mai slabi cu trupul, nu vrem s ne atingem de ele. Vai nou , c , p r sind lucrarea dumnezeesc monachal , ne repezim s înv m pe al ii virtutea lucr toare. Vai nou , c , uitînd vechile noastre p cate, nu ne lupt m nici cu cele proaspete i nu plîngem pentru ele. Vai nou c , cu ajutorul i harul lui Dumnezeu începînd bine, am ajuns trupe ti. Vai nou , c am fost atra i atît de mult în gînduri murdare, încît c ut m s împrosp t m i p catele trecute, pe care le-am s vîr it.

497O vedem aceasta începînd s se produc înc în via a p mînteasc . Capabili s cre tem în lumina unui sens al existen ei, cre tem în întunericul unui non sens, am gi i de scurtele pl ceri ce ni le ofer trec toarea via p mînteasc .

498Era potrivit firii date nou de Dumnezeu s ne facem biserici ve - nice ale Fiului lui Dumnezeu, care s-a întrupat în acest scop. Dar în loc de aceasta, ne-am f cut vizuini ale duhurilor rele, sau unelte ale ispitelor lor urîte. i ceea ce-i mai mult, socotim c aceasta e o însu ire proprie nou . Socotim murd ria cur ie, i întunericul, lumin . Dar i în aceasta se arat c sîntem f cu i pentru cur ie i lumin .

Vai nou c , mîncînd i bînd, nu ne aducem aminte de r zboiul produs în noi de mîncarea cu l comie. Vai nou , c a î îndu-ne demonii prin amintirile faptelor de desfrînare, ne afl preg ti i s ne bucur m de amintirea lor. Vai nou c , p r sind gîndul rug ciunilor i al citirilor dumnezeie ti, cheltuim zilele noastre în împr tieri i flec reli. Vai nou c inimile noastre sînt atît de împietrite, ca de multe ori, c utînd o str pungere i lacrimi, nu le dobîndim din pricina marei nep s ri i a mole elii. Vai nou c , spunînd Dumnezeu: „Sufletul care p c - tuie te va muri" (Iez. 18, 4, 20), nu sîntem îngrijora i niciodat c el p c tuie te totdeauna.

3. Vai nou c , avînd trupul u or alunecos spre p cat, îl a î m prin s turare i mole eal spre pofta necurate i gînduri murdare i prin ochi primim în inimile noastre s ge ile celui viclean, iar prin atingerea trupurilor ne facem cai înfierbînta i de iepe i nu ne gîndim nici la demnitatea noastr cuvînt toare, nici la frica de chinurile ve nice. Vai nou , c suspin m mult pentru patimile i durerile trupului nostru, dar în privin a r nilor i durerilor de nevindecate ale sufletului bolim de nesim ire. Vai nou , c sufletul st pînilor se supune robului s u, sau trupului, i cel mai r u st - pîne te asupra celui mai bun i nu slujesc amîndoi cu o unic voin lui Dumnezeu Care i-a f cut.⁴⁹⁹ Vai nou , c p catele prind putere nou din gîndurile murdare i necurate i nu vedem în retragerea lui Dumnezeu de la noi, venirea duhurilor necurate. Vai nou c , fiind nebuni, i f r de minte, iubim i vrem s r pim

⁴⁹⁹ P catul, ca fapt i stare opus lui Dumnezeu i nefireasc , întreine de obicei, o dezbinare în om, c ci sufletul nu se las cu totul lini tit, supus trupului care- i împline te pl cerile. Unitatea omului o aduce numai împlinirea celor bune, care mul umesc sufletul i pornesc de la el, mai ales cînd se gînde te la Dumnezeu. Aceasta arat c omul e f cut de Dumnezeu, pentru a sta în leg tur cu El. Aceasta e starea lui fireasc .

laudele sfin ilor, nu lucr rile i faptele lor.⁵⁰⁰ Vai nou , c nu ne oprim de la a spune i face toate spre mul umirea oamenilor, dar nesocotim ceea ce e drept. Vai nou c gre im ru inându-ne de oameni, dar pe ru inea cea vecinic nu punem nici un pre .⁵⁰¹ Vai nou c , fiind din p rin i s raci i lipsi i de slav , nu ne-am recunoscut ca atare, i declarînd c iubim s r cia i necinstirea pentru Dumnezeu, ne sf dim ca s fim pu i în rînd cu cei boga i i sl vi i.⁵⁰² Vai nou , c pentru s r cia din lume ne înfrîn m, dar acum, chema i la înfrîn ri, ne facem mare grij de s turare i de via a comod . Vai nou , c îngerii stînd ca o tab r în jurul celor ce se tem de Dumnezeu i demonii în jurul celor ce nu se tem de El, ci calc poruncile Lui, noi aducem în jurul nostru taberele demonilor.⁵⁰³ Vai nou c , vrînd s fim împreun cu cei boga i i puternici, ne str duim s le pl cem lor, iar de la s racii i de la cei ce vin la noi cu vreo rug minte, ne întoarcem ca de la unii ce ne conturb .

4. Vai nou c , nu ne apropiem de oameni dup datoria ce-o avem fa de fiecare, ci dup ceea ce ne convine i ne place nou . Vai nou , c hot rîm i judec m i înv m cele drepte, dar am stat departe de

500 Ne place s fim l uda i pentru fapte bune i curate, ca ale sfin ilor, dar nu le împlinim. Aceasta arat i ea c firea noastr e f cut pentru fapte bune i curate. Dar iubind laudele pentru fapte ca cele ale sfin ilor, f r s le avem, întregim p catul nostru. C ci ad ug m la p catele s vîr ite slava de art i iubirea minciunii.

501 S-ar putea s fie în acest spus dou în elesuri: nu gre im de ru inea semenilor, dar în aceasta este oarecare dorin de slava de art , sau gre im ru inându-ne de oameni dar nu ne gîndim la ru inea ce-o vom suferi la judecata din urm .

502 P catul recurge la tot felul de subtilit i contradictorii. Omul î i ap r p catele acoperindu-le cu preten ia c nu le-a f cut, dar p c tuie te i prin aceasta. Acoperindu-le, le recunoa te, dar totodat nu le recunoa te.

503 Cel ce se teme de Dumnezeu îl are pe Dumnezeu i pe îngerii Lui aproape, c ci se fere te de p cate i nu se umfl pe sine cu mîndrie. Cel ce se teme de Dumnezeu nu are parte de pedeapsa lui Dumnezeu, de care se teme. Cel ce nu se teme de El are parte de pedeapsa Lui, ca închidere fa de iubirea i de darurile Lui. Teama de Dumnezeu e unit cu bucuria apropierii Lui.

lucrarea binelui. Vai nou , c cur im p mîntul cu grij de spini i m r cini i de buruienile ce vat m roadele, dar nu cur im cu grij gîndurile viclene i necurate din sufletele noastre care vat m sfintele virtu i. Vai nou , c avînd s ne str mut m de pe p mînt, în care locuim vremelnic, ne facem griji de mul i ani despre lucrurile p mînte ti si stric cioase i nu ne învrednicim de nici o grij plecarea noastr de aici la timpul de neocolit. Vai nou , c de toat f ptuirea vie ii p mînte ti i de cuvîntul de ert i de gîndurile viclene i necurate i de sufletul preocupat de ele, vom avea de dat r spus Judec torului înfrico tor, dar noi, lipsi i de r spundere în tot timpul vie ii noastre, nu ne îngrijim de sufletele noastre.⁵⁰⁴ Vai nou foarte, pentru neevlavia i f r delegile noastre ce le-am s vîr it, dar i pentru dispre uirea f g duin elor lui Dumnezeu i pentru necredin a în ele. Vai nou , c ne îndulcim, ca ni te lipsi i de minte, de stric ciune i putînd s ne unim, prin via a dup Evanghelie cu nestic ciunea, am r mas în iubirea de cele p mînte ti, nep rta i de nestic ciunea vecinic , preferînd blestemata stric ciune.⁵⁰⁵ Vai nou , c putînd birui toate iubirile de pl ceri, am preferat prin pl cerile noastre s ne l s m mai

⁵⁰⁴ In „Evergetinos” se continu : „De aceea ne a teapt acolo focul nestins al gheenei i întunericul cel mai dinafar , viermele cel neadormit, plînsul i scri nirea din ilor i ru inea ve nic în fa a întregii zidiri de sus i de jos” (Monahul Augustin, la not). Dar de fapt aceste cuvinte se afl i în acest text în cap. 5.

⁵⁰⁵ Putînd s ne amestec m cu nestic ciunea, am r mas nep rta i de nestic ciunea ve nic preferind stric ciunea. Cît sîntem cu trupul pe p mînt, puterea lui Hristos lucreaz în noi ca o arvun care ne va duce la învierea fericit întru nestic ciunea ve nic . Este o nestic ciune poten ial ca o iradiere a trupului Lui înviat în trupul nostru. Desfacerea trupului nostru la moarte va l sa în sufletul nostru puterea pe care, înt rind-o Hristos la învierea de ob te, va contribui la învierea trupului într-o nestic ciune actual total . Moa tele sfin ilor sînt o dovad despre o anumit nestic ciune înt rit chiar în trupurile lor pe p mînt.

degrab birui i de patimile noastre.⁵⁰⁶ Vai nou , c ne ru în m i ne temem s p c tuim înaintea oamenilor dar nu tremur m i nu ne temem s p c tuim lipsi i de orice evlavie, înaintea ochilor Celui ce vede cele ascunse. Vai nou , c nu facem cuvântul nostru folositor, prin sarea dumnezeiasc , ci spunem totdeauna cuvinte nefolositoare i lipsite de evlavie aproapelui nostru. Vai nou , c vorbim cu lingu ire i vicl ug i f rnicie oamenilor, i nu ne temem de osînda ce ne va veni din aceasta. Vai nou , c nep sarea i mole eala pricinuesc jefuirea inimilor noastre de str pungeri, de c tre demoni. Vai nou c , dup ce ne-am lep dat de lume, întrecem în patimi pe cei din lume.⁵⁰⁷ Vai nou c , avînd nevoie de îndreptare i înv tur , îndrept m pe al ii care p c tuiesc pu in.

5. Vai nou c , atunci cînd Domnul va face examenul vie ii noastre de pe p mînt, ne va g si la judecat neîndrepta i. Vai nou c nu privim la cele din l untrul stomacului nostru i de aceea sîntem birui i de iubirea de pl cere i de mîndrie. Vai de noi c , murd rind pururea sufletele noastre cu gînduri necurate, voim s fim respecta i ca ni te sfin i i s fim cinsti i cu titlurile date acelora. Vai nou c , ocupîndu-ne cu cele de arte, am uitat de lupta împotriva diavolului. Vai nou , celor ce p c tuim aici, f r team , c ne

506 Sfin ii cur indu-se de patimi, au dobîndit chiar în trupuri, prin ajutorul lui Dumnezeu, o anumit eliberare de totala stricare sau descompunere. C ci daca patimile ne în în robie, cur ia de patimi ne aduce o anumit libertate chiar fa de procesul descompunerii. C ci sufletul plin de puterea lui Dumnezeu, r mîne dup moartea lui Hristos apropiat de trup cu puterea lui. Unitatea dobîndit de om prin cur ie în via a p mînteasc are o anumit prelungire i dup moarte, precum marea disonan între suflet i trup în cei supu i pl cerilor, ine i sufletul sl bit mai mult desp r it de trup.

507 Prin lep darea de lume, autorul în elege lep darea de patimi. Aceasta se urm rea de c tre monahi. Bine ar fi dac i cei ce r mîn în lume s-ar desp r i în oarecare m sur de patimi. P catul mo tenit de la Adam a f cut din lume un prilej pentru patimi, pentru uitarea de Dumnezeu, prin pl cerile c utate în ea.

a teapt acolo focul nestins al gheenei i întunerecul cel mai din afar i viermele neadormit i plînsul i scrî nirea din ilor i ru în ea vecinic în fa a zidirii de sus i de jos. Vai sufletului nostru lipsit de discern mînt i nepoc it, c la învierea mor ilor va plînge i va sus-pina cu jale i cu scrî nirea din ilor în trupul s u p c -tos i va suferi chinurile amare, dureroase i foarte aspre ale focului vecinic. Vai nou , c în exilul nostru trec -tor, iubim veselia blestemat i nu ne aducem aminte de dulcea a raiului, ci dispre uim Împ r ia cerurilor. Vai nou , c ne asem n m prin îvîrto are fecioarelor nebune i nu cump r m untdelemnul care lumineaz candelile prin facerea de bine c tre cei apropia i. Vai nou , c în l m noaptea i ziua rug ciuni c tre Dum-nezeu, zicînd: „Doamne, Doamne”, i nu facem ceea ce ne-a poruncit. Vai mie, celui ce am scris acest fel de plîngeri, dar închis în cele scrise, n-am primit nici cea mai mic zare a poc in ei. Vai mie c pricinuiesc dureri altora, dar m feresc pe mine de dureri. Vai nou , c avînd în con tiin vinile ce ne osîndesc neîncetat i m rturisesc împotriva noastr , nu ne ru in m, nici nu tremur m c vom suferi la judecata lui Dumnezeu r spunderea pentru ele. Vai nou , c r spîndind putoa-rea faptelor noastre ne bucur m de laudele oamenilor.

6. Vai nou , c agita ia, hoin reala i uitarea dep r-teaz din inimile noastre frica de Dumnezeu. Vai nou , c str duin a pentru cele de arte golete în elegerea noastr i o toce te. Vai nou c , bucurîndu-ne pîn la cap t de îndelunga r bdare a lui Dumnezeu, nu dorim s murim faptelor noastre i nu ne silim, ajuta i de ea, s ne facem mereu mai buni. Vai nou c , aducîndu-ne aminte acum de p catele noastre, dar r mînînd în viitor sufletul f r trup, vom vedea deodat atunci întip rite i înscrise în memoria min ii noastre toate cele tr ite aici prin cuvinte, gînduri i fapte, cu p rere de r u

dureroasă și cu mult amar ciune. Vai nouă , declarând Apostolul: „Cel ce mănâncă pâinea și bea paharul Domnului cu nevrednicie, judecată și-și mănâncă și bea, nedeosebind trupul Domnului" (I Cor. 11, 27), noi, trăvându-i în necurățările noastre, ne apropiem de înfricoșătoarele Taine ale lui Dumnezeu, dăruindu-ne noi în sine iertare pentru cele ce le-am făcut în năzcurile de noapte și în gândurile murdare. Căci cel ce vine să se adărească lângă Dumnezeu fără gânduri curate, fără ochi nevinovați, fără trup nestrăcut, nici cu porniri nepătate ale sufletului și trupului, câtor vini și câtor dureri ale trupului și slăbiciuni ale sufletului nu va fi supus la urmă , primind chinul și rușinea fără sfârșit? Vai mie , scriind acestea cu lacrimi amare, n-am început pocăința cu lucrul. Vai mie , spun cele adevărate, dar nu fac cele bune. Vai mie, celui ce îndemnă la cele bune, dar fac cele rele. Vai celor ce păcătoiesc în plămăceri, căci îi așteaptă un sfârșit amar, cu o rușine veșnică . Vai celor ce se întristează fără nici un folos, fiindcă s-au lipsit pe ei de întristarea folositoare a pocăinței.⁵⁰⁸

7. Vai celor ce ocărăsc și înjur pe alții, că s-au înstrăinat pe ei de fericirea iubirii. Vai bîrfitorilor și pismașilor, că s-au înstrăinat de bună-tatea și mila lui Dumnezeu. Vai celor ce voiesc să placă oamenilor, că nu pot plăcea lui Dumnezeu. Vai celor ce caută la fața oamenilor, că au căzut din adevărul lui Dumnezeu.⁵⁰⁹ Vai celor mîndri, că s-au dat pe partea diavolului apostat (răsculat) împotriva lui Dumnezeu.⁵¹⁰ Vai celor ce nu se tem de Domnul, că pentru aceasta se vor imple-

⁵⁰⁸ Cei ce rămîn în plămăcerile păcatelor, se întristează după ce nu le mai au, dar fără folos, în loc să se întristeze pocăindu-se de păcate, ceea ce înseamnă o întristare cu folos.

⁵⁰⁹ Cei ce caută la fața oamenilor, judecă după plăcerea acestora, nu după voia lui Dumnezeu. Ei nu cunosc autoritatea lui Dumnezeu, deci nici pe Dumnezeu însuși.

⁵¹⁰ Cel mîndru e în stare să se socotească mai presus chiar și de Dumnezeu, de dragul independenței de El.

ti cu multe p cate i se vor biciui i aici, i acolo. Vai nou , c nu suport m în ep turile perilor, ale firelor de praf, ale în arilor, ale mu telor i ale albinelor, dar nu c ut m nici un ajutor sau sc pare de gura mare a balaurului care ne mu c i ne soarbe ca printr-o gur , c scat i ne p trunde cu toate acele otr vitoare ale mor ii. Vai nou , c diavolul ne consum prin toate pl cerile, durerile p rute, trebuin ele i am girile lumii i nu voim s ne odihnim de relele lui. Vai nou c , st pînindu-ne ani mul i desp r irea de Dumnezeu, care ne sl be te credin a ortodox , nu plîngem, nu ar t m durerea inimii, nu ne înfrîn m de la patimile ce ne st pînesc, ci ad ug m p cate la p cate, ca s primim în gheena chinurile amare i vecinice pentru necredin a i faptele noastre rele. Vai nou , c la plîngerile scrise, ajungînd la sfîr itul vie ii, am ad ugat f r s ne poc im i s plîngem, la relele noastre din tinere e, relele mai mari i mai de nesuportat ale b trîne ii i p cate mai împov r toare. Vai nou , c nu ne ru in m nici de durerile mai ap s toare i de bolile felurite ale trupului, ci ne înt rim în p cate i le hr nim în chip dispre uitor prin mult neînfrînare i lene trupurile noastre întinate i p c toase. Vai nou , c va trebui s trecem prin focul ce se învîrte te în jurul nostru i s str batem valurile m rii, „ca fiecare s ia dup cele ce a f cut în trup, fie bune, fie rele". Vai nou , c nu ne gîndim la focul acela întunecat i nematerial i la plînsul amar i la scrî nirea din ilor. C ci Dumnezeu va îndep rta însu irea luminoas a fl c rilor i va l sa p c to ilor lipsi i de evlavie, însu irea arz toare i întunecat a focului.

8. Vai mie, suflete nenorocit, c m aflu într-o întristare i durere neîncetat a inimii. C ci m mul u-mesc s plîng, fiindc r utatea mi-a schimbat în elegera, a acoperit adev rul, moartea a biruit via a, cele p mînte ti i stric cioase i vremelnice nu s-au f cut

schimb pentru cele cere ti, nestric cioase i vecinice, iar cele resping toare i vrednice de ur , au ap rut mai dulci i mai iubite ca adev rata iubire a lui Hristos i decît cele cuvenite, r t cirea a alungat adev rul din suflet, a adus întristarea în locul bucuriei, mi-a scos la iveal ru inea i osînda în locul îndr znelii i laudelor, m-a f cut s cinstesc mai mult am r ciunea decît dulcea a, s iubesc, mai mult p mîntul i negura lui, decît cerul i Împ r ia lui; întunericul vr jma ului care ur te frumuse ea a venit în inima mea i a întunecat lumina cuno tin ei din mintea mea. Vai mie, vai mie, cîte curse ale diavolului m-au prins i m-au atras dintr-o atît de mare în l ime, sfi iindu-m ?⁵¹¹ Alergînd, am sl bit i sudorile au ie it degeaba din mine. Cine nu m va plînge v zîndu-m zdrobit de osteneli i dureri zadarnice i naufragiind în afara rmului? „Fie-v mil de mine, fie-v mil de mine, prieteni!" (Iov. 19, 21) i ruga i cu durere pe bunul St pîn Hristos, Care nu ine minte r ul i Care, poate, îndurîndu-Se de mine, va dep rta ceata cumplit a diavolului urîtor al bine-lui din în elegerea mea i voi vedea în ce noroiu zac i, de i pot, nu voiesc s m ridic din el. Ruga i-v , ca nu cumva scurtîndu-se timpul, s -mi taie toat n dejdea. Nu este durere mai mare ca durerea mea, nici ran mai mare ca rana mea, nici o durere ca durerea inimii mele. „C f r delegile mele au covîr it capul meu" (Ps. 37, 4). C ci r nile mele nu sînt r ni pricinuite de sabie, nici moartea mea nu e moarte adus de r zboi, ci s ge-ile aprinse ale vr jma ului „s-au înfipt în mine" (Ps. 37, 2) i au orbit pe omul meu dinl untru. „ i am fost

511 Necredin a în Dumnezeu aduce omului toate am girile, f cîndu-le s prefera pl cerile trec toare urmate de descurajarea deplin . În l imea în bine se arat i în unitatea între componentele persoanei omene ti. Coborîrea în cele rele înseamn i o dezbinare l untric a omului. C ci sufletul lui nu se învoie te deplin cu pl cerile trupe ti. Cu cît spore te satisfacerea acestora, cu atît cre te o anumit dezaprobare a sufletului. C ci omul nu poate ie i cu totul din firea lui, creat pentru sporirea în bine.

afundat în noroiul adîncului, care nu are fund" (Ps. 68, 2). Frica de care m-am temut a venit la mine (Iov. 3, 25) și „umbra morții m-a acoperit" (Ps. 63, 20). Vai mie, suflete, prive-te și vezi cele prezente, vremelnice și după puțin trecătoare, cu amară și durere; și pe cele ce vor veni, încă și mai grele. În elege, suflete, din câte bună-tărie în deșdăzduci și în chinuri te vei face după puțin timp moțtenitor, fără urma și nemîngîiat. Vino și cazii și te roagă înainte de-a se întuneca lumina deasupra capului tău și cere Domnului luminii nemuritoare, ca să mă scoată din flacăra a toate mistuitoare și din întunericul neluminos. Că Lui este puterea și ierte pe catele și să dăruieze cele bune nouă, celor nevrednici de mila Lui. Că Lui este slava și stăpînirea în vecii vecilor. Amin.

PORUNCI SAU SFATURI ALE LUI AVA ISAIA C tre monachii încep tori⁵¹²

Frate preaiubite, dac te-ai lep dat de lumea aceasta de art ⁵¹³
i te-ai predat lui Dumnezeu, c ie te-te de p catele tale i p ze te
ceea ce i-ai propus, dar nu da aten ie gîndurilor tale, pentru c
sl besc sufletul t u, spunînd: Nu i s-au iertat p catele tale de mai
înainte. P ze te deci poruncile acestea:

1. P ze te-te s nu m nînci cu vreo femeie i s nu ai fami-
liaritate cu vreun b iat sau s dormi împreun cu vreun adolescent
pe aceea i saltea. Iar dezbr cîndu-te de c ma a ta, nu privi la trupul
t u.

2. De e ti silit s bei vin, nu bea mai mult de trei pahare.
P ze te-te s nu calci porunca din prietenie.

3. Nu face rug ciunile ceasurilor f r grij , ca s nu cazi în
mîinile vr jma ilor t i⁵¹⁴. Îngrije te-te, pe cît po i, de meditarea
Psalmilor, c aceasta te va p zi de via a lipsit de cur ie.

4. Iube te osteneala i necazul, ca s i se u ureze patimile.
Nu te între ine cu cineva despre nimic, i te vei ridica prin suspine
mai presus de p catele tale.

5. P ze te-te de minciun , c te scoate din fric Domnul⁵¹⁵.
Nu descoperi tuturor lucr rile tale cele bune⁵¹⁶, ca s nu te r peasc
vr jma ul.

512 „Aceste reguli ale lui Isaia s-au luat din cele 29 Cuvinte ale lui. Ele
se afl în latine te (*Patr. lat.*, Migne 103, col. 417—434), s-au tradus în gre-
ce te de K.I. Foculide”, Monahul Augustin, (p. 186—192).

513 „Urm toarele reguli, pîn la a 15-a s-au luat din „Cuvîntul IX:
„Porunci date celor ce s-au lep dat” (Monahul Augustin, nota p. 186).

514 Antonie cel Mare, can. 6 (Monahul Augustin). Unul din scopurile
rug ciunii este s ne in cu gîndul la Dumnezeu i desp r i i de diavolul i
de ispitele lui prin tot felul de gînduri, unele foarte în el toare prin p ruta
lor importan i valoare.

515 Cînd min i, socote ti c te po i ascunde chiar de Dumnezeu, deci
nu- i mai este fric de El.

6. Descoper bolile tale P rin ilor, ca s te bucuri de sfatul lor⁵¹⁷.

7. Sile te-te la lucrul t u de mân i va locui in tine frica Domnului⁵¹⁸.

8. Nu judeca pe fratele t u, nici nu-l dispre ui, c ci vei c dea în mâinile vr jma ilor t i⁵¹⁹.

9. Nu te certa pentru sus inerea cuvintelor tale, ca s nu se s l luiasc în tine cele rele⁵²⁰.

10. Iube te smerita cugetare i nu te odihni în p rerea ta. S se obi nuiasc limba ta s spun : „Iart -m ". i-i va veni smerita cugetare⁵²¹.

11. ezînd în chilia ta, îngrije te-te de trei lucruri: de st -ruin a în rug ciune,de meditarea Psalmilor i de lucrul de mân ⁵²².

12. Cuget în tine însu i: Nu voi tr i în lumea aceasta în mod sigur decât în ziua aceasta; i te vei înarma împotriva p calului.

13. Nu fi lacom la mîncare, ca s nu se reînnoiasc în tine p catele dinainte. Nu p r si osteneala, îngrije te-te de meditarea psalmilor i-i va veni odihna de la Dumnezeu.

14. Sile te-te pentru lacrimi în rug ciuni i Dumnezeu se va milui de tine i te va dezbr ca de omul cel vechi.

15. Înva c osteneala, s r cia, înstr inarea, necazul i t cerea aduc smerita cugetare. Iar smerita cugetare iertarea tuturor

⁵¹⁶ Antonie cel Mare, can 34 (Monahul Augustin): în dorin a de-a descoperi toate cele bune tuturor, se manifest iubirea de slava de art .

⁵¹⁷ Antonie cel Mare, can 41 (Monahul Augustin).

⁵¹⁸ Acela i, can. 58.

⁵¹⁹ Acela i, can. 59. Dispre uind pe altul te mîndre ti, deci te asociezi cu diavolul care se mîndre te fă de Dumnezeu.

⁵²⁰ Acela i, can. 69. Prin cearta pentru cuvintele tale, înt re ti mîndria în tine.

⁵²¹ Acela i, can. 64, 72.

⁵²² Sfaturile 11, 12, 13, 14 sînt asem n toare can. 65, 66, 67, 68 ale lui Antonie (Monahul Augustin la note).

p catelor⁵²³. Dar smerita cugetare stă în a se socoti omul pe sine p c tos i nedrept i în a nu- i sus în cuvântul s u, în a- i desfiin a pofta sa, în a- i pleca ochii spre p mînt, în a suporta ocară i oste- neala, în a urî cinstirea i odihna (comoditatea) i a spune în orice lucru: „Iart -m ". Iar prin smerita cugetare se alung vrjma ii⁵²⁴.

16. Fii neîncetat trist. Dar de vin la tine fra i, fii cu ei senin, ca s locuiesc în tine frica lui Dumnezeu⁵²⁵.

17. C l torind cu niscăi fra i, desparte-te de ei, ca s po i t cea. i nu te întoarce înapoi i încolo, ci mediteaz psalmii i roag -te în minte lui Dumnezeu⁵²⁶. i oriunde ai intra, nu te purta m re cu cei ce locuiesc acolo. P streaz modestia i sfiala în toate i întinde mîna cu greutate spre cele puse înaintea ta⁵²⁷.

18. Nu te culca cu altul pe aceea i saltea. Roag -te mult înainte de-a te culca, oricît ai fi de obosit de c l torie⁵²⁸.

19. Nu îng dui s i se ung trupul cu untdelemn, decît în caz de boală grea⁵²⁹.

20. ezînd la masă cu fra ii, nu mînce cu pl cere i întinde mîna numai spre cele din fa a ta. Iar genunchii s - i fie aduna i. i nu ridică fa a ta spre altul. Nu bea ap pe nes turate, nici cu zgomot.

⁵²³ Smerita cugetare e condi ionat i de ni te st ri externe: de s r cie, de nepl cerea de-a te afla între str ini, de necazuri. Iar smerita cugetare te face s ier i toate p catele. C ci te socote ti mai prejos de oricine. Iar de ier i altora, i Dumnezeu te iart . Dimpotriv , mîndria fa de al ii nu- i aduce nici ie iertarea, c ci de fapt nici nu o ceri. Antonie, can. 71.

⁵²⁴ Smerita cugetare m opre te s m socotesc neavînd trebuin de ajutorul lui Dumnezeu, s socotesc c am în mine toat puterea. Aceasta e o cugetare diavoleasc . Smerita cugetare implic sim irea existen ei lui Dumnezeu, ca Cel de la care am totul.

⁵²⁵ De aci pîn la nr. 42 s-au luat din Cuvîntul III: „Despre starea înce- p torilor i a celor din chilii": i din Antonie, can. 74. Se cere monahului s fie mereu trist, cugetînd la p catele lui. Dar s primeasc cu lumina bucu- riei pe fra ii ce vin la el. Prin amîndou tr ie te frica de Dumnezeu.

⁵²⁶ Se vorbea de atunci (din sec. IV) de rug ciunea mintal , sau a mintii.

⁵²⁸ Acela i, can. 80.

⁵²⁷ Antonie, can. 75, 76.

⁵²⁹ Sf. Pahomie, can. 92.

21. De e ti silit s scuiپی, cînd e ti cu fra ii,scoal -te i arunc departe de ei ceea ce trebuie. Nu te agita între oameni i de- i vine s scuiپی, nu deschide gura ta; i vei sc pa de această trebuin .

22. Nu deschide gura ca s rîzi. C ci aceasta arat în tine lipsa fricii de Dumnezeu⁵³⁰.

23. Nu pofti lucrul altuia. De faci (de scrii o carte), nu o împodobi, c ci aceasta arat o poft a ta.

24. De p c tuie ti în ceva, nu te ru ina s o m rturise ti, nici s nu cau i s te aperi printr-o minciun , ci pleac - i genunchii i m rturise te p catul t u i cere iertare i i se va ierta.

25. Dac cineva minte fa de tine, nu te mînia, ci zi: „Iar- t -m ; nu voi reveni”.

26. Nu te ru ina s întrebi pe înv torul t u.

27. De bate cineva la u a chiliei tale în vreme ce ezi i te sîrguie ti cu lucrul t u de mîn , iart -l i, îngrije te-te de odihna lui.

28. Nu gr i cuiva, nici nu lua aminte la cuvintele cuiva, f r folos.

29. De te trimite înv torul la un drum, întreab -l pe unde s mergi i f dup porunca lui. Nu risipi cuvinte încoace i încolo. De vei p zi ochii i urechile tale, nu vei p c tui în nici un caz cu limba ta⁵³¹.

30. Locuind cu un frate, fii cu el ca un str in. Nu-i porunci lui ceva, nici nu te face pe tine mai înalt ca el,nici nu te purta cu el cu mîndrie. Iar de- i porunce te ceva ce nu voie ti, înfrînge- i voia

⁵³⁰Toat polite ea delicat , recomandat monahilor, se întemeiaz pe gîndul la Dumnezeu. Nu toate cele necuvenite le v d oamenii, dar le vede Dumnezeu. i în respectul de oameni se arat respectul de Dumnezeu, care-i pre uie te pe to i i pre uie te respectul reciproc între oameni.

⁵³¹Exist o leg tur moral între sim uri. De p ze ti pe unul de la cele necuvenite, aceasta te va ajuta s le p ze ti i pe celelalte. Omul, r mîne în cele bune o unitate nesfî iat .

ta i nu-l întrista, ca s nu se despart de tine pacea. Cunoa te c cel ce ascult , este mai mare⁵³².

31. De locuie ti împreun cu un frate, i- i spune: „Ascult !”, zi: „Ce voie ti?” De- i va l sa ie alegerea, împline te ceea ce alegi cu fric de Dumnezeu.

32. Sculîndu-te din somn, roag -te înainte de-a te apuca de lucrul t u. Dar cuget mai întîi la cuvîntul lui Dumnezeu, apoi apuc -te f r greutate de lucru.

33. Fii senin cu str inul i vorbe te-i, ca s nu-i fie plecarea p gubitoare. P ze te-te s nu-l întrebi ceva f r folos, îndat ce-a venit la tine,ci cere-i lui s se roage.Iar dup ce s-a a ezat,întreab -l: „Cum te afli, frate?” i d -i lui o carte s citeasc . Iar de este obosit de c l torie, îng duie-i s se odihneasc i spal -i picioarele. Iar de gr ie te cuvinte de arte, spune-i cu iubire: „Cru -m , frate, c sânt slab i nu pot asculta acestea”.Iar dac hainele lui sînt desf -cute, coase-le. Iar de este slab i hainele-i sînt murdare, spal -i-le. Iar de este un hoinar, i la tine sînt oameni sfin i, nu-i îng dui s vin la ei, ci f mil cu el -l sloboade. Iar de este s rac, nu-l sloboad nec jit, ci d -i ceea ce i-a dat Domnul.

34. Dac un frate i-a pus ceva pe mas , nu cerceta ce i-a pus, nefiind el de fa .

35. De te va l sa cineva în chilia lui i va ie i, nu- i ridica ochii ca s vezi ce este în ea, ci spune-i cînd iese: „D -mi vreun lucru,ca s m îngrijesc de el pîn te întorci”. i ceea ce- i va spune, împline te cu grij .

36. Nu te ruga nep s tor i f r grij . C ci în loc s placi lui Dumnezeu, Îl vei face s se mînie. Ci stai cu fric i cu cutremur i nu te r zima de pere i, nici nu te mole i la picioare, ca cu unul s stai, iar pe cel lalt s -l întinzi. Împotrive te-te gîndurilor tale i s nu le îng dui s se îngrijeasc de cele trupe ti, ca s - i fie bine primit rug ciunea de Dumnezeu.

532 Se sf tuie te monahul s fie ca un str in cu fratele cu care locuie te, nu în sensul c nu are nici o sim ire fr easc fa de el, ci în sensul de a nu-i porunci ca unuia ce este obligat s asculte; s -l trateze ca pe un om liber, total independent S nu-i porunceasc , dar s -i asculte porunca chiar de nu-i place. Se manifest i în aceasta smerita cugetare.

37. De e ti de fa la Liturghie, p ze te gîndurile i sim irile tale i stai cu fric înaintea lui Dumnezeu Celui Prea Înalt, ca s te învrednice ti s prime ti trupul Domnului i sîngele Lui i s vindece patimile tale⁵³³.

38. De e ti tîn r, nu îmbr ca haina frumoas ,pîn nu ajungi la b trîne e⁵³⁴.

39. C l torind cu unul mai b trîn ca tine, nu o lua înaintea lui. De se va scula cel mai b trîn s vorbeasc altora, nu-l nesocoti, r mînînd ezînd. Ci stai în picioare cu el, pîn ce- i va porunci s ezi.

40. Intrînd într-un ora sau într-o parte a lui, s ii ochii la p mînt, ca s nu i se fac cele v zute pricin de r zboi în chilia ta.

41. Nu te culca într-un loc, în care te temi s p c tuie ti cu inima. Nu mînca cu o femeie, nici s nu prive ti hainele ei, dac po i.

42. C l torind cu un b trîn, nu- l l sa s poarte ceva. Iar de sînte i tineri, s poarte fiecare o parte. Iar de e ceva de mijloc, s poarte fiecare aceea un ceas, dar s mearg înainte cel ce o poart . S mearg înainte îns i cel slab, ca de se a eaz ,obosit, s se odihneasc , s te a ezi împreun cu el.

43. Întrebînd pe un b trîn despre gîndurile tale, descoper-i-le lui a a cum sînt, încrezîndu-te c va p zi tainele tale. Dar nu lua ca motiv c e mai înaintat în vîrst , ci c po i prin înv tur , prin faptele i prin experien duhovniceasc s nu te p gube ti, de vor cre te patimile tale⁵³⁵.

44. Sîrguie ts-te s te rogi cel mai mult, noaptea, ca s se lumineze mintea ta⁵³⁶. Prive te p catele tale i roag pe Dumnezeu pentru ele, iar El te va ierta de ele.

533 Un efect principal al primirii trupului i sîngelui Domnului este cur irea nostr de patimi, dat fiind c starea lor de jertf e contrar oric rui egoism manifestat prin patimi.

534 Nu m ri ispita ce-o po i produce ca tîn r asupra femeilor, prin haina frumoas . La b trîne e nu mai e acest pericol. Dar i tîn rul însu i are în haina frumoas o cauz de mîndrie.

535 De aci pîn la sfîr it, poruncile s-au luat din Cuvîntul IV: „Despre con tiin a celor ce ed în chilie”.

536 Noaptea se lumineaz mintea cel mai mult de lumina dumnezeiasc , pentru c nu mai e împiedicat de cele v zute în lume.

45. De voie te cineva, fiind tu de fa , s judece pe fratele t u i dac cel osîndit este dintre aceia care te judec pe tine, spune-i acelaia cu smerita cugetare: „Cru -m , frate, c sînt p c tos i slab i sînt vrednic de cuvintele ce mi le spui. De aceea nu le pot auzi acestea”⁵³⁷.

46. Cinste te pe fra ii t i mai mult decît pe tine în toate. Iar cînd un prieten î i aduce cinstiri în fa a altora, spune-le: „Pentru voi mi-a adus mie aceste cinstiri”. Nu gusta vreo cinstire f r al ii.

47. Celui ce- i cere ceva, prin întoarcere fa de ceea ce i-a dat, nu-i refuza.

48. S nu cuge i în inima ta ceva împotriva unuia din aceia de a c ror iubire ai fost p gubit pentru Dumnezeu, ci gînde te-te la moarte i la osînd i c nimeni din ei nu va putea s - i ajute în vremea aceea (de nu va fi iertat).

49. Dac , ezînd în chilia ta, î i aduci aminte de vreunul care i-a f cut rele, scoal -te îndat i te roag lui Dumnezeu pentru el în inima ta, ca s -l cru e Dumnezeu. A a va înceta patima care o suferi din pricina lui⁵³⁸.

50. De voie ti s prime ti trupul Domnului, p ze te-te s nu intre în inima ta mînia i ura împotriva cuiva⁵³⁹. De cuno ti pe cineva înveninat împotriva ta, cere-i tu întfi iertare, precum a poruncit Domnul nostru (Matei V).

51. Dac te r zboie te vreo poft neru inat noaptea, p ze te-te s nu preiei vederea aceea ziua, ca s nu se spurce inima ta de pl cere, ci cazi înaintea lui Dumnezeu i El te va milui, c ci cunoa te sl biciunea oamenilor.

⁵³⁷ De aud pe cineva osîndind pe unul care m-a criticat pe mine, s nu m bucur c m ap r prin aceasta, ci s -i spun: „Frate, sînt p c tos cum m socote te acela, de aceea nu pot auzi osîndirea lui de c tre tine”.

⁵³⁸ Nu cel pe care-l ur sc sufer de ura mea, ci eu, pentru c suf r de o patim care m coboar i-mi va face cu neputin mîntuirea.

⁵³⁹ Cum se va sim i în noi Domnul care tr ie te moartea pentru a ne cur i de patimi, dac patimile continu s fie vii în noi? Cum se va sim i în noi Domnul, Care e mai presus de orice egoism, în f ptura noastr st pînit în mod neîndurat de egoism? Nu-l facem s sufere mai departe f r rezultat pentru noi?

52. De te îngrije ti în mod covârșitor de puțin și de rugăciunea neîncetată, nu îndrăzni să cugeti că acestea te vor mântui, ci nădăjduie-te că Dumnezeu va avea milă de necazul trupului tău și te va ajuta în slăbiciunea ta⁵⁴⁰.

53. De ești cuprins de vreo boală, și nu te simți împovărat, ca să-ți lipsească duhul, ci mulțume-te lui Dumnezeu că se îngrijește de folosul tău⁵⁴¹.

54. Locuind în chilia ta, pune o masă sură hotărât într-un timp hotărât mâncării tale și nu le pierzi acestea. Dă trupului cât îi trebuie, ca să se poată ruga și sluji lui Dumnezeu. Iar de se va aduce ieșirea, când ești în afara chiliei tale, o hrană dulce, nu lua peșturate din ea, ca să te poți întoarce repede în chilia ta.

55. De vor sămăna în tine demonii osteneala pe care nu o poți purta, nu o primi, pentru că vreau să ocupă inima oamenilor cu lucruri pe care nu le pot împlini, ca să-ți împovăreze pe om cu ceea ce e prea mult, ca să-ți înale. Toate lucrurile lor sînt fărîmătură și fărînduială⁵⁴².

56. Mămăncă o dată pe zi și nu peșturate. Dă trupului cât are nevoie, după cerința firii.

57. Rînduie-te o jumătate de noapte pentru privegherea în rugăciune, iar cealaltă jumătate pentru odihna trupului. Înainte de-a te întinde pentru somn, priveghează două ceasuri în rugăciune și în cântări, apoi dă trupului tău odihnă. De-îți este greu trupului tău când trebuie să se scoale la rugăciune, spune-i: „Voie ți să te bucuri în acest timp de odihnă apoi să pleci spre îndelungata pedeapsă? Nu e mai bine să te obosești puțin aici, apoi să te odihnești cu sfinții

⁵⁴⁰ Nu te încrede în ostenele tale, ci în mila lui Dumnezeu. Căci el nu-ți dau siguranță și liniște ei, cum și-o dă deodată în mila lui Dumnezeu.

⁵⁴¹ De-îți vine vreo boală și vreun necaz, nu te descuraja, ci mulțume-te lui Dumnezeu că aceasta te face să te rogi și mai mult lui și să nu-ți pierdă deodată în puterile tale. Cu cât simți mai mult slăbiciunile tale, cu atât te vei apropia mai mult de Dumnezeu, punându-ți deodată în El (II Cor. 12,10).

⁵⁴² Demonii îl ispitesc pe om adeseori cu iluzia că poate împlini lucruri bune peste măsură neputându-le împlini și-și descurajeze. Il ispitesc pe postirea multă, somnul puțin etc.

acolo în veac?" Deci aruncă de la tine lenea și atunci îți va veni ajutorul dumnezeiesc⁵⁴³.

58. Dacă ai înmbrăși stadionul cîlug resc, eliberează pe robul tău. Și de voie îți să fii monah, nu înșugi și locuiești împreună cu tine.

59. Plecînd să vinzi lucrul tău de mînă, nu te sfîdi pentru preț cu cei din lume. La fel să faci, cînd cumperi ceva. Cunoaște că lipsa lucrurilor îți va face propriu pe Dumnezeu⁵⁴⁴.

60. Dacă un frate pune lîngă tine un vas și ai nevoie de el, nu-l atinge decît cu voia lui.

61. Dacă un frate îți cere să-i cumperi ceva, fiindcă pleacă, fă-o. Iar de sînt cu tine frații, fă aceasta cînd sînt ei de față.

62. Dacă îți se dă ceva ieșit ca să-l întorci, dă-i-l după ce l-ai folosit. Nu-l ține pînă să-l va cere. De ai stricat ceva din el repară-l. De dai ceva altuia ca să-ți-l întoarcă, nu-l cere vînzînd că nu poate să-ți-l întoarcă, mai ales cînd nu ai nevoie de el.

63. De ai ieși din chilia ta, apoi întorcîndu-te află un frate locuind în ea, caută-ți o alta. Deci pazește-te să nu-l scoți pe el din ea, ca să nu se mînie înaintea lui Dumnezeu. Iar vînd el să o prăsească de bunăvoie, și s-a împlinit ceea ce e drept. Iar de a luat vreun vas din ea, nu-l cere.

64. De voie îți să pleci din chilie, pazește-te să nu iei ceva din ea, ci lasă-ți toate fratelui sărac, și Dumnezeu îți va răsplăti ieșirea unde vei pleca.

65. De nici un lucru nu se bucură atîta diavoli ca de acel om care ascunde gîndurile sale de învîtorul său duhovnicesc.

66. Pazește-te pe tine de bogăție și de iubirea ei, fiindcă strică rodul monahului.

67. De lupi împotriva ispitei care te necăjește, nu înceta să cazi înaintea lui Dumnezeu și spune: „Fii mie ajutor, Doamne,

⁵⁴³ Antonie, can. 8.

⁵⁴⁴ Neavînd lucruri de care să te ocupi și să te alipești, te vei ocupa și te vei alipi de Dumnezeu.

fiindc eu,fiind slab,nu pot suporta aceast lupt . i El î i va ajuta, dac rug ciunea ta va porni dintr-o inim dreapt . Iar luptînd i biruind, nu te mîndri, nici nu te face îndr zne , ci te p ze te de acestea, fiindc vr jma ul unelte te prin aceasta împotriva ta o lupt mai mare ca înainte.

68. Rugîndu-te lui Dumnezeu, nu spune: „Doamne, înl tur aceasta i d -mi aceea", ci spune: „Doamne, Dumnezeul meu, cuno ti mai bine ce-mi este mai de folos. Ajut -mi i nu îng dui s p c tuiesc fa de Tine i s fiu pierdut în p catele mele, pentru c sînt p c tos i slab. Nici nu m preda vr jma ilor mei. La Tine am alergat. Izb ve te-m , Doamne, c Tu e ti t ria i n dejdea mea. C a Ta este puterea i slava i lucrarea cea bun i d ruirea harului în veci. Amin."

FRAGMENTE DIN CUVINTELE AVEI ISAIA
Din codicele 113, din sec. XVII, al colec. iei patriarhale
din Ierusalim⁵⁴⁵

F. 62b—63a. Spunea Ava Isaia: Precum o hîrtie scrisă cu cuvinte barbare și avînd pe ea un tablou cu trăsături nepotrivite, de vă voi Domnul să fie curite, nu se va face aceasta de nu s-ar înmuia în mod potrivit cu căer și nu se vor terge cu apă, așa și omul, întipărit de multe păcate, și avînd înscrise pe hîrtia sufletului și pe tabloul în alegerii păcatele, acestea nu se vor putea curăți decît prin mîrturisirea lor și prin smerita cugetare. Hîrtia este inima, tabloul, în alegerea, ceara care înmoaie este mîrturisirea, apa, lacrima. Și stîmpanul amîndurora este sufletul și mîntea conducătoare.

Acela și spunea: Precum bolnavul biruit de multe dureri și boli și suferind de răni purulente, rușinându-se de doftori și acoperindu-și rănilile, își pricinuiete lui-și vătămare și durere și chin, așa cel ce a păcătuit, înepăt de conștiință sa, suferind durerile, răbdă, nu vrea să-și arate Avei ranele lui sufletesti. Dar precum bolnavul, cînd viermii se micșorîm nînc trupul din care curge puroiul rău mirositor, chinuit de dureri cheamă, fără voie, doftorul, cu strigare puternică, iar doftorul aduce nu numai alifii, ci și mijloace de ardere și de țiere a ranelor și de tergere, așa și monahul de cade din îngăduința lui Dumnezeu greu,

⁵⁴⁵ Nota Monahului Augustin: Aceste fragmente nu sînt ale Avei Isaia, afară de cele de sub nr. 127, 128 b și 129 a., aflate și în Filocalia. Noțiunile și lexicul sînt deosebite. Ele par să fie din sec. X, dacă nu de și mai tîrziu. Dar multe teme ale acestor fragmente sînt identice cu cele din „Cuvintele” Avei Isaia.

în p cat, cade îndat în fa a lui Dumnezeu i- i veste te p catul i e vindecat îndat . C ci toat rana nou i proasp t se vindec u or, dar de se înveche te, e grea i de nevindicat. Iar cel ce a p c tuit este bolnav i patimile i c derile în p cat sînt r ni i pl gi. Iar doctor este egumenul, iar alifiile i mijloacele de tergere i de ardere sînt postul i privegherea i culcatul pe jos.

Acela i spunea: Precum mortul e mîncat în mormînt de viermi i din el curge mult miros urît, a a i monahul care a p c tuit inu s-a m rturisit, e mîncat de multe gînduri rele i urîte. i precum din mort iese un miros urît, încît se adun fiarele, dar de a fost miruit trupul mortului, nu se ating de el, nici nu se r spînde te din el un miros urît, a a i de cel ce s-a m rturisit, nu se ating de el gînduri de dezn dejde de lenevie i întristare. Mormîntul este chilia, mortul este monahul care a murit lumii, viermii sînt gîndurile, mirosul urît este am r ciunea înt rit , fiarele, mînia i iu imea i sup rarea, mirosirea, m rturisirea care omoar viermii i alung mirosul urît.

Acela i spunea: Precum m r cinele ce înf oar pomul usuc rodul lui, i precum viermele m nînc lemnul i molia haina i rugina fierul, a a i p catul usuc i ve teje te pe cel ce nu se m rturise te.

Mai spunea Ava Isaia c , precum arca ul încercat i vîn torul dibaci s geteaz nu numai fiarele s lbaticice, ci poate doborî u or i p s rile ce zboar în v zduh, a a i femeia care scrie cu mîna ei scrisori i le trimite b rba ilor, este vîn toare. i vîn torul s geteaz ur i i pantere, porci s lbatici i vulpi, fiare i animale s lbatece i trimite s ge ile spre cele ce vede, c ci nu poate vîna pe cele ce sînt departe, iar femeia scriind, prinde sufletele ra ionale ale boga ilor i s racilor, ale conduc torilor i condu ilor, ale preo ilor i monahilor, urm rindu-le cu dib cie i cu dreapta

s getare. C ci are ca arc cerneala ca s geat condeiu, ca arîp hîrtia, ca fier cuvintele. Ea cheam prin scrisori nu numai pe cei ce locuiesc aproape, ci i pe cei ce locuiesc departe.

F. 64a — 66a. Spunea Ava Isaia c to i sfin ii sînt asemenea unui rai mare, care are pomi roditori bine mirositori i aroma i ce dau roade felurite i sînt uda i de aceea i ap . Raiul este mîn stirea, pomii sînt monahii, roadele sînt virtu ile, apa, harul Sfîntului Duh. C ci unul este Duhul care lucreaz în ei to i, dar ostenele, lucr rile i înfrînarea nu e aceea i. C ci altfel este osteneala acestui sfînt i altfel a altuia.

Spunea iar i Ava Isaia: Cine nu va plînge pe monahul nep s tor? Cine nu va plînge pe cel ce leneve te? Cine nu va plînge pe cel ce nu se îngrije te de mîntuirea lui? Cine nu va suspina pentru cel ce- i cheltuie te zilele sale în împr tiere? Cine nu va plînge pentru cel iubitor de pl ceri? Cine nu va v rsa lacrimi pentru cel idioritmîc (cel ce- i face o rînduial proprie) i care- i împline te voile sale? Poate i cerul suspîn pentru negrija i nep sarea acestuia i îngerii plîng pentru pieirea lui. C ci cel ce nu lupt aici s - i mîntuiasc sufletul s u, s-a preg tit pentru chinul f r sfîr it de acolo.⁵⁴⁶

Acela i spunea: De vor veni unii fra i s locuiasc împreun cu voi, nu-i respinge i cu îndr zneal . i de voiesc s fie idioritmîci (cu rînduiala proprie), s - i sf tui i cele de folos. Iar de sînt supu i i ascult tori

546Nu pot s nu plîng de mil celor ce se pierd, sfin ii i îngerii ce se afl în fericire. Poetul Vasile Voiculescu scrie undeva c sfin ii cer lui Dumnezeu s se duc s vie uiasc lîng cei din iad i trage de aci concluzia c nu poate exista un iad ve nic. Dar se uit , afirmîndu-se o astfel de idee originist , c cei din iad nu sînt l sa i acolo pentru c a a vrea Dumnezeu ci pentru c cei de acolo se înc p îneaz s nu tie de Dumnezeu. marea tain a libert ii i a mîndriei onora în afirmarea ei. Chiar in suferin a lor, vreau s - i afirme cu înc p îneaz sfidarea fa de Cineva care este superior. Mila celor din rai pentru ei nu este comparabil îns în durere cu chinul celor din iad. Intr-un fel le respect i ei libertatea.

de P rin i, i nu st pîni pe ei în i i, sau idioritmici, ci sub jugul Domnului i supu i lui Hristos i P rintelui lor, s fie cinsti i ca ni te lupt tori pentru adev r i martori ai lui Hristos. Trebuie numai s te asiguri s nu te une ti cu ei la mîncare i b utur , la psalmodiere i în convorbiri, f r p rerea i sfatul, gîndul i încuviin area P rintelui lor. C ci cel ce m nînc , sau cînt , sau vie uie te cu prietenie cu ei, sau face lucrul de mîn împreun , se va descoperi împreun p rta i în comuniune tainic cu diavolul r zvr tit, în ceasul judec ii.⁵⁴⁷ C ci precum modul unirii între suflet i trup e nedesf cut pîn în ceasul mor ii, a a i unirea duhovniceasc între colar i înv tor cu conduc torul i înv torul duhovnicesc.⁵⁴⁸ i precum ucig torul e omorît, ca unul ce a desp r it un suflet de trup, a a i judecata va scoate pe cei mai f r grij dintre fra i de sub acoperi ul p zitor i din ajutorul b trînilor duhovnice ti.⁵⁴⁹

Spunea Ava Isaia Tibeul, c nu este ceva mai pierz tor pentru monahi în aceea i genera ie, decît a se vorbi de r u i a se judeca unii pe al ii. C ci cel ce vorbe te de r u pe altul, i îl judec , se face pe sine dumnezeu⁵⁵⁰ Aceasta este minunea înfrico toare i deosebit i uimitoare, ca Cel neînc put i care umple lumea, Cel ce toate le poart i nu e de nimeni purtat,

⁵⁴⁷ Cel ce n-a luptat aici pentru a cî tîga credin a în Dumnezeu, i-a preg tit o stare de înc p îinare ve nic în necredin .

⁵⁴⁸ Cel ce a fost în comuniune cu cei p c to i pe p mînt i i-a aprobat, se va descoperi în ziua judec ii c a fost în comuniunea cu diavolul.

⁵⁴⁹ De ai fost un fel de înv tor al celui p c tos în via a p mînteasc , f r s -l îndrep i, te vei afla p rta de pedeapsa lui în ziua judec ii.

Un frate care nu lupt s in în via curat pe al i fra i, ascultînd de b trîni va fi omorît suflete te i el la judecata din urm , fiind scos de sub acoper mîntul ap r tor al p rintelui lui duhovnicesc.

⁵⁵⁰ Numai Dumnezeu are drept s judece. C ci El d oamenilor soarta ve nic . Cel ce judec pe altul i-l vorbe te de r u, î i însu e te un drept al lui Dumnezeu i puterea Lui, pe care de fapt nu le are. Se pretinde deci pe sine dumnezeu, f r s poat fi de fapt. Vrea s ia locul lui Dumnezeu, f r s -o poat face.

Cel ce le cuprinde toate i e necuprins de nimic, Cel ce umbl pe ap i nu se ud pe picioare, Cel ce ade pe aripile vînturilor i calc pe aer precum voie te, intr în runchii oamenilor i cerceteaz inimile (Ps. 7, 20) i atinge gîndurile i judec cuget rile i cunoa te planurile lor. C ci ochiul a toate purt tor i v z tor al celor ascunse, st pînirea nedezmin it i înfrico toare, „Cel ce prive te la p mînt i-l face s tremure" (Ps. 103, 33), Cel ce ceart marea i o usuc , „Cel ce se atinge de mun i i îi face s fumege" (*Ibid.*), i face s tremure zidirea ca frunzele pomului, privind pe monahi vorbindu-se de r u i judecîndu-se unii pe al ii, se sup r i se mînie. Iar fiindc a hot rît ziua în care va judeca lumea, pe atei i pe antihri tii care au r pit de mai înainte zidirea lui Dumnezeu i judec înainte de-a judeca i înainte de-a cerceta Dumnezeu, dreptul Judec tor îi va osîndi împreun cu diavolul ca pe p rta ii ascun i ai lui.

F. 67b.—68a. Spunea Ava Isaia: Cel ce voie te s se mîntuiasc , s înceteze s vorbeasc în de ert, s iubeasc adev rul, s alunge de la el vorbirea de art , s despart de el gîndurile rele, s arunce viclenia din inima lui, s nu stea în curtea minciunii, s vorbeasc adev rul, s fug de mînia ascu it , s nu se predea pismei i ciudei, s se scîrbeasc de amintirile r ului, s nu iubeasc poftele urîte i v t m toare de suflet, s nu înceteze s aib mil de s raci, s mediteze cu cumin enie i cu trezvie dumnezeie tile Scripturi, s se predea cu rîvn priveghierii, s închine rug ciunile Domnului Dumnezeu în tot ceasul f r grij , nesfî iat i netulburat, s suspine din adîncul inimii, s - i ridice ochii la cer, s - i spele obrazii cu lacrimi, s - i bat obrazii, s - i loveasc pieptul. i acestea s le fac cu smerita cugetare, ca ostenele lui s se cunoasc

i s fie bine primite de Dumnezeu i s se scrie în cartea vie ii.

Zise iar i: S nu rîzi de cineva, de-l vezi gre ind. S nu osînde ti pe omul p tima asemenea ie, cînd lunec , nici s nu-l dispre uie ti b tîndu- i joc de el i spunînd f r judecat cele ce nu se cuvin. C ci dac tu, care ai cuno tin i e ti priceput, rîzi de cel simplu i îl osînde ti, vei fi i tu vorbit de r u i osîndit nu numai de cei în elep i i c rturari, ci i de cei simpli i de femei i de copii i „ceea ce va sem na omul, aceea va secera" (Gal. 6,7). S m nînd de bun voie cele rele i secerînd f r voie cele rele, trebuie s ne minun m de dreapta judecat a lui Dumnezeu.

Spunea iar i: Începutul pieirii monahului este rîsul i lipsa fricii. Cînd te vezi pe tine st pînit de rîs, cunoa te-te în adîncul relelor i ajungînd în adîncul iadului. Rîsul scoate afar fericirea lui Hristos, rîsul nu zide te, ci tope te i virtu ile zidite. Rîsul întristeaz Duhul,⁵⁵¹ nu e de folos sufletului, corupe trupul, întunec mintea, înnegureaz în elegerea, scufund în noroi con tiin a, sclerozeaz (usuc , în spre te) i împietre te inima, face rug ciunea neprimut .⁵⁵² Rîsul alung virtu ile, introduce p catele. Monahul pricinuitor de rîs (glume) e urît de Dumnezeu, privit cu scîrb de îngerii, gol de dreptate, lipsit de via a vecinic îmbr cat în ru ine. Monahul pricinuitor de rîs e curs a diavolului, vatr a mor ii. C ci rîsul alung frica de Dumnezeu i îl s l luie te pe diavolul. Rîsul e du -manul lui Dumnezeu i prietenul demonilor. Rîsul e du manul înfrîn rii i prietenul demonilor i al desfrîn rii, ru ine i osînd a celui cî tigat de el. Rîsul

⁵⁵¹Duhul nu e rigid, ci viu. Se întristeaz pentru pieirea celor ce nu voiesc s -L primeasc , s se bucure prin El de comuniunea iubitoare a lui Hristos.

⁵⁵²Rîsul e semn de superficialitate, semnul lipsei de reflexie, de neobservare a insuficien elor proprii, a neîmplinirii datoriiilor fa de Dumnezeu i de al ii.

e groap a pierzaniei i golire a adev rului.⁵⁵³ Rîsul risipe te sufletul i aduce c dere trupului. Rîsul dispre uie te pacea i se bucur de lupte între oameni. Glume ul caut moartea i dore te pierzania. El î i preg te te chinurile ve nice i e trimis la piere.⁵⁵⁴ Rîsul e suli a diavolului i murd rie pentru cel ce-l practic . Rîsul e tulburare a Bisericii i pricinuiitor al ru inii. Rîsul e du manul drept ii i prietenul luptei între oameni.⁵⁵⁵ Rîsul aduce def imarea i dispre ul. Rîsul e creatorul minciunii, i batjocura adev rului.⁵⁵⁶ Rîsul gole te sufletul i corupe sim urile.⁵⁵⁷ Rîsul e p catul neîncetat i un cui înfipt în suflet. Rîsul e sabia diavolului i o secer pustiitoare. Monahul glume (pricinuiitor de rîs) este un ap sensibil i un lup spiritual. Rîsul e necunoa terea Scripturilor i sabie cu dou t i uri, mînie neîntîrziat , foc arz tor, strîmbarea cuvintelor adev rate, alegerea a ceea ce e nedrept. Rîsul e mi carea între relele schimb toare i cugetarea viclean . Rîsul e foc nestins i pedeaps pierz toare. Rîsul e curs multipl i lipsa vie ii.⁵⁵⁸ Rîsul e chin cumplit i prezen a foamei. Rîsul e vie uire am gitoare u a pierzaniei, n vala desfrîului. Rîsul e hambar de rele gînduri i magazie de în elesuri urîte. Rîsul e lipsit de gîndul mor ii i de cugetarea la chinurile ve nice. Scoate de la noi, Doamne, rîsul i d ruie te-ne plînsul, pe care-l ceri de la noi. C ci cel ce suspin i

553 Rîsul nu vede realitatea profund i grija de-a r mînea în unire cu ea i de-a înainta spre ea i în ea.

554 Via a redus la cele din lume i la cele pl cute ei, se simte bine în monotonia lumii, echivalent cu moartea spiritual . Acoper această monotonie. Dar pentru cît timp va putea-o face?

555 Rîsul nu ia în serios nici o valoare. Prive te cu îng duin toate relele, orice dezordine i lupt între oameni. Este deci o arm a diavolului.

556 Rîsul nu recunoa te ceea ce s-a împlinit cu adev rat, ci n scoce te minciuna.

557 Rîsul gole te sufletul de orice con inut, de orice gîndire, de orice rela ie serioas cu al ii. Rîsul opre te sim urile de-a lua contact cu realitatea.

558 Rîsul e semnul unei lipse a vie ii adev rate. El nu se adînce te în bog ia vie ii. Nu simte trebuin a s o p trund , s o cunoasc .

se întristează atrage mila lui Dumnezeu, pe când cel ce râde, treze te un vai de la neprih nitul, nestric - ciosul, nev zutul i de via d t torul Dumnezeu i Mîntuitor al nostru Iisus Hristos, care spune: „Vai celor ce rîd, c vor plînge i se vor tîngui" (Lc. 6,25).⁵⁵⁹

F. 124a.—132a. Spunea Ava Isaia: Lauda ome - neasc este r d cina poftei urîte nu cînd o auzim, ci cînd o primim. Pofta nu o poate t ia cineva, dar poate s nu se fac robul ei. C ci nu putem dezr d cina gîndurile, dar putem lupta împotriva lor. Fiindc cel ce se îndulce te de gîndurile sale i face voia sa, nu va vedea slava lui Dumnezeu, nici nu biruie te orice pa - tim , ci se aseam n omului încins, care umbl toat ziua i nu înainteaz duhovnice te prin osteneala sa.⁵⁶⁰ C ci din toate p r ile demonii aduc unui astfel de om, ca vîn tori spirituali, curse i sminteli i r zboiesc cu tot mai mult nebunie pe cei ce-i ascult . Iar voia omului e cea care-l arunc pe el în groap i curs i-i mi c mintea pe treptele patimilor. De aceea cel ce voie te s se mîntuiasc trebuie s taie în fiecare ceas voia lui. Aceasta e adev rat nu numai pentru unii b trîni, ci i pentru încep tori i nu trebuie s fie ca o statuie care nici nu vede, nici nu aude, nici nu vorbe te, e atent numai la el însu i i vorbe te cu Dum - nezeu în lini te (în isichie) i medita ie ascuns ; i se def imeaz pe sine în tot ceasul, într-o cugetare neîntoars i cu o minte necurioas , într-o sim ire simpl , ca v zut i cercetat i atins de Dumnezeu, ca

⁵⁵⁹Dac i mila noastr o treze te nu cel ce râde, ci cel trist, cu atît mai mult treze te cel trist i tem tor mila lui Dumnezeu. Cel ce râde treze te comp timirea lui Dumnezeu, dar nu mila care-l poate mîntui, ci comp timi - rea unit cu constatarea c cel ce râde se va pierde.

⁵⁶⁰Gîndurile te mîn la activit i exterioare, nu te las s st rui în rug ciune, ca unic gîndire la Dumnezeu. Vrei s - i ar i voia de asemenea prin fapte exterioare, pe cînd în rug ciune nu mai ii s - i ar i voia proprie.

unul ce stă înaintea Lui.⁵⁶¹ „Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea. Văzut este la dreapta, ca să nu mă clatin” (Ps. 15,8) și „Cerul îmi este Mie tron, iar pământul este aternut picioarelor Mele” (Is. 66, 1). Căci ceea ce va face omul, fie noaptea, fie ziua, e văzut de ochiul neadormit și neapținut al Lui. În chip înmăluită făcătoare de soare, ochii Lui privesc spre faptele oamenilor, precum s-a scris”. „El este Cel ce cunoaște toate lucrurile lor” (Ps. 32, 15). Ba și cele ce nu le-am făcut le vede, precum s-a spus”. „Cele nelucrate ale mele le-am văzut ochii Tăi și toate se vor scrie în cartea Ta” (Ps. 138, 16). Care este omul care, privind pe oamenii ce stau înaintea lui, va îndrăzni să spună că-i vede pe cătușind, chiar mai nerușinat decât câinele? Dar ne batjocurăm pe noi înșine, necugetând că Dumnezeu toate le vede și inimile le cercetează și răunchii îi pot trunde și că gândul omului îi rămâne lui Dumnezeu neascuns. Iar dacă le-am fi crezut acestea și am fi cunoscut cu adevărat că El și numai El cunoaște cele ascunse ale inimii, n-am fi urmat și n-am fi împlinit voile noastre rele, vătmătoare, căci ne-am fi defăimat și ne-am fi osândit și ne-am fi umilit pe noi înșine. Căci cel ce împlinește voile sale slujește sufletește diavolului, chiar dacă sensibil și pentru ochii oamenilor pare să placă lui Dumnezeu. Acesta e noaptea lup, iar ziua miel, „având înfățișarea evlaviei, iar tăgăduind puterea ei” (II Tim. 3, 5).

Spunea același. Cel bogat și cel în elept, ascunde înaintea casei comorile lui. Și prăvălit, este nesocotit de cei puternici. Așa și monahul smerit la cuget și virtuos ascunde virtuțile sale și nu împlinește voile sale, căci se ocupă pe sine în tot ceasul și se silă pe sine

⁵⁶¹Cel înaintat prin liniștea lui în Dumnezeu, nu se silă pe sine numai el și simț prezența lui Dumnezeu, ci se simte pe sine privit și pătruns de Dumnezeu. Dumnezeu a ajuns pentru El o putere care l-a luat în stăpânire. Iar aceasta îl face pe el și simț mai ușor pe Dumnezeu. Trebuie să lucreze la adevărul și lucrarea sa și a lui Dumnezeu în întâlnirea cu El. o stare subiectivă, dar și obiectivă.

prin cugetări ascunse să ajung să spun : „Înfierbântatu-s-a inima mea întru untru meu și în cugetul meu se va aprinde foc" (Ps. 38,4). Ce foc? Ascult Scriptura care zice. „Dumnezeul nostru este foc mistuitor" (Evr. 12,29). Căci precum focul tope te ceara și usuc noroiul, așa și cugetarea (meditarea) ascunsă tope te gândurile urâte și depărtează patimile sufletești și luminează mintea și dă strălucire în alegerii și bucură inima. Fiindcă meditarea ascunsă lovește te demonii și-i alungă gândurile urâte.⁵⁶² Căci ceea ce luminează omul întrucă și-l înarmează prin reflexia (meditarea) ascunsă se întinde te de către Dumnezeu, se împuținează te de îngerii, se slăvește te de către oameni. Fiindcă reflexia (meditarea) și citirea ascunsă este casa de nedeținut a sufletului și turnul neclintit și stâlpul cel liniștit, care păstrează sufletul netulburat și neclintit. Căci demonii sînt greu tulburați și cînd monahul se înarmează pe sine prin reflexie ascunsă și prin citirea ascunsă. Reflexia ascunsă este oglinda minții și fidelă conștiinței. Reflexia (meditarea) ascunsă topește desfrîul, slăbește șiuimea (impulsurile), alungă mînia, depărtează mînia aprinsă, scoate afară nedreptatea. Reflexia ascunsă dă strălucire conducerii minții, luminează conștiința, alungă lenevia. Reflexia (meditația) ascunsă naște și pune la frică, aduce frica de Dumnezeu, pricinuită de lacrimile. Reflexia ascunsă pricinuită de monahul smerit și cugetare nepierdută și privegherea bucură de noapte și rugăciunea netulburată. Reflexia ascunsă alungă gândurile urâte, biciuiește te demonii, curățește te trupul. Reflexia ascunsă învață pe om îndelungă răbdare, aduce înfrînarea și pregătește te în alegerea morții. Reflexia ascunsă este plină de facerea de bine

⁵⁶²„Meditarea ascunsă" este reflexia la tainele dumnezeiești, nemărginite, care se află mai presus de gândurile referitoare la plăcerile trupești. Cugetarea la acele taine dă omului adevăratul sens al existenței, îl luminează și-l umple de puterea de la Dumnezeu.

i e împodobit cu toat virtutea i s-a dep rtat de toat reaua f ptuire.

Acela i mai spunea c tot cel ce face voia lui nu se deosebe te întru nimic de animal. C ci animalul, când fl mânze te m nînc , i când înseteaz bea, i când îi este somn doarme. Iar monahul care împline te voia sa nu e r zboit i tulburat de un singur demon, ci e tulburat de multe patimi i de demoni nenum ra i.⁵⁶³ i precum în casa singuratec nu intr un singur om, ca s lepede gunoiul i urina din el, ci mul i, a a i monahul ce urmeaz voii lui i st ruie în rînduiala proprie (idioritmic), devine p timitor i cas a gîndurilor urîte i rele; i inima acestuia este în mare r zboiu i tulburare i agita ie. „C ci demonii lipsi i de evlavie umbl împrejurul lui" (Ps. 11,9) i întind picioarelor lui curs împletit din funii de pofte viclene. i duhurile rele preg tesc arcuri i s ge i, r nind inima lui. Un demon s geteaz ochiul a î ndu-l spre pofte, altul s geteaz auzul spre a asculta cu pl cere cele ce nu trebuie; altul, limba aceluia spre vorbirea împotriva altora i spre ascu irea mîniei; altul mi c pîntecele spre l comie; altul mi c mîinile spre mole eal ; altul îndeamn picioarele spre a alerga spre p cat; altul a î trupul spre desfrînare i adulter i lene; altul îl atrage spre ceart i pism i ciud ; altul îl împinge spre ur i spre ascu irea r ului; altul îl sf tuie te spre mese bogate i griji lume ti; altul îl îndeamn spre preo ie i egumenie; altul îl îndeamn spre vizitarea fra ilor, rude-niilor i prietenilor. i ca s spun pe scurt, demonii nu înceteaz s trezeasc în monahul care voie te s vie uiasc de sine (idioritmic), iubirea de sine, în chip

563 Se face o leg tur între patimi i demoni. Dac Dumnezeu ne vrea liberi, c ci vrea s -L iubim, iar iubirea nu e f r libertate, demonii ne robesc prin patimi, dîndu-ne impresia c sîntem liberi, dar de fapt nu sîntem, c ci nu ie im de sub st pînirea lor, ca forme ale egoismului, contrare lui Dumnezeu. Atît ele, cît i demonii ne încînt cu p rerea c facem voia noastr , ca s ne despart de Dumnezeu. Demonii vor prin aceasta s fim ca ei.

nesupus, învându-l în multe feluri tot me te ugul, n scocirea i uneltirea, folosind în scopul acesta i ameninările, amintirile, linguirile. Acestea le lucrează pînă ce fac pe acest om plin de cugetare lumească ; sau de se află prin schim între monahi, cu cugetarea să fie în lume, sau de are „înfrînarea evlaviei” schimei monahale, să nu dobîndească puterea i lucrarea virtuții înaintea lui Dumnezeu. Unul ca acesta este ca un pom fructuos, dar împodobit cu frunze, neavînd roadele virtuților drepte. Rugăciunea unui astfel de om este plină de lenevie, i de nepăsare. Din cugetarea lui curge lenevia, privegherea i se scufundă în somn, postul lui este fructuos i lipsit de tîrîie. i cînd vorbește cu mîri ale lumii i cu bogății, vorbește cu atenție i cu trezvie, dar cînd trece la citire, ochii i se îngreunează i este cucerit de somn. Cînd îi pleacă genunchii, cugetarea rătăcește pe afară . i cînd limba i se roagă , inima lui se apropie de pămînt. Pe unul ca acesta îl conving demonii că viața este bine i că nevoia i înfrînarea lui este plăcută lui Dumnezeu, „căci iată te-ai izbăvit de tulburarea i grija chinoviei i de multa oboseală i împrătiere din ea. Nu mai judeci, nici nu mai vorbești de rău, nici nu mai tulburi, nici nu mai ești tulburat, nici nu mai suferi, nici nu mai ești supărat de cineva, nici nu mai smintești, nici nu mai ești smintit, mîncăci-ți place i bei cu plăcere, dormi fără grijă , te scoli nemurmurînd, cîntă nesilit, cinstești pe toți i toți te cinstesc”. Acestea i cele ca acestea i cele asemănătoare acestora le sînt demonii în inima monahului idioritmic, ca să nu-l lase să locuiască cu alii monahi.

Mai spunea Ava Isaia: Nimic nu umilește pe demonii i nu întrește sufletul i nu luminează mintea i nu dă strălucire în elegerii i nu curățește inima ca mîrturisirea gîndurilor i arătarea celor cugetate Prin ilor duhovnicești. i nimic nu bucură pe demonii i nu întunecă mintea i nu împietrește inima i nu înnoiază

con tiin a ca ascunderea gîndurilor. C ci cînd vrea monahul s - i fac cunoscute cele ce le-a f cut i s - i arate gîndurile urîte i rele, se tulbur demonii i încep s samene în inima lui gînduri de ru ine, care-i spun. „Acest B trîn se ine i se crede duhovnicesc i sfînt, curat i f r pat în via i tu vrei s - i aduci osînda i s te faci dispre uit de monachi i s produci smin-teal ? Nu te gînde ti c îl vei face s te st pîneasc i s rîd de tine? C ci nu va p zi taina. i pîn acum te cinstesc înc i în vreme ce te socotesc to i în elept i inteligent i ascu it la minte i în stare s deosebe ti între lucruri, vrei s te faci privit de sus i de rîsul monahilor i celor din lume?⁵⁶⁴ Mai rabd înc îna-
 inte de a- i m rturisi gîndurile acestuia. C ci ce v t - mare î i aduc gîndurile? Cine este s nu aib gînduri? Cum nu se teme i altul de Dumnezeu?" Aceasta o spun demonii c tre cel ce voie te s le descopere. C ci tiu c sufletul nu prop e te altfel decît din descopere-
 rirea gîndurilor i monahul nu cade altfel decît dac î i ascunde gîndurile. i de aceea uneltesc i se lupt ca monahii s nu le vesteasc .⁵⁶⁵

Mai spunea acela i: Mul i din monahi p r sind p rin ii, fiii, fra ii, prietenii i rudeniile pentru iubirea lui Hristos, au p rut oamenilor s fie sfin i, dar cunos-
 c torilor de oameni Dumnezeu, necura i i sub osînd , nu pentru desfrînare i adulter, ci pentru c nu i-au p zit inimile de gînduri urîte i sim urile sufletului de în elesuri urîte i rele. C ci cînd vezi un monah idiorit-
 mic, m rturise te dac acesta este întreg sau duhovni-
 cesc i virtuos i iubitor de Dumnezeu, sau trupesc i

⁵⁶⁴ Aceast disput despre monahismul chinovial i idioritmîc arat , c aceste fragmente s-au definitivat mai tîrziu de sec. IV, din timpul lui Ava Isaia.

⁵⁶⁵ Omul are nevoie s - i descopere gîndurile rele, egoiste, ca s poat sc pa de ele. Are nevoie de ajutorul altuia, de puterea i judecata altuia, îns i comunicarea e un act al smereniei i al ie irii din încrederea mîndr în sine.

iubitor de p cate i iubitor de pl ceri.⁵⁶⁶ C ci monahul trebuie s se înfrîneze prin toate sim urile, prin vedere, prin auz, prin miros, prin limb , pip it i pîntece. Fiîndc monahul se cuvine s se înfrîneze, precum s-a spus, prin toate sim urile, i s fie mai presus de orice gînd i de toat pl cerea urît i pofta v t m toare. C ci sîntem datori s p str m nu numai trupul curat i nep tat de p cat, ci i inima i mintea, i cugetarea, i con tiin a. C ci omul este îndoit din suflet i trup, i de aceea trebuie s aib i lupta îndoit . De aceea nu ajunge nevoia noastr trupeasc , ca s dobîndim virtu ile de Dumnezeu iubitoare, ci înainte de toate smerenia sufletului i zdrobirea inimii i rug ciunea întins (ectenie): „C ci din inim ies gînduri rele, uci-deri, adultere, furturi, m rturii mincinoase, hule" (Mt. -15,19). De aceea dac p zim trupul nostru nep tat de atingerea femeii, dar inima noastr se une te cu gîndurile rele, nu avem. nici un folos. Pretutîndeni, dumnezeiasca Scriptur , Veche i Nou , m rturise te despre cugetarea inimii. Întîi strig Psalmistul David: „Fiii oamenilor, pîn cînd sînte i grei la inim ?" (Ps. 4, 8) i iar i „Inima lor este de art " (Ps. 5,10). Iar despre cei ce cuget cele de arte, zice: „C a zis în inima sa: nu m voi clinti" (Ps. 9,26). i iar i: „C a zis în inima lui: uitat-a Dumnezeu" (Ibid. 31). i iar i: „Buze viclene în inim ; i în inim a gr it rele" (Ps. 11, 3). i iar i: „S - i deie ie Domnul dup inima ta" (Ps. 19, 5). i iar i: „Cele rele sînt în inima lor. D -le lor, Doamne, dup faptele lor" (Ps. 27,4—5). i: „Inima lui a adunat lui- i f r delege" (Ps. 40, 7). i iar i: „Pentru c în inim f r delege lucrâ i, pe p mînt" (Ps. 57, 3). i: „Cu gura lor binecuvîntau, iar cu inima lor

⁵⁶⁶ Idioritmical nu poate fi întreg virtuos, pentru c chiar de este a a cu trupul, nu va fi i cu sufletul, o dat ce- i afirm voia proprie, sau arat lipsa smeritei cuget ri.

blestemau" (Ps. 71, 4). i: „Au zis în inima lor împreună cu neamurile lor" (Ps. 73,9). Iar alt proroc zice: „Poporul acesta cu buzele lui Măcinste te, iar cu inima lui e departe de Mine" (Is. 29,15). „Căci s-a îngroașat inima acestui popor și cu urechile greu au auzit" (Is. 6,10). Iar despre cei ce-ți curăcesc inima și i-o eliberează de gândurile rele, zice Psalmistul: „Mărturisim-ți voi, Doamne, din toată inima" (Ps. 9,2); i: „Cercetați inima mea; vizitatu-o-ai noaptea" (Ps. 16,3) și cele următoare. i: „După pofta inimii Lui și-ai dat lui" (Ps. 20,2). i iar i: „Adevărul Tău nu l-am ascuns în inima mea" (Ps. 39,11), i: „Cuvânt bun ți spus-a inima mea" (Ps. 44,1). i: „Cugetul inimii mele în alegere" (Ps. 48,3). i: „Deschide-mi înaintea Lui inimile voastre, căci Dumnezeu este ajutorul vostru" (Ps. 61,8). i: „Gata este inima mea, Dumnezeule" (Ps. 107,1). i: „Să fie inima mea fără prihană întru îndreptările Tale, căsănușămeșărușăineșă. Se topește sufletul meu după mîntuirea Ta" (Ps. 118,80—81). i: „Strigat-am înaintea Ta din toată inima mea" (Ps. 118,145). Prețutîndeni gândurile minții și reflectă în inimii sînt cele ce încununează și osîndesc pe om.⁵⁶⁷ Așa a spus și Dumnezeu adunării (Sinagogii) Iudeilor: „Pentru că nu M-ai luat pe Mine în cugetarea ta, căci M-ai aruncat la spatele tău, te voi respinge și Eu pe tine" (Iez. 22,35). „Diavolul, zice, a pus în inima lui Iuda (gîndul) că să-L vîndă pe Iisus" (Io. 13,2). „Căci omul privește la fațadă, dar

⁵⁶⁷ Inima nu e goală. Ba îți arată viața în gânduri bune sau rele, exprimînd intențiile ei și legăturile ei cu cele ce le cunoaște: cu lumea, cu Dumnezeu. și gândurile ei îi aduc încununarea sau osînda, chiar dacă nu apucă să le prelungească în fapte. Prin inimă, sau prin cugetarea și simțirea ei, se arată că omul nu e singur. Aceste gânduri, de rămin numai la legătură cu lumea sînt de la draci, iar de nu o vedem pe aceasta ca ultimă realitate, sînt de la Dumnezeu, cum se spune în continuare. Deci omul este, prin inima lui, în legătură cu ultimele izvoare ale binelui și răului. Dar pentru că omul e cel ce primește cu voia pe unele sau pe altele, el e încununat cînd primește gândurile bune de la Dumnezeu, sau e dus în chinuri cînd primește gândurile plătirii egoiste din lume, de la diavolul.

Dumnezeu în inimă" (I. Imp. 16,7). „Cel ce cercetezi inimile și runchii, Dumnezeule" (Ps. 7,9).

Monahul e dator să înțeleagă scopul Scripturii: către cine grăiește și cine este cel ce grăiește și despre ce grăiește; și când grăiește și cum grăiește. Și să-și însușească cu cuminenție lupta nevoilor și să ia aminte la atacurile vrăjmașului și să străbată ca un cârmaci valurile, căluzit de har, neabătându-se de la calea dreaptă, fiind atent numai la sine singur și grăind în liniște (în isichie) cu Dumnezeu, susținut de un gând care nu trece de la una la alta și de o minte necurioasă.⁵⁶⁸ Căci timpul cere să fim ca niște cârmaci fa- de vânturile și furtunile duhurilor. Fiindcă sîntem în stare să primim gândurile virtuților și ale răutății. Iar stăpînul patimilor se spune că este gândul evlavios și iubitor de Dumnezeu. Deci ni se cuvine nouă, celor ce ne liniștim (isihaștilor), să deosebim și să desprăvim cu cuminenție și cu trezvie virtuțile și păcatele și de ce virtute trebuie să ne îngrijim, când sînt de fașă monahi, frașii și părinții, și care trebuie lucrate când sîntem singuri; și care este înțîia virtute și care a doua și a treia; și care patimă este sufletească și care e trupească și care virtute este sufletească și care trupească; și din care virtute fură mîndria minții și din care se ivește slava de artă și din care izvorotește iuimeea (mînia) și din care se naște lăcomia pîntecelui și lenevia.⁵⁶⁹ „Se

⁵⁶⁸ Monahul trebuie să fie atent numai la sine, deci nu la lucrurile lumii. Dar cînd e atent numai la sine și nu la cele ale lumii, vrînd-nevrînd de Dumnezeu. Căci cu totul singur nu poate fi. Iar de e atent numai la sine, în legătură cu Dumnezeu, se va bucura de liniște, nu va fi atras cînd de o poftă, cînd de altă și îngrijat de un necaz, sau de altul, de o frică lumească, sau de alta. Va avea în sine numai frica de Dumnezeu și aceasta îi va da liniște.

⁵⁶⁹ Din fiecare virtute e pericol să se nască o patimă, îndată ce omul slăbește și gîndurile lui se îndepărtează de Dumnezeu. Iar de e atent numai la sine, cum îl umire pentru virtutea în care socotește că a înaintat, sau cînd o virtute a fost dusă din încredere în sine prea departe: de pildă din prea mult post se poate naște lăcomia pîntecelui, din prea mult osteneală, lenevia. Smerita cugetare și mîsură în toate sînt două mijloace care feresc virtuțile de-a deveni pricină ale unor patimi contrare.

cuvine s' surp m' gîndurile i' toat' în l'imea care se ridic' împotriva cunoa' terii lui Dumnezeu" (II Cor. 10,5).⁵⁷⁰ Deci trebuie s' fim cura' i' de gîndurile necurate, mai ales cînd ne înf' i' m' lui Dumnezeu în rug-ciune. C'ci nu pot fi împreun' r'ul miros cu buna mireasm' , sau r'ul miros cu mirul. Cel st' pînit de gînduri viclene e orbit de ele.⁵⁷¹ Fiindc' chipurile gîndurilor produc o consim'ire cu ele. Deci trebuie înl' turat primul atac al gîndului din inim' prin împotrivirea evlavioas' a rug'ciunii, ca nu cumva s' ne afl' m' prin buze în convorbire cu Dumnezeu, iar cu inima cuge'tînd la toate.⁵⁷² C'ci Dumnezeu nu prime' te rug'ciunea tulburat' i' dispre'uitoare. Iar gîndurile ce tind în jos i' se tîr'sc pe p' mînt' ca ni' te' erpi, gînduri ce se afl' în inim' ca într-un cuib, r' pesc' mintea i' fac în elegerea s' cad' în n' luciri i' tulbur' con'tiin'a. Ele cuprind u'or pe cel ce le ascult' , f' cîndu-l prin fantezie c' petenie, conduc tor' i' ef' de oaste, ca s' - i' închipuie c' are în jurul lui osta' i' purt' tori de l'nci i' mul'imi mari i' arme pe care le atinge conducînd tabere' i' regimente ce biruie la porunca lui barbari i' împ' r'ind cinstiri i' daruri de bani i' distinc'tii, zidind cet' i, i' d' ruind vistierii de bani, rînduind unele c' petenii i' dep' r'tînd pe altele.

Iar cînd î' i' d' seama c' mintea e atras' în mod mincinos de aceste gînduri de arte i' cugetarea e purtat' de fantezie, trece la gîndul c' e intronizat arhie-

570 Orice patim' vine din necunoa' terea lui Dumnezeu, care e mai presus de noi în ine' i' care ne fere' te de-a ne socoti în stare s' dobîndim prin noi în ine' mîntuirea, sau via' a de veci, deci s' vedem realizînd prin noi un sens' al existen'ei.

571 Gîndurile rele sau viclene nu-l las' pe om s' vad' existen'a a a cum este, avînd ca izvor' i' culme' a ei pe Dumnezeu, care vrea s' fim buni, s' recunoa' tem valoarea tuturor oamenilor, s' credem în via' a viitoare. Gîndurile din care lipse' te Dumnezeu, îngusteaz' existen'a i' o închide în timp' i' pe om în socotin' e c' nu are decît o scurt' via' temporal' . Îl face orb fa' de existen'a infinit' , ve' nic' i' cu un sens'.

572 S' nu vorbim cu buzele cu Dumnezeu în rug'ciune, iar cu inima s' gîndim la toate cîte fi' vin în chip ispititor.

reu a toat lumea (ecumenic), care hirotone te mitropoli i, depune episcopi, adun preo i, trimite misiunari, d ruie te titluri de arhimandri i, nume te pe al ii, zide te biserici, înfii eaz chinovii, înal azile de b trîni, preg te te case de oaspe i i spitale, îmbrac orfani, ap r v duve i se vede pe sine doftorul ef al acestora, doctorind în dar i vindecînd pe to i.⁵⁷³ Asemenea gînduri i multe alte asem n toare, atr - gînd mintea lui i hr nind ra iunea lui cu o cugetare de art , fac s se cuib reasc în m dularele lui demonul desfrîului, al poftei de mînc ri i de ve mînt preoesc, al slavei de stare . Ele îi învîrto eaz inima i o umplu de boala iubirii de argin i, de îndr zneala slavei de arte, o s geteaz cu mîndria, îi orbe te ochii inimii, agit mi c rile trupului, a î sim urile suflete ti i trupe ti spre împreunare cu femei, aprinzînd trupul i aruncîndu-l prin curgerea s mîn ei în groapa desfrîului cu mintea i la mi carea mîngîietoare a mîinilor, aducîndu-i aminte de convorbirea cu femeile i de vederile unor tineri. Îi zugr vesc fe e frumoase în inim , pip iri de mîini, îmbr i ri de trupuri, uniri de m dulare, cuvinte p tima e, rîsete fermec toare, consim irea din ochi, culoarea trupurilor, împreun ri de buze, convorbiri ispititoare, închipiurea mi c rilor. Se complace în toate aceste gînduri. Dar trebuie tiut i aceasta; c inima gr ie te cu buzele, c ci precum are inima ochi, a a are i buze. i martor este Apostolul, care zice: „Avem lumina i ochii inimii noastre" (Ef. 1,18). i pretutindeni dumnezeiasca Scriptur cere s p zim sim urile sufletului. C ci dac voia monahului se supune legii lui Dumnezeu i mintea cîrmuie te cele supuse ei dup legea Lui, prin toate mi c rile suflete ti i cu deosebire prin iu ime i poft , fiindc aces-

⁵⁷³Toate acestea arat c scrierea de fa a fost întocmit într-o perioad în care Biserica ajunsese la o, organizare dezvoltat , deci cel pu in în sec. V.

tea sînt supuse ra iunii, se lucreaz virtutea i se împlinesc dreptatea. Pofta e îndreptat spre Dumnezeu i spre voiele Lui, iar iu imea împotriva diavolului i a pcatului. Deci ce se caut ? Reflec ia ascuns . ceea ce spune i Apostolul: „Cînt cu duhul, dar cînt i cu mintea" (I Cor. 14, 15). „C ci dac m rog cu limba, duhul meu se roag , iar mintea este neroditoare... M voi ruga cu duhul, dar m voi ruga i cu mintea" (Op. cit. 14—15).⁵⁷⁴ i: „Voesc s gr esc mai bine cinci cuvinte cu mintea mea, decît zeci de mii de cuvinte cu limba" (Op. cit. 19).⁵⁷⁵

Altceva este partea conduc toare, altceva cea v z toare (contemplativ), altceva cea f ptuitoare, altceva iu imea, altceva cea poftitoare, altceva cea care se întristeaz , altceva cea st pînitoare, altceva cea care se teme, altceva cea care- i aminte te, altceva cea iubitoare, altceva tiin a, altceva înv area din aceea, altceva sim irea, altceva în elegerea, altceva cugetarea i cuno tin a, altceva în elepciunea, i altceva patima.⁵⁷⁶ Patima este dorirea puterii doritoare, cu sim irea îndreptat spre cugetarea binelui i a r ului. i iar i patima sufletului e îndreptat în mod nera ional spre închipuirea binelui i r ului. Închipuirea binelui mi c pofta, iar cea a r ului mi c iu imea.⁵⁷⁷ Monahul trebuie s tie c sufletul are puteri îndoite: unele sînt cunosc toare, altele ale vie ii.

⁵⁷⁴ Cînd m rog cu limba, trebuie s m rog i cu duhul. Dar atunci m rog i cu mintea. Îns mintea rugîndu-se, nu produce gînduri de ale sale. Ea r mîne neroditoare de asemenea gînduri. Se d ruie te i ea lui Dumnezeu.

⁵⁷⁵ Mintea nu spune multe cuvinte în rug ciune, pentru c nu e bine s se risipeasc în multe gînduri. i de aceea nici cuvintele limbii nu trebuie s fie multe.

⁵⁷⁶ Toate felurile de lucr ri ale min ii î i au în sim ire un fel de organe ale lor.

⁵⁷⁷ Pofta spre bine i spre r u e îndreptat spre acestea atît prin cugetare, cît i înainte de cugetare sau f r cugetare. Spre bine sufletul e mi cat mai ales de poft , spre r u i de poft i de mînie.

Cele cunosc toare sînt: p rerea, închipuirea, sim-
 irea.⁵⁷⁸ Cele în care se manifest via a, sînt voin a
 i alegerea. Prin sim ire se ive te în suflet patima care
 se uime te în închipuire (fantezie), iar din închipuire
 se na te p rerea. Apoi cugetarea cercetînd p rerea de
 este adev rat , sau mincinoas , stabile te adev rul i
 prin aceasta devine deosebire (discern mînt). De aceea
 i în elegerea vine de la a în elege i a deosebi adev -
 rul. Iar ceea ce este distins i stabilit ca adev r, se
 nume te minte. În alt mod se cunoa te c întîia mi -
 care a min ii se nume te cugetare, iar cugetarea des-
 pre ceva aduce în elegerea i aceasta are drept con-
 nut în elesul, care exprim leg tura sufletului cu ceea
 ce se în elege, care e via a lui. Iar aceasta se nume te
 reflexiune. Iar reflexiunea l rgit produce gîndul, care
 e cuvîntul interior, pe care definindu-l, zicem c este
 mi carea deplin a sufletului ca dialog interior nerostit,
 din care spunem c provine cuvîntul rostit, gr it
 cu limba.

Iar Dumnezeu, creînd pe om, l-a f cut liber (de
 sine st pîntitor), primitor al îmbierii binelui i r ului.
 Iar plantînd cele mai multe sim iri ca într-un loc mic
 la vedere, întroneaz în ele, ca un împ rat bun i drept,
 mintea conduc toare. Deci se judec acestea în noi ca
 virtute i r utate, ca înfrînare i neînfrînare, ca l co-
 mie a pîntecelui i nevoin , ca iu ime i blînde e, ca
 slav de art i smerit cugetare i simplu toat vir-
 tutea e judec toare a r ut ii ce i se împotrive te. Deci
 dac mintea monahului osînde te r utatea (p catul),

578 P rerea, închipuirea au i ele o preten ie de cunoa tere, chiar dac
 nu cunosc realitatea adev rat . Sim irea este i ea într-o leg tur cu reali-
 tatea deosebit de subiectul ei.

este drept , iar de a pre uit în chip drept virtutea, a p zit judecata i dreptatea.⁵⁷⁹

Deci de cunoa tem care sînt patimile sufletului i careale trupului i care ale inimii i ale min ii, biruim u or gîndurile rele. Mîndria este o boal a sufletului, slava de art , la fel, închipuirea la fel. i toate cele asem n toare. Acestea sînt ale inimii. Iar ale min ii sînt p rerea, n lucirea, prostia, umflarea. Acestea sînt ale min ii conduc toare. Iar sufl rile în undele tulburi ale duhurilor r ut ii vin asupra în elegerii i con ti in ei, fie spre a le pricinui cununi, fie ru ine. Iar gîndurile urîte care fac mintea u or de robit i le atrag în prinsoare i-l fac pe om s se închipuie, cînd împ rat, cînd c petenie i arhiereu peste cet i i ri, st pîn peste tabere i averi, ziditor de biserici i mîn stiri, case de oaspe i i spitale de b trîni, sînt cele pe care le n luce te i le preschimb de ert ciunea min ii în monahii iubitori de slav de art i doritori de-a pl cea oamenilor i în cei ce se cuget oameni mari, sau în inima unora ca ace tia. Ele sînt gînduri ce- i fac cui-buri în ei din lipsa de fric , din nep sare i lenevie. C ci de nesocotim poruncile lui Dumnezeu, revin în noi i p catele iertate mai înainte i se r ce te inima prin retragerea harului i îndat se trimit în ea mu tele p catului, sau gîndurile viclene, necurate i coborîtoare la cele de jos i murd resc mintea conduc toare i tulbur inima i con tiin a, cum zice i Apostolul „Cei ce a i îmbr cat pe Domnul Iisus Hristos, nu v face i grij de trup spre poft , f cînd voile trupului i ale în elegerii noastre în poftele inimilor noastre, în care ne mi cam odinioar " (Ef. 2,3).

579 Omul nu are numai func ii cunosc toare, prin care cunoa te ra i-unea, sau i se pare c cunoa te, ci i func ii prin care î i hot r te via a pe baza func iilor de cunoa tere. Întîi cunoa tem ce e bine i ce e r u i apoi alegem binele sau r ul. Monahul trebuie s caute s cunoasc ce e adev rat i bun i apoi s aleag aceea.

Deci cel ce voie te s scape de p catul stric tor i de pofta rea, s dobândeasc frica de Dumnezeu. „Frica Domnului curat r mîne în veacul veacului” (Ps. 18,10). C ci cel ce se gînde te pururea la moarte i la focul ve nic i la viermele cel neadormit i la întunericul cel mai dinafar , la plînsul cel nemîngîiat, la scrî - nirea din ilor, la ru inea ce va r mînea din fa a scaunului înfrico tor al Judec ii lui Hristos, dinaintea îngerilor i oamenilor, tope te bucuria pl cerii i întoarce toat pofta spre Dumnezeu. C ci t ierea voii proprii e ca o v rsare a sîngelui i se socote te de Dumnezeu omului ce nu- i face voia lui ca o jertf . i de fapt, ea este o isprav a omului în elept i virtuos i des vî rit. Aceasta o înv m de la proorocul Isaia, care zice. „De nu vei face voia ta în ziua cea sfînt i nu vei gr i cuvînt cu mînie i de te vei încrede în Domnul, te va hr ni cu bun t ile p mîntului” (Is. 58,13). Deci e nevoie de lupt i trezvie mult , ca s consimt mintea cu inima i cu buzele în ora psalmodierii i a rug ciunii, ca s nu mîniem pe Domnul, în loc s -I slujim Lui în vremea rug ciunii, amestecînd în t mîia rug ciunilor mirosul de vite al gîndurilor rele i s se afle jertfa rug - ciunilor noastre întinat ca a lui Cain.⁵⁸⁰ C ci e cumplit i pierz toare încrederea ascuns în gîndurile necurate. Fiindc din gînduri se ive te pe încetul i înstr - inarea de Dumnezeu. C ci cînd omul consimte cu ele ca autor al lor, sînt socotite p cat.⁵⁸¹ Fiindc în inima care unelte te r ul nu intr în elepciunea, nici nu se

⁵⁸⁰ Rug ciunile în care ne d ruim întregi lui Dumnezeu, uitînd de noi, sînt o jertf a arderii de tot, dac nu amestec m gîndul capacit ii noastre, în care ne afirm m cu mîndrie în fa a lui Dumnezeu, sau o socotim ca o isprav a voii noastre. T ierea voii noastre e ca o moarte spiritual a noastr , ca o v rsare a sîngelui nostru.

⁵⁸¹ Încîntîndu-ne de gînduri, ne încînt m de noi în ine, de capacitatea noastr de-a le produce, deci ne mîndrim în fa a lui Dumnezeu. El se amestec ca un miros urît în buna mireasm a rug ciunii care trebuie s fie jertfa total a noastr adus lui Dumnezeu.

s l lue te Dumnezeu în trupul împov rat de p cat. C ci gândurile sucite despart de Dumnezeu, cum se spune în cartea lui Sirach: „S-a pus în fa a ta foc i ap , întinde mâna spre care vrei" (Sirach 15,16). În fa a omului e via a i moartea i ceea ce va voi el, i se va da. C ci pe cel ce p c tuie te în sufletul lui, cine îl va face drept, de nu va v rsa lacrimi fierbin i în tot ceasul?

F. 202 b. —203 b. Spunea Ava Isaia c mintea monahului este tronul lui Dumnezeu, gura lui e masa lui Hristos, inima lui biserica Duhului, gândurile lui armele i l ncerii Lui, sufletul lui e osta ul, trupul lui e robul, sim urile lui sînt ferestrele bisericii lui Dumnezeu, în elegerea e poarta i con tiin a, portarul ei.⁵⁸² Dac deci omul las mintea s r t ceasc în vremea rug ciunii, în afar , iar limba s vorbeasc cele ce nu se cuvî n biserica s primeasc pe vr jma ii lui Dumnezeu, iar ferestrele ei le deschide ca s primeasc înl untrul ei, ciori i corbi, i l ncerii s primeasc pe cei ce intr i ies, osta ul s a ipeasc , robul s doarm i diavolul s intre în biserica lui Dumnezeu i vr jma ii lui Dumnezeu s intre i s ias neîmpiedeca i, cu tulburare i zgomot i casa lui Dumnezeu s o fac loc pentru gunoi urît mirositor, cum nu se va pedepsi un astfel de monah i în veacul de acum i în cel viitor? C ci nu e nici fiu, ca s mo teneasc cele ale lui Dumnezeu, nici prieten, ca s fie ascultat, nici rob, ca s fie eliberat. Deci i se cuvî ne monahului s p trund în sufletul s u, ca s afle, s judece, s examineze, s biciuiasc i s alunge din mintea lui gândurile urîte i rele, care sînt: juc u e, fermec toare, vîn toare, comunicante, ucig toare. C ci sînt i în suflet tulbur ri i

⁵⁸²Cinste negr it s-a dat omului prin toate cele spuse. Dar i negr it r spundere. C ci trebuie s le in pe toate ale sale curate, ca s poat avea pe Dumnezeu în ele.

zgomote produse de gânduri rele și cetățile relelor și ale puterilor vrăjmașe.

De nu vom curățomenețele și tulburările și zăpezile produse de gândurile rele, degeaba ne vom osteni. Deci când vom pleca genunchiul spre cerere și rugăciune la Dumnezeu, să luăm aminte de nu cumva cel rău a răpit vasele noastre bune, prin care slujim lui Dumnezeu. Iar vasele sufletului, prin care slujim lui Dumnezeu, sînt gândurile noastre. Dacă aceste gânduri sînt răpite de vrăjmașii noștri, prin ce vom sluji lui Dumnezeu? Nu are trebuință Dumnezeu, ca trupul tău și limba ta să se roage, iar gândurile tale să rătăcească risipite pe afară. Voia lui Dumnezeu ca gândurile și mintea și cugetarea și toată tărîna noastră să fie îndreptate spre Dumnezeu în chip neîmpărit și în acest caz Dumnezeu nu va fi despărit deloc de noi. Căci este în chip nevzut cu noi, privind mintea noastră, în alegerea, gândurile noastre, văzînd cum îlcuțăm, cum luptăm cu gândurile urâte și rele și cum ne războim cu înlesurile viclene; de cîntăm din tot sufletul, de ne rugăm cu tot sufletul. Căci stînd în mod neobosit și cu hotărîre, și în chip cuminte și treaz, la rugăciune, îndat alung pe dușmanii noștri și ne încununează pe noi. Căci de ne vede îndreptată în toate felurile prin gândurile noastre spre cîntarea lui Dumnezeu, ni se arată și El și ne întărește și ne luminează sufletul, îmbrăcîndu-l cu o frumusee negrită și dorită. și astfel ne dăruie te ajutorul Lui și toată biruința, scîpîndu-ne de vrăjmașii noștri nevzuți. Dar de ne vede leneși și zăbavnici și nepăsători, stînd la rugăciune cu o minte moleșită, și ia ajutorul său de la noi și ne facem ca un vas ce se mișcă pe mare fără cârmă, bătut neîncetat de valurile ispitelor, clătina și ca o trestie de orice vînt.

și spunea iarăși: De voieți să scăpați de visurile necurate și de nelucirile și înfrîmirile urâte ale demo-

nilor, nu te da pe tine somnului oprit de canonul privegherii. Caci în modul acesta și se luminează mintea și-și va străluci lumina cugetată din inima ta și demonii, îngerii întunericului, vor fugi de la tine plângând și ipând, iar sfântul înger care rămâne lângă tine te va mări și împuternici împotriva patimilor păcătoase.⁵⁸³

Pr. DUMITRU ST. NILOAE

La Sfintele
Paști - 1991

⁵⁸³ Toată gândirea părinților duhovnicești ai creștinismului este personalist. Dumnezeu cel personal, îngerii ca persoane, demonii ca persoane, stău în jurul nostru și lucrează în diferite feluri asupra noastră, în sufletul nostru. De la persoane ne vin bucuriile și chinurile și durerile. Și noi numai ca persoane conștiente le trăim în mod conștient. Altfel nu mai există nici bucurii, nici dureri reale și toată existența își pierde orice sens; toată este oarbă și lipsită de rațiune.

CUPRINS

1. Scurt introducere a traduc torului	5
2. Prologul la edi ia a doua	7
3. Prolog la prima edi ie	10
4. Cuvântul I al lui Isaia Pustnicul	39
5. Cuvântul II	41
6. Cuvântul III	44
7. Cuvântul IV.	50
8. Cuvântul V.	67
9. Cuvântul VI	75
10. Cuvântul VII	
11. Cuvântul VIII	85
12. Cuvântul IX	95
13. Cuvântul X	98
14. Cuvântul XI	100
15. Cuvântul XII	101
16. Cuvântul XIII	103
17. Cuvântul XIV.	108
18. Cuvântul XV.	2
19. Cuvântul XVI	115
20. Cuvântul XVII	134
21. Cuvântul XVIII	143
22. Cuvântul XIX	146

23. Cuvântul XX	150
24. Cuvântul XXI	151
25. Cuvântul XXII	169
26. Cuvântul XXIII	180
27. Cuvântul XXIV	189
28. Cuvântul XXV	190
29. Cuvântul XXVI	225
30. Cuvântul XXVII	233
31. Cuvântul XXVIII	239
32. Cuvântul XXIX	244
33. Porunci sau sfaturi ale lui Ava Isaia	255
34. Fragmente din Cuvintele Avei Isaia	265